

ИЗБОРЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр. 19 от 5.03.2014 г., в сила от 5.03.2014 г., изм., бр. 35 от 22.04.2014 г., в сила от 22.04.2014 г., бр. 53 от 27.06.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.11.2015 г., изм. и доп., бр. 39 от 26.05.2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 57 от 22.07.2016 г., в сила от 22.07.2016 г., бр. 85 от 28.10.2016 г., в сила от 28.10.2016 г., доп., бр. 97 от 6.12.2016 г.; изм. с Решение № 3 от 23.02.2017 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 20 от 7.03.2017 г.; изм., бр. 85 от 24.10.2017 г., бр. 94 от 13.11.2018 г., изм. и доп., бр. 102 от 11.12.2018 г., в сила от 1.01.2019 г., бр. 17 от 26.02.2019 г., бр. 21 от 12.03.2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм., бр. 29 от 8.04.2019 г., в сила от 8.04.2019 г., бр. 34 от 23.04.2019 г., изм. и доп., бр. 60 от 30.07.2019 г., в сила от 30.07.2019 г., изм., бр. 61 от 2.08.2019 г., в сила от 2.08.2019 г., изм. и доп., бр. 88 от 13.10.2020 г., изм., бр. 107 от 18.12.2020 г., изм. и доп., бр. 36 от 1.05.2021 г., в сила от 1.05.2021 г.; изм. с Решение № 5 от 27.04.2021 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 37 от 7.05.2021 г.; Решение № 9 от 2.07.2021 г. на Конституционния съд на РБ - бр. 58 от 13.07.2021 г.; изм., бр. 15 от 22.02.2022 г., в сила от 22.02.2022 г.

ЧАСТ ПЪРВА ОБЩИ ПРАВИЛА

Глава първа ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Раздел I Предмет, обхват и принципи

Предмет

Чл. 1. Този кодекс определя:

1. условията, организацията и реда за произвеждане на изборите в Република България;
2. оспорването на резултатите от изборите;
3. условията и реда за попълване на мандати.

Обхват

Чл. 2. Този кодекс се прилага при избори за:

1. народни представители за Народно събрание;
2. народни представители за Велико Народно събрание;
3. президент и вицепрезидент на републиката;
4. членове на Европейския парламент от Република България;
5. общински съветници;
6. кметове на общини, кметове на райони и кметове на кметства.

Принципи

Чл. 3. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Изборите се произвеждат въз основа на всеобщо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване и

осигуряват свободно изразяване на волята на избирателите. Гласуването е задължително, извършва се лично от избирателя и представлява изпълнение на гражданския му дълг.

(2) Всеки избирател има право на един глас.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Едно лице не може да участва в повече от едно качество в един вид избор – кандидат, наблюдател, застъпник, представител на партия, коалиция или инициативен комитет, член на избирателна комисия, анкетър, придружител и друго подобно.

Раздел II

Насрочване и определяне на изборния ден. Изборни книжа

Насрочване на изборите

Чл. 4. (1) Изборите за народни представители за Народно събрание и за общински съветници и за кметове се насрочват от президента на републиката не по-късно от 60 дни преди изборния ден.

(2) Изборите за членове на Европейския парламент от Република България се произвеждат в съответствие с изборния период, определен от Съвета на Европейския съюз, и се насрочват от президента на републиката не по-късно от 60 дни преди изборния ден.

(3) Изборите за Велико Народно събрание се насрочват от президента на републиката в срока по чл. 160, ал. 2 от Конституцията.

(4) Изборите за президент и вицепрезидент на републиката се насрочват от Народното събрание не по-късно от 60 дни преди изборния ден.

Определяне на изборния ден

Чл. 5. Изборите се произвеждат в един неработен ден за цялата страна.

Изборни книжа

Чл. 6. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната избирателна комисия утвърждава образците на изборните книжа за всеки вид избор и при необходимост ги изменя. Централната избирателна комисия обнародва незабавно изменението в "Държавен вестник".

(2) Изборните книжа, утвърдени за общи избори за общински съветници и за кметове, се прилагат съответно и при произвеждане на частични и нови избори.

(3) Централната избирателна комисия съгласувано с Министерския съвет определя условията и реда за изработването, доставката и съхранението на изборните книжа и материали, включително и за съхранението на техническите устройства за машинното гласуване. Централната избирателна комисия упражнява контрол върху изработването, доставката и съхранението на изборните книжа и материали, включително и върху съхранението на техническите устройства за машинното гласуване.

(4) В случай че се установи непълнота или техническа грешка в изборните книжа, Централната избирателна комисия извършва поправка не по-късно от 5 дни от установяването ѝ. Централната избирателна комисия обнародва незабавно поправката в "Държавен вестник".

Глава втора

ИЗБОРНИ РАЙОНИ И ИЗБИРАТЕЛНИ СЕКЦИИ

Раздел I

Изборни райони

Видове изборни райони

- Чл. 7.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) За произвеждане на изборите се образуват изборни райони.
- (2) Изборният район е територията, от която се избират народни представители, президент и вицепрезидент на републиката, членове на Европейския парламент от Република България, общински съветници и кметове.
- (3) Изборният район е едномандатен или многомандатен.
- (4) Изборният район е едномандатен, когато в него се избира един кандидат или една кандидатска двойка от една и съща кандидатска листа.
- (5) Изборният район е многомандатен, когато в него се избират двама или повече кандидати.

Раздел II

Избирателни секции в страната

Образуване на секции в страната

- Чл. 8.** (1) Гласуването и преброяването на гласовете се извършват по избирателни секции.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Кметът на общината образува със заповед избирателните секции на територията на общината не по-късно от 50 дни преди изборния ден и утвърждава тяхната номерация, обхват и адрес. В срока по изречение първо кметът изпраща копие от заповедта на териториалните звена на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството в съответната област.
- (3) Кметът на общината е длъжен да предостави подходящи помещения за избирателните секции, включително и за секциите за подвижните секционни избирателни комисии, които да осигурят нормалното протичане на изборния ден.
- (4) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Заповедта на кмета по ал. 2 се обявява публично. Тя може да се оспорва от заинтересованите лица в тридневен срок от обявяването ѝ пред областния управител, който се произнася в тридневен срок с решение, което се обявява публично. Решението на областния управител може да се обжалва в тридневен срок от обявяването му пред съответния административен съд. Съдът разглежда жалбата в открито заседание в тридневен срок от постъпването ѝ с призоваване на заинтересованите страни. Обжалването не спира изпълнението. Решението на съда се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.
- (5) Настъпилите промени в номерацията, обхвата и адреса на избирателните секции се отразяват в избирателните списъци за гласуване.
- (6) Кметовете на общини уведомяват районната или общинската избирателна комисия за адресите на избирателните секции.
- (7) При създаване на нова община избирателните секции се образуват от назначения от областния управител временен кмет съгласно чл. 4, ал. 2 от Закона за местното самоуправление и местната администрация. Заповедта се обявява публично и може да се оспорва по реда на ал. 4.

(8) Районната или общинската изборителна комисия формира единните номера на изборителните секции в района или общината съобразно единната номерация на секциите, определена с решение на Централната изборителна комисия, не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

Условия за образуване на секциите

Чл. 9. (1) В една изборителна секция се включват до 1000 изборители, освен в случаите по чл. 93, ал. 4 от Закона за гражданската регистрация.

(2) В населените места се образуват толкова секции, колкото пъти числото 1000 се съдържа в броя на изборителите. При наличие на остатък може да се образува допълнителна секция.

(3) При териториално обособени населени места кметът на общината може да образува секции с не по-малко от 20 изборители.

(4) При избори за общински съветници и за кметове в населените места се образуват толкова секции, колкото пъти числото 1000 се съдържа в броя на изборителите. При остатък, по-голям или равен на 500, се образува отделна секция. При остатък под 500 изборители се образуват две секции с под 1000 изборители или една секция с под 1000, но с не по-малко от 30 изборители. В населените места с по-малко от 1000 изборители се образува отделна секция.

(5) Границите на изборителните секции се съобразяват с границите на населените места.

Границите на изборителните секции в градовете с районно деление се съобразяват с границите на административните им райони.

(6) При избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България и за президент и вицепрезидент на републиката се образуват изборителни секции в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги и в намиращи се извън страната плавателни съдове под българско знаме при наличие на не по-малко от 10 изборители.

(7) При избори за общински съветници и за кметове се образуват изборителни секции в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги при наличие на не по-малко от 10 изборители, които са живели през последните 6 месеца преди изборния ден в съответното населено място, на територията на което е съответното заведение, домът или друга специализирана институция.

(8) Изборителните секции по ал. 6 и 7 се образуват от ръководителите на заведенията, домовете, другите специализирани институции и от капитаните на плавателните съдове не по-късно от 48 часа преди изборния ден, за което уведомяват кмета на общината, на чиято територия се намират заведенията, домовете и другите специализирани институции, както и съответната районна или общинска изборителна комисия.

(9) Задържаните лица, спрямо които няма влязла в сила присъда, може да гласуват в местата за задържане, когато там е възможно да се образува изборителна секция при условията на ал. 6 или 7.

Секции за изборители с увредено зрение или със затруднения в придвижването

Чл. 10. (1) Когато в сграда с повече от един етаж има секции и на горни етажи, районната или общинската изборителна комисия с решение определя секция на първия етаж (партер), която е с най-малък брой изборители по изборителен списък, за гласуване на изборители с увредено зрение или със затруднения в придвижването.

(2) Пред изборителната секция по ал. 1 се поставят табела и други обозначителни знаци, на които се отбелязва и допълнителното ѝ предназначение.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) На видно място пред всяка от изборителните секции се поставя информационно табло с телефоните за връзка и подаване на

сигнали до районното управление на Министерството на вътрешните работи и до дежурния районен прокурор.

Раздел III

Избирателни секции извън страната

Условия и ред за образуване на секции

(Загл. изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Чл. 11. (1) Централната избирателна комисия определя условията и реда за образуване на избирателни секции извън страната, включително условията, реда и организацията за гласуване на българските граждани извън страната, не по-късно от 57 дни преди изборния ден.

(2) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Не се допуска образуване на избирателни секции извън територията на дипломатическите и консулските представителства на Република България, освен в случаите по чл. 14, ал. 2 и 3.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната избирателна комисия изпраща незабавно решението по ал. 1 на Министерството на външните работи.

Определяне на местата за гласуване

Чл. 12. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната избирателна комисия не по-късно от 21 дни преди изборния ден определя местата в държавите, в които ще се образуват избирателни секции извън страната, и броя на избирателните секции във всяко място. Решението на Централната избирателна комисия може да се обжалва по реда на чл. 58.

Компетентен орган за образуване на секциите

Чл. 13. (1) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България образуват избирателни секции извън страната при спазване на законодателството на съответната държава.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., нова, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства определят местоположението на избирателните секции извън страната въз основа на териториалното разпределение на българската общност в съответното място.

(3) (Отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., нова, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Организациите на българските граждани в съответното място може да правят предложение за местоположението на избирателните секции извън страната до ръководителите на дипломатическите и консулските представителства. Предложението се прави не по-късно от 25 дни преди изборния ден и се публикува незабавно на интернет страницата на съответните дипломатически и консулски представителства.

(4) (Отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., нова, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства може да определят местоположението на избирателните секции извън страната въз основа на предложенията по ал. 3.

(5) Избирателните секции се образуват със заповед от ръководителите на дипломатическите или консулските представителства не по-късно от 18 дни преди изборния ден въз основа на решението на Централната избирателна комисия по чл. 12. В заповедта се посочва местоположението на избирателните секции по места.

(6) Заповедта по ал. 5 се обявява публично и може да се оспори в тридневен срок от обявяването ѝ пред Централната избирателна комисия, която се произнася в тридневен срок с решение, което

се обявява публично. Решението на Централната изборителна комисия може да се обжалва по реда на чл. 58.

Образуване на изборителни секции извън страната

Чл. 14. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г., доп., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г., изм., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Изборителните секции извън страната се образуват:

1. където има дипломатическо или консулско представителство;
2. извън т. 1 – при наличие на не по-малко от 40 изборители, подали заявление по чл. 16, ал. 1; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз;
3. в местата, в които на проведени до 5 години преди изборния ден избори е имало образувана поне една изборителна секция, в която са гласували не по-малко от 100 изборители; списъкът на местата се обявява от Централната изборителна комисия не по-късно от 50 дни преди изборния ден; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз;
4. извън местата по т. 1 – 3 по преценка на ръководителите на дипломатическите и консулските представителства въз основа на общия брой подадени заявления или на общия брой на гласувалите на предходни избори, включително и когато броят на подадените заявления за определено място е по-малък от 40; при избори за членове на Европейския парламент от Република България такива секции се образуват само в държави – членки на Европейския съюз; ръководителите на дипломатическите или консулските представителства на Република България изпращат мотивирано предложение до Централната изборителна комисия не по-късно от 22 дни преди изборния ден.

Образуване на нови секции

Чл. 15. Когато броят на изборителите по чл. 14 е повече от 500, се образуват толкова изборителни секции, колкото пъти числото 500 се съдържа в броя на изборителите. При наличие на остатък може да се образува допълнителна секция.

Ред за подаване на заявления за образуване на изборителни секции извън страната

Чл. 16. (1) Български гражданин, който има право да избира при избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България и за президент и вицепрезидент на републиката и желае да гласува, заявява това не по-късно от 25 дни преди изборния ден чрез писмено заявление по образец, подписано саморъчно и подадено лично или изпратено по пощата чрез писмо до дипломатическото или консулското представителство на Република България в съответната държава или чрез електронно заявление през интернет страницата на Централната изборителна комисия. В едно писмо може да има повече от едно заявления, като във всяко заявление може да бъде вписано само едно лице.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В заявлението по ал. 1 изборителят вписва на български език имената си по паспорт, военна карта или лична карта, единния си граждански номер и постоянния си адрес в Република България. Изборителят вписва на кирилица или латиница мястото извън страната, в което желае да гласува и настоящ адрес (адрес на пребиваване) в съответната държава. В заявлението изборителят може да посочи електронен адрес, на който да бъде уведомен за резултата от проверката по чл. 17, ал. 3.

(3) При избори за членове на Европейския парламент от Република България изборителят представя декларация по образец, че отговаря на условията да избира.

(4) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Заявленията се подават за определяне на броя на изборителните секции и за съставяне на списъка по чл. 31, ал. 1.

Публикуване на заявленията и проверка на данните

Чл. 17. (1) Ръководителите на дипломатическото или консулското представителство на Република България изпращат незабавно на Централната изборителна комисия по електронен път заявленията, постъпили по чл. 16, ал. 1.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Постъпилите заявления се публикуват незабавно на интернет страницата на Централната изборителна комисия при спазване изискванията за защита на личните данни.

(3) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната изборителна комисия извършва проверка на данните по чл. 16, ал. 2 не по-късно от 22 дни преди изборния ден. За постъпилите електронни заявления проверката се извършва автоматизирано едновременно с подаването им. Данните в заявленията, постъпили в писмена форма чрез дипломатическите и консулските представителства, се проверяват при въвеждането им по реда на ал. 1. Изборител, чието заявление не е потвърдено, но е посочил електронен адрес, се уведомява незабавно. Имената на лицата, чиито заявления не са потвърдени, се публикуват незабавно на интернет страницата на Централната изборителна комисия.

(4) Централната изборителна комисия проверява дали лицата по чл. 16, ал. 1 отговарят на изискванията да изберат не по-късно от 22 дни преди изборния ден.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За извършване на проверката по ал. 3 и 4 Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството осигурява на Централната изборителна комисия достъп до данните в Националния регистър на населението. Въз основа на резултатите от проверката Централната изборителна комисия изпраща незабавно на Министерството на външните работи информацията по чл. 16, ал. 2 само за лицата, които имат право да гласуват, и само за местата, в които се образуват изборителни секции.

(6) Министерството на външните работи не по-късно от 20 дни преди изборния ден обобщава данните по държави и ги изпраща незабавно на ръководителите на съответните дипломатически и консулски представителства, за да образуват изборителни секции и впишат лицата в списъците по чл. 31, ал. 1.

Глава трета ОРГАНИЗАЦИОННО-ТЕХНИЧЕСКА ПОДГОТОВКА НА ИЗБОРИТЕ

Раздел I Подготовка на изборите и обезпечаване

Компетентен орган. План-сметка за изборите

Чл. 18. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г., доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Подготовката и организирането на изборите се осъществяват от изборителните комисии, органите на изпълнителната власт и другите институции в съответствие с правомощията им по този кодекс. Органите на изпълнителната власт и другите институции осъществяват дейности от организационен и технически характер по осигуряването на изборителните комисии, включително с бюлетини, изборни книжа, техника, консумативи и други материали. Отпечатването на хартиените бюлетини, машинното гласуване и свързаните с тях дейности се възлага и контролира от

Централната изборителна комисия. Министерският съвет координира дейността на органите на изпълнителната власт във връзка с материално-техническото осигуряване на изборите. Устройствата за машинното гласуване се съхраняват при условия и по ред, определени с решение на Министерския съвет.

(2) Разходите по подготовката и произвеждането на изборите, включително за машинното гласуване и за формите по чл. 193 и 195, са за сметка на държавния бюджет по приета от Министерския съвет план-сметка, съгласувана с Централната изборителна комисия. План-сметката за изборите се приема не по-късно от 55 дни преди изборния ден.

(3) Средствата за организационно-техническата подготовка на изборите се предоставят на общинските, съответно областните администрации не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

(4) В 7-дневен срок от датата на насрочване на изборите Министерският съвет може да възложи координацията и изпълнението на дейностите по ал. 1 на определен министър.

(5) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Главният прокурор и министърът на вътрешните работи съставят съвместни щабове (екипи) за оперативно взаимодействие в борбата срещу престъпленията, свързани с изборния процес. Щабовете (екипите) действат по време на цялата предизборна кампания.

Заявления, жалби, удостоверения и други книжа

Чл. 19. (1) Заявленията, жалбите, удостоверенията и другите книжа по кодекса се освобождават от държавни такси.

(2) Документите по кодекса, които са издадени на чужд език, се представят заедно с легализиран превод на български език.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Не се изисква нотариална заверка за документите и книжата по кодекса, освен в определените в него случаи.

Раздел II

Подготовка и организация на изборите извън страната

Публикуване на условията и реда за произвеждане на изборите извън страната

Чл. 20. Министърът на външните работи и ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България публикуват незабавно на интернет страницата на Министерството на външните работи и на дипломатическите и консулските представителства условията и реда за образуване на изборителни секции извън страната, включително условията, реда и организацията за гласуване на българските граждани извън страната.

Съгласие на приемащата държава

Чл. 21. (1) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България незабавно, но не по-късно от 55 дни преди изборния ден, трябва да поискат съгласието на приемащата държава, ако такова се изисква, за:

1. произвеждането на изборите;
2. разкриването на изборителни секции в дипломатическите и консулските представителства;
3. разкриването на изборителни секции извън дипломатическите и консулските представителства;
4. разкриването на изборителни секции в държава, където Република България няма дипломатическо или консулско представителство, но има дипломатически отношения и е назначила акредитиран посланик.

- (2) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства уведомяват незабавно Министерството на външните работи за получените отговори от приемащата държава. Министерството на външните работи незабавно уведомява Централната избирателна комисия.
- (3) Министерството на външните работи уведомява Централната избирателна комисия за държавите, в които не се изисква съгласие по ал. 1.

Оказване на съдействие

- Чл. 22.** (1) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България оказват организационно-техническо съдействие на кандидатите и представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, при провеждането на срещи с избирателите.
- (2) Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България отправят покана за съдействие към организации на българските граждани извън страната. Организацията може да подпомага дейността по подготовката и организацията на изборите извън страната, осигуряват контакти с местната администрация, подходяща зала за произвеждане на изборите, избирателни кутии, кабинки за гласуване, скенер, мобилен интернет и друга техника.

Глава четвърта

СПИСЪЦИ

Раздел I

Избирателни списъци

Компетентен орган

- Чл. 23.** (1) Избирателните списъци се съставят от общинските администрации по населените места, в които се води регистър на населението, и се подписват от кмета на общината, съответно от кмета на кметството или от кметския наместник, и от секретаря на общината. В градовете с районно деление избирателните списъци се подписват от кмета и секретаря на района.
- (2) Всеки избирател се вписва само в един избирателен списък.

Ред и начин за съставяне на избирателните списъци

- Чл. 24.** (1) Избирателните списъци се съставят поотделно за всяка избирателна секция. Предварителните избирателни списъци се обявяват предварително на видно място в района на избирателната секция и се публикуват на интернет страницата на съответната община. Избирателните списъци за гласуване се предават на секционните избирателни комисии в деня преди изборния ден.
- (2) Избирателните списъци се съставят по постоянен адрес.
- (3) Когато в предходните 6 месеца до изборния ден бъде променено наименованието на населеното място, улицата, жилищния комплекс или номерацията на жилищната сграда, общината изготвя списък на промените, който се предоставя на секционните избирателни комисии.

Съставяне на избирателните списъци

- Чл. 25.** (1) При избори за народни представители и за президент и вицепрезидент на републиката изборителните списъци се съставят в една част, в която се вписват всички български граждани, които имат право да гласуват в съответния вид избор.
- (2) При избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове изборителните списъци се съставят в две части: част I и част II. В част I се вписват всички български граждани, които имат право да гласуват в съответния вид избор, в част II – гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, които имат право да гласуват в съответния вид избор.
- (3) В изборителните списъци за гласуване, включително в част I на изборителните списъци, се вписват по азбучен ред имената на изборителя, постоянният адрес или настоящият адрес, когато изборителят е направил искане по чл. 36, като графите за вписване на единния граждански номер и на вида и номера на документа за самоличност остават празни и не се попълват и се обособява графа "Забележки".
- (4) При избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове част II на изборителните списъци се съставя въз основа на подадените по чл. 359, ал. 1 или по чл. 408, ал. 1 декларации от гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз.
- (5) изборителите, които не са подменили личните си документи при условията на § 9а от преходните и заключителните разпоредби на Закона за българските лични документи, се включват в изборителния списък по отразения в зеления им паспорт адрес.

Отпечатване на изборителните списъци

- Чл. 26.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Изборителните списъци, включително част I на изборителните списъци, се отпечатват въз основа на Националния регистър на населението от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) При избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове част II на изборителните списъци се отпечатва от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Данните за автоматизираното отпечатване на изборителните списъци – част II, се предават от кмета на общината не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

Заличаване, вписване и дописване

- Чл. 27.** (1) От изборителните списъци се заличават имената на гражданите, които до изборния ден са загубили правото си да избират или са починали, както и имената на лицата, за които това изрично е предвидено в кодекса.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" към Министерството на правосъдието предоставя на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството данни за лицата, изтърпяващи наказание лишаване от свобода, за автоматизираното им заличаване от изборителните списъци. Информацията се предоставя съответно 55 и 15 дни преди изборния ден.
- (3) В изборителните списъци се вписват, съответно дописват имената на гражданите, които имат право да гласуват, но са пропуснати, както и тези, за които е отпаднало основанието, на което са били заличени. Лицата, които са изтърпели наказание лишаване от свобода или не са вече под запрещение, или е отпаднало основанието, на което са били лишени от правото да избират в

държава – членка на Европейския съюз, се вписват в избирателните списъци след представяне на съответен документ в общината или района, или кметството.

(4) Вписването по ал. 3 се извършва по искане на избирателя от органите по чл. 23, ал. 1 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии.

(5) Дописването по ал. 3 се извършва в изборния ден от секционната избирателна комисия по постоянен адрес (адрес на пребиваване).

(6) Вписването, съответно дописването, се извършва след представяне на документ за самоличност и на удостоверение за пребиваване – за гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, подал в срок декларация по чл. 359, ал. 1 или по чл. 408, ал. 1.

Раздел II

Избирателни списъци в лечебни заведения, специализирани институции, местата за лишаване от свобода и за задържане, плавателни съдове

Избирателни списъци в лечебни заведения и специализирани институции

Чл. 28. (1) Избирателните списъци в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги се съставят и подписват от ръководителя на заведението, дома или друга специализирана институция.

(2) Ръководителят на заведението, дома или друга специализирана институция не по-късно от 48 часа преди изборния ден уведомява органите по чл. 23, ал. 1 за вписаните в списъка лица, за да бъдат заличени от избирателните списъци по постоянния им адрес (адреса на пребиваване) преди предаване на избирателните списъци за гласуване на секционните избирателни комисии.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирател по ал. 2, който в изборния ден е извън лечебното заведение, дома или друга специализирана институция, се дописва в избирателния списък от секционната избирателна комисия по постоянен адрес (адрес на пребиваване) след представяне на документ, че е бил настанен в някоя от институциите по ал. 1, документ за самоличност и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

(4) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирател, който след изтичането на срока по ал. 2 е приет в лечебното заведение, дома или друга специализирана институция, се дописва в избирателния списък от секционната избирателна комисия след представяне на документ за самоличност и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

Избирателни списъци в местата за лишаване от свобода и за задържане

Чл. 29. (1) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България ръководителите на местата за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане съставят и подписват избирателни списъци на задържаните лица, които не изтърпяват наказание лишаване от свобода.

(2) При избори за общински съветници и за кметове ръководителите на местата за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане съставят избирателни списъци на задържаните лица, които не изтърпяват наказание лишаване от свобода, ако местонахождението на съответното място съвпада с населеното място, където лицата са живели най-малко през последните 6 месеца, съгласно чл. 396, ал. 1 или 2.

(3) Ръководителите на местата за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода и за задържане не по-късно от 48 часа преди изборния ден уведомяват органите по чл. 23, ал. 1 за вписаните в списъка лица, за да бъдат заличени от избирателните списъци по постоянния им адрес (адреса на пребиваване) преди предаване на избирателните списъци за гласуване на секционните избирателни комисии.

(4) Избирател по ал. 3, който в изборния ден е извън мястото за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или за задържане, се дописва в избирателния списък от секционната избирателна комисия по постоянен адрес (адрес на пребиваване) след представяне на съответен документ, документ за самоличност и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

(5) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирател, който след изтичането на срока по ал. 3 е задържан в място за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или за задържане, се дописва в избирателния списък от секционната избирателна комисия след представяне на документ за самоличност и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

Избирателни списъци на плавателни съдове

Чл. 30. (1) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България избирателните списъци на плавателните съдове под българско знаме се съставят и подписват от капитана на плавателния съд.

(2) Капитанът на плавателния съд не по-късно от 48 часа преди изборния ден уведомява органите по чл. 23, ал. 1 за включените в списъка лица, за да бъдат заличени от избирателните списъци по постоянния им адрес преди предаване на избирателните списъци за гласуване на секционните избирателни комисии.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирател по ал. 2, който в изборния ден не е на плавателния съд под българско знаме, се дописва в избирателния списък от секционната избирателна комисия по постоянен адрес (адрес на пребиваване) след представяне на документ от капитана на плавателния съд, документ за самоличност и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

Раздел III

Списъци за гласуване извън страната

(Загл. изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Съставяне на списъците

Чл. 31. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България изготвят и подписват списъци, в които се вписват лицата по чл. 17, ал. 5, по държави и места.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Министерството на външните работи изпраща обобщените данни от всички държави с имената, единния граждански номер и постоянния адрес в Република България на лицата, вписани в списъците по ал. 1, в структуриран електронен вид до Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 18 дни преди

изборния ден, за да бъдат заличени лицата от избирателните списъци за гласуване в Република България.

Публикуване на списъците

Чл. 32. Списъците по чл. 31, ал. 1 се публикуват от министъра на външните работи и от ръководителите на дипломатическите и консулските представителства на Република България не по-късно от 18 дни преди изборния ден съответно на интернет страницата на Министерството на външните работи и на дипломатическите и консулските представителства и съдържат имената на избирателя и номера и адреса на избирателната секция. Ръководителите на дипломатическите и консулските представителства осигуряват възможност всеки избирател да може да прави справка в списъка по единен граждански номер, включително на безплатен телефонен номер. Допълнително постъпилите заявления и настъпилите промени в списъците се публикуват незабавно.

Оспорване и дописване

Чл. 33. (1) Лицата, които не са вписани в списък по чл. 31, ал. 1, може да оспорват невписването им в тридневен срок от публикуването на списъка пред Централната избирателна комисия, която се произнася в тридневен срок с решение, което подлежи на обжалване пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирател, който не е вписан в списъка по чл. 31, ал. 1, но има право да гласува, се дописва в списъка от секционната избирателна комисия след представяне на документ за самоличност и на декларация по образец, че отговаря на условията да избира. При избори за президент и вицепрезидент на републиката, за народни представители и за членове на Европейския парламент от Република България избирателят представя и декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в същите избори. Декларацията се прилага към избирателния списък и е неразделна част от него. В списъка се вписват всички данни на избирателя от документа му за самоличност.

(3) Отказът на секционната избирателна комисия извън страната да допусне до гласуване и извърши дописване на избирател в изборния ден е писмен, връчва се на заинтересованото лице и може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по електронен път. Централната избирателна комисия се произнася незабавно с решение, което се обявява веднага на интернет страницата на комисията.

Раздел IV

Удостоверения за гласуване на друго място

Издаване на удостоверения

Чл. 34. (1) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България удостоверения за гласуване на друго място се издават само на:

1. кандидатите за съответния вид избор;
2. членовете на Централната избирателна комисия;
3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) членовете на районните избирателни комисии;
4. наблюдателите.

(2) Удостоверенията за гласуване на друго място се издават след подаване на заявление по образец. В заявлението лицата декларират, че ще гласуват само веднъж.

(3) Удостоверенията за гласуване на друго място се издават от органите по чл. 23, ал. 1 в един екземпляр не по-късно от 14 дни преди изборния ден.

(4) Удостоверенията за гласуване на друго място се получават лично срещу подпис или чрез пълномощник с нотариално заверено пълномощно.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Органът по чл. 23, ал. 1 по постоянен адрес предава информация за издадените удостоверения за гласуване на друго място на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 12 дни преди изборния ден за автоматизираното заличаване на лицето от избирателните списъци по постоянен адрес.

(6) При избори за общински съветници и за кметове удостоверения за гласуване на друго място не се издават.

(7) Когато след издаване на удостоверение за гласуване на друго място общинската администрация по постоянния адрес на избирателя получи съобщение за вписването му в избирателния списък по настоящ адрес, тя незабавно уведомява общинската администрация по настоящия адрес за издаденото удостоверение за гласуване на друго място. В този случай избирателят се заличава от избирателния списък по настоящ адрес от общинската администрация по настоящ адрес, като в графа "Забележки" се отбелязва основанието за заличаването – "издадено удостоверение за гласуване на друго място".

Публичен регистър на удостоверенията

Чл. 35. (1) Удостоверенията за гласуване на друго място имат единна номерация за цялата страна, включваща номера на изборния район (района), на чиято територия се издават, номера на съответната избирателна секция, в която трябва да гласува лицето според постоянния си адрес, и поредния номер в регистъра за издаване на удостоверения за гласуване на друго място на съответната общинска администрация.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Общинската администрация води публичен регистър за издадените удостоверения за гласуване на друго място, в който се вписват номерът на издаденото удостоверение, имената и единният граждански номер (личният номер) на лицето, на което е издадено, датата на издаване и подписът на лицето, получило удостоверението, като се отбелязва дали удостоверението е получено лично или чрез пълномощник. Достъпът до личните данни в регистъра се осъществява при спазване изискванията за защита на личните данни.

(3) Общинските администрации и кметствата представят на районните избирателни комисии копие от регистъра за издадените удостоверения за гласуване на друго място не по-късно от 10 дни преди изборния ден.

Раздел V

Вписване в избирателния списък по настоящ адрес

Вписване в списъка

Чл. 36. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирател, чийто постоянен и настоящ адрес са в различни населени места, може да поиска да бъде вписан в избирателния списък по настоящ адрес не по-късно от 14 дни преди изборния ден. Искането се прави писмено до кмета на общината, района, кметството или до кметския наместник и съдържа единния граждански номер на избирателя, вида и номера на документа му за самоличност и подпис или чрез електронно заявление през интернет страницата на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното

развитие и благоустройството. В електронното заявление избирателят вписва имената си по документ за самоличност, вида и номера на документа за самоличност, датата, мястото и органа на издаването, единния си граждански номер, сравнява постоянния и настоящия си адрес и посочва телефонен номер, като подпис не се изисква. Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" извършва проверка на данните в постъпилите електронни заявления автоматизирано едновременно с подаването им.

(2) При избори за общински съветници и за кметове искането по ал. 1 се прави, при условие че избирателят има настоящ адрес през последните 6 месеца преди изборния ден в съответното населено място. В искането по ал. 1 се посочва и датата на адресната регистрация по настоящ адрес.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Органът по чл. 23, ал. 1 по настоящ адрес предава информация за подадените искания по ал. 1 на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 12 дни преди изборния ден за автоматизирано вписване на избирателя в избирателните списъци по настоящ адрес и заличаването му от избирателния списък по постоянен адрес. Изречение първо се прилага съответно и за електронните заявления, подадени през интернет страницата на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване".

(4) След вписването на избирателя в избирателния списък по настоящ адрес не може да му се издава удостоверение за гласуване на друго място.

Раздел VI

Списък за гласуване с подвижна избирателна кутия

Подаване на заявление и вписване в списък за гласуване с подвижна избирателна кутия

Чл. 37. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирателите с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение, но желаят да гласуват с подвижна избирателна кутия, заявяват желанието си не по-късно от 14 дни преди изборния ден в писмена форма чрез заявление по образец, подписано саморъчно и подадено от упълномощено лице или изпратено по пощата, факс или чрез електронно заявление през интернет страницата на органите по чл. 23, ал. 1 по постоянния адрес или по настоящия адрес, когато е направено искане по чл. 36. За електронното заявление не се изисква подпис.

(2) Избирателите с трайни увреждания, които не им позволяват да упражнят избирателното си право в изборното помещение и желаят да гласуват с подвижна избирателна кутия, но не са подали заявление в срока по ал. 1, може да гласуват с подвижна избирателна кутия, ако заявят това не по-късно от 5 дни преди изборния ден и при условие че на територията на населеното място е назначена подвижна секционна избирателна комисия.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В заявлението се посочват имената на избирателя, единният му граждански номер (личен номер), постоянният адрес (адрес на пребиваване) или настоящият адрес, когато е направено искане по чл. 36.

(3а) (Нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Органът по чл. 23, ал. 1 установява наличието на трайно увреждане на избирателя, което не му позволява да упражни избирателното си право в изборно помещение:

1. служебно, като вътрешна електронна административна услуга по реда на Закона за електронното управление;

2. като изиска документ от ТЕЛК (НЕЛК), когато служебната проверка по т. 1 е неуспешна.
- (4) Имената на избирателя, направил искане по ал. 1 или 2, се заличават от избирателния списък и се вписват от органа по чл. 23, ал. 1 в списък за гласуване с подвижна избирателна кутия.

Раздел VII

Списък на заличените лица

Съдържание на списъка

Чл. 38. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Списъкът на заличените лица се изготвя по постоянния им адрес от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

(2) Списъкът съдържа имената, единия граждански номер и основанията за заличаването на лицата, които:

1. са поставени под запрещение;
2. изтърпяват наказание лишаване от свобода, за които не предстои освобождаване до изборния ден;
3. са вписани в избирателния списък по настоящия им адрес;
4. имат издадено удостоверение за гласуване на друго място;
5. имат издадено удостоверение за гласуване в определено място;
6. са вписани в списъците по чл. 31, ал. 1;
7. имат настоящ адрес към датата на съставяне на избирателните списъци в държава, която не е членка на Европейския съюз – при избори за членове на Европейския парламент от Република България;
8. имат настоящ адрес през последните 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите извън Република България – при избори за общински съветници и за кметове.

Исключване от списъка на заличените лица преди изборния ден

Чл. 39. (1) Списъкът на заличените лица се публикува на интернет страницата на съответната община не по-късно от 10 дни преди изборния ден и съдържа имената на лицето, номера и адреса на избирателната секция. Всяко лице може да прави справка в списъка.

(2) Лице, което е вписано в списъка, но има право да гласува, може да поиска да се запознае с основанията за заличаване от избирателния списък и да поиска да бъде изключено от списъка на заличените лица с писмено заявление до кмета на общината, района, кметството или до кметския наместник или чрез електронно заявление през интернет страницата на съответната община, което се предава незабавно от общинската администрация на компетентния кмет на община, район, кметство или кметски наместник.

(3) Заявлението съдържа доказателства и документи, удостоверяващи правото на лицето да гласува.

(4) Кметът или кметският наместник разглежда заявлението незабавно и се произнася с мотивирано решение.

(5) Отказът за изключване от списъка по ал. 1 се съобщава на заявителя незабавно и може да се обжалва пред съответния административен съд в срок до 24 часа от съобщението. Съдът разглежда жалбата в открито заседание в срок до 24 часа от постъпването ѝ с призоваване на жалбоподателя и на кмета или кметския наместник. Решението на съда се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

(6) Въз основа на решението за изключване от списъка на заличените лица съответният избирател се вписва в избирателния списък от органите по чл. 23, ал. 1 до предаването на списъка на секционната избирателна комисия.

Изключване от списъка на заличените лица в изборния ден

Чл. 40. (1) Избирател, който в изборния ден установи, че е вписан в списъка на заличените лица, има право да гласува, ако представи удостоверение, че е отпаднало основанието или не е налице основание за вписването му в списъка или ако се яви в избирателната секция по постоянен адрес в случаите по чл. 38, ал. 2, т. 4, 5 и 6.

(2) Удостоверението по ал. 1 се издава от кмета на общината, района, кметството или от кметския наместник в изборния ден по образец, утвърден от Централната избирателна комисия, след извършване на проверка за наличие или липса на основание за вписване на лицето в списъка. Отказът за издаване на удостоверението се мотивира.

(3) След представяне на удостоверението или на документа за самоличност в случаите по чл. 38, ал. 2, т. 4, 5 и 6 и на декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място, избирателят се изключва от списъка на заличените лица и всички негови данни се вписват в допълнителната страница на избирателния списък от председателя на секционната избирателна комисия по постоянния му адрес. Удостоверението се прилага към избирателния списък, като в графа "Забележки" се отбелязва основанието за вписване – "издадено удостоверение".

(4) Отказът на секционната избирателна комисия да извърши дописване е писмен, връчва се на заинтересованото лице и може да се оспорва пред районната или общинската избирателна комисия, която се произнася по жалбата незабавно.

Раздел VIII

Обявяване и публикуване на избирателните списъци

Обявяване на избирателните списъци

Чл. 41. (1) Предварителните избирателни списъци, включително част I, се обявяват от органите по чл. 23, ал. 1 не по-късно от 40 дни преди изборния ден на видно място в района на съответната избирателна секция.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове част II на избирателните списъци се обявява по реда на ал. 1 не по-късно от 25 дни преди изборния ден.

(3) Кметът на съответната община определя не по-късно от 45 дни преди изборния ден местата по ал. 1 и уведомява за това районната или общинската избирателна комисия.

Публикуване на избирателните списъци

Чл. 42. (1) Избирателните списъци, включително част I и част II, се публикуват на интернет страницата на съответната община и съдържат имената на избирателя и номера и адреса на избирателната секция.

(2) Избирателните списъци се публикуват не по-късно от 40 дни преди изборния ден в случаите по чл. 41, ал. 1 и не по-късно от 25 дни преди изборния ден в случаите по чл. 41, ал. 2.

(3) Кметът на съответната община осигурява възможност всеки избирател – български гражданин, да може да прави справка в избирателния списък по единен граждански номер, включително на безплатен телефонен номер. При избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове кметът на съответната община осигурява възможност всеки избирател – гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, да може да прави справка в избирателния списък по личен номер.

Раздел IX

Отстраняване на непълноти и грешки. Поправки

Непълноти и грешки в избирателния списък

Чл. 43. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Всеки избирател може да поиска отстраняване на непълноти и грешки в избирателния списък, допуснати спрямо него, с писмено заявление до кмета на общината, района, кметството или кметския наместник. Гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който е вписан в избирателен списък, може да бъде заличен по негово писмено заявление до кмета на общината, района, кметството или кметския наместник.

(2) Заявленията се приемат от съответната администрация не по-късно от 7 дни преди изборния ден.

(3) Кметът или кметският наместник разглежда заявлението в срок до два дни и се произнася по него с мотивирано решение, което обявява незабавно на публично място.

(4) Решението по ал. 3 може да се обжалва пред съответния административен съд в срок до два дни от обявяването му. Съдът разглежда жалбата и се произнася с решение в срок до два дни от получаването ѝ в открито заседание с призоваване на жалбоподателя и кмета. Решението на съда се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

Поправки и заличаване

Чл. 44. (1) Поправките в избирателните списъци се обявяват незабавно, включително и се отразяват в списъците, публикувани на интернет страницата на съответната община.

(2) Зачиването от избирателните списъци преди отпечатването им се извършва автоматизирано, а след отпечатването им – с хоризонтална черта, така че заличеното име да се чете.

Раздел X

Обжалване на отказ за вписване или дописване в избирателния списък

Обжалване на отказа

Чл. 45. (1) Отказът за вписване в избирателния списък се съобщава на заявителя незабавно и може да се обжалва пред съответния административен съд в срок до два дни от съобщението. Съдът разглежда жалбата в открито заседание в срок до два дни от постъпването ѝ с призоваване на жалбоподателя и на органите по чл. 23, ал. 1 и постановява решение, което се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

(2) Отказът на секционната избирателна комисия да извърши дописване на избирател в изборния ден е писмен, връчва се на заинтересованото лице и може да се оспорва пред районната избирателна комисия, съответно общинската избирателна комисия, която се произнася по жалбата незабавно.

Глава пета

ИЗБИРАТЕЛНИ КОМИСИИ

Раздел I

Централна изборителна комисия

Конституиране. Състав

Чл. 46. (1) Създава се Централна изборителна комисия за произвеждане на всички видове избори, която е независим държавен орган.

(2) Комисията е юридическо лице – първостепенен разпоредител с бюджет, със седалище в София.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Комисията се състои от 15 членове, включително председател, заместник-председатели и секретар, които се предлагат от парламентарно представените партии и коалиции.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Централната изборителна комисия се назначава с указ на президента на републиката след публични консултации и процедура, определени от президента, въз основа на предложение на парламентарно представените партии и коалиции. Предложенията се обявяват на интернет страницата на президента на републиката.

(5) (Отм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).

(6) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Българските неправителствени организации може да правят предложения за назначаване на членове на Централната изборителна комисия до парламентарно представените партии и коалиции. Когато парламентарно представена партия или коалиция направи предложение въз основа на предложение на неправителствена организация, това се отбелязва в него.

(7) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) За председател, заместник-председатели и секретар не може да бъдат назначени лица, предложени от една и съща парламентарно представена партия или коалиция.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г., изм. и доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При назначаването на членовете на Централната изборителна комисия се запазва съотношението между парламентарно представените партии и коалиции като се използва методът на най-големия остатък. Партиите и коалициите с равни остатъци попълват незаетите места, като се започне от най-малката парламентарно представена партия или коалиция. Представителите на една партия или коалиция не може да имат мнозинство в комисията.

(9) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Когато парламентарно представените партии и коалиции, не са направили предложения по ал. 5 за всички членове, на които имат право, включително са направили предложения за по-малко членове, незаетите места се попълват по предложение на други парламентарно представени партии и коалиции при спазване на ал. 8.

Публични консултации

(Загл. изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.)

Чл. 47. (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) (1) При провеждане на консултациите по чл. 46, ал. 4 парламентарно представените партии и коалиции представят пред президента на републиката:

1. мотивирано писмено предложение за състав на Централната изборителна комисия, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага, както и декларации за съгласие на лицата да бъдат предложени и декларации от лицата по чл. 50, ал. 3, т. 1;

2. копие от удостоверението за актуално правно състояние на партията към датата на провеждане на консултациите или от решението за образуване на коалицията, с което се удостоверяват пълномощията на лицата, представляващи партията или коалицията;
 3. пълномощно от лицата, представляващи партията или коалицията, когато в консултациите участват упълномощени лица.
- (2) За резултатите от проведените консултации се съставя протокол, който се подписва от участниците в тях. При отказ да се подпише протоколът, както и когато протоколът е подписан с особено мнение, се прилагат мотивите на участниците.

Статут

- Чл. 48.** (1) Централната изборителна комисиия е постоянно действащ орган, който се подпомага от администрация, и се представлява от своя председател.
- (2) Дейността на администрацията се осъществява от лица, работещи по трудово правоотношение.
- (3) Организацията на дейността на комисията, структурата и функциите на администрацията се определят с правилник, който се приема от комисията и се обнародва в "Държавен вестник".

Печат

- Чл. 49.** Централната изборителна комисиия има печат със своето наименование и с изображение на герба на Република България.

Изисквания към членовете

- Чл. 50.** (1) За член на Централната изборителна комисиия се избира, съответно назначава лице, което е български гражданин и:
1. не е поставено под запрещение;
 2. има висше образование с минимална образователно-квалификационна степен "магистър"; препоръчително е висшето образование да е по право, информатика и компютърни науки, математика, обществени комуникации и информационни науки, политически науки и социология;
 3. има професионален опит не по-малко от 7 години;
 4. притежава добра професионална репутация и се ползва с обществен авторитет и доверие.
- (2) Председателят на комисията трябва да е правоспособен юрист със стаж не по-малко от 10 години и да отговаря на изискванията по ал. 1.
- (3) Не може да бъде член на комисията лице, което е:
1. осъждано за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията, както и освобождавано от наказателна отговорност за умишлено престъпление;
 2. на изборна длъжност в държавен или местен орган;
 3. наето по трудово или служебно правоотношение, освен като преподавател;
 4. съпруг или се намира във фактическо съжителство, или е роднина по права линия без ограничения или по сребрена линия до четвърта степен включително и по сватовство до втора степен включително с друг член на комисията;
 5. едноличен търговец, съдружник в търговско дружество, управител, търговски пълномощник, търговски представител, прокурист, търговски посредник, ликвидатор или синдик, член на орган на управление или контрол на търговско дружество;
 6. кандидат за съответен вид избор;
 7. в ръководството на предизборен щаб на партия, коалиция или инициативен комитет.
- (4) Членовете на комисията освобождават заеманите от тях длъжности или прекратяват дейностите, несъвместими с изискванията на ал. 3, т. 2, 3, 5 и 7, в едномесечен срок от избирането, съответно назначаването им.

Мандат

Чл. 51. (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Мандатът на членовете на комисията е 5 години. Назначаването на нови членове на комисията се произвежда не по-рано от три месеца и не по-късно от един месец преди изтичането на мандата на действащите членове. Членовете на комисията изпълняват правомощията си и след изтичането на техния мандат до встъпване в длъжност на новите членове.

(2) Пълномощията на член на комисията се прекратяват предсрочно при:

1. подаване на оставка;
2. влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода;
3. поставяне под запрещение;
4. трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си повече от 6 месеца;
5. несъвместимост;
6. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) неучастие по неуважителни причини в три поредни или в общо пет заседания през годината, установено по ред, определен от комисията;
7. влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси;
8. смърт.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При предсрочно прекратяване на пълномощията на член на комисията на негово място се назначава друго лице, което довършва мандата.

Възнаграждение

Чл. 52. (1) Председателят на комисията получава месечно възнаграждение, равно на месечното възнаграждение на министър.

(2) Възнаграждението на заместник-председателите и секретаря е в размер 90 на сто от възнаграждението на председателя на Централната избирателна комисия.

(3) Възнаграждението на останалите членове е в размер 85 на сто от възнаграждението на председателя на Централната избирателна комисия.

Заседания

Чл. 53. (1) Централната избирателна комисия се свиква на заседание от нейния председател или по искане на най-малко една трета от членовете ѝ.

(2) Заседанията на комисията се ръководят от председателя, а в негово отсъствие – от определен от него заместник-председател.

(3) Централната избирателна комисия заседава, когато присъстват повече от половината от членовете ѝ.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната избирателна комисия се произнася с решения, които се приемат с мнозинство две трети от присъстващите членове и се подписват от председателя и секретаря. Когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне, което подлежи на обжалване по реда на кодекса. При обжалване на решения за отхвърляне Върховният административен съд се произнася по същество или връща преписката със задължителни указания по прилагане на материалния закон.

(5) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При отмяна на решение за отхвърляне Централната избирателна комисия постановява ново решение, което приема с мнозинство повече от половината от членовете ѝ.

- (6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.
- (7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола от заседанието.
- (8) (Предишна ал. 7 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Членовете на комисията подписват протоколи и гласуват решения с особено мнение, когато не са съгласни с решението или с посоченото в протокола, като посочват в какво се изразява особеното мнение.
- (9) (Предишна ал. 8 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Когато председателят, съответно секретарят отсъства, решенията, протоколите и удостоверенията се подписват от секретаря, съответно от председателя, и от заместник-председател. Когато отсъстват и председателят, и секретарят, решенията се подписват от заместник-председател и определен с решение на комисията член.
- (10) (Предишна ал. 9 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) На заседанията на комисията може да присъстват застъпници, представители на партии, коалиции или инициативни комитети, наблюдатели, членове на Обществения съвет и представители на средствата за масово осведомяване. Изказаните становища, мнения и възражения се записват в протокола.
- (11) (Предишна ал. 10 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Членовете на Централната изборителна комисия не може да носят отличителни знаци на партии, коалиции и инициативни комитети, както и да провеждат предизборна агитация.

Прозрачност

- Чл. 54.** (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Всички заседания на Централната изборителна комисия, включително работните заседания се излъчват в цялост със звук и картина, в реално време в интернет чрез интернет страницата на комисията, на която предварително се обявява проект за дневен ред.
- (2) (Доп. – ДВ, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г., изм., бр. 17 от 2019 г.) Централната изборителна комисия поддържа интернет страница, на която публикува незабавно решенията си, пълните стенографски протоколи от заседанията си, включително от работните заседания, методическите указания, предварителните и окончателните резултати от изборите, включително и резултатите от гласуването с машини и от гласуването с хартиени бюлетини след обобщаването им по райони, сканираните и получените по електронен път екземпляри от протоколите на секционните изборителни комисии, районните и общинските изборителни комисии и други документи и данни. От деня на насрочване на съответния вид избор до един месец след обявяването на резултатите от изборите Централната изборителна комисия публикува пълните стенографски протоколи не по-късно от 24 часа от приключване на съответното заседание. На интернет страницата на комисията се публикуват и всички публични регистри при спазване изискванията за защита на личните данни.
- (3) (Доп. – ДВ, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Централната изборителна комисия публикува на интернет страницата си видеозапис (архив) от заседанията на комисията, включително от работните заседания, незабавно след приключване на съответното заседание, както и дневния ред, по който е протекло заседанието, в т.ч. и времеви индекс, позволяващ визуализирането на видеозаписа от заседанието по части съобразно точките от дневния ред.

Обществен съвет

- Чл. 55.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Към Централната изборителна комисия се създава Обществен съвет от представители на българските неправителствени организации, които са участвали с наблюдатели в избори, за осигуряване на прозрачност, демократичност и честност в изборите. Общественият съвет подпомага дейността на комисията.

(2) Съставът, функциите и организацията на работа на Обществения съвет се определят с правила, приети от съвета и одобрени от Централната изборителна комисия. Правилата се публикуват на интернет страницата на комисията.

Обучително звено

Чл. 56. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната изборителна комисия създава обучително звено, което организира и провежда обучението на членовете на изборителните комисии.

(2) Съставът, начинът на формиране, функциите на звеното и планът за обучение се определят с правила, приети от комисията. Правилата се публикуват на интернет страницата на комисията.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) За обучението на членовете на изборителните комисии извън страната може да се провеждат и дистанционни форми на обучение.

Правомощия на комисията

Чл. 57. (1) Централната изборителна комисия:

1. осъществява дейностите и упражнява контрол по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове;
2. осъществява методическо ръководство и упражнява контрол върху дейността на изборителните комисии;
3. издава методически указания за работата на изборителните комисии по прилагане на кодекса;
4. осигурява и обезпечава създаването на интернет страници на районните и общинските изборителни комисии;
5. назначава районните и общинските изборителни комисии и секционните изборителни комисии извън страната и утвърждава списъци на резервните членове; назначава и секционните изборителни комисии в страната в случаите, когато районната или общинската изборителна комисия не ги е назначила в определения срок;
6. освобождава членове на районните и общинските изборителни комисии и на секционните изборителни комисии извън страната в случаите на нарушения на кодекса и на решенията на Централната изборителна комисия, както и при наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2;
7. определя с методика размера на възнагражденията на членовете на изборителните комисии и на специалистите към тях;
8. утвърждава образца на печата на изборителните комисии и начина му на защита;
9. води публичен регистър на изборителите; осигурява възможност всеки изборител да може да прави справка в регистъра по единен граждански номер (личен номер);
10. регистрира, обявява и издава удостоверения на:
 - а) партиите и коалициите за участие във всички видове избори;
 - б) (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) инициативните комитети за участие в изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България, както и на инициативните комитети за участие в изборите за народни представители извън страната;
 11. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) заличава регистрацията на партия, която не отговаря на изискванията на чл. 133, ал. 3, т. 5, и на коалиция, която не отговаря на изискванията на чл. 140, ал. 3, т. 6, както и на инициативен комитет за участие в изборите за народни представители извън страната, когато независимият кандидат не е подкрепен от необходимия брой изборители съгласно чл. 257, ал. 1;

12. регистрира и обявява кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
- 12а. (нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) регистрира и обявява кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети извън страната при избори за народни представители;
13. води публични регистри на:
- а) партиите и коалициите при всички видове избори;
 - б) инициативните комитети при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
 - в) кандидатските листи за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
 - г) (нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) инициативните комитети за участие в изборите за народни представители извън страната;
 - д) (нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) кандидатските листи за народни представители извън страната на партиите, коалициите и инициативните комитети;
14. определя условията и реда за участие на наблюдатели не по-късно от 50 дни преди изборния ден, регистрира наблюдателите и им издава удостоверения; води публичен регистър на наблюдателите;
15. регистрира до изборния ден застъпниците извън страната на кандидатските листи и им издава удостоверения; води публичен регистър на застъпниците по кандидатски листи;
16. определя структурата и съдържанието на единната номерация на избирателните секции;
17. определя местата, в които се образуват избирателни секции извън страната;
18. формира и утвърждава единните номера на избирателните секции извън страната;
19. утвърждава техническия образец и защитата на бюлетината не по-късно от 30 дни преди изборния ден; утвърждава образец на кочан с хартиените бюлетини;
20. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) публикува списък с номерата и адресите на избирателните секции в изборните райони (райони) в страната и с броя на избирателите в тях;
21. (изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) определя чрез жребий поредните номера в бюлетината на партиите и коалициите, както и на независимите кандидати извън страната, при избори за народни представители, поредните номера в бюлетината на партиите, коалициите и независимите кандидати при избори за членове на Европейския парламент от Република България, поредността на вписване на кандидатските листи в бюлетината при избори за президент и вицепрезидент на републиката и поредните номера в бюлетините на партиите и коалициите при избори за общински съветници и кметове, и ги обявява не по-късно от 31 дни преди изборния ден;
22. определя условията и реда за провеждане на предизборната кампания;
23. контролира провеждането на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги с национален обхват;
24. за осъществяване на контрола по т. 23 и установяване на нарушения от доставчиците на медийни услуги изисква информация от Съвета за електронни медии за извършения специализиран мониторинг, чийто обем и параметри се определят по споразумение между комисията и Съвета за електронни медии, сключено преди откриване на предизборната кампания, независимо от териториалния обхват на програмите; в случай че мониторингът се

отнася до доставчик на медийни услуги, който не е с национален обхват, комисията изпраща информацията от мониторинга на компетентната изборителна комисия;

25. определя условията и реда за извършване на социологически проучвания в изборния ден не по-късно от 20 дни преди изборния ден; води публичен регистър на социологическите агенции;

26. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) разглежда всички жалби и сигнали за нарушения на изборния процес в съответствие с правомощията си, включително срещу действия на районните и общинските изборителни комисии и секционните изборителни комисии извън страната, произнася се по тях в срок до 24 часа от постъпването им; в изборния ден се произнася с решение до един час от постъпване на жалбата или сигнала и преди края на изборния ден;

26а. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) разглежда всички жалби срещу решения на районните и общинските изборителни комисии и секционните изборителни комисии извън страната; в изборния ден се произнася с решение до един час от постъпване на жалбата или сигнала и преди края на изборния ден;

27. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) определя реда за разглеждане на жалбите и сигналите от изборителните комисии и ги публикува на интернет страницата на комисията;

27а. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) довършва започнатите административнонаказателни производства след изтичане на срока на пълномощията на районната изборителна комисия;

28. води публичен регистър на жалбите и сигналите, подадени до комисията и на решенията по тях;

29. определя условията и реда за машинното гласуване;

30. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) определя реда за проверка за гласуване в нарушение на правилата на кодекса, включително за проверка на решенията по чл. 39 и удостоверенията по чл. 40, и възлага извършването ѝ на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

31. предоставя резултатите от проверката по т. 30 на заинтересованите лица и при установяване на нарушение на правилата на кодекса сезира прокуратурата;

32. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) предоставя информация; организира и провежда чрез средствата за масово осведомяване разяснителна кампания относно правата и задълженията на гражданите в подготовката и произвеждането на изборите, включително и относно машинното гласуване; разяснителната кампания започва не по-късно от 15 дни преди изтичането на съответния срок, от който произтичат права и задължения за гражданите във връзка с изборите;

33. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) определя изискванията към организацията и технологията на компютърната обработка на данните от гласуването и към издаването на бюлетин с резултатите от изборите, включително от машинното гласуване, не по-късно от 55 дни преди изборния ден и възлага изпълнението на "Информационно обслужване" АД;

34. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., нова, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) определя условията и реда за видеонаблюдението на преброяването на гласовете в секционните изборителни комисии; техническото осигуряване на видеонаблюдението се извършва от Министерския съвет;

35. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) определя формата и структурирания електронен вид на списъците, както и реда за проверка на списъците за участие на независими кандидати и възлага изпълнението на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;

36. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) определя реда за проверка на списъците с избирателите, подкрепящи регистрацията на партиите и коалициите, както и реда за проверка на кандидатските листи, и възлага изпълнението на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството;
37. определя единната номерация и начина на защита на удостоверенията за гласуване на друго място преди всеки избор;
38. съобщава данни за броя на гласувалите избиратели и преди срока по т. 39;
39. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) обявява края на изборния ден след приключване на гласуването на територията на страната не по-късно от 21,00 ч.;
40. публикува на интернет страницата си междинни резултати от обработката на протоколите на секционните избирателни комисии в районните или общинските избирателни комисии по избирателни секции;
41. публикува на интернет страницата си резултатите от гласуването, включително от машинното гласуване, по избирателни секции и при поискване предоставя на технически носител тези резултати на партии, коалиции и инициативни комитети;
42. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) публикува резултатите от изборите, включително от машинното гласуване, по избирателни секции в бюлетина по т. 33, съдържащ и технически носител, не по-късно от 40 дни след изборния ден;
43. предава в Националния архивен фонд екземпляра от протоколите на секционните, районните и общинските избирателни комисии;
44. утвърждава образците на указателните табели и табла, както и образците на отличителните знаци на застъпниците, наблюдателите и представителите на партии, коалиции и инициативни комитети не по-късно от 55 дни преди изборния ден;
45. взема решение за премахване или изземване на агитационни материали, поставени или разпространени в нарушение на кодекса на територията на повече от един изборен район (район) или които се отнасят за повече от един изборен район (район);
46. определя подлежащите на вписване обстоятелства и реда за водене и поддържане на публичните регистри от избирателните комисии;
47. извършва анализ на проведените избори и внася в Народното събрание доклад, който може да съдържа предложения за усъвършенстване на изборното законодателство;
48. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) приема правила по прилагането на кодекса;
49. (нова – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) съвместно с Комисията за защита на личните данни издава указания относно обработването и защитата на личните данни в изборния процес.
- (2) Решенията на Централната избирателна комисия се обявяват незабавно чрез публикуване на интернет страницата на комисията и в бюлетина на Българската телеграфна агенция.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Централната избирателна комисия осъществява и други правомощия, предвидени в закон.

Обжалване

Чл. 58. (1) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм., бр. 88 от 2020 г., доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Решенията на Централната избирателна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 5, 6, 10, 11, 12, 12а, 14, 15, 17, 22, 23, 25, 26, 26а, 29, 30, 33 и 45 може да се обжалват пред Върховния административен съд чрез Централната избирателна комисия в тридневен срок от обявяването им. Централната избирателна комисия изпраща незабавно жалбата и преписката към нея на съда.

(2) В жалбата се посочват решението, което се обжалва, основаниято, в какво се състои искането, имената и адресът на жалбоподателя и телефон, факс или електронен адрес.

(3) Върховният административен съд разглежда жалбата и се произнася с решение в тридневен срок от получаването ѝ в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, Централната изборителна комисия и заинтересованите лица. Решението на съда се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

(4) (Нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Решенията на Централната изборителна комисия, извън случаите по ал. 1, може да се обжалват пред съответния административен съд в тридневен срок от обявяването им. Съдът разглежда жалбата и се произнася с решение в тридневен срок от получаването ѝ с призоваване на жалбоподателя, Централната изборителна комисия и заинтересованите лица. Решението на съда се обявява незабавно и може да се обжалва пред Върховния административен съд в тридневен срок от обявяването му. Върховният административен съд разглежда жалбата по реда на ал. 3.

(5) (Предишна ал. 4, доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При издаване на общите административни актове и обжалване на решенията на Централната изборителна комисия сроковете по Административнопроцесуалния кодекс не се прилагат. Сроковете се изчисляват в календарни дни и изтичат в последния им ден.

Раздел II

Районни изборителни комисии

Назначаване

Чл. 59. (1) Централната изборителна комисия назначава районни изборителни комисии при избори за:

1. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) народни представители – за всеки многомандатен изборен район с изключение на многомандатния изборен район извън страната;

2. членове на Европейския парламент от Република България и за президент и вицепрезидент на републиката – за всеки район според районирането на територията на страната при последните избори за народни представители за Народно събрание.

(2) Районните изборителни комисии се назначават не по-късно от 50 дни преди изборния ден.

Провеждане на консултации

Чл. 60. (1) При областния управител се провеждат консултации, които са публични. Денят, часът и мястото на провеждането им се съобщават публично и се публикуват на интернет страницата на областната администрация не по-късно от три дни преди провеждането им.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В консултациите участват парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите може да участват и други партии и коалиции.

(3) При консултациите партиите и коалициите по ал. 2 представят:

1. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) писмено предложение за състав на районната изборителна комисия, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага, както и декларации за съгласие на лицата да бъдат предложени и декларации от лицата по чл. 65, ал. 3;

2. копие от удостоверението за актуално правно състояние на партията към датата на насрочване на изборите или от решението за образуване на коалицията, с което се удостоверяват пълномощията на лицата, представляващи партията или коалицията;

3. пълномощно от лицата, представляващи партията или коалицията, когато в консултациите участват упълномощени лица.

(4) Към предложението си по ал. 3, т. 1 партиите и коалициите представят списък на резервните членове, които да заместят предложените от тях лица в случаите по чл. 51, ал. 2 или когато член на районната изборителна комисия не участва в заседанията ѝ повече от 10 дни. Заместването се извършва с решение на Централната изборителна комисия.

(5) За резултатите от проведените консултации се съставя протокол, който се подписва от участниците в тях. При отказ да се подпише протоколът, както и когато протоколът е подписан с особено мнение, се прилагат мотивите на участниците. Прилагат се и писмените възражения на партиите и коалициите, ако има такива.

(6) Когато не е постигнато съгласие между партиите и коалициите, участвали в консултациите, областният управител не по-късно от 55 дни преди изборния ден изпраща на Централната изборителна комисия документите по ал. 3, 4 и 5.

(7) Когато е постигнато съгласие, областният управител представя в Централната изборителна комисия:

1. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) писмено предложение за състав на районната изборителна комисия заедно със списък на резервните членове, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага, както и декларации за съгласие на лицата да бъдат предложени и декларации от лицата по чл. 65, ал. 3;

2. документите по ал. 3 и 4, представени от партиите и коалициите;

3. протоколите от проведените консултации с представителите на партиите и коалициите, включително и писмените им възражения;

4. копие от съобщението за провеждане на консултациите и начина на оповестяването му.

(8) Областният управител прави предложението по ал. 7 не по-късно от 55 дни преди изборния ден.

(9) Когато областният управител не е направил предложение в срока по ал. 8, той изпраща незабавно документите по ал. 3, 4 и 5 в Централната изборителна комисия.

(10) В случаите, когато е постигнато съгласие, Централната изборителна комисия назначава районната изборителна комисия по предложението на областния управител, направено по реда на ал. 7.

(11) В случаите, когато не е постигнато съгласие или областният управител не е направил предложение в срока по ал. 8, Централната изборителна комисия назначава районната изборителна комисия по направените предложения на партиите и коалициите.

Състав

Чл. 61. (1) Районната изборителна комисия се състои от председател, заместник-председатели, секретар и членове.

(2) Районната изборителна комисия се представлява от своя председател, а в отделни случаи – от определен с решение на комисията заместник-председател, секретар или член.

(3) Представителите на една партия или коалиция не може да имат мнозинство в районната изборителна комисия. Председателят, заместник-председателят и секретарят не може да бъдат от една и съща партия или коалиция.

(4) Парламентарно представените партии и коалиции предлагат членове на районната изборителна комисия, включително председател, заместник-председатели и секретар, както следва:

1. за изборни райони до 9 мандата – 13 членове;

2. за изборни райони с 10 и повече мандата – 17 членове.

- (5) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При назначаването на членовете по ал. 4, включително председател, заместник-председатели и секретар, се запазва съотношението между парламентарно представените партии и коалиции, но не по-малко от един член от всяка парламентарно представена партия или коалиция.
- (6) (Отм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).
- (7) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В случай че парламентарно представените партии и коалиции не са направили предложения за всички членове, на които имат право, включително са направили предложения за по-малко членове, незаетите места се попълват по предложение на други партии и коалиции, участвали в консултациите по чл. 60, ал. 2. Попълването се извършва чрез жребий при условия и по ред, определени с решение на Централната изборителна комисия.
- (8) В случай че общият брой на членовете на районната изборителна комисия е четно число, парламентарно представената партия или коалиция с най-голям неоползотворен остатък предлага още един член на районната изборителна комисия. При равни остатъци се тегли жребий между партиите и коалициите с равни остатъци.
- (9) В случай че партията или коалицията, която следва да посочи член при условията на ал. 8, формира мнозинство в районната изборителна комисия, това право се предоставя на партията или коалицията със следващия най-голям неоползотворен остатък. При равни остатъци се тегли жребий между партиите и коалициите с равни остатъци.
- (10) Общият брой на членовете на районната изборителна комисия се определя по реда на ал. 4 – 9.

Статут

- Чл. 62.** (1) Районната изборителна комисия осъществява правомощията си за срок от деня на назначаването ѝ до 14 дни след произвеждане на съответния вид избор.
- (2) При изпълнение на своите правомощия членовете на районната изборителна комисия са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.
- (3) Член на районна изборителна комисия не може да носи отличителни знаци на партии, коалиции и инициативни комитети, както и да провежда предизборна агитация.

Подпомагане дейността на комисията

- Чл. 63.** Районната изборителна комисия може да създава работни групи от специалисти. Възнагражденията на специалистите се определят от Централната изборителна комисия с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.

Печат

- Чл. 64.** Районната изборителна комисия има печат. Печатът съдържа наименованието и номера на съответната районна изборителна комисия.

Изисквания към членовете

- Чл. 65.** (1) За членове на районна изборителна комисия се назначават лица с висше образование, които имат право да гласуват в съответния вид избор и владеят български език.
- (2) Членовете на районната изборителна комисия е препоръчително да са юристи.
- (3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Не може да бъде член на районна изборителна комисия лице, което е осъждано за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията, както и освобождавано от наказателна отговорност за умишлено престъпление.

Несъвместимост

Чл. 66. (1) Докато заема длъжността си, член на районна изборителна комисия не може да бъде:

1. кандидат, съпруг на кандидат или да се намира във фактическо съжителство с кандидат за съответен вид избор;
 2. на изборна длъжност в държавен или местен орган;
 3. орган на изпълнителната власт;
 4. заместник-министър, главен секретар на президента на републиката, Народното събрание или Министерския съвет, главен секретар на министерство или областна администрация, секретар на община, район, кметство;
 5. съдия в Конституционния съд, съдия във Върховния административен съд или в административен съд, прокурор или следовател;
 6. заместник областен управител или заместник-кмет;
 7. (изм. – ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) военнослужещ във въоръжените сили, служител в Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция "Разузнаване", Националната служба за охрана, Държавната агенция "Технически операции" или в Държавната агенция "Национална сигурност".
- (2) Членовете на районната изборителна комисия не може да бъдат помежду си съпрузи или във фактическо съжителство, роднини по права линия, братя и сестри.

Действия при предсрочно прекратяване на пълномощия

Чл. 67. (1) Централната изборителна комисия в двудневен срок от влизане в сила на решението за прекратяване на пълномощията на член на районната изборителна комисия поради наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2 назначава член на комисията от списъка с резервни членове по чл. 60, ал. 4 на съответната партия или коалиция. Централната изборителна комисия незабавно уведомява съответната партия или коалиция.

(2) Член на районната изборителна комисия, който не участва в заседанията на комисията повече от 10 дни, за периода, в който не може да изпълнява правомощията си, може да бъде заместен временно от член, предложен от съответната партия или коалиция. Централната изборителна комисия в двудневен срок от предложението назначава член на районната изборителна комисия.

Възнаграждение и социално осигуряване

Чл. 68. (1) Членовете на районната изборителна комисия получават възнаграждение за работата си в комисията.

(2) Възнаграждението на членовете на районната изборителна комисия се определя от Централната изборителна комисия. Размерът на възнагражденията по длъжности се определя с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.

(3) Възнаграждението на членовете на районната изборителна комисия не се облага с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

(4) Членовете на районната изборителна комисия за времето, необходимо за работата им в съответната комисия, се осигуряват като лица, упражняващи трудова дейност на изборна длъжност. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване на членовете на районната изборителна комисия са за сметка на държавния бюджет.

Отпуск

Чл. 69. Членовете на районната изборителна комисия се освобождават от служебните или трудовите им задължения за времето, необходимо за участието им в комисията. За това

време те ползват по свой избор неплатен служебен отпуск, който се признава за трудов или служебен стаж, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск.

Заседания

- Чл. 70.** (1) Районната избирателна комисия се свиква на заседание от нейния председател или по искане на най-малко една трета от членовете ѝ.
- (2) Заседанията на комисията се ръководят от председателя, а в негово отсъствие – от определен от него заместник-председател.
- (3) Районната избирателна комисия заседава, когато присъстват повече от половината от членовете ѝ.
- (4) Районната избирателна комисия се произнася с решения, които се приемат с мнозинство две трети от присъстващите членове и се подписват от председателя и секретаря. Когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне, което подлежи на обжалване по реда на кодекса.
- (5) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При отмяна на решение за отхвърляне районната избирателна комисия постановява ново решение, което приема с мнозинство повече от половината от членовете ѝ.
- (6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.
- (7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола от заседанието.
- (8) (Предишна ал. 7 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Членовете на комисията подписват протоколи и гласуват решения с особено мнение, когато не са съгласни с решението или с посоченото в протокола, като посочват в какво се изразява особеното мнение.
- (9) (Предишна ал. 8 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Когато председателят, съответно секретарят отсъства, решенията, протоколите и удостоверенията се подписват от секретаря, съответно от председателя и от заместник-председател. Когато отсъстват и председателят, и секретарят, решенията се подписват от заместник-председател и определен с решение на комисията член, предложени от различни партии и коалиции.
- (10) (Предишна ал. 9 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) На заседанията на комисията може да присъстват застъпници, представители на партии, коалиции или инициативни комитети, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване. Изказаните становища, мнения и възражения се записват в протокола.

Прозрачност в работата на комисията

- Чл. 71.** (1) Заседанията на районната избирателна комисия се излъчват в реално време в интернет чрез интернет страницата на комисията, на която предварително се обявява проект за дневен ред.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Районната избирателна комисия поддържа интернет страница, на която публикува незабавно решенията си, пълните протоколи от заседанията си, предварителните и окончателните резултати от изборите в съответния изборен район (район), включително от машинното гласуване, сканираните протоколи на секционните избирателни комисии и други документи и данни. На интернет страницата на комисията се публикуват и всички публични регистри при спазване изискванията за защита на личните данни.
- (3) Районната избирателна комисия публикува на интернет страницата си видеозапис (архив) от заседанията на комисията незабавно след приключване на съответното заседание.

Правомощия на комисията

Чл. 72. (1) Районната избирателна комисия:

1. осъществява дейностите по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове;
2. упражнява контрол върху дейността на секционните изборителни комисии на територията на изборния район или на района според районирането на страната на последните избори за народни представители за Народно събрание;
3. провежда обучение на членовете на секционните изборителни комисии в изборния район (района) съвместно с обучителното звено по чл. 56, ал. 1;
4. назначава секционните изборителни комисии в съответния изборен район (район) в страната и утвърждава списъците на резервните членове;
5. освобождава членове на секционните изборителни комисии в съответния изборен район (район) в страната в случаите на нарушения на кодекса, на решенията на Централната изборителна комисия и на районната изборителна комисия, както и при наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2;
6. следи за своевременното и правилно образуване на изборителните секции в изборния район (района) и формира и утвърждава единните им номера;
7. регистрира и обявява инициативните комитети за участие в изборите за народни представители, издава им удостоверения и води публичен регистър;
8. регистрира и обявява кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети при избори за народни представители и води публичен регистър;
9. заличава регистрацията, когато се установи, че кандидатът за народен представител не отговаря на условията по чл. 65, ал. 1 от Конституцията, както и в случаите по чл. 258, ал. 5;
10. заличава регистрацията, когато независимият кандидат не е подкрепен от необходимия брой изборители съгласно чл. 257, ал. 1;
11. заличава регистрацията на инициативен комитет в случаите по т. 10;
12. обявява номерата в бюлетината на независимите кандидати при избори за народни представители не по-късно от 31 дни преди изборния ден;
13. упражнява контрол за своевременното обявяване на изборителните списъци, за доставката и съхранението на бюлетините и за издаването на удостоверения за гласуване на друго място;
14. следи за осигуряване на условия за гласуване на лица с увреждания по раздели VIII и IX на глава четиринадесета;
15. регистрира до изборния ден застъпниците на кандидатските листи и им издава удостоверения;
16. води публичен регистър на застъпниците по кандидатски листи при изборите за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България, който публикува на интернет страницата си;
17. контролира провеждането на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги с регионален и местен обхват, произнася се по жалби и сигнали за нарушения на предизборната кампания в срок до 24 часа от постъпването им;
18. съвместно с общинската администрация снабдява секционните изборителни комисии с изборителни кутии, бюлетини за гласуване, изборителни списъци, печати, формуляри на протоколи, списъци, чернови и контролира тяхното съхранение, разпределение по секции и транспортиране;
19. упражнява контрол за изпълнение на задължението по чл. 62, ал. 3;
20. разглежда всички жалби и сигнали за нарушения на изборния процес в съответствие с правомощията си, включително срещу решения и действия на секционните изборителни комисии; в изборния ден се произнася за решение до един час от постъпване на жалбата или сигнала и преди края на изборния ден;
21. създава и поддържа публичен регистър на жалбите и сигналите, подадени до комисията, и решенията по тях;

22. установява и обявява резултатите от гласуването в изборния район (района) в срок до 48 часа след приключването му и съставя протокол;
23. в срока по т. 22 сканира и изпраща в Централната изборителна комисия протокола си с данните от гласуването в изборния район (района) и го публикува на интернет страницата си;
24. обявява избраните независими кандидати при избори за народни представители и им издава удостоверения;
25. предоставя срещу подпис на членовете на комисията, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите копие от подписания протокол с резултатите от гласуването в изборния район (района), подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря;
26. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) предава на Централната изборителна комисия екземпляра на протокола на районната изборителна комисия, екземплярите от протоколите на секционните изборителни комисии, предназначени за Централната изборителна комисия, разписките от компютърната обработка на протоколите на секционните изборителни комисии, копие от компютърната разпечатка на данните за протокола и решението на районната изборителна комисия, предоставени от изчислителния пункт, и два броя технически носители с числовите данни от обработката на протоколите на секционните изборителни комисии, както и записващите технически устройства от машинното гласуване и техническите носители от камерите за видеонаблюдение;
27. предава на областната администрация останалите книжа и материали, с изключение на предназначените за Централната изборителна комисия, в 7-дневен срок от обявяване на резултатите от изборите;
28. сканира протоколите на секционните изборителни комисии не по-късно от 48 часа от края на изборния ден и ги изпраща в Централната изборителна комисия;
29. осъществява и други правомощия, предвидени в кодекса.
- (2) Районната изборителна комисия обявява решенията си незабавно чрез поставяне на общодостъпно място в сградата, в която се помещава, и чрез публикуване на интернет страницата си. Мястото за обявяване на решенията се определя с решение на комисията незабавно след назначаването ѝ и се оформя по начин, показващ предназначението му. На екземплярите от решенията, които се обявяват, се отбелязват денят и часът на поставянето им на общодостъпното място. Екземплярите от обявените решения се свалят не по-рано от три дни от поставянето им на общодостъпното място и се съхраняват в архива на комисията.

Оспорване на решенията на комисията

Чл. 73. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на районната изборителна комисия може да се оспорват в тридневен срок от обявяването им пред Централната изборителна комисия, която се произнася в тридневен срок с решение. Решението на районната изборителна комисия, потвърдено с решение на Централната изборителна комисия, подлежи на обжалване по реда на чл. 98, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс пред тричленен състав на административния съд по местонахождение на съответната районната изборителна комисия. В останалите случаи решението на Централната изборителна комисия се обжалва пред Върховния административен съд.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При обжалване на решенията на районната изборителна комисия пред съответния съд се прилага чл. 58.

Раздел III

Общински изборителни комисии

Назначаване

Чл. 74. Централната изборителна комисия назначава общински изборителни комисии за всяка община при избори за общински съветници и за кметове не по-късно от 50 дни преди изборния ден.

Провеждане на консултации

- Чл. 75.** (1) При кмета на съответната община се провеждат консултации, които са публични. Денят, часът и мястото на провеждането им се съобщават публично и се публикуват на интернет страницата на общината не по-късно от три дни преди провеждането им.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В консултациите участват парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите може да участват и други партии и коалиции.
- (3) При консултациите партиите и коалициите по ал. 2 представят:
1. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) писмено предложение за състав на общинската изборителна комисия, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага, както и декларации за съгласие на лицата да бъдат предложени и декларации от лицата по чл. 80, ал. 3;
 2. копие от удостоверението за актуално правно състояние на партията към датата на насрочване на изборите или от решението за образуване на коалицията, с което се удостоверяват пълномощията на лицата, представляващи партията или коалицията;
 3. пълномощно от лицата, представляващи партията или коалицията, когато в консултациите участват упълномощени лица.
- (4) Към предложението си по ал. 3, т. 1 партиите и коалициите представят списък на резервните членове, които да заместят предложените от тях лица в случаите по чл. 51, ал. 2 или когато член на общинската изборителна комисия не участва в заседанията ѝ повече от 10 дни. Заместването се извършва с решение на Централната изборителна комисия.
- (5) За резултатите от проведените консултации се съставя протокол, който се подписва от участниците в тях. При отказ да се подпише протоколът, както и когато протоколът е подписан с особено мнение, се прилагат мотивите на участниците. Прилагат се и писмените възражения на партиите и коалициите, ако има такива.
- (6) Когато не е постигнато съгласие между партиите и коалициите, участвали в консултациите, кметът на общината не по-късно от 55 дни преди изборния ден изпраща на Централната изборителна комисия документите по ал. 3, 4 и 5.
- (7) В случаите, когато е постигнато съгласие, кметът на общината представя в Централната изборителна комисия:
1. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) писмено предложение за състав на общинската изборителна комисия заедно със списък на резервните членове, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага, както и декларации за съгласие на лицата да бъдат предложени и декларации от лицата по чл. 80, ал. 3;
 2. документите по ал. 3 и 4, представени от партиите и коалициите;
 3. протоколите от проведените консултации с представителите на партиите и коалициите, включително и писмените им възражения;
 4. копие от съобщението за провеждане на консултациите и начина на оповестяването му.
- (8) Кметът прави предложението по ал. 7 не по-късно от 55 дни преди изборния ден. При създаване на нова община назначеният временен кмет прави предложението при същите условия.

(9) Когато кметът на общината или временният кмет на новосъздадената община не е направил предложение в срока по ал. 8, областният управител прави предложение въз основа на документите по ал. 3, 4 и 5 не по-късно от 52 дни преди изборния ден.

(10) В случаите, когато е постигнато съгласие, Централната изборителна комисия назначава общинската изборителна комисия по предложението на кмета на общината, направено по реда на ал. 7, или на областния управител, направено по реда на ал. 9.

(11) В случаите, когато не е постигнато съгласие или областният управител не е направил предложение в срока по ал. 9, Централната изборителна комисия назначава общинската изборителна комисия по направените предложения на партиите и коалициите.

Състав

Чл. 76. (1) Общинската изборителна комисия се състои от председател, заместник-председатели, секретар и членове.

(2) Общинската изборителна комисия се представлява от своя председател, а в отделни случаи – от определен с решение на комисията заместник-председател, секретар или член.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Представителите на една парламентарно представена партия или коалиция не може да имат мнозинство в общинската изборителна комисия. Председателят, заместник-председателят и секретарят не може да бъдат от една и съща партия или коалиция.

(4) Парламентарно представените партии и коалиции предлагат членове на общинската изборителна комисия, включително председател, заместник-председатели и секретар, според броя на изборителните секции на територията на общината, както следва:

1. с до 150 изборителни секции – до 11 членове;

2. с над 150 изборителни секции – 13 членове;

3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) за районите в градовете с районно деление – 27 членове;

4. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) за Столичната община – 39 членове.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При назначаването на членовете по ал. 4, включително председател, заместник-председател и секретар, се запазва съотношението между парламентарно представените партии и коалиции, но не по-малко от един член от всяка парламентарно представена партия или коалиция.

(6) (Отм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).

(7) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В случай че парламентарно представените партии и коалиции не са направили предложения за всички членове, на които имат право, включително са направили предложения за по-малко членове, незаетите места се попълват по предложение на други партии и коалиции, участвали в консултациите по чл. 75, ал. 2. Попълването се извършва чрез жребий при условия и по ред, определени с решение на Централната изборителна комисия.

(8) В случай че общият брой на членовете на общинската изборителна комисия е четно число, парламентарно представената партия или коалиция с най-голям неоползотворен остатък предлага още един член на общинската изборителна комисия. При равни остатъци се тегли жребий между партиите и коалициите с равни остатъци.

(9) В случай че партията или коалицията, която следва да посочи член при условията на ал. 8, формира мнозинство в общинската изборителна комисия, това право се предоставя на партията или коалицията със следващия най-голям неоползотворен остатък. При равни остатъци се тегли жребий между партиите и коалициите с равни остатъци.

(10) Общият брой на членовете на общинската изборителна комисия се определя по реда на ал. 4 – 9.

Статут

Чл. 77. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Общинската избирателна комисия се назначава за срока до назначаването на общинската избирателна комисия за следващите общи избори за общински съветници и за кметове.

(2) При изпълнение на своите правомощия членовете на общинската избирателна комисия са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

(3) Член на общинска избирателна комисия не може да носи отличителни знаци на партии, коалиции и инициативни комитети, както и да провежда предизборна агитация.

Подпомагане дейността на комисията

Чл. 78. Общинската избирателна комисия може да създава работни групи от специалисти. Възнагражденията на специалистите се определят от Централната избирателна комисия с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.

Печат

Чл. 79. Общинската избирателна комисия има печат. Печатът съдържа наименованието и номера на съответната общинска избирателна комисия.

Изисквания към членовете

Чл. 80. (1) За членове на общинската избирателна комисия се назначават лица с висше образование, които имат право да гласуват в съответния вид избор и владеят български език.

(2) Членовете на общинската избирателна комисия е препоръчително да са юристи.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Не може да бъде член на общинска избирателна комисия лице, което е осъждано за умишлено престъпление от общ характер, независимо от реабилитацията, както и освобождавано от наказателна отговорност за умишлено престъпление.

Несъвместимост

Чл. 81. За членовете на общинската избирателна комисия се прилагат ограниченията по чл. 66.

Действия при предсрочно прекратяване на пълномощия

Чл. 82. (1) Централната избирателна комисия в двудневен срок от влизане в сила на решението за прекратяване на пълномощията на член на общинската избирателна комисия поради наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2 назначава член на комисията от списъка с резервни членове по чл. 75, ал. 4 на съответната партия или коалиция. Централната избирателна комисия незабавно уведомява съответната партия или коалиция.

(2) Член на общинската избирателна комисия, който не участва в заседанията на комисията повече от 10 дни, за периода, в който не може да изпълнява правомощията си, може да бъде заместен временно от член, предложен от съответната партия или коалиция. Централната избирателна комисия в двудневен срок от предложението назначава член на общинската избирателна комисия.

Възнаграждение и социално осигуряване

Чл. 83. (1) Членовете на общинската избирателна комисия получават възнаграждение за работата си в съответната комисия.

(2) Възнаграждението на членовете на общинската избирателна комисия се определя от Централната избирателна комисия. Размерът на възнагражденията по длъжности се определя с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.

- (3) Членовете на общинската избирателна комисия получават месечно възнаграждение за периода от деня на назначаването им до 7 дни след обявяване на резултатите от изборите.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) За периода от изтичането на срока по ал. 3 до назначаването на общинската избирателна комисия за следващите общи избори за общински съветници и за кметове членовете на общинската избирателна комисия получават за сметка на държавния бюджет възнаграждение за заседания, в които са участвали, и дежурства по ред и в размер, определени от Централната избирателна комисия с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.
- (5) Възнаграждението на членовете на общинските избирателни комисии не се облага с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица.
- (6) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Разпоредбата на чл. 97, ал. 4 се прилага и за членовете на общинските избирателни комисии за периода от 7 дни след обявяване на резултатите от изборите до назначаването на съответната общинска избирателна комисия за следващите общи избори за общински съветници и за кметове.
- (7) (Предидшна ал. 6 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Членовете на общинските избирателните комисии за времето, необходимо за работата им в съответната комисия, се осигуряват като лица, упражняващи трудова дейност на изборна длъжност. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване на членовете на общинските избирателни комисии са за сметка на държавния бюджет.

Отпуск

Чл. 84. Членовете на общинската избирателна комисия се освобождават от служебните или трудовите им задължения за времето, необходимо за участието им в комисията. За това време те ползват по свой избор неплатен служебен отпуск, който се признава за трудов или служебен стаж, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск.

Заседания

- Чл. 85.** (1) Общинската избирателна комисия се свиква на заседание от нейния председател или по искане на най-малко една трета от членовете ѝ.
- (2) Заседанията на комисията се ръководят от председателя, а в негово отсъствие – от определен от него заместник-председател.
- (3) Общинската избирателна комисия заседава, когато присъстват повече от половината от членовете ѝ.
- (4) Общинската избирателна комисия се произнася с решения, които се приемат с мнозинство две трети от присъстващите членове и се подписват от председателя и секретаря. Когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне, което подлежи на обжалване по реда на кодекса.
- (5) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При отмяна на решение за отхвърляне общинската избирателна комисия постановява ново решение, което приема с мнозинство повече от половината от членовете ѝ.
- (6) (Предидшна ал. 5 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря.
- (7) (Предидшна ал. 6 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола от заседанието.
- (8) (Предидшна ал. 7 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Членовете на комисията подписват протоколи и гласуват решения с особено мнение, когато не са съгласни с решението или с посоченото в протокола, като посочват в какво се изразява особеното мнение.
- (9) (Предидшна ал. 8 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Когато председателят, съответно секретарят отсъства, решенията, протоколите и удостоверенията се подписват от

секретаря, съответно от председателя и от заместник-председател. Когато отсъстват и председателят, и секретарят, решенията се подписват от заместник-председател и определен с решение на комисията член, предложени от различни партии и коалиции.

(10) (Предишна ал. 9 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) На заседанията на комисията може да присъстват застъпници, представители на партии, коалиции или инициативни комитети, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване. Изказаните становища, мнения и възражения се записват в протокола.

Прозрачност в работата на комисията

Чл. 86. (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Общинската изборителна комисия поддържа интернет страница, на която публикува незабавно решенията си, пълните протоколи от заседанията си, предварителните и окончателните резултати от изборите в съответния изборен район, включително от машинното гласуване, сканираните протоколи на секционните изборителни комисии и други документи и данни. На интернет страницата си комисията публикува и всички публични регистри, водени от нея при спазване изискванията за защита на личните данни.

Правомощия на комисията

Чл. 87. (1) Общинската изборителна комисия:

1. осъществява дейностите по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове;
2. упражнява контрол върху дейността на секционните изборителни комисии на територията на изборния район;
3. определя и обявява номерата на изборните райони в общината; при номерирането им общинската изборителна комисия се съобразява с Единния класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в страната;
4. провежда обучение на членовете на секционните изборителни комисии в изборния район съвместно с обучителното звено по чл. 56, ал. 1;
5. назначава секционните изборителни комисии в съответния изборен район и утвърждава списъците на резервните членове;
6. освобождава членовете на секционните изборителни комисии в съответния изборен район в случаите на нарушения на кодекса, на решенията на Централната изборителна комисия и на общинската изборителна комисия, както и при наличие на обстоятелство по чл. 51, ал. 2;
7. следи за своевременното и правилно образуване на изборителните секции в изборния район и формира и утвърждава единните им номера;
8. упражнява контрол за своевременното обявяване на изборителните списъци;
9. утвърждава образците на бюлетините за общински съветници и за кметове в съответната община и упражнява контрол за доставката и съхранението им;
10. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
11. следи за осигуряване на условия за гласуване на лица с увреждания по раздели VIII и IX на глава четиринадесета;
12. регистрира и обявява партии и коалиции за участие в изборите за общински съветници и за кметове в съответната община;
13. регистрира и обявява инициативните комитети и местните коалиции за участие в изборите за общински съветници и за кметове в съответната община и им издава удостоверения; води публичен регистър;
14. регистрира и обявява кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети за избиране на общински съветници и кандидатите за кметове и води публичен регистър;

15. заличава регистрацията, когато се установи, че кандидатът не отговаря на условията по чл. 397, ал. 1 или 2, както и в случаите по чл. 417, ал. 5;
16. заличава регистрацията, когато независимият кандидат не е подкрепен от необходимия брой избиратели съгласно чл. 416, ал. 1;
17. заличава регистрацията на инициативен комитет в случаите по т. 16;
18. регистрира до изборния ден застъпниците на кандидатските листи и им издава удостоверения; води публичен регистър на застъпниците по кандидатски листи;
19. контролира провеждането на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги с регионален и местен обхват;
20. съвместно с общинската администрация снабдява секционните избирателни комисии с избирателни кутии, бюлетини за гласуване, избирателни списъци, печати, формуляри на протоколи, списъци, чернови и контролира тяхното съхранение, разпределение по секции и транспортиране;
21. упражнява контрол за изпълнение на задължението по чл. 77, ал. 3;
22. разглежда всички жалби и сигнали за нарушения на изборния процес в съответствие с правомощията си, включително срещу решения и действия на секционните избирателни комисии; в изборния ден се произнася с решение до един час от постъпване на жалбата или сигнала и преди края на изборния ден;
23. създава и поддържа публичен регистър на жалбите и сигналите, подадени до комисията, и решенията по тях.
24. при предсрочно прекратяване на пълномощията на общински съветник обявява за избран следващия в съответната листа кандидат;
25. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) обявява края на изборния ден след приключване на гласуването в избирателните секции на територията на общината не по-късно от 21,00 ч.;
26. установява и обявява резултатите от гласуването в изборния район в срок до 48 часа след приключването му, съставя протокол и издава удостоверения на избраните общински съветници и кметове;
27. в срока по т. 26 сканира и изпраща в Централната избирателна комисия протоколите си за избор на общински съветници, кмет на общината, района и кметството и ги публикува на интернет страницата си;
28. предоставя срещу подпис на членовете на комисията, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите копие от подписания протокол за съответния вид избор с резултатите от гласуването в изборния район, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря;
29. насрочва втори тур за кмет, когато няма избран кандидат;
30. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в случаите, когато няма избран кмет на втория тур или когато изборът за общински съветници или кмет е обявен за недействителен, или при предсрочно прекратяване пълномощията на кмет или на общинския съвет, в срок до 7 дни уведомява Централната избирателна комисия да предложи насрочване на нов избор;
31. обявява на видно място в общината (кметството, района) и чрез местните средства за масово осведомяване датата на насрочения от президента избор;
32. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) предава на Централната избирателна комисия екземплярите от протоколите и решенията на общинската избирателна комисия за всеки вид избор, екземплярите от протоколите на секционните избирателни комисии, предназначени за Централната избирателна комисия, разписките от компютърната обработка на протоколите на секционните избирателни комисии, копие от компютърната разпечатка на

данните за протокола и решението на общинската изборителна комисия за всеки вид избор, предоставени от изчислителния пункт, два броя технически носители с числовите данни от обработката на протоколите на секционните изборителни комисии, както и записващите технически устройства от машинното гласуване и техническите носители от камерите за видеонаблюдение;

33. предава на общинската администрация останалите книжа и материали, с изключение на предназначенияте за Централната изборителна комисия, в 7-дневен срок от обявяване на резултатите от изборите;

34. осъществява и други правомощия, предвидени в кодекса.

(2) Общинската изборителна комисия обявява решенията си незабавно чрез поставяне на общодостъпно място в сградата, в която се помещава, и чрез публикуване на интернет страницата си. Мястото за обявяване на решенията се определя с решение на комисията незабавно след назначаването ѝ и се оформя по начин, показващ предназначението му. На екземплярите от решенията, които се обявяват, се отбелязват денят и часът на поставянето им на общодостъпното място. Екземплярите от обявените решения се свалят не по-рано от три дни от поставянето им на общодостъпното място и се съхраняват в архива на комисията.

Оспорване на решенията

Чл. 88. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на общинската изборителна комисия може да се оспорват в тридневен срок от обявяването им пред Централната изборителна комисия, която се произнася в тридневен срок с решение. Решението на общинската изборителна комисия, потвърдено с решение на Централната изборителна комисия, подлежи на обжалване по реда на чл. 98, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс пред тричленен състав на административния съд по местонахождение на съответната общинска изборителна комисия. В останалите случаи решението на Централната изборителна комисия се обжалва пред Върховния административен съд.

(2) При обжалване на решенията на общинската изборителна комисия се прилага чл. 58.

Раздел IV

Секционни изборителни комисии в страната

Назначаване

Чл. 89. (1) Районните или общинските изборителни комисии назначават секционни изборителни комисии за всяка изборителна секция в страната не по-късно от 25 дни преди изборния ден.

(2) Районните или общинските изборителни комисии назначават подвижните секционни изборителни комисии при гласуване с подвижни изборителни кутии не по-късно от 10 дни преди изборния ден.

Условия за назначаване на подвижните изборителни комисии

Чл. 90. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) На територията на всяко населено място се назначава най-малко една подвижна секционна изборителна комисия при наличие на не по-малко от 10 избиратели, подали заявления по чл. 37. Районната или общинската изборителна комисия определя броя на подвижните секционни изборителни комисии в изборния район (района) въз основа на броя на подадените заявления. При избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България в градовете с районно деление подвижната секционна изборителна комисия

може да обхваща територията на повече от един район, ако са подадени по-малко от 10 заявления в съответния район.

(2) Консултациите по чл. 91 се провеждат не по-късно от 18 дни преди изборния ден.

Предложението на кмета се прави не по-късно от 15 дни преди изборния ден.

(3) Кметът на общината е длъжен да предостави транспорт за подвижните секционни избирателни комисии.

(4) Разпоредбите на кодекса относно секционните избирателни комисии в страната се прилагат и за подвижните секционни избирателни комисии.

Провеждане на консултации

Чл. 91. (1) При кмета на съответната община се провеждат консултации, които са публични. Денят, часът и мястото на провеждането им се съобщават публично и се публикуват на интернет страницата на общинската администрация не по-късно от три дни преди провеждането им.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В консултациите участват парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите може да участват и други партии и коалиции.

(3) Консултациите се провеждат не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

(4) При консултациите партиите и коалициите по ал. 2 представят:

1. писмено предложение за състав на секционните избирателни комисии, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага;

2. копие от удостоверението за актуално правно състояние на партията към датата на насрочване на изборите или от решението за образуване на коалицията, с което се удостоверяват пълномощията на лицата, представляващи партията или коалицията;

3. пълномощно от лицата, представляващи партията или коалицията, когато в консултациите участват упълномощени лица.

(5) Към предложението си по ал. 4, т. 1 партиите и коалициите представят и списък на резервните членове, които да заместят предложените от тях лица, в случаите по чл. 51, ал. 2 или когато член на секционната избирателна комисия не се яви в изборния ден. Заместването се извършва с решение на районната или общинската избирателна комисия.

(6) За резултатите от проведените консултации се съставя протокол, който се подписва от участниците в тях. При отказ да се подпише протоколът, както и когато протоколът е подписан с особено мнение, се прилагат мотивите на участниците. Прилагат се и писмените възражения на партиите и коалициите, ако има такива.

(7) В случаите, когато не е постигнато съгласие между участвалите в консултациите партии и коалиции, кметът на общината не по-късно от 30 дни преди изборния ден изпраща на районната или общинската избирателна комисия документите по ал. 4, 5 и 6.

(8) В случаите, когато е постигнато съгласие, кметът представя в районната или в общинската избирателна комисия:

1. писмено предложение за състав на секционните избирателни комисии заедно със списък на резервните членове, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага;

2. документите по ал. 4 и 5, представени от партиите и коалициите;

3. протоколите от проведените консултации с представителите на партиите и коалициите, включително и писмените им възражения;

4. копие от съобщението за провеждане на консултациите и начина на оповестяването му.

(9) Кметът прави предложението по ал. 8 не по-късно от 30 дни преди изборния ден. При създаване на нова община назначеният временен кмет прави предложението при същите условия.

(10) Когато кметът на общината или временният кмет на новосъздадената община не е направил предложение в срока по ал. 9, той изпраща незабавно документите по ал. 4, 5 и 6 в районната или общинската изборителна комисия.

(11) В случаите, когато е постигнато съгласие, районната или общинската изборителна комисия назначава секционните изборителни комисии по предложението на кмета на общината, направено по реда на ал. 8.

(12) В случаите, когато не е постигнато съгласие или кметът на общината не е направил предложение в срока по ал. 9, районната или общинската изборителна комисия назначава секционните изборителни комисии по направените предложения на партиите и коалициите.

(13) Когато районната или общинската изборителна комисия не назначи в срока по чл. 89 секционните изборителни комисии, тя изпраща незабавно цялата документация в Централната изборителна комисия, която назначава секционните изборителни комисии.

Състав

Чл. 92. (1) Секционната изборителна комисия се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове.

(2) Секционната изборителна комисия се представлява от своя председател, а в отделни случаи – от заместник-председател, секретар или определен с решение на комисията член.

(3) Представителите на една партия или коалиция не може да имат мнозинство в секционната изборителна комисия. Председателят, заместник-председателят и секретарят не може да бъдат от една и съща партия или коалиция.

(4) Броят на членовете на секционната изборителна комисия, включително председател, заместник-председател и секретар, е:

1. за секции с до 500 избиратели включително – до 7 членове, но не по-малко от 5;
2. за секции с над 500 избиратели – до 9 членове, но не по-малко от 5.

(5) Броят на членовете на подвижната секционна изборителна комисия, включително председател, заместник-председател и секретар, е до 7 членове, но не по-малко от 5.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При назначаването на членовете и на ръководството на комисията се запазва съотношението между парламентарно представените партии и коалиции, като се използва методът на най-големия остатък. Всяка парламентарно представена партия или коалиция има право на не по-малко от един член от състава на секционната изборителна комисия. При определяне на ръководствата на секционните изборителни комисии за цялата страна се запазва съотношението между парламентарно представените партии и коалиции, като се използва методът на най-големия остатък.

(7) (Отм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).

(8) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., отм., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).

(9) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В случай че парламентарно представените партии и коалиции не са направили предложения за всички членове, на които имат право, включително са направили предложения за по-малко членове, незаетите места се попълват по предложение на други партии и коалиции, участвали в консултациите по чл. 91, ал. 2. Попълването се извършва чрез жребий при условия и по ред, определени с решение на Централната изборителна комисия.

Статут

Чл. 93. (1) Секционната изборителна комисиия осъществява правомощията си от деня на назначаването ѝ до приключване на съответния вид избор, предаването на изборните книжа и материали в районната или общинската изборителна комисиия и общинската администрация и поставянето на видно място пред секцията на копието от подписания протокол по чл. 282, ал. 6 или чл. 441, ал. 6 и на подписаната разписка с числовите данни от съответния протокол.
(2) При изпълнение на своите правомощия членовете на секционната изборителна комисиия са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.
(3) Член на секционна изборителна комисиия не може да носи отличителни знаци на партии, коалиции и инициативни комитети, както и да провежда предизборна агитация.

Печат

Чл. 94. (1) Секционната изборителна комисиия има печат. Печатът съдържа наименованието и номера на съответната секционна изборителна комисиия.
(2) Печатът на секционната изборителна комисиия и на подвижната секционна изборителна комисиия е с различна форма.

Изисквания към членовете

Чл. 95. За членове на секционната изборителна комисиия се назначават лица, които имат право да гласуват в съответния вид избор и владеят български език.

Несъвместимост

Чл. 96. За членовете на секционната изборителна комисиия се прилагат ограниченията по чл. 66.

Възнаграждение и социално осигуряване

Чл. 97. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Членовете на секционните изборителни комисиии получават възнаграждение за работата си в деня преди изборния ден, в изборния ден и за следващия ден.
(2) Възнаграждението на членовете се определя от Централната изборителна комисиия. Размерът на възнагражденията по длъжности се определя с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7.
(3) Възнаграждението на членовете на секционната изборителна комисиия не се облага с данъци по Закона за данъците върху доходите на физическите лица.
(4) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Изплащането на възнаграждение по ал. 1 на членове на секционни изборителни комисиии, регистрирани като безработни и/или с право на социално подпомагане, не лишава лицата от получаването на обезщетения и/или помощи, както и не изисква изменение на декларираните вече от тях обстоятелства.
(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Членовете на секционната изборителна комисиия за времето, необходимо за работата им в съответната комисиия, се осигуряват като лица, упражняващи трудова дейност на изборна длъжност. Осигурителните вноски по Кодекса за социално осигуряване и Закона за здравното осигуряване на членовете на секционните изборителни комисиии са за сметка на държавния бюджет.

Отпуск

Чл. 98. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Членовете на секционната изборителна комисиия се освобождават от служебните или трудовите им задължения за деня преди изборите, за изборния ден и за следващия ден. За това време те ползват по свой избор неплатен служебен отпуск, който се признава за трудов или служебен стаж, или по тяхно искане – полагащия им се платен годишен отпуск. Изречение второ не се прилага за членовете на секционните изборителни комисиии извън страната, командировани от министъра на външните

работи. Заповедта за командировка се представя на работодателя, съответно органа по назначаване на командированото лице.

Заседания

Чл. 99. (1) Заседанията на секционната изборителна комисия се ръководят от председателя, а в негово отсъствие от заместник-председателя.

(2) Секционната изборителна комисия заседава, когато присъстват повече от половината от членовете ѝ.

(3) Секционната изборителна комисия се произнася с решения, които се приемат с мнозинство две трети от присъстващите членове и се подписват от председателя и секретаря. Когато за приемане на решение липсва необходимото мнозинство, се смята, че е налице решение за отхвърляне, което подлежи на обжалване по реда на кодекса.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) За заседанията на комисията се съставя протокол, който се подписва от председателя и секретаря. Решенията на комисията се приемат с поименно гласуване, което се отразява в протокола от заседанието.

(5) Членовете на комисията подписват протоколи и гласуват решения с особено мнение, когато не са съгласни с решението или с посоченото в протокола, като посочват в какво се изразява особеното мнение.

(6) Когато председателят, съответно секретарят отсъства, решенията, протоколите и удостоверенията се подписват от секретаря, съответно от председателя и от заместник-председател. Когато отсъстват и председателят, и секретарят, решенията се подписват от заместник-председател и определен с решение на комисията член, предложени от различни партии и коалиции.

Правомощия на комисията

Чл. 100. (1) Секционната изборителна комисия в страната:

1. осъществява дейностите по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове в изборното помещение и в района на изборителната секция;
2. съдейства за подреждане на изборното помещение според изискванията на кодекса и с оглед осигуряване на достъп до гласуване на лица с увредено зрение или със затруднения в придвижването;
3. осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;
4. преброява гласовете за кандидатските листи при всички видове избори; преброява предпочитанията (преференциите) за кандидатите на партии и коалиции при избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници; изготвя протокол за резултата от гласуването в изборителната секция и го предава на районната или общинската изборителна комисия в срок до 24 часа след приключване на гласуването;
5. предава останалите книжа и материали на общинската администрация в срока по т. 4;
6. разглежда всички жалби и сигнали за нарушения на изборния процес в съответствие с правомощията си, по които се произнася с решение незабавно и преди края на изборния ден; решението се съобщава веднага на жалбоподателя или подалия сигнала;
7. обявява на общодостъпно място пред изборителната секция резултатите от гласуването чрез поставяне на копието от подписания протокол по чл. 282, ал. 6 или чл. 441, ал. 6 за съответния вид избор;
8. предоставя срещу подпис на членовете на комисията, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите копие от подписания протокол за съответния вид избор с резултатите от гласуването в изборителната

секция, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

(2) Разпределението на дейностите между членовете на секционната изборителна комисия се извършва с писмено решение при откриване на изборния ден.

(3) Указанията на председателя на секционната изборителна комисия са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания може да бъдат отменени или изменени с решение на секционната изборителна комисия.

(4) Решението на секционната изборителна комисия, свързано с недопускане на изборител до гласуване, е писмено и се връчва на заинтересованото лице. Решението може да се оспорва пред районната или общинската изборителна комисия, която се произнася незабавно.

Раздел V

Секционни изборителни комисии извън страната

Назначаване

Чл. 101. При избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България и за президент и вицепрезидент на републиката Централната изборителна комисия назначава секционни изборителни комисии за всяка изборителна секция извън страната не по-късно от 12 дни преди изборния ден, освен в случаите по чл. 104.

Провеждане на консултации

Чл. 102. (1) В Централната изборителна комисия се провеждат консултации. Денят, часът и мястото на провеждането им се съобщават публично и се публикуват на интернет страницата на Централната изборителна комисия не по-късно от три дни преди провеждането им.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В консултациите участват парламентарно представените партии и коалиции. В консултациите може да участват и други партии и коалиции, регистрирали кандидати.

(3) При консултациите партиите и коалициите по ал. 2 представят не по-късно от 16 дни преди изборния ден:

1. писмено предложение за състав на секционните изборителни комисии, което съдържа имената на предложените лица, единен граждански номер, длъжност в комисията, образование, специалност и партията или коалицията, която ги предлага;

2. копие от удостоверението за актуално правно състояние на партията към датата на насрочване на изборите или от решението за образуване на коалицията, с което се удостоверяват пълномощията на лицата, представляващи партията или коалицията;

3. пълномощно от лицата, представляващи партията или коалицията, когато в консултациите участват упълномощени лица.

(4) Към предложението си по ал. 3, т. 1 партиите и коалициите представят списък на резервните членове, които да заместят предложените от тях лица в случаите по чл. 51, ал. 2 или когато член на секционната изборителна комисия не се яви в изборния ден. Заместването се извършва с решение на Централната изборителна комисия.

(5) За резултатите от проведените консултации се съставя протокол, който се подписва от участниците в тях. При отказ да се подпише протоколът, както и когато протоколът е подписан с особено мнение, се прилагат мотивите на участниците. Прилагат се и писмените възражения на партиите и коалициите, ако има такива.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Централната изборителна комисия назначава секционните изборителни комисии по предложенията на парламентарно представените партии и коалиции.

(7) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В случай че парламентарно представените партии и коалиции не са направили предложения за всички членове, на които имат право, включително са направили предложения за по-малко членове, незаетите места се попълват по предложение на други партии и коалиции, участвали в консултациите по ал. 2. Попълването се извършва чрез жребий при условия и по ред, определени с решение на Централната изборителна комисия.

(8) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Незаетите места, след консултациите по ал. 2, се публикуват незабавно на интернет страницата на Централната изборителна комисия.

Предложение от министъра на външните работи

Чл. 103. (1) Централната изборителна комисия назначава във всяка секционна изборителна комисия по един член, предложен от министъра на външните работи или от оправомощен от него заместник-министър.

(2) Министърът на външните работи или оправомощеният от него заместник-министър може да прави предложението по ал. 1 въз основа на предложения от организации на български граждани в съответната страна.

(3) Министърът на външните работи или оправомощеният от него заместник-министър прави предложението по ал. 1 не по-късно от 16 дни преди изборния ден. Към предложението се представя и списък на резервни членове, които да заместят предложените лица в случаите по чл. 51, ал. 2 или когато член на секционната изборителна комисия не се яви в изборния ден. Заместването се извършва с решение на Централната изборителна комисия.

Попълване на незаети места

Чл. 104. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Когато партия или коалиция по чл. 102, ал. 6 или 7 не е направила предложение, Централната изборителна комисия не по-късно от 12 дни преди изборния ден назначава за членове на секционните изборителни комисии лица, предложени от ръководителите на съответните дипломатически или консулски представителства или от министъра на външните работи или оправомощен от него заместник-министър.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Ръководителите на съответните дипломатически или консулски представителства или министърът на външните работи или оправомощеният от него заместник-министър може да правят предложенията въз основа на предложения от организации на български граждани в съответната страна. Предложенията от организациите на българските граждани се публикуват незабавно на интернет страницата на съответните дипломатически и консулски представителства.

Промени в предложените членове

Чл. 105. Партиите и коалициите, както и министърът на външните работи или оправомощен от него заместник-министър може да правят предложения за смяна на предложен от тях член на секционна изборителна комисия. Предложението се представя в Централната изборителна комисия не по-късно от 7 дни преди изборния ден. Комисията извършва промените не по-късно от 5 дни преди изборния ден.

Поемане на разходите

Чл. 106. (1) Разходите по изпращане на включените в секционните изборителни комисии членове, предложени от партии и коалиции, са за сметка на съответната партия и коалиция.

(2) Включените в секционните изборителни комисии членове, предложени от министъра на външните работи или от оправомощен от него заместник-министър, се командироваат от министъра на външните работи.

Състав

Чл. 107. (1) Секционната изборителна комиссия извън страната се състои от председател, заместник-председател, секретар и членове.

(2) Секционната изборителна комиссия се представлява от своя председател, а в отделни случаи – от заместник-председател, секретар или определен с решение на комисията член.

(3) Представителите на една партия или коалиция не може да имат мнозинство в секционната изборителна комиссия. Председателят, заместник-председателят и секретарят не може да бъдат от една и съща партия или коалиция.

(4) Броят на членовете на секционната изборителна комиссия, включително председател, заместник-председател и секретар, е:

1. за секции с до 500 изборители включително – до 7 членове, но не по-малко от 5;

2. за секции с над 500 изборители – до 9 членове, но не по-малко от 5.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При определяне състава и ръководствата на секционните изборителни комисии се запазва съотношението на парламентарно представените партии и коалиции, но не по-малко от един член от всяка парламентарно представена партия или коалиция. Съотношението се определя, след като от броя на членовете по ал. 4 бъдат изключени членовете, предложени от министъра на външните работи или от оправомощен от него заместник-министър по чл. 103.

Правомощия на комисията

Чл. 108. (1) Секционната изборителна комиссия извън страната:

1. осъществява дейностите по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове в изборното помещение и в района на изборителната секция;

2. съдейства за подреждане на изборното помещение според изискванията на кодекса и с оглед осигуряване на достъп до гласуване на лица с увредено зрение или със затруднения в придвижването;

3. осигурява свободното и спокойно протичане на гласуването в изборителната секция;

4. преброява гласовете, подадени за кандидатските листи при всички видове избори, както и предпочитанията (преференциите) за кандидатите на партии и коалиции при избори за членове на Европейския парламент от Република България и изготвя протокол;

5. незабавно, но не по-късно от 24,00 ч. местно време на изборния ден, изпраща на Централната изборителна комиссия сканиран екземпляр от подписания протокол на секционната изборителна комиссия по чл. 282 и от списъка за гласуване извън страната;

6. (доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) предава чрез дипломатическото или консулското представителство изборните книжа и материали, както и протокола на секционната изборителна комиссия по първата дипломатическа поща до Министерството на външните работи за предаване в Централната изборителна комиссия; в 7-дневен срок от получаването на протокола и останалите изборни книжа и материали Министерството на външните работи ги предава на Централната изборителна комиссия;

7. разглежда всички жалби и сигнали за нарушения на изборния процес, по които се произнася с решение незабавно и преди края на изборния ден; решението се съобщава веднага на жалбоподателя или подалия сигнала;

8. обявява на общодостъпно място пред изборителната секция резултатите от гласуването чрез поставяне на копието от подписания протокол по чл. 282, ал. 6 за съответния вид избор;
9. предоставя срещу подпис на членовете на комисията, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите копие от подписания протокол за съответния вид избор с резултатите от гласуването в изборителната секция, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.
- (2) Разпределението на дейностите между членовете на секционната изборителна комисия се извършва с писмено решение при откриване на изборния ден.
- (3) Указанията на председателя на секционната изборителна комисия са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания може да бъдат отменени или изменени с решение на секционната изборителна комисия.

Оспорване

Чл. 109. Действията на секционните изборителни комисии извън страната може да се оспорват пред Централната изборителна комисия. Жалбата може да се подаде в Централната изборителна комисия по електронен път или чрез ръководителя на дипломатическото или консулското представителство, който я изпраща незабавно в Централната изборителна комисия. Централната изборителна комисия се произнася незабавно, до един час от постъпване на жалбата и преди края на изборния ден. Решението се обявява незабавно и не подлежи на обжалване.

Неуредени въпроси

Чл. 110. За неуредените в този раздел въпроси се прилагат правилата за секционните изборителни комисии в страната.

Глава шеста НАБЛЮДАТЕЛИ

Обхват на дейност. Общ брой наблюдатели

- Чл. 111.** (1) Наблюдателите осъществяват дейността си от регистрирането им до насрочването на следващите избори от същия вид.
- (2) При избори за общински съветници и за кметове наблюдателите осъществяват дейността си от регистрирането им до насрочването на следващите общи избори, като регистрацията на организациите и на наблюдателите по чл. 112 запазва действието си. Организацията може да прави промени в списъка на регистрираните наблюдатели.
- (3) Общият брой на наблюдателите, регистрирани от една неправителствена организация, не може да надвишава броя на изборителните секции в страната.
- (4) Общият брой на наблюдателите извън страната, регистрирани от една неправителствена организация при избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България, не може да надвишава броя на изборителните секции извън страната.

Регистриране на наблюдателите

- Чл. 112.** (1) Централната изборителна комисия регистрира до изборния ден наблюдателите:
1. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) изрично упълномощени представители на регистрираните български неправителствени организации, които могат да бъдат само

сдружения, регистрирани в обществена полза и с предмет на дейност в областта на защитата на политическите права на гражданите;

2. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) чуждестранни представители на Европейския парламент, на чуждестранни парламенти, на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа и други парламентарни асамблеи, на чуждестранни партии и неправителствени организации, както и лица, които не са български граждани, посочени от партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирали кандидати.

(2) Централната изборителна комисия регистрира българските неправителствени организации, които желаят да участват с изрично упълномощени представители като наблюдатели в изборите.

(3) Регистрирането на организациите по ал. 2 се извършва въз основа на заявление, подписано от лицето, представляващо организацията съгласно актуалната ѝ съдебна регистрация или от изрично упълномощено от него лице.

(4) Към заявлението по ал. 3 се прилагат:

1. удостоверение за актуално правно състояние;

2. изрично пълномощно от лицето, представляващо организацията, когато документите се подават от упълномощено лице;

3. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) списък, подписан от представляващия съответната организация или от изрично упълномощено от него лице, съдържащ имената и единния граждански номер, съответно друг идентифициращ номер за лицата, които не са български граждани, на изрично упълномощените представители на организацията, които да бъдат регистрирани като наблюдатели за страната, съответно извън страната; изрично упълномощените представители на организацията подават декларации, че са съгласни да бъдат регистрирани като наблюдатели, които са неразделна част от списъка;

4. пълномощни на изрично упълномощените представители на организацията, които да бъдат регистрирани като наблюдатели; представителите на неправителствената организация може да бъдат упълномощени с общо пълномощно.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Министерството на външните работи отправя покана към организациите по ал. 1, т. 2, както и към лицата, посочени от партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирали кандидати, или от чуждестранни партии и неправителствени организации.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната изборителна комисия регистрира наблюдателите по ал. 1, т. 2 въз основа на искане от Министерството на външните работи, към което се прилага списък с имената, изпращащата организация, партия или неправителствена организация и държавата по произход на предложените за регистрация наблюдатели.

(7) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната изборителна комисия регистрира наблюдателите за страната, съответно извън страната въз основа на списъка по ал. 4, т. 3 при спазване на изискването на чл. 111, ал. 3 и 4.

(8) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната изборителна комисия издава удостоверения на регистрираните наблюдатели в тридневен срок от подаване на заявлението или искането, в което се посочва дали наблюдателят е регистриран за страната или извън страната.

Регистър на наблюдателите. Публичност

Чл. 113. (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Централната изборителна комисия публикува на интернет страницата си регистър на наблюдателите, който съдържа организациите и упълномощените представители, регистрирани като наблюдатели в съответния вид избор.

Достъпът до личните данни в регистъра се осъществява при спазване изискванията за защита на личните данни.

Права на наблюдателите

Чл. 114. (1) Наблюдателите имат право да:

1. присъстват на заседанията на изборителните комисии;
 2. присъстват при отпечатването и доставката на хартиените бюлетини;
 3. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) присъстват при получаването на изборните книжа и материали, при подготовката на помещенията за гласуване и при поставяне на техническите устройства за машинно гласуване;
 4. присъстват в изборното помещение при откриването и закриването на изборния ден;
 5. присъстват в изборното помещение по време на гласуването;
 6. присъстват в изборното помещение при отварянето на изборителните кутии и при установяване на резултатите от гласуването, за което им се осигурява пряка видимост;
 7. присъстват при предаване на бюлетините, останалите книжа и материали на комисии по чл. 287, ал. 7 и чл. 445, ал. 7;
 8. присъстват при въвеждането и повторното въвеждане в изборителните комисии и изчислителните пунктове на данните от протоколите с резултатите от гласуването на секционните изборителни комисии; при въвеждането на данните може да присъства само един наблюдател от една и съща организация;
 9. получат срещу подпис копие от протокола за съответния вид избор с резултатите от гласуването в изборителната секция, както и с резултатите от гласуването в съответния изборен район (район);
 10. подават жалби и сигнали за нарушения на изборния процес;
 11. извършват одит и проверка на системата за машинно гласуване;
 12. присъстват на всички останали етапи от изборния процес.
- (2) В една изборителна секция може да присъстват най-много двама наблюдатели от една и съща организация, като в изборното помещение може да присъства само един от тях. Наблюдателите не са обвързани с конкретна изборителна секция.
- (3) Наблюдателите имат право да гласуват с удостоверение за гласуване на друго място, издадено по реда на чл. 34.
- (4) Държавните и местните органи и техните администрации и изборителните комисии са длъжни да оказват съдействие на наблюдателите и да им предоставят при поискване сведения и документи във връзка с изпълнение на правомощията им.

Легитимиране и отличителни знаци

Чл. 115. (1) През всички етапи от изборния процес наблюдателят се легитимира с издаденото му удостоверение. Удостоверението се издава в един екземпляр.

(2) В изборния ден наблюдателите са длъжни да носят само отличителни знаци по образец, утвърден от Централната изборителна комисия. Наблюдателите, които носят отличителни знаци извън утвърдените от Централната изборителна комисия или не носят отличителни знаци, се отстраняват от изборителната секция с решение на секционната изборителна комисия. Решението може да се оспорва пред районната или общинската изборителна комисия, която се произнася незабавно. Решението не подлежи на обжалване.

Задължения на наблюдателите

Чл. 116. (1) Едно лице не може да бъде едновременно наблюдател и анкетьор.

(2) Наблюдателят не може да бъде придружител.

(3) За дейността си наблюдателите не може да получават възнаграждение от партии, коалиции, инициативни комитети и техните кандидати.

Глава седма

ЗАСТЪПНИЦИ

Обхват на дейност. Общ брой застъпници

- Чл. 117.** (1) Застъпниците подпомагат и представляват интересите на кандидатите в кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети пред държавните и местните органи, обществените организации и изборителните комисии.
- (2) Застъпникът има свобода на изразяване и на предизборна агитация в устна и писмена форма на предизборни събрания, както и чрез доставчиците на медийни услуги.
- (3) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Застъпник може да бъде лице, което е навършило 18 години, не е поставено под запрещение, не изтърпява наказание лишаване от свобода и не е осъждано за умишлено престъпление от общ характер.
- (4) Общият брой на застъпниците на всяка кандидатска листа на партия, коалиция и инициативен комитет не може да надвишава броя на изборителните секции в съответния изборен район (район).
- (5) Общият брой на застъпниците извън страната на всяка кандидатска листа на партия и коалиция и на инициативен комитет при избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България не може да надвишава броя на изборителните секции извън страната.
- (6) Една кандидатска листа може да бъде представлявана от един застъпник в една изборителна секция в изборния ден. При избори за общински съветници и за кметове кандидатските листи за общински съветници и за кметове на една и съща партия или коалиция може да бъдат представлявани общо от един застъпник в една изборителна секция в изборния ден. Застъпниците не са обвързани с конкретна изборителна секция.
- (7) Едно лице може да бъде застъпник само на една кандидатска листа.

Регистриране на застъпниците

- Чл. 118.** (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Застъпниците се регистрират до изборния ден въз основа на заявление, подписано от представляващия партията или представляващите коалицията или от изрично упълномощени от тях лица. Заявлението на инициативния комитет се подписва от представляващото инициативния комитет лице. В случаите, когато заявлението се подава от упълномощени лица, се представя и съответното пълномощно. Към заявлението се прилага списък, подписан от лицата по изречение първо или второ, съдържащ имената и единния граждански номер, съответно друг идентифициращ номер за лицата, които не са български граждани, на лицата, които да бъдат регистрирани като застъпници и декларация от лицата, че отговарят на изискванията на чл. 117, ал. 3.
- (2) Регистрацията на застъпниците се извършва от районната или общинската изборителна комисия при спазване на изискването на чл. 117, ал. 4.
- (3) Регистрацията на застъпниците извън страната се извършва от Централната изборителна комисия при спазване на изискването на чл. 117, ал. 5.
- (4) Застъпник може да бъде заменен от допълнително регистриран застъпник в случаите, когато застъпникът не може да упражнява правата си или когато е направено предложение от съответната партия, коалиция или инициативен комитет. Общият брой на допълнителните застъпници на всяка кандидатска листа на партия, коалиция и инициативен комитет може да

бъде до една трета от броя на избирателните секции в съответния изборен район (район). Районната или общинската избирателна комисия регистрира застъпника по реда на ал. 1 и му издава удостоверение. Удостоверението на заменения застъпник се анулира. Промяната незабавно се вписва в публичния регистър на застъпниците.

(5) При произвеждане на нов избор за президент и вицепрезидент на републиката в случаите по чл. 93, ал. 4 от Конституцията, съответно втори тур при избори за кмет, извършената в Централната избирателна комисия, районната или общинската избирателна комисия регистрация на застъпниците на кандидатските листи на партиите, коалициите и инициативните комитети за първия избор, съответно първия тур запазва действието си. Между двата избора, съответно тура може да бъдат регистрирани и нови застъпници.

Качество на застъпника

Чл. 119. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Застъпниците имат качество на длъжностни лица по смисъла на чл. 93, т. 1, буква "б" от Наказателния кодекс от регистрирането на кандидатските листи до обявяване на резултатите от изборите. Когато регистрацията на кандидатска листа е заличена, заличаването е в сила и за неговите застъпници.

Права и задължения на застъпника

Чл. 120. (1) Застъпникът има право да:

1. подпомага кандидатите от кандидатската листа на партия, коалиция или инициативен комитет в изборния район (района) и да представлява техните интереси;
2. присъства на заседанията на избирателните комисии;
3. присъства при получаването на изборните книжа и материали и подготовката на помещенията за гласуване;
4. присъства в изборното помещение при откриването и закриването на изборния ден;
5. присъства в изборното помещение по време на гласуването;
6. присъства в изборното помещение при отварянето на избирателните кутии и при установяване на резултатите от гласуването, за което му се осигурява пряка видимост;
7. присъства при въвеждането и повторното въвеждане в избирателните комисии и в изчислителните пунктове на данните от протоколите с резултатите от гласуването на секционните избирателни комисии;
8. получи срещу подпис копие от протокола за съответния вид избор с резултатите от гласуването в избирателната секция, както и с резултатите от гласуването в съответния изборен район (район);
9. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) подава жалби и сигнали за нарушения на изборния процес.

(2) На заседанията на комисии може да присъства само един застъпник на кандидатска листа от всяка партия, коалиция или инициативен комитет, а при избори за общински съветници и за кметове кандидатските листи за общински съветници и за кметове на една и съща партия или коалиция може да бъдат представлявани общо от един застъпник.

(3) Застъпникът не може да бъде придружител.

Отличителни знаци

Чл. 121. (1) Застъпниците са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец, утвърден от Централната избирателна комисия. Застъпниците, които носят отличителни знаци извън утвърдените от Централната избирателна комисия или не носят отличителни знаци, се отстраняват от участие в изборния ден с решение на секционната избирателна комисия. Решението може да се оспорва пред районната или общинската избирателна комисия, която се произнася незабавно. Решението не подлежи на обжалване.

(2) От регистрирането им до обявяването на резултатите от изборите застъпниците се легитимират с издаденото им удостоверение. Удостоверението се издава в един екземпляр.

Регистър на застъпниците. Публичност

Чл. 122. (1) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Районната или общинската изборителна комисия публикува на интернет страницата си регистър на застъпниците по кандидатски листи. Достъпът до личните данни в регистъра се осъществява при спазване изискванията за защита на личните данни.

(2) Централната изборителна комисия публикува на интернет страницата си регистър на застъпниците извън страната по кандидатски листи.

Застъпници извън страната

Чл. 123. Тази глава се прилага и за застъпниците извън страната.

Глава осма

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА ПАРТИИ, КОАЛИЦИИ И ИНИЦИАТИВНИ КОМИТЕТИ

Общ брой представители. Легитимиране

Чл. 124. (1) В изборителна секция в изборния ден може да присъства само един представител на партия, коалиция и инициативен комитет, регистрирали кандидати.

(2) Общият брой на представителите на партия, коалиция и инициативен комитет не може да надвишава броя на изборителните секции в съответния изборен район (район).

(3) Общият брой на представителите на партия и коалиция и на инициативен комитет извън страната при избори за народни представители, президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България не може да надвишава броя на изборителните секции извън страната.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Всяка партия, коалиция или инициативен комитет изготвя списък с имената, единния граждански номер, номер и дата на пълномощното на лицата, които са упълномощени да ги представляват в изборния ден. Списъкът се подписва и предава до изборния ден на районните, съответно общинските изборителни комисии в съответния изборен район (район) от представляващия партията или представляващите коалицията или от изрично упълномощени от тях лица. Районните, съответно общинските изборителни комисии публикуват списъка на интернет страницата си при спазване изискванията за защита на личните данни.

(5) Представителят на партия, коалиция и инициативен комитет се легитимира с пълномощно от представляващия съответната партия, коалиция или инициативен комитет или от упълномощено от него лице.

(6) Представителите на партии, коалиции и инициативни комитети, чиито кандидати участват в нов избор за президент и вицепрезидент на републиката в случаите по чл. 93, ал. 4 от Конституцията, съответно втори тур при избори за кмет, може да се легитимират и с пълномощното, издадено за първия избор, съответно първия тур. Между двата избора, съответно тура партиите, коалициите и инициативните комитети, участващи в тях, може да упълномощят и нови представители.

Отличителни знаци

Чл. 125. Представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец, утвърден от Централната изборителна комисия. Представителите, които носят отличителни знаци извън утвърдените от Централната изборителна комисия или не носят отличителни знаци, се отстраняват от изборителната секция с решение на секционната изборителна комисия. Решението може да се оспорва пред районната или общинската изборителна комисия, която се произнася незабавно. Решението не подлежи на обжалване.

Права и задължения

Чл. 126. (1) Представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети имат право да:

1. присъстват в изборното помещение при откриването и закриването на изборния ден;
2. присъстват в изборното помещение по време на гласуването;
3. присъстват в изборното помещение при отварянето на изборителните кутии и при установяване на резултатите от гласуването, за което им се осигурява пряка видимост;
4. присъстват при въвеждането и повторното въвеждане в изборителните комисии и в изчислителните пунктове на данните от протоколите с резултатите от гласуването на секционните изборителни комисии;
5. получат срещу подпис копие от протокола за съответния вид избор с резултатите от гласуването в изборителната секция, както и с резултатите от гласуването в съответния изборен район (район);
6. подават жалби и сигнали за нарушения на изборния процес.

(2) На заседанията на комисии може да присъства само един представител от всяка партия, коалиция или инициативен комитет.

(3) Представителите на партии, коалиции и инициативни комитети не може да бъдат придружители.

Глава девета

РЕГИСТРИРАНЕ НА ПАРТИИ, КОАЛИЦИИ И ИНИЦИАТИВНИ КОМИТЕТИ

Раздел I

Участие в изборите

Начин на участие в изборите

Чл. 127. (1) Всяка партия може да участва във всеки отделен вид избор самостоятелно или в коалиция с други партии.

(2) Всяка партия може да участва във всеки отделен вид избор само в една коалиция.

(3) Всяка партия или коалиция, регистрирана в Централната изборителна комисия, може да участва в изборите за общински съветници, кметове на общини, кметове на райони и кметове на кметства самостоятелно или в различни местни коалиции за всеки отделен вид избор.

(4) Инициативни комитети за издигане на независими кандидати може да се създават и участват във всеки отделен вид избор.

Наименование или абрeвиатура

Чл. 128. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Наименованието или абривиатурата на коалиция, включително на местна коалиция, не може да повтаря наименованието или абривиатурата на партия, регистрирана по Закона за политическите партии до датата на обнародване в "Държавен вестник" на указа на президента или на решението на Народното събрание за насрочване на изборите, включително чрез прибавянето към тях на думи, букви, цифри или други знаци. Наименованието или абривиатурата на коалиция, включително местна коалиция, не може да повтаря наименованието или абривиатурата на коалиция, регистрирана в Централната избирателна комисия за участие в последните избори за народни представители, или на наименованието на съществуваща парламентарна група, както и прибавянето към тях на думи, букви, цифри или други знаци. Наименованието или абривиатурата на местна коалиция съдържа само наименованието или абривиатурата на някоя от участващите в нея партии или коалиции.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Забраната по ал. 1 не се прилага, когато наименованието или абривиатурата на коалицията повтаря наименованието или абривиатурата на някоя от участващите в нея партии, както и при наличие на съгласие в писмена форма с нотариална заверка на подписите на лицата, представляващи коалицията, или на ръководството на парламентарната група.

(3) Наименованието или абривиатурата на участващите в коалиция партии може да се добавя в скоби към наименованието или абривиатурата на коалицията.

(4) Централната избирателна комисия при всички видове избори и съответната общинска избирателна комисия при избори за общински съветници и за кметове извършва проверка за изпълнението на изискванията на ал. 1 и 2. При установяване на непълноти или несъответствия Централната избирателна комисия, съответно общинската избирателна комисия незабавно дава указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за регистрация.

(5) Когато в срока по ал. 4 непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени, съответната избирателна комисия отказва регистрация.

(6) Отказът за регистрация на Централната избирателна комисия може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

(7) Отказът за регистрация на общинската избирателна комисия може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по реда на чл. 88.

Депозит

Чл. 129. (1) За участие в избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България партиите, коалициите и инициативните комитети внасят безлихвен депозит по сметка в Българската народна банка. Депозитът е:

1. за партии и коалиции – 2500 лв.;
2. за инициативни комитети – 100 лв.

(2) За участие в избори за общински съветници и за кметове партиите, коалициите и инициативните комитети не внасят депозит.

Възстановяване

Чл. 130. Централната избирателна комисия в 7-дневен срок от обявяване на окончателните резултати от изборите с решение възстановява депозита на:

1. партиите и коалициите, които са получили не по-малко от едно на сто от действителните гласове на национално ниво;
2. инициативните комитети, чиито кандидати са получили:
 - а) действителни гласове не по-малко от една четвърт от районната избирателна квота – при избори за народни представители;

б) не по-малко от едно на сто от действителните гласове – при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България.

Невъзстановени суми. Отчитане

Чл. 131. (1) (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.) Невъзстановените суми от депозити по чл. 129, ал. 1 постъпват в Националната здравноосигурителна каса – за дейности за лечение на лица до 18-годишна възраст, финансирани с трансфери от бюджета на Министерството на здравеопазването.

(2) Сумите от депозити по чл. 129, ал. 1 не се смятат за разходи на партиите, коалициите и инициативните комитети, свързани с финансирането на предизборната кампания.

Раздел II

Регистриране на партии

Компетентен орган

Чл. 132. (1) Партиите се регистрират за участие в изборите в Централната избирателна комисия.

(2) При избори за общински съветници и за кметове партиите, регистрирани в Централната избирателна комисия, се регистрират за участие и в съответната общинска избирателна комисия.

Документи за регистрация на партии

Чл. 133. (1) Партиите представят в Централната избирателна комисия заявление за регистрация не по-късно от 45 дни преди изборния ден. Заявлението се подписва от лицето, представляващо партията според актуалната ѝ съдебна регистрация. Заявлението може да бъде подписано и от лице, изрично упълномощено от представляващия партията.

(2) В заявлението по ал. 1 се посочват:

1. пълното или съкратено наименование на партията съгласно съдебната ѝ регистрация;
2. пълното или съкратено наименование на партията, заявено за отпечатване върху бюлетината;
3. искане за регистрация за участие в изборите;
4. адрес, телефон и лице за контакт.

(3) Към заявлението за регистрация партията представя:

1. удостоверение за актуално правно състояние към датата на насрочване на изборите;
2. образец от подписа на представляващия партията;
3. образец от печата на партията;
4. банков документ за внесен депозит по чл. 129, ал. 1 – само при избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
5. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 17 от 2019 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) списък, съдържащ имената, единния граждански номер и саморъчен подпис на не по-малко от 2500 избиратели, подкрепящи регистрацията, положен пред упълномощени от партията лица, или квалифициран електронен подпис; при избори за членове на Европейския парламент от Република България и при избори за общински съветници и за кметове регистрацията на партията може да бъде подкрепена и от избиратели – граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, като в списъците се посочват имената, личният номер, номерът на удостоверението за пребиваване, датата на регистрация, посочена в него, и подпис; всеки избирател може да участва само в един списък; при полагане на подписа си в списъка избирателят удостоверява своята самоличност; списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената и единния граждански номер (личен номер) на

избирателите, положили саморъчен подпис или квалифициран електронен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка;

6. удостоверение от Сметната палата по чл. 37, ал. 1 от Закона за политическите партии за внесени финансови отчети на партията за всяка от последните три години, а за новорегистрираните партии – от датата на съдебната им регистрация;

7. удостоверение за актуална банкова сметка, по която ще се обслужва предизборната кампания;

8. имената и длъжностите на лицата, които ще отговарят за приходите, разходите и счетоводната отчетност на партията, свързани с предизборната кампания;

9. изрично пълномощно от лицето, представляващо партията, когато документите се подават от упълномощено лице.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Личните данни по ал. 3, т. 5 се обработват и предоставят при спазване изискванията за тяхната защита.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

Чл. 134. (1) Централната избирателна комисия извършва проверка по представените документи по чл. 133 и взема решение за регистрацията на партията не по-късно от 45 дни преди изборния ден.

(2) При установяване на непълноти или несъответствия Централната избирателна комисия дава незабавно указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за регистрация. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в срока по изречение първо, Централната избирателна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът за регистрация може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58. Когато съдът отмени обжалваното решение, Централната избирателна комисия незабавно регистрира партията за участие в изборите, независимо дали срокът по ал. 1 е изтекъл, но не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрация

Чл. 135. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 133, ал. 3, т. 5 в структуриран електронен вид и на хартиен носител се предават незабавно на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 42 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на Централната избирателна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Централната избирателна комисия установява резултата за списъците по чл. 133, ал. 3, т. 5 въз основа на извършената от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от партия, регистрирана за участие, Централната избирателна комисия ѝ предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от партията списъци по чл. 133, ал. 3, т. 5.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Когато в резултат на проверката, извършвана от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството, и след изтичане на крайния

срок за регистрация се установи, че партията не отговаря на изискванията на чл. 133, ал. 3, т. 5, регистрацията ѝ се заличава с решение, което се съобщава веднага на партията и подлежи на обжалване по реда на чл. 58.

Справка в списъка

Чл. 136. Централната изборителна комисия осигурява възможност всеки изборител – български гражданин, да може да прави справка в списъка по чл. 133, ал. 3, т. 5 по единен граждански номер, съответно по личен номер за всеки изборител – гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, при избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и кметове, включително на безплатен телефонен номер.

Заличаване на регистрацията

Чл. 137. (1) Партия може да поиска да бъде заличена регистрацията ѝ за участие в изборите не по-късно от 32 дни преди изборния ден. Заличаването се извършва по писмено заявление на партията до Централната изборителна комисия, подписано от лицето, представляващо партията или от изрично упълномощено от него лице. Към заявлението партията прилага и решението за заличаване.

(2) Централната изборителна комисия с решението за заличаване на регистрацията възстановява и внесения от съответната партия или коалиция депозит по чл. 129, ал. 1.

(3) Депозитът по чл. 129, ал. 1 се възстановява в 7-дневен срок от влизането в сила на решението на Централната изборителна комисия по ал. 2.

(4) Алинеи 2 и 3 се прилагат и при заличаване регистрацията на партия по чл. 135, ал. 5.

Изпращане на списъците на районните или общинските изборителни комисии след приключване на регистрацията

Чл. 138. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При избори за народни представители и за общински съветници и за кметове Централната изборителна комисия незабавно след приключване на регистрацията на партиите изпраща на районните или на общинските изборителни комисии:

1. списък на регистрираните партии;
2. информация за заличените партии.

Раздел III

Регистриране на коалиции

Компетентен орган за регистрация на коалиции

Чл. 139. (1) Коалициите се регистрират за участие в изборите в Централната изборителна комисия.

(2) При избори за общински съветници и за кметове коалициите, регистрирани в Централната изборителна комисия, се регистрират за участие и в съответната общинска изборителна комисия.

Документи за регистрация на коалиции

Чл. 140. (1) Партиите, образували коалиция за участие в избори въз основа на общо решение, представят в Централната изборителна комисия заявление за регистрация не по-късно от 45 дни преди изборния ден. Заявлението се подписва от лицата, представляващи коалицията според решението за образуването ѝ. Заявлението може да бъде подписано и от лица, изрично упълномощени от представляващите коалицията.

(2) В заявлението по ал. 1 се посочват:

1. пълното или съкратеното наименование на коалицията съгласно решението за образуването ѝ;
2. пълното или съкратеното наименование на коалицията, заявено за отпечатване върху бюлетината;
3. искане за регистрация за участие в изборите;
4. адрес, телефон и лице за контакт.

(3) Към заявлението за регистрация коалицията представя:

1. за всяка от участващите в коалицията партии:
 - а) удостоверение за актуално правно състояние към датата на насрочване на изборите;
 - б) образец от подписа на представляващия партията;
 - в) образец от печата на партията;
 - г) удостоверение от Сметната палата по чл. 37, ал. 1 от Закона за политическите партии за внесени финансови отчети на партията за всяка от последните три години, а за новорегистрираните партии – от датата на съдебната им регистрация;
 2. решение за образуване на коалицията, подписано от лицата, представляващи партиите, и подпечатано с печатите на участващите партии;
 3. образец от подписите на лицата, представляващи коалицията;
 4. образец от печата на коалицията, ако има такъв;
 5. банков документ за внесен депозит по чл. 129, ал. 1 – само при избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
 6. (изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 17 от 2019 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) списък, съдържащ имената, единния граждански номер и саморъчен подпис на не по-малко от 2500 избиратели, подкрепящи регистрацията, положен пред упълномощени от коалицията лица, или квалифициран електронен подпис; при избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и за кметове регистрацията на коалицията може да бъде подкрепена и от избиратели – граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, като в списъците се посочват имената, личният номер, номерът на удостоверението за пребиваване, датата на регистрация, посочена в него, и подпис; всеки избирател може да участва само в един списък; при полагане на подписа си в списъка избирателят удостоверява своята самоличност; списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената и единния граждански номер (личен номер) на избирателите, положили саморъчен подпис или квалифициран електронен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка;
 7. удостоверение за банкова сметка на името на партията по чл. 164, ал. 2, която ще обслужва само предизборната кампания;
 8. имената и длъжностите на лицата, които ще отговарят за приходите, разходите и счетоводната отчетност на коалицията, свързани с предизборната кампания;
 9. пълномощно от лицата, представляващи коалицията, в случаите, когато документите се подават от упълномощени лица.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Личните данни по ал. 3, т. 6 се обработват и предоставят при спазване изискванията за тяхната защита.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

Чл. 141. (1) Централната избирателна комисия извършва проверка по представените документи по чл. 140 и взема решение за регистрацията на коалицията не по-късно от 45 дни преди изборния ден.

(2) При установяване на непълноти или несъответствия Централната избирателна комисия дава незабавно указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за

регистрация. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в срока по изречение първо, Централната изборителна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът за регистрация може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58. Когато съдът отмени обжалваното решение, Централната изборителна комисия незабавно регистрира коалицията за участие в изборите, независимо дали срокът по ал. 1 е изтекъл, но не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрация

Чл. 142. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 140, ал. 3, т. 6 в структуриран електронен вид и на хартиен носител се предават незабавно на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 42 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на Централната изборителна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Централната изборителна комисия установява резултата за списъците по чл. 140, ал. 3, т. 6 въз основа на извършената от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от коалиция, регистрирана за участие, Централната изборителна комисия ѝ предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от коалицията списъци по чл. 140, ал. 3, т. 6.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Когато в резултат на проверката, извършвана от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството, и след изтичане на крайния срок за регистрация се установи, че коалицията не отговаря на изискванията на чл. 140, ал. 3, т. 6, регистрацията ѝ се заличава с решение, което се съобщава веднага на коалицията и подлежи на обжалване по реда на чл. 58.

Справка в списъка по чл. 140, ал. 3, т. 6

Чл. 143. Централната изборителна комисия осигурява възможност всеки изборител – български гражданин, да може да прави справка в списъка по чл. 140, ал. 3, т. 6 по единен граждански номер, съответно по личен номер за всеки изборител – гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, при избори за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници и кметове, включително на безплатен телефонен номер.

Промени в състава на коалиция

Чл. 144. (1) Промени в състава на коалиция, настъпили след регистрацията ѝ в Централната изборителна комисия, се извършват след подаване на заявление и представяне на решение за промените, което трябва да отговаря на условията за образуване на коалицията, не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

(2) В случай че в коалицията се включат нови партии, те представят не по-късно от 35 дни преди изборния ден документите по чл. 140, ал. 3, т. 1.

- (3) В случай че една или повече партии напуснат коалицията, регистрацията ѝ се запазва, ако в нея са останали най-малко две партии.
- (4) В случай че партия, чието наименование или абривиатура е включено в наименованието на коалицията, напусне коалицията, Централната изборителна комисия с решението, с което извършва промяната в състава на коалицията, определя и тридневен срок за промяна на наименованието на коалицията. Коалицията запазва регистрацията си за участие в изборите, ако в указания срок промени наименованието си с решение за промяна и подаде заявление в Централната изборителна комисия. Централната изборителна комисия заличава от наименованието на коалицията наименованието или абривиатурата на напусналата я партия.
- (5) Промените, настъпили в състава на коалиция, се отбелязват в регистъра на Централната изборителна комисия след подаване на заявление от лицата, представляващи партията или коалицията, не по-късно от 32 дни преди изборния ден.
- (6) Централната изборителна комисия заличава от наименованието на коалицията не по-късно от 32 дни преди изборния ден партиите, които са напуснали състава ѝ.
- (7) Партия, включена в състава на коалиция, не може да участва самостоятелно на изборите.
- (8) Партия, включена в състава на коалиция, която след регистрацията на коалицията, но не по-късно от 45 дни преди изборния ден, напусне състава ѝ, може да участва на изборите самостоятелно, след като се регистрира по реда на раздел II от тази глава.

Заличаване на регистрацията

Чл. 145. (1) Коалиция може да поиска заличаване на регистрацията ѝ за участие в изборите не по-късно от 32 дни преди изборния ден. Заличаването се извършва по писмено заявление на коалицията до Централната изборителна комисия, подписано от представляващите коалицията лица. Към заявлението коалицията прилага и решение за заличаване, подписано от лицата, представляващи партиите, включени в състава на коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица.

(2) Централната изборителна комисия с решението за заличаване на регистрацията възстановява и внесения от съответната коалиция депозит по чл. 129, ал. 1.

(3) Депозитът по чл. 129, ал. 1 се възстановява в 7-дневен срок от влизането в сила на решението на Централната изборителна комисия по ал. 2.

(4) Алинеи 2 и 3 се прилагат и при заличаване регистрацията на коалиция по чл. 142, ал. 5.

Изпращане на списъците на районните или общинските изборителни комисии след приключване на регистрацията

Чл. 146. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При избори за народни представители и за общински съветници и за кметове Централната изборителна комисия незабавно след приключване на регистрацията на коалициите изпраща на районните или на общинските изборителни комисии:

1. списък на регистрираните коалиции;
2. информация за извършените промени в състава и наименованието на коалициите по реда на чл. 144, ал. 4, 5, 6 и 8;
3. информация за заличените коалиции.

Раздел IV

Регистриране на партии, коалиции и местни коалиции в общинските изборителни комисии

Регистрация на партиите и коалициите, регистрирани в Централната изборителна комисия

Чл. 147. (1) Партиите и коалициите, регистрирани в Централната изборителна комисия, се регистрират за участие в изборите за общински съветници и за кметове въз основа на заявление за регистрация, представено в съответната общинска изборителна комисия не по-късно от 40 дни преди изборния ден. В заявлението се посочва за кой вид избор се иска регистрация. За всеки отделен вид избор се подава отделно заявление.

(2) Партиите от състава на една коалиция, регистрирана в Централната изборителна комисия, не може да се регистрират самостоятелно в общинска изборителна комисия, нито да влизат поотделно, извън коалицията, в която са регистрирани в Централната изборителна комисия, в други коалиции на територията на общината.

(3) Заявлението се представя по решение на партията. Заявлението се подписва от лицата, представляващи партията или коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица.

(4) В заявлението се посочват:

1. пълното или съкратено наименование на партията или коалицията, което ще бъде изписано в бюлетината;
2. искане за регистрация за участие в изборите с посочване за кой вид избор да бъде извършена регистрацията;
3. адрес, телефон и лице за контакт.

(5) Към заявлението се прилагат:

1. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
2. решение за образуване на коалицията, подписано от лицата, представляващи партиите, и подпечатано с печатите на участващите партии;
3. пълномощно на лицата, упълномощени да представляват партията или коалицията пред общинската изборителна комисия, в случаите, когато документите се подават от упълномощени лица.

(6) Общинската изборителна комисия извършва проверка по представените документи и взема решение за регистрацията на партията или коалицията не по-късно от 40 дни преди изборния ден.

(7) При установяване на непълноти или несъответствия общинската изборителна комисия дава незабавно указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за регистрация. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в срока по изречение първо, общинската изборителна комисия отказва регистрация.

(8) Отказът на общинската изборителна комисия може да се обжалва пред Централната изборителна комисия по реда на чл. 88.

Регистрация на местни коалиции

Чл. 148. (1) Местните коалиции се образуват за участие в изборите за общински съветници и за кметове само от регистрирани в Централната изборителна комисия партии и коалиции.

(2) Местните коалиции се регистрират въз основа на заявление за регистрация, представено в съответната общинска изборителна комисия не по-късно от 40 дни преди изборния ден. В заявлението се посочва за кой вид избор се иска регистрация. За всеки отделен вид избор се подава отделно заявление.

(3) Заявлението се представя по решение на местната коалиция. Заявлението се подписва от лицата, представляващи местната коалиция, или от изрично упълномощени от тях лица.

(4) В заявлението се посочват:

1. пълното или съкратено наименование на местната коалиция, което ще бъде изписано в бюлетината;
 2. искане за регистрация за участие в изборите с посочване за кой вид избор да бъде извършена регистрацията;
 3. адрес, телефон и лице за контакт.
- (5) Към заявлението на местна коалиция се прилагат:
1. решение за образуване на местната коалиция, в което се посочва кой е упълномощен да я представлява и за кой вид избор се създава; решението трябва да е подписано от упълномощени представители на съставлящите я партии и коалиции и подпечатано с печатите на партиите и коалициите, участващи в нея; когато решението е за участие в повече от един вид избор в общинската избирателна комисия, се представя само един оригинал за съответната община;
 2. образец от подписите на лицата, представляващи местната коалиция;
 3. образец от печата на местната коалиция, ако има такъв;
 4. пълномощни на лицата, подписали решението за образуване на местната коалиция;
 5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
 6. удостоверение за банкова сметка на името на партията по чл. 164, ал. 2, която ще обслужва само предизборната кампания;
 7. имената и длъжностите на лицата, които ще отговарят за приходите, разходите и счетоводната отчетност на местната коалиция, свързани с предизборната кампания.
- (6) Общинската избирателна комисия извършва проверка по представените документи и взема решение за регистрацията на местната коалиция не по-късно от 40 дни преди изборния ден.
- (7) При установяване на непълноти или несъответствия общинската избирателна комисия дава незабавно указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за регистрация. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в срока по изречение първо, общинската избирателна комисия отказва регистрация.
- (8) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Отказът на общинската избирателна комисия може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по реда на чл. 88. Когато съдът отмени обжалваното решение, общинската избирателна комисия незабавно регистрира местната коалиция за участие в изборите за общински съветници и за кметове, независимо дали срокът по ал. 6 е изтекъл, но не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Промени в състава на местна коалиция

Чл. 149. (1) Промени в състава на местна коалиция, настъпили след регистрацията ѝ в общинската избирателна комисия, се извършват след подаване на заявление и представяне на решение за промени, което трябва да отговаря на условията за образуване на местната коалиция не по-късно от 35 дни преди изборния ден.

(2) (Отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.).

(3) В случай че една или повече партии или коалиции напуснат местната коалиция, регистрацията ѝ се запазва, ако в нея са останали най-малко две партии или коалиции.

(4) В случай че партия или коалиция, чието наименование или абревиатура е включено в наименованието на местната коалиция, напусне коалицията, общинската избирателна комисия с решението, с което извършва промяната в състава на коалицията, определя и тридневен срок за промяна на наименованието на местната коалиция. Местната коалиция запазва регистрацията си за участие в изборите, ако в указания срок промени наименованието си с решение за промяна и подаде заявление в общинската избирателна комисия. Общинската избирателна комисия заличава от наименованието на местната коалиция наименованието или абревиатурата на напусналата я партия или коалиция.

(5) Промените, настъпили в състава на местна коалиция, се отбелязват в регистъра на общинската изборителна комисия след подаване на заявление от лицата, представляващи коалицията, не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

(6) Общинската изборителна комисия заличава от наименованието на местната коалиция не по-късно от 32 дни преди изборния ден партиите и коалициите, които са напуснали състава ѝ.

(7) Партия или коалиция, включена в състава на местна коалиция, която след регистрацията на местната коалиция, но не по-късно от 40 дни преди изборния ден, напусне състава ѝ, може да участва на изборите самостоятелно, след като се регистрира по реда на чл. 147.

Заличаване на регистрацията на партиите, коалициите и местните коалиции, регистрирани в общинската изборителна комисия

Чл. 150. Партиите, коалициите и местните коалиции, регистрирани в общинската изборителна комисия, може да поискат заличаване на регистрацията им за участие в изборите не по-късно от 32 дни преди изборния ден. Заличаването се извършва по писмено заявление на съответната партия, коалиция или местна коалиция, подписано от лицата, които ги представляват, или от изрично упълномощени от тях лица. Към заявлението коалицията, съответно местната коалиция прилага и решение за заличаване, подписано от лицата, представляващи партиите, съответно коалициите, включени в състава ѝ, или от изрично упълномощени от тях лица.

Раздел V

Регистриране на инициативен комитет

Образуване на инициативен комитет

Чл. 151. (1) Инициативен комитет се образува за издигане на независим кандидат.

(2) Инициативният комитет се образува от трима до 7 изборители с постоянен адрес или адрес на пребиваване – за гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, на:

1. територията на изборния район – при избори за народни представители, за общински съветници и за кметове;

2. територията на страната – при избори за членове на Европейския парламент от Република България.

(3) За издигане на кандидати за президент и вицепрезидент на републиката се образува инициативен комитет с не по-малко от 21 изборители с постоянен адрес на територията на страната.

(4) Всеки изборител може да участва само в един инициативен комитет.

(5) Членовете на инициативния комитет определят с решение лицето, което да го представлява.

Компетентен орган за регистрация

Чл. 152. Инициативните комитети се регистрират във:

1. Централната изборителна комисия при избори за:

а) президент и вицепрезидент на републиката;

б) членове на Европейския парламент от Република България;

2. районните изборителни комисии – при избори за народни представители;

3. общинските изборителни комисии – при избори за общински съветници и за кметове.

Условия за регистрация

Чл. 153. (1) Инициативният комитет представя заявление за регистрация, подписано от всички членове на комитета, не по-късно от 40 дни преди изборния ден.

(2) Заявлението се подава от лицето, представляващо инициативния комитет.

(3) В заявлението се посочват:

1. имената, единният граждански номер (личен номер) и постоянен адрес (адрес на пребиваване) на избирателите по чл. 151, ал. 2 или 3;
2. имената, единният граждански номер (личен номер) и адрес на кандидата, за който се създава инициативния комитет;
3. искане за регистрация на инициативния комитет за участие в изборите;
4. адрес, телефон и лице за контакт.

(4) Към заявлението се прилагат:

1. решение за създаване на инициативния комитет и решение за определяне на лицето, което да го представлява;
2. нотариално заверени образци от подписите на лицата, участващи в инициативния комитет;
3. декларация по образец, подписана от всеки член на инициативния комитет, че има право да гласува в съответния вид избор;
4. декларация по образец, подписана от всеки член на инициативния комитет, че няма да обработва и предоставя личните данни на включените в списъка за подкрепа на независимия кандидат лица за други цели, освен предвидените в кодекса;
5. банков документ за внесен депозит по чл. 129, ал. 1 – само при избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България;
6. удостоверение за банкова сметка на името на лицето, представляващо инициативния комитет, която ще обслужва само предизборната кампания;
7. имената и длъжностите на лицата, които ще отговарят за приходите, разходите и счетоводната отчетност на инициативния комитет, свързани с предизборната кампания.

Проверка и регистрация

Чл. 154. (1) Съответната избирателна комисия извършва проверка по представените документи по чл. 153 и взема решение за регистрацията на инициативния комитет. При установяване на непълноти или несъответствия комисията дава незабавно указания за отстраняването им в тридневен срок, но не по-късно от крайния срок за регистрация.

(2) В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в срока по ал. 1, съответната избирателна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът на Централната избирателна комисия може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

(4) Отказът на районната или общинската избирателна комисия може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по реда на чл. 73, съответно по реда на чл. 88.

(5) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато съдът отмени обжалваното решение, Централната избирателна комисия, съответно районната или общинската избирателна комисия незабавно регистрира инициативния комитет за участие в изборите, независимо дали срокът по чл. 153, ал. 1 е изтекъл, но не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Заличаване регистрация на инициативен комитет

Чл. 155. (1) Инициативен комитет може да поиска да бъде заличена регистрацията му за участие в изборите не по-късно от 32 дни преди изборния ден. Заличаването се извършва по писмено заявление на инициативния комитет до съответната избирателна комисия, подписано от лицето, представляващо инициативния комитет.

(2) Избирателната комисия с решението за заличаване на регистрацията възстановява и внесения от съответния инициативен комитет депозит по чл. 129, ал. 1.

(3) Депозитът по чл. 129, ал. 1 се възстановява в 7-дневен срок от влизането в сила на решението на избирателната комисия по ал. 2.

Глава десета

КАНДИДАТИ

Раздел I

Изисквания

Издигане на кандидати

Чл. 156. (1) Кандидати може да издигат партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирани за съответния вид избор.

(2) Кандидатите, издигнати от партиите, коалициите и инициативните комитети, се подреждат в кандидатски листи.

Образуване на кандидатски листи

Чл. 157. (1) Всеки независим кандидат, както и кандидат за кмет образува самостоятелна кандидатска листа.

(2) Коалициите участват в изборите с обща кандидатска листа. Участващите в тях партии не може да участват със самостоятелни листи.

(3) Партиите и коалициите, участващи в местни коалиции, не може да регистрират свои листи или кандидати извън тези на местните коалиции.

(4) Независим кандидат не може да бъде включван в кандидатска листа на партия или коалиция.

Забрана за издигане на кандидати от партии и коалиции

Чл. 158. (Изм. – ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 1.11.2015 г.) Не може да бъдат посочвани и регистрирани като кандидати от името на партии и коалиции военнослужещите от въоръжените сили, служителите в дипломатическата служба, служителите от Министерството на вътрешните работи, Държавна агенция "Разузнаване", Националната служба за охрана и Държавната агенция "Технически операции", държавните служители от Държавна агенция "Национална сигурност", съдии, прокурори и следователи, както и други лица, за които със закон е забранено членство в политическа партия. Тези граждани може да участват в изборите като независими кандидати.

Раздел II

Права и задължения на кандидатите

Статут

Чл. 159. (1) Кандидатите имат качество на длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс от регистрирането на кандидатските листи до обявяване на резултатите от изборите.

(2) Когато регистрацията на кандидат е заличена, правата и задълженията по ал. 1 се прекратяват от деня на заличаването.

Неприкосновеност на кандидатите

- Чл. 160.** (1) От деня на регистрацията до обявяване на резултатите от изборите регистрираните кандидати не може да бъдат задържани или привлечени като обвиняеми, освен за извършено престъпление от общ характер и с разрешение на Централната избирателна комисия въз основа на мотивирано искане от главния прокурор.
- (2) Разрешение за задържане не се иска при заварено тежко престъпление, като в този случай незабавно се уведомява Централната избирателна комисия.
- (3) Ако регистрацията на кандидат бъде заличена, правата по ал. 1 се прекратяват от деня на заличаването.
- (4) Разпоредбата на ал. 1 не се прилага, когато регистрираните кандидати са били задържани или привлечени като обвиняеми преди датата на регистрацията.
- (5) Централната избирателна комисия определя реда за издаване на разрешението по ал. 1.

Отпуск на кандидатите

- Чл. 161.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Кандидат, който е държавен или местен орган или заема служба в администрацията на държавен или местен орган, с изключение на кандидат за общински съветник, задължително ползва по свой избор неплатен служебен отпуск или платен годишен отпуск за времето от регистрацията до обявяване на резултатите от изборите.
- (2) Кандидат за общински съветник, който заема държавна служба, задължително ползва отпуск за дните, през които в работно време участва в мероприятия на предизборната кампания.
- (3) Отпускът се зачита за трудов или служебен и осигурителен стаж.
- (4) Ако регистрацията бъде заличена, отпускът се прекъсва от деня на заличаването. Когато заличаването е отменено, се смята, че отпускът не е прекъсван.
- (5) Разпоредбите на ал. 1 не се прилагат за министър-председателя, заместник министър-председателите, министрите, народните представители, президента и вицепрезидента на републиката. Техните пълномощия продължават и след регистрацията им като кандидати.
- (6) Разпоредбите на ал. 1, 3, 4 и 5 се прилагат и за кандидатите за членове на Европейския парламент от Република България, които заемат една от длъжностите по чл. 389.

Глава единадесета

ФИНАНСИРАНЕ, СВЪРЗАНО С ПРЕДИЗБОРНАТА КАМПАНИЯ

Източници на финансиране

- Чл. 162.** (1) Партия, регистрирала кандидати, може да финансира предизборната си кампания със:
1. собствени средства на партията;
 2. средства на кандидатите;
 3. (доп. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.; обявена за противоконституционна от КС на РБ в частта "юридически лица и еднолични търговци" - бр. 37 от 2021 г.)

дарения от физически лица, юридически лица и еднолични търговци.

- (2) Коалиция, регистрирала кандидати, може да финансира предизборната си кампания със:
1. собствени средства на партиите, които участват в нея;

2. средства на кандидатите;
 3. (доп. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.; обявена за противоконституционна от КС на РБ в частта "юридически лица и еднолични търговци" - бр. 37 от 2021 г.)
-

дарения от физически лица, юридически лица и еднолични търговци, направени на една от партиите в коалицията, определена по чл. 164, ал. 2.

(3) Инициативен комитет, регистрирал кандидат, може да финансира предизборната си кампания със:

1. средства на членовете на инициативния комитет;
 2. средства на кандидатите;
 3. (доп. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.; обявена за противоконституционна от КС на РБ в частта "юридически лица и еднолични търговци" - бр. 37 от 2021 г.)
-

дарения от физически лица, юридически лица и еднолични търговци, направени на лицето, определено по чл. 164, ал. 1.

Предоставяне на данни за банкова сметка

Чл. 163. (1) Централната избирателна комисия в 5-дневен срок от регистрацията на партиите и коалициите за участие при всички видове избори и на инициативните комитети за участие при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България предоставя на Сметната палата данните за банковата им сметка, предназначена за обслужването на предизборната им кампания, и имената и длъжностите на лицата по чл. 164. При промяна на лицата партията, коалицията или инициативният комитет представя пред Сметната палата имената и длъжностите на новите лица в тридневен срок от извършване на промяната.

(2) Районните избирателни комисии в срок до 5 дни от регистрацията на инициативните комитети за участие в изборите за народни представители предоставят на Сметната палата данните за банковата им сметка, предназначена за обслужването на предизборната им кампания, и имената и длъжностите на лицата по чл. 164. При промяна на лицата инициативният комитет представя пред Сметната палата имената и длъжностите на новите лица в тридневен срок от извършване на промяната.

(3) Общинските избирателни комисии в срок до 5 дни от регистрацията на местните коалиции и на инициативните комитети за участие в изборите за общински съветници и за кметове предоставят на Сметната палата данните за банковата им сметка, предназначена за обслужването на предизборната им кампания, и имената и длъжностите на лицата по чл. 164. При промяна на лицата коалицията или инициативният комитет представя пред Сметната палата имената и длъжностите на новите лица в тридневен срок от извършване на промяната.

Отговорни лица за приходите, разходите и счетоводната отчетност

Чл. 164. (1) Всяка партия и инициативен комитет определя лице или лица, които да отговарят за приходите, разходите и счетоводната им отчетност, свързани с предизборната кампания.

(2) Всяка коалиция определя една от партиите, която участва в нея, да отговаря за приходите, разходите и счетоводната отчетност на коалицията, свързани с предизборната ѝ кампания, и лице или лица по ал. 1.

Общ размер на финансирането

Чл. 165. (1) Общият размер на финансирането на всяка предизборна кампания на партиите, коалициите и инициативните комитети не може да надхвърля:

1. при избори за народни представители за Народно събрание:

а) 3 000 000 лв. за партия и за коалиция;

б) 200 000 лв. за инициативен комитет;

2. при избори за народни представители за Велико Народно събрание:

а) 4 000 000 лв. за партия и за коалиция;

б) 200 000 лв. за инициативен комитет;

3. при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България:

а) 2 000 000 лв. за партия, коалиция и инициативен комитет за избори за президент и вицепрезидент на републиката, както и за партия и коалиция за избори за членове на Европейския парламент от Република България;

б) 100 000 лв. за инициативен комитет за избори за членове на Европейския парламент от Република България;

4. при избори за общински съветници и за кметове:

а) 8 000 000 лв. за партия и коалиция;

б) максималния размер на средствата по ал. 2, 3, 4 и 5 за инициативен комитет.

(2) За един кандидат за общински съветник може да се разходват не повече от 5000 лв. в рамките на общия размер на финансирането по ал. 1, т. 4.

(3) За кандидат за кмет на община, в рамките на общия размер на финансирането по ал. 1, т. 4, може да се разходват:

1. за община с население до 30 000 жители – до 25 000 лв.;

2. за община с население до 60 000 жители – до 50 000 лв.;

3. за община с население до 100 000 жители – до 100 000 лв.;

4. за община с население до 200 000 жители – до 250 000 лв.;

5. за община с население до 500 000 жители – до 500 000 лв.;

6. за община с население над 500 000 жители – до 1 000 000 лв.

(4) За кандидат за кмет на район, в рамките на общия размер на финансиране по ал. 1, т. 4, може да се разходват:

1. за район с население до 25 000 жители – до 20 000 лв.;

2. за район с население до 50 000 жители – до 40 000 лв.;

3. за район с население до 100 000 жители – до 60 000 лв.;

4. за район с население над 100 000 жители – до 60 000 лв.

(5) За кандидат за кмет на кметство, в рамките на общия размер на финансиране по ал. 1, т. 4, може да се разходват:

1. за кметство с население до 1000 жители – до 2000 лв.;

2. за кметство с население до 3000 жители – до 6000 лв.;

3. за кметство с население над 3000 жители – до 10 000 лв.

(6) В общия размер на средствата, които партиите, коалициите и инициативните комитети имат право да разходват за всяка предизборна кампания, се включват всички източници по чл. 162.

Финансиране на избори в една календарна година

Чл. 166. При произвеждане на различни видове избори в една календарна година изискванията на чл. 165 се прилагат поотделно за всеки вид избор.

Чл. 167. (Отм. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.).

Забрани, свързани с финансирането и подпомагането на предизборната кампания

Чл. 168. (1) Партия, коалиция или инициативен комитет във връзка с предизборната кампания не може да получава:

1. анонимни дарения под каквато и да е форма;
2. (доп. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.; обявена за противоконституционна от КС на РБ в частта "които имат просрочени публични задължения и/или са регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим" - бр. 37 от 2021 г.)

средства от юридически лица и от еднолични търговци, които имат просрочени публични задължения и/или са регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим;

3. средства от чуждестранни физически лица, с изключение на лицата – граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, които имат избирателни права по кодекса;
4. средства от религиозни институции;
5. средства от чужди правителства или от чуждестранни държавни предприятия, чуждестранни търговски дружества или чуждестранни организации с идеална цел.

(2) Субектите по ал. 1, т. 2 – 5 не може да предоставят във връзка с предизборната кампания движими и недвижими вещи за безвъзмездно ползване, както и безвъзмездни услуги под каквато и да е форма.

(3) Във връзка с предизборната кампания се забранява безплатното използване на публичен административен ресурс.

Задължения за деклариране

Чл. 169. (1) (Доп. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.; обявена за противоконституционна от КС на РБ в частите "или юридическо" и "или едноличен търговец" - бр. 37 от 2021 г.)

Когато общият размер на дарението от едно физическо или юридическо лице или едноличен търговец надхвърли една минимална работна заплата, дарителят представя декларация по образец за произхода на дарените средства.

(2) Когато общият размер на средствата, предоставени от кандидат или член на инициативен комитет, надхвърли една минимална работна заплата, той представя декларация по образец за произхода на средствата.

(3) (Отм. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.).

Банков превод и проверка

Чл. 170. (1) Финансирането на приходите и разходите, свързани с предизборната кампания, на стойност над 1000 лв., се извършва по банков път.

- (2) Когато размерът на дарените или предоставени средства е над 1000 лв., Сметната палата извършва проверка за съответствие между размера на дарените или предоставени за съответната предизборна кампания средства и размера на доходите на лицето. Проверката обхваща периода от произвеждането на предходните избори от същия вид до деня на подаване на съответната декларация по чл. 169, ал. 1 или 2.
- (3) За извършване на проверката председателят на Сметната палата изисква информация от Националната агенция за приходите и други компетентни органи и институции.
- (4) Органите и институциите по ал. 3 са длъжни в едномесечен срок от получаване на искането да предоставят на Сметната палата необходимата информация.
- (5) Длъжностните лица, извършващи проверката, имат право на пряк достъп до електронната база данни на органите и институциите по ал. 3. Предоставянето на достъп не освобождава органите и институциите по ал. 3 от задължението да изпратят в писмена форма поисканата от Сметната палата информация.
- (6) Сметната палата обявява резултатите от проверката чрез регистъра по чл. 171, ал. 1.

Единен публичен регистър

- Чл. 171.** (1) В Сметната палата се създава единен публичен регистър на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирани за участие в съответния вид избор, който се поддържа от откриването на предизборната кампания до следващите избори от същия вид.
- (2) В регистъра по ал. 1 се публикуват:
1. обстоятелствата по чл. 17 от Закона за политическите партии;
 2. наименованието на коалицията и наименованието на инициативния комитет и имената на лицата, които ги представляват;
 3. наименованието на партията, която е определена от коалицията да отговаря за приходите, разходите и счетоводната ѝ отчетност;
 4. имената на лицето или лицата, които отговарят за приходите, разходите и счетоводната отчетност;
 5. имената на дарителите, видът, целта, размерът или стойността на направените дарения;
 6. имената на кандидатите и на членовете на инициативните комитети, които са предоставили средства, и размерът на средствата;
 7. (отм. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.);
 8. (изм. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.) декларациите за произхода на дарените средства, декларациите за произхода на средствата на кандидатите и на членовете на инициативните комитети;
 9. наименованията на социологическите агенции и на рекламните агенции, както и на агенциите за осъществяване на връзки с обществеността, с които партиите, коалициите и инициативните комитети работят.
- (3) Партиите, коалициите и инициативните комитети в 5-дневен срок от откриване на предизборната кампания изпращат на Сметната палата информацията по ал. 2 на хартиен и електронен носител за включване в регистъра.
- (4) По време на предизборната кампания партиите, коалициите и инициативните комитети изпращат на Сметната палата в 7-дневен срок новопостъпилата информация по ал. 2 на хартиен и електронен носител за включване в регистъра.
- (5) След произвеждане на изборите в регистъра се публикуват отчетите по чл. 172, ал. 1.
- (6) Сметната палата определя условията и реда за въвеждане в регистъра на информацията по ал. 2, както и за отстраняване на неточности и непълноти, и ги обявява на интернет страницата си.

Отчет

Чл. 172. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В срок от 30 работни дни след изборния ден лицето, което представлява партията или инициативния комитет, и лицата, които представляват коалицията, представят пред Сметната палата на хартиен и електронен носител отчет за приходите, разходите и поетите задължения за плащане във връзка с предизборната кампания, придружен с извлечение от банковата им сметка. Към отчета се прилагат декларациите по чл. 169, ал. 1 и 3.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В срок от 30 работни дни след изборния ден доставчиците на медийни услуги, социологическите и рекламните агенции, както и агенциите за осъществяване на връзки с обществеността представят в Сметната палата на хартиен и електронен носител информация за предоставените услуги на партиите, коалициите и инициативните комитети. Информацията се предоставя по образец, утвърден от Сметната палата, и се публикува на интернет страницата ѝ.

(3) Средствата на кандидата или на член на инициативния комитет за предизборната кампания се отчитат в отчета на партията, коалицията или инициативния комитет по ал. 1. Към отчета се прилага декларацията по чл. 169, ал. 2.

(4) Отчетът по ал. 1 се изготвя и представя по образец за всеки вид избор, утвърден от Сметната палата. Отчет, който не отговаря на изискванията относно формата, съдържанието и начина на представяне, се смята за неподаден. Сметната палата определя условията и реда за отстраняване на неточности и непълноти.

(5) Сметната палата публикува на интернет страницата си отчетите на партиите, коалициите и инициативните комитети по ал. 1 в 15-дневен срок от изтичането на срока за представянето им.

(6) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато декларираните приходи и извършените разходи във връзка с предизборната кампания са над 1000 лв., Сметната палата извършва одит за съответствие в 6-месечен срок от изтичането на срока по ал. 1.

Образци на декларациите

Чл. 173. Образците на декларациите по този раздел се утвърждават от Сметната палата не по-късно от 50 дни преди изборния ден и се обявяват на интернет страницата ѝ.

Неуредени въпроси

Чл. 174. За неуредените в този раздел въпроси се прилага Законът за политическите партии.

Глава дванадесета

ПРАВИЛА ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕДИЗБОРНАТА КАМПАНИЯ

Раздел I

Общи правила

Начало на предизборната кампания

Чл. 175. Предизборната кампания се открива 30 дни преди изборния ден.

Достъп до източниците на информация

Чл. 176. Кандидатите и партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, имат право на еднакъв достъп до източниците на информация, която им е необходима за целите на предизборната кампания.

Забрана за анонимни материали

Чл. 177. Забранява се публикуването и излъчването на анонимни материали, свързани с предизборната кампания.

Средства за медийни пакети

Чл. 178. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Държавата предоставя средства за медийни пакети в размер на 40 000 лв. на партиите и коалициите, които са регистрирали кандидати при избори за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България и във всички изборни райони при избори за народни представители и които нямат право на държавна субсидия по Закона за политическите партии. На коалиция, в която участват партии, които имат право на държавна субсидия по реда на Закона за политическите партии, се предоставят средства за медийни пакети в размер, пропорционален на дела на партиите, участващи в коалицията, които нямат право на държавна субсидия.

(2) Държавата предоставя средства за медийни пакети в размер на 40 000 лв. на инициативните комитети, които са регистрирали кандидати при избори за президент и вицепрезидент на републиката, и в размер на 5000 лв. на инициативните комитети, които са регистрирали кандидати при избори за членове на Европейския парламент от Република България и при избори за народни представители.

(3) Средствата за медийните пакети по ал. 1 и 2 са за сметка на държавния бюджет и се използват за заплащане на различните платени форми на отразяване на предизборната кампания чрез доставчиците на медийни услуги.

(4) Централната изборителна комисия заплаща различните платени форми на отразяване на предизборната кампания до изчерпване на средствата на партията, коалицията или инициативния комитет по ал. 1 или 2.

(5) Редът за предоставянето и разходването на средствата за медийните пакети се определя от Централната изборителна комисия съгласувано с министъра на финансите.

(6) Партиите, коалициите и инициативните комитети обявяват в регистъра по чл. 171 и отчитат в отчета по чл. 172, ал. 1 средствата за медийните пакети, които са заплатени за отразяване проявите на кандидатите им.

Уведомяване за платено съдържание

Чл. 179. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При излъчване, публикуване и разпространение на платени форми на отразяване на предизборната кампания доставчиците на медийни услуги ги отделят чрез визуален, звуков или аудио-визуален знак, който съдържа надпис или звуково съобщение, че материалът е платен.

Информация за сключените договори

Чл. 180. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Доставчиците на медийни услуги са длъжни да обявяват на интернет страниците си информация за договорите, в т.ч. безвъзмездните договори, сключени с партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, и/или с друг възложител във връзка с предизборната кампания, включително ако договорът е сключен с посредник.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Информацията за възмездните и безвъзмездните договори по ал. 1, обявявана от електронните медии, съдържа данни за:

1. партията, коалицията или инициативния комитет;
2. предмета на договора;
3. срока на договора;
4. програмата, по която ще се излъчват договорените форми;
5. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) общата стойност в лева без ДДС за възмездните договори.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Информацията за възмездните и безвъзмездните договори по ал. 1, обявявана от печатните медии (вестници, списания и други периодични издания) и онлайн новинарски услуги (електронни издания на вестници, списания, информационни агенции и други електронни издания), съдържа данни за:

1. партията, коалицията или инициативния комитет;
2. предмета на договора;
3. срока на договора;
4. печатните медии и онлайн новинарските услуги, в които ще се разпространяват договорените форми;
5. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) общата стойност в лева без ДДС за възмездните договори.

(4) Информацията по ал. 2 и 3 се публикува на интернет страниците на доставчиците на медийни услуги в тридневен срок от подписването на съответния договор и се премахва не по-рано от обявяване на резултатите от изборите.

Раздел II

Предизборна агитация

Ред за провеждане на агитацията

Чл. 181. (1) Гражданите, партиите, коалициите, инициативните комитети, кандидатите и застъпниците имат свобода на изразяване и на предизборна агитация в устна и писмена форма на предизборни събрания, както и чрез доставчиците на медийни услуги.

(2) Предизборната кампания се води на български език.

(3) Предизборните събрания са публични. За реда при провеждането им отговарят организаторите и органите на Министерството на вътрешните работи. Събранията се организират съгласно Закона за събранията, митингите и манифестациите.

Забрани за предизборна агитация

Чл. 182. (1) Не се допуска предизборна агитация в държавни и общински учреждения, институции, държавни и общински предприятия и в търговски дружества с повече от 50 на сто държавно или общинско участие в капитала.

(2) Лицата на изборна длъжност в синдикалните и работодателските организации не може да провеждат предизборна агитация на работните си места.

(3) Забранява се използването на държавния и общинския транспорт за предизборна агитация.

(4) Не се допуска предизборна агитация 24 часа преди изборния ден и в изборния ден.

(5) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Не се допуска извършването на предизборна агитация от служители на вероизповеданията. Не са предизборна агитация извършването на религиозни обреди.

Агитационни материали

Чл. 183. (1) По време на предизборната кампания кандидатите, партиите, коалициите и инициативните комитети може да изготвят и разпространяват плакати, обръщения и други

агитационни материали. На всеки агитационен материал задължително се отбелязва от чие име се издава.

(2) Всеки агитационен материал съдържа информация, че купуването и продаването на гласове е престъпление, като информацията заема не по-малко от 10 на сто от лицевата площ на агитационния материал и е разположена в обособено поле. В аудио- и аудио-визуалните материали тази информация се съдържа като недвусмислено и разбираемо послание.

(3) Агитационните материали се поставят на определени от кмета места, а на сгради, огради и витрини – с разрешение на собственика или управителя на имота.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Забранява се използването на агитационни материали, които застрашават живота и здравето на гражданите, частната, общинската и държавната собственост и безопасността на движението, както и на материали, които накърняват добрите нрави, честта и доброто име на кандидатите. В агитационните материали се забранява използването на герба или знамето на Република България или на чужда държава, както и религиозни знаци или изображения.

(5) Забранява се унищожаването и заличаването на агитационни материали, поставени по определения в кодекса ред, до края на изборния ден.

Забрана за поставяне на агитационни материали в изборните помещения и на други места

Чл. 184. (1) Забранява се поставянето на агитационни материали на партии, коалиции и инициативни комитети в изборните помещения, както и на разстояние, по-малко от 50 метра от входа на сградата, в която е изборното помещение, през изборния ден и до края на гласуването.

(2) Когато секционната избирателна комисия установи наличие на материали по ал. 1, тя незабавно ги отстранява – при необходимост със съдействието на кмета или кметския наместник и на органите на Министерството на вътрешните работи.

Забрана за агитационни материали извън предизборната кампания

Чл. 185. (1) Забранява се поставянето на предизборни агитационни материали извън предизборната кампания.

(2) Сигнали за поставените предизборни агитационни материали по ал. 1 се подават до областния управител, съответно кмета на общината, района или кметството.

(3) Заповедта за премахване на предизборните агитационни материали се издава незабавно от кмета на общината, района или кметството или от областния управител.

(4) Заповедта се връчва на лицето, в чиято полза е материалът.

(5) В случай че лицето, в чиято полза е предизборният агитационен материал, не го отстрани в тридневен срок от издаването на заповедта, материалът се премахва от областния управител, кмета на съответната община, район или кметство, като при необходимост може да поиска съдействие от органите на Министерството на вътрешните работи.

Премахване и изземване на агитационни материали

Чл. 186. (1) Кметът на общината, района или кметството или кметският наместник по решение на районната или общинската избирателна комисия и при необходимост със съдействие на органите на Министерството на вътрешните работи премахва или изземва агитационните материали, поставени или разпространени в нарушение на кодекса.

Премахването и изземването на такива материали в изборния ден може да става и по решение на секционните избирателни комисии.

(2) Агитационните материали, поставени или разпространени в нарушение на кодекса на територията на повече от един изборен район (район) или които се отнасят за повече от един

изборен район (район), се премахват или изземват от областния управител по решение на Централната избирателна комисия.

(3) Партиите, коалициите и инициативните комитети в 7-дневен срок след изборния ден премахват поставените от тях агитационни материали.

Раздел III

Печатни медии и онлайн новинарски услуги

Условия, ред и цени

Чл. 187. (1) (Предишен текст на чл. 187 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Печатните медии и онлайн новинарските услуги предоставят едни и същи условия и цени на всички партии, коалиции и инициативни комитети, регистрирали кандидати, които се обявяват на интернет страницата им не по-късно от 40 дни преди изборния ден и се изпращат незабавно на Сметната палата и на Централната избирателна комисия. Заплащането се извършва предварително.

(2) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Печатните медии и онлайн новинарските услуги може да отразяват и безплатно предизборната кампания на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Цените по ал. 1 не може да надвишават средните пазарни цени за търговска реклама през последните 6 месеца преди началото на предизборната кампания.

(4) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В търговска реклама се забранява да се отправят политически внушения в полза или във вреда на една или друга партия, коалиция или инициативен комитет или кандидат.

Публикуване на отговор

Чл. 188. (1) Печатните медии и онлайн новинарските услуги, публикували материал, накърняващ правата и доброто име на кандидат или на лице, което представлява партията, коалицията или инициативния комитет, са длъжни незабавно след получаването на отговор да го публикуват. Публикуването на отговора става на същото място, със същия размер, вид и формат шрифт и без коментар.

(2) Отговорът се публикува безплатно до обема на материала, на който отговаря.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Алинеи 1 и 2 се прилагат и когато от публикувания материал са засегнати държавни или местни органи.

Раздел IV

Отразяване на предизборната кампания от обществените електронни медии

Форми на отразяване

Чл. 189. (1) Предизборната кампания се отразява в програмите на Българската национална телевизия и Българското национално радио под формата на клипове, диспути и други форми, договорени при условията на ал. 4, в определено за тази цел време.

(2) Не се разрешава използването на програмите на Българската национална телевизия и Българското национално радио за целите на предизборната кампания извън времето, определено за посочените в ал. 1 форми.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Българската национална телевизия и Българското национално радио отразяват обективно и справедливо проявите на кандидатите, регистрирани от партиите, коалициите и инициативните комитети, при зачитане на тяхната равнопоставеност и значимост въз основа на правила, приети от Централната изборителна комисия. Партиите и коалициите, които са регистрирали кандидати във всички изборни райони при избори за народни представители, имат право на равно участие.

(4) Генералният директор на Българската национална телевизия, съответно на Българското национално радио, въз основа на правилата по ал. 3 предлага на упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, споразумение за формите, темите на предизборната кампания, форматите и екипите. Споразумението се одобрява от Централната изборителна комисия не по-късно от 31 дни преди изборния ден и се изпраща незабавно на Сметната палата.

Право на отговор

Чл. 190. Когато е излъчено предаване, накърняващо правата и доброто име на кандидат или на лице, което представлява партията, коалицията или инициативния комитет, то има право на отговор при условията на чл. 18 от Закона за радиото и телевизията. Искането до съответния радио- или телевизионен оператор може да се направи в срок до 24 часа след излъчване на предаването. Отговорът се излъчва без коментар.

Забрана за търговска реклама

Чл. 191. Забранява се в търговска реклама да се отправят политически внушения в полза или във вреда на една или друга партия, коалиция или инициативен комитет или кандидат.

Представяне на кандидатите

Чл. 192. (1) Редът за представяне на кандидатите, регистрирани от партиите, коалициите и инициативните комитети, в различните форми на предизборната кампания се определя от Централната изборителна комисия чрез жребий. Жребиът се провежда в присъствие на упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети и на представители на Българската национална телевизия и Българското национално радио.
(2) Централната изборителна комисия обявява определения ред не по-късно от 31 дни преди изборния ден.

Безплатни клипове и обръщения

Чл. 193. (1) Предизборната кампания в програмите на Българската национална телевизия и Българското национално радио се открива и закрива с клипове на партиите, коалициите и инициативните комитети с продължителност до 40 секунди, които се излъчват безплатно.

(2) При избори за президент и вицепрезидент на републиката предизборната кампания в програмите на Българската национална телевизия и Българското национално радио се открива и закрива с обръщения на кандидатските двойки с продължителност до три минути за всяка от тях, които не се заплащат.

(3) При произвеждане на нов избор за президент и вицепрезидент на републиката в случаите по чл. 93, ал. 4 от Конституцията кандидатите имат право да отправят обръщения в програмите на Българската национална телевизия и Българското национално радио в последния ден на предизборната кампания между двата тура в рамките на 10 минути, като поредността се определя чрез жребий по ред, определен от Централната изборителна комисия. Обръщенията не се заплащат.

(4) Времето на излъчване на клиповете се определя по споразумение между генералния директор на Българската национална телевизия, съответно на Българското национално радио, и упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети.

Платени форми

Чл. 194. (1) Във времето на предизборната кампания може да се използват и платени форми с цел популяризация на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, и агитация към гласуване за техните кандидати.

(2) Времетраенето на платените форми, времето и броят на тяхното излъчване се определят по споразумение между генералния директор на Българската национална телевизия, съответно на Българското национално радио, и упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети.

(3) Аудио- и аудио-визуалните материали, включени в платените форми, се предоставят от упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, или се изработват от екипи на Българската национална телевизия и Българското национално радио при едни и същи условия и цени, определени от техните ръководства. Условията и цените се изпращат незабавно на Сметната палата и на Централната изборителна комисия.

Диспути

Чл. 195. (1) Българската национална телевизия и Българското национално радио предоставят на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, телевизионно и радиовреме за безплатни диспути по предварително съгласувани теми с времетраене общо не по-малко от 240 минути.

(2) Редът за участие в диспутите се определя в споразумението по чл. 189, ал. 4. Времето на участниците се разпределя поравно.

(3) При произвеждане на нов избор за президент и вицепрезидент на републиката в случаите по чл. 93, ал. 4 от Конституцията, в периода между двата тура по взаимна договореност в определеното програмно време по Българската национална телевизия и Българското национално радио кандидатите може да проведат безплатен диспут с времетраене най-малко 60 минути. Диспутът се провежда по реда на този раздел.

Регионални радио- и телевизионни центрове

Чл. 196. (1) Предаванията на регионалните телевизионни центрове и програмите на регионалните радиоцентрове се използват от партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, в периода на предизборните излъчвания по реда, предвиден за Българската национална телевизия и Българското национално радио.

(2) Българската национална телевизия и Българското национално радио предоставят общо не по-малко от 60 минути радио- и телевизионно време в програмите, съответно в предаванията на регионалните радио- и телевизионни центрове, за безплатни диспути между представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати.

(3) Редът за участие в диспутите се определя от районните или общинските изборителни комисии чрез жребий не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Формите, темите на предизборната кампания, форматите и екипите се определят от ръководителите на регионалните радио- и телевизионни центрове и упълномощени представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, или в споразумението по чл. 189, ал. 4.

Заплащане на платените форми

(Загл. изм. - ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Чл. 197. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Платените форми по Българската национална телевизия и Българското национално радио и техните регионални центрове се заплащат от партиите, коалициите и инициативните комитети по тарифа, приета от Министерския съвет не по-късно от 40 дни преди изборния ден, която се изпраща незабавно на Сметната палата и на Централната избирателна комисия. Заплащането се извършва преди излъчване на предизборното предаване.

Раздел V

Отразяване на предизборната кампания от търговските електронни медии

Търговски електронни медии

Чл. 198. (1) Във връзка с предизборната кампания електронните медии, с изключение на Българската национална телевизия и Българското национално радио и техните регионални центрове, може да използват платени и безплатни форми на отразяване на предизборната кампания на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати.

(2) В търговска реклама се забранява да се отправят политически внушения в полза или във вреда на една или друга партия, коалиция или инициативен комитет или кандидат.

(3) Търговските електронни медии по ал. 1 може да предоставят време за платено отразяване на предизборната кампания на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, при едни и същи условия и цени.

(4) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Цените по ал. 3 не може да надвишават средните пазарни цени за търговска реклама през последните 6 месеца преди началото на предизборната кампания.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Условията и редът за предоставяне на време за отразяване на предизборната кампания, както и тарифите се обявяват на интернет страницата на съответната медия по ал. 1 не по-късно от 40 дни преди изборния ден. Заплащането се извършва предварително.

(6) (Предишна ал. 5, изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Условията, редът и тарифите по ал. 5 се изпращат на Сметната палата и се предоставят на Централната избирателна комисия – за електронна медия с национален обхват, и на районните избирателни комисии, съответно на общинските избирателни комисии – за електронна медия с регионален и местен обхват, не по-късно от откриване на предизборната кампания.

(7) (Предишна ал. 6 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Времето, предоставено от медиите по ал. 1 за платени форми на отразяване на предизборната кампания, не се включва в ограничението по чл. 89, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Право на отговор

Чл. 199. Когато е излъчено предаване, накърняващо правата и доброто име на кандидат или на лице, което представлява партията, коалицията или инициативния комитет, то има право на отговор при условията на чл. 18 от Закона за радиото и телевизията. Искането до съответния радио- или телевизионен оператор може да се направи в срок до 24 часа след излъчване на предаването. Отговорът се излъчва без коментар.

Раздел Va

(Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Разяснителна кампания

Провеждане на разяснителната кампания

Чл. 199а. (Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) За провеждане на разяснителна кампания относно правата и задълженията на гражданите всички доставчици на медийни услуги с национален обхват може да предоставят на Централната изборителна комисия безплатно ефирно време в рамките на не по-малко от 15 минути седмично в периода на подготовка и произвеждане на изборите.

Раздел VI

Оспорване при нарушаване на реда за провеждане на предизборната кампания

Компетентен орган

Чл. 200. (1) При нарушаване на реда за провеждане на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги партиите, коалициите и инициативните комитети – чрез лицата, които ги представляват, или чрез упълномощени от тях лица може да подадат жалба в срок до 24 часа след излъчване на съответното предаване.

(2) Жалбата се подава до:

1. Централната изборителна комисия за доставчик с лицензия или регистрация с национален обхват, както и когато нарушението е извършено в повече от един изборен район;
 2. районната изборителна комисия или общинската изборителна комисия по седалището на доставчика, когато доставчикът има лицензия или регистрация с регионален или местен обхват.
- (3) Когато жалбата е подадена до комисия, която не е компетентна, тя незабавно я изпраща на компетентната комисия, като уведомява жалбоподателя.
- (4) Компетентната изборителна комисия разглежда жалбата в срок до 24 часа от получаването ѝ, а в изборния ден незабавно, и постановява решение.
- (5) При нарушаване на реда за провеждане на предизборната кампания от доставчиците на медийни услуги компетентната изборителна комисия може да предприема действия срещу нарушителите и по своя инициатива.

Оспорване на решението на районната или общинската изборителна комисия

Чл. 201. (1) (Предишен текст на чл. 201, изм. и доп. - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решението на районната или общинската изборителна комисия може да се оспорва пред Централната изборителна комисия в срок до 24 часа от обявяването му. Централната изборителна комисия разглежда жалбата и се произнася с решение в срок до 24 часа от получаването ѝ. Решението на районната или общинската изборителна комисия, потвърдено с решение на Централната изборителна комисия, подлежи на обжалване по реда на чл. 98, ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс пред тричленен състав на административния съд по местонахождение на съответната районна или общинска изборителна комисия. В останалите случаи решението на Централната изборителна комисия се обжалва пред Върховния административен съд.

(2) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При обжалване на решенията на районната или общинската изборителна комисия пред съответния съд се прилага чл. 58.

Глава тринадесета

СОЦИОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ

Регистрация на социологически агенции

Чл. 202. (1) Централната изборителна комисия регистрира социологическите агенции, които ще извършват социологически проучвания в изборния ден.

(2) Агенциите се регистрират не по-късно от 7 дни преди изборния ден и се вписват в публичен регистър.

(3) Регистрацията се извършва въз основа на заявление, подписано от представляващия съответната агенция или от изрично упълномощено от него лице.

(4) Към заявлението по ал. 3 се прилагат:

1. удостоверение за актуално правно състояние;
2. изрично пълномощно от лицето, представляващо агенцията, когато документите се подават от упълномощено лице;
3. списък, съдържащ имената, единния граждански номер на анкетьорите и номерата на изборителните секции, извън които ще се осъществява анкетирането;
4. методика за извършване на социологическите проучвания в изборния ден.

Анкетьори

Чл. 203. (1) Централната изборителна комисия издава удостоверения на регистрираните анкетьори. Удостоверението се издава в един екземпляр.

(2) Анкетьорите са длъжни да носят в изборния ден само отличителни знаци по образец, утвърден от Централната изборителна комисия. Анкетьорите, които носят отличителни знаци извън утвърдените от Централната изборителна комисия или не носят отличителни знаци в случаите по чл. 272, се отстраняват от изборното помещение с решение на секционната изборителна комисия. Решението може да се оспорва пред районната или общинската изборителна комисия, която се произнася незабавно. Решението не подлежи на обжалване.

(3) Анкетьорите се легитимират с издаденото им удостоверение.

Социологически проучвания в изборния ден

Чл. 204. (1) Социологическите проучвания в изборния ден се извършват извън изборителните секции чрез интервю с гласували избиратели, когато това не създава затруднения за изборния процес.

(2) Анкетьорите не може да извършват социологически проучвания непосредствено пред изборителните секции.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Резултатите от социологическите проучвания се оповестяват след 20,00 ч. на изборния ден.

Огласяване на резултати от допитвания или социологически проучвания

Чл. 205. (1) От деня на обнародването в "Държавен вестник" на указа на президента, съответно на решението на Народното събрание за насрочване на съответния вид избор, до изборния ден включително всяко огласяване на резултати от допитвания до общественото мнение или на социологически проучвания по повод на изборите, извършено чрез медийна услуга или по друг начин, трябва да съдържа и информация за възложителя на допитването или

проучването, за организацията, извършила допитването или проучването, и за източниците на финансирането му.

(2) Информацията по ал. 1 се представя пълно и ясно, като в печатен или друг текстови материал е в обособено поле на видно място и заема не по-малко от 5 на сто от общата площ на материала, а в аудио- и аудио-визуални материали, излъчени по електронните медии, или в представяне пред публика – веднъж в началото и веднъж в края на материала или представянето.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и в случаите, когато агитационни материали на партии, коалиции, инициативни комитети и кандидати съдържат или се позовават на резултати от допитвания до общественото мнение или на социологически проучвания.

(4) Лицата, които провеждат допитвания до общественото мнение или социологически проучвания по повод на изборите и/или огласяват резултати от тях, не може да се позовават на служебна, търговска или друга защитена от закон тайна, за да не представят информацията по ал. 1.

(5) Резултати от допитвания до общественото мнение по повод на изборите не може да се огласяват под каквато и да е форма 24 часа преди изборния ден до обявяване края на изборния ден на територията на страната.

Глава четирнадесета

ГЛАСУВАНЕ

Раздел I

Начин на гласуване в избирателната секция

Видове бюлетини

Чл. 206. (1) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм., бр. 88 от 2020 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В избирателната секция избирателят гласува с бюлетина за машинно гласуване, освен в случаите по чл. 212, ал. 5 и чл. 269.

(2) Гласуването с бюлетина за машинно гласуване е равностойно на гласуването с хартиена бюлетина.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирател, който гласува с бюлетина за машинно гласуване, не може да гласува с хартиена бюлетина.

(4) За гласуването с бюлетина за машинно гласуване се прилагат съответните правила, които се отнасят до гласуването с хартиена бюлетина.

Отбелязване на вида избор върху бюлетината

Чл. 207. При произвеждане едновременно на различни видове избори на бюлетините се отбелязва за кой вид избор се отнасят.

Раздел II

Гласуване с хартиени бюлетини

Хартиени бюлетини

Чл. 208. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В случаите по чл. 212, ал. 5 и чл. 269 гласуването се извършва с общи хартиени бюлетини по образец, утвърден от Централната избирателна комисия.

(2) Бюлетините по ал. 1 са бели, изработени от плътна непрозрачна хартия, която не позволява да се разкрива тайната на гласуването, с поредни номера и са защитени с полиграфическа защита.

Отпечатване на хартиените бюлетини

Чл. 209. (1) Хартиените бюлетини се отпечатват от печатницата на Българската народна банка, която при необходимост може да ползва други специализирани печатници. Отпечатването на бюлетините се извършва при спазване на изискванията на Наредбата за условията и реда за отпечатване и контрол върху ценни книжа (обн., ДВ, бр. 101 от 1994 г.; изм., бр. 38 от 1995 г., бр. 73 от 1998 г., бр. 8 от 2001 г., бр. 54 от 2008 г. и бр. 22 от 2011 г.).

Бюлетините се отпечатват под контрола на Министерството на финансите и Централната избирателна комисия.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Бюлетините се подреждат в кочан по 100 бюлетини. При избори за общински съветници и за кметове броят на бюлетините в кочан се определя от Централната избирателна комисия. При откъсване върху бюлетината и върху кочана трябва да остава един и същи номер, който да се сравнява от избирателната комисия след попълване на бюлетината и преди пускането ѝ в избирателната кутия.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Броят на отпечатаните бюлетини по ал. 1 е равен на броя на избирателите за съответния вид избор в секциите за гласуване с хартиени бюлетини, увеличен с 10 на сто. В секциите за гласуване с бюлетина за машинно гласуване броят на отпечатаните бюлетини по ал. 1 е равен на броя на избирателите в съответните секции.

Избирателни кутии

Чл. 210. Избирателните кутии, в които се пускат хартиените бюлетини, са прозрачни и се запечатват с хартиени ленти, подпечатани с печата на секционната избирателна комисия и подписани от присъстващите членове на комисията.

Запълване на избирателната кутия. Отваряне

Чл. 211. (1) Когато избирателната кутия се напълни с бюлетини, върху нейния отвор се залепва хартиена лента с подписите на членовете на комисията, така че да не може да бъде използвана повече, и се подпечатва с печата на секционната избирателна комисия. Пълната кутия остава на масата за гласуване.

(2) Председателят проверява изправността на втората кутия и дали тя е празна. Кутията се затваря и запечатва с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията. Хартиените ленти се подпечатват с печата на секционната избирателна комисия и гласуването продължава. Това обстоятелство се вписва в протокола на секционната избирателна комисия.

(3) Двете кутии се отварят едновременно след приключване на гласуването и намерените в тях бюлетини се броят заедно.

Раздел III

Машинно гласуване

Начин на гласуване

Чл. 212. (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирател гласува в избирателната секция чрез специализирани устройства за гласуване.

- (2) За съответния вид избор се създава обща бюлетина върху визуален или тактилен терминал, на която гласоподавателят отбелязва по еднозначен начин своя вот.
- (3) Бюлетината е проектирана по същия начин както хартиената бюлетина, като предоставя възможност избирателят да не гласува за нито една партия, коалиция или инициативен комитет. Централната избирателна комисия утвърждава образца на бюлетината.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) След произвеждане на гласуването се отпечатва от системата контролна разписка, която се пуска в специална кутия за машинното гласуване. Избирателят не може да промени своя вот чрез повторно машинно гласуване.
- (5) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм. и доп., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Машинно гласуване не се произвежда в избирателни секции в страната с по-малко от 300 избиратели, при гласуване с подвижна избирателна кутия, в избирателни секции в лечебни заведения, домове за стари хора и други специализирани институции за предоставяне на социални услуги, в избирателни секции на плавателни съдове под българско знаме, както и в избирателни секции извън страната, за образуването на които са подадени по-малко от 300 заявления по чл. 16, ал. 1 или в които на последните избори са гласували по-малко от 300 избиратели.

Система. Изисквания

Чл. 213. (1) Машинното гласуване се осъществява с помощта на електронни средства.

- (2) Електронната система се проектира, осъществява и поддържа по начин, който:
1. осигурява лесен и разбираем достъп до механизмите и начините за машинно гласуване, включително улеснен достъп за избирателите с увредено зрение или със затруднения в придвижването;
 2. предлага на избирателите инструкции за необходимите действия при машинно гласуване;
 3. осигурява еднаква по обем и качество информация за всяка партия, коалиция, инициативен комитет или кандидат;
 4. гарантира тайната на гласуването и свободно изразяване на волята на избирателите;
 5. не допуска манипулиране на гласовете, както и всяко друго нерегламентирано влияние върху изборния процес;
 6. осигурява възможност за лесно управление на потребителския софтуер и в частност на бюлетината;
 7. съответства на най-висок стандарт за качество и устойчивост на използваните апаратни и програмни средства;
 8. не изисква от избирателя специални умения освен необходимите за използване на компютърни терминали;
 9. гарантира, че всеки избирател подава само един глас за всеки вид избор и че всеки глас се съхранява и преброява само един път;
 10. осигурява максимална надеждност срещу външни смущения и неразрешен достъп, включително срещу хакерски атаки;
 11. в случай на прекъсване на изборния процес поради възникване на непреодолими външни обстоятелства съхранява данните от гласуването и позволява продължаването му след отстраняване на тези обстоятелства;
 12. позволява обобщаване на резултатите и изпращането им в електронен вид на районните или общинските избирателни комисии и на Централната избирателна комисия след приключване на гласуването;
 13. осигурява цялост и секретност на прехвърляната информация чрез криптиране на данните и защита на комуникационните връзки;

14. поддържа електронен дневник на изборния процес с отбелязване на всички възникнали особености и отклонения от предвидения режим;
15. гарантира лесна поддръжка на апаратните средства и бързо отстраняване на възникнали технически неизправности;
16. позволява наблюдение на изборния процес от независими упълномощени органи;
17. позволява одит и проверка от страна на упълномощени органи.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) Централната избирателна комисия определя техническите изисквания към апаратната и програмната част на техническите устройства за машинно гласуване.

Удостоверяване на съответствието на техническите устройства за машинно гласуване

Чл. 213а. (Нов – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) (1) Централната избирателна комисия осигурява техническите устройства за машинно гласуване чрез наемане или закупуване.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 15 от 2022 г., в сила от 22.02.2022 г.) Министерството на електронното управление съвместно с Българския институт за стандартизация и Българския институт по метрология удостоверяват съответствието на доставения тип техническо устройство за машинно гласуване с изискванията по чл. 213, ал. 3 и изискванията на техническата спецификация по методика, утвърдена от министъра на електронното управление, председателя на Българския институт по метрология и председателя на управителния съвет на Българския институт за стандартизация.

(3) (Нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В процеса на удостоверяването по ал. 2 може да участват и представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирани за участие в изборите, на български неправителствени организации, които са регистрирали наблюдатели за съответния вид избор, и на Българската академия на науките, като на лицата се предоставя достъп до устройствата, документацията и изходния код по ред, определен от Централната избирателна комисия.

(4) (Предишна ал. 3, изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Удостоверяването по ал. 2 се извършва в срок от 20 работни дни, считано от датата на предоставянето от Централната избирателна комисия на техническите устройства за машинно гласуване.

(5) (Нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Когато при удостоверяването по ал. 2 се установи несъответствие на устройствата за машинно гласуване с принципите по чл. 3, Централната избирателна комисия провежда съответния избор само с хартиени бюлетини и възлага на доставчика на устройствата да отстрани несъответствията.

Информация. Организация. Резултати

Чл. 214. (1) Централната избирателна комисия не по-късно от 7 дни след насрочване на съответния вид избор открива сайт на интернет страницата си за предоставяне на информация при машинно гласуване.

(2) Централната избирателна комисия организира, ръководи и контролира реда за провеждане на машинното гласуване и обработката на данните от него.

(3) Резултатите от машинното гласуване по партии, коалиции и кандидати не се обявяват до края на изборния ден.

Раздел IV

Предизборен ден

Получаване на изборните книжа и материали

Чл. 215. (1) В деня преди изборния ден секционната избирателна комисия получава от общинската администрация и от районната или общинската избирателна комисия:

1. избирателни кутии, включително специални кутии за машинното гласуване и отделни кутии за отрязъка с номера от бюлетината;
2. кочани с хартиени бюлетини за гласуване, запечатани по начин, определен от Централната избирателна комисия; първият и последният фабричен номер на бюлетините от кочана се вписват в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по ал. 4;
3. избирателен списък;
4. формуляр на списък за допълнително вписване на придружителите;
5. формуляр на списък на лицата, получили копие от подписания протокол за съответния вид избор;
6. списък на заличените лица;
7. (изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) формуляр на протокол на секционната избирателна комисия; фабричният номер на протокола се вписва в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по ал. 4; ако има разлика във фабричните номера на отделните листи на протокола, това обстоятелство се описва; формулярът на протокола се предава запечатан в плик по начин, който позволява да се види само фабричният му номер; пликът е подпечатан и подписан от членовете на районната или общинската избирателна комисия и се разпечатва след приключване на изборния ден, преброяване на гласовете и попълване на черновата на протокола;
8. бланки-чернови за отразяване на резултатите от преброяването на предпочитанията (преференциите) за кандидатите на партиите и коалициите при избори за народни представители, членове на Европейския парламент от Република България и общински съветници;
9. формуляри на чернови на протоколите на секционната избирателна комисия;
10. печат на секционната избирателна комисия;
11. протокол за маркиране на печата на секционната избирателна комисия;
12. образци на декларациите, които се подават за съответния вид избор съгласно кодекса;
13. отличителните знаци на членовете на секционните избирателни комисии по чл. 231;
14. техника и консумативи и други помощни и технически материали.

(2) В деня преди изборния ден секционната избирателна комисия получава техническите устройства и всички други изборни книжа и материали, необходими за машинното гласуване, по ред, определен от Централната избирателна комисия.

(3) В деня преди изборния ден подвижната секционна избирателна комисия получава от общинската администрация и от районната или общинската избирателна комисия изборните книжа и материали по ал. 1, т. 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13 и 14, както и:

1. списък за гласуване с подвижна избирателна кутия;
2. печат на подвижната секционна избирателна комисия;
3. протокол за маркиране на печата на подвижната секционна избирателна комисия.

(4) Председателят на секционната избирателна комисия, съответно на подвижната секционна избирателна комисия, определен от районната или общинската избирателна комисия неин член и кметът на общината, района или кметството или определено от него със заповед длъжностно лице от общинската администрация подписват протокол за предаването и приемането на избирателния списък, съответно на списъка за гласуване с подвижна избирателна кутия, и протокол за предаването и приемането на изборните книжа и материали по ал. 1, т. 1, 2, 4 – 14, съответно по ал. 1, т. 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12, 13 и 14 и ал. 3, т. 2 и 3. В случай на неявяване на председателя на секционната избирателна комисия, съответно на подвижната секционна избирателна комисия, изборните книжа и материалите се получават и протоколите се подписват

от заместник-председателя на комисията. Протоколите се съставят и подписват в три еднообразни екземпляра – по един за секционната изборителна комисия, за районната или общинската изборителна комисия и за общината (района – в градовете с районно деление).

(5) Печатът на секционната изборителна комисия по ал. 1, т. 10, съответно печатът на подвижната секционна изборителна комисия по ал. 3, т. 2, се предава в запечатан плик, който се подписва от лицата по ал. 4 в момента на получаването му и се отваря при откриването на изборния ден в секцията. След приключване на гласуването печатът се поставя и затваря в плик, който се подписва от председателя и секретаря на комисията.

(6) След подписване на протоколите отговорността за опазване на изборните книжа и материали носи председателят на секционната изборителна комисия, съответно на подвижната секционна изборителна комисия.

Получаване на книжа и материали от капитаните на плавателните съдове

Чл. 216. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Капитаните на плавателните съдове под българско знаме, които напускат страната до началото на изборния ден, получават изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 1 от районната изборителна комисия по местопребиваването на кораба до 20,00 ч. преди изборния ден.

Получаване на книжа и материали

Чл. 217. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Председателят и секретарят на секционна изборителна комисия извън страната получават изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 1, включително списъка за гласуване извън страната по чл. 31, ал. 1 от ръководителя на българското дипломатическо или консулско представителство или от оправомощено от него длъжностно лице.

Изборно помещение и кабини за гласуване

Чл. 218. (1) Пред изборното помещение се поставят образци на бюлетините за гласуване.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В изборното помещение се поставят кабини за гласуване и прегради за гласуване с машини, така че да се осигури тайната на гласуването. Кабините и преградите трябва да осигуряват гласуването на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Пред изборното помещение и в кабините за гласуване се поставя табло, на което с големи букви се указва начинът на гласуване с преференция и че избирателят може да изрази своя вот само със знак "X" или "V", поставен с химикал, пишеш със син цвят. Размерът и видът на таблото се определят от Централната изборителна комисия.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) При избори за народни представители, членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници пред изборното помещение и в кабините за гласуване се поставя табло, на което с един и същи размер, вид и формат шрифт са изписани имената и номерата на кандидатите по кандидатски листи на партии и коалиции. Имената на гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, които не са български граждани, но са регистрирани като кандидати за членове на Европейския парламент от Република България или за общински съветници, се изписват на кирилица по начина, по който са изписани в заявлението за участие в изборите според личната карта или паспорта. Пред името на всеки кандидат от кандидатска листа на партия или коалиция се поставя кръгче с поредния номер на кандидата в листата, с който е регистриран от съответната изборителна комисия.

- (5) След приключване на подготовката за гласуването помещението се заключва и запечатва с хартиена лента, подписана от присъстващите членове на секционната избирателна комисия.
- (6) Изборните помещения се охраняват отвън от служители на Министерството на вътрешните работи.
- (7) (Нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) В секциите за машинно гласуване на видно място в изборното помещение се поставя системна разписка от електронната система за машинно гласуване, която съдържа информация, в т.ч. криптографски идентификатор, за текущата версия на използвания софтуер. Системната разписка се разпечатва от електронната система за машинно гласуване в началото на изборния ден и преди започване на гласуването.

Раздел V

Изборно помещение. Начало и край на изборния ден

Гласуване по избирателни секции

Чл. 219. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Гласуването се извършва по избирателни секции в предназначени за тази цел изборни помещения, в които има кабинки за гласуване и прегради за гласуване с машини.

Начало и край на гласуването

Чл. 220. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирателите гласуват от 7,00 ч. до 20,00 ч. Извън страната изборният ден започва в 7,00 ч. местно време и приключва в 20,00 ч. местно време. Когато в 20,00 ч. пред изборното помещение има негласували избиратели, председателят и секретарят на секционната избирателна комисия установяват техния брой и самоличност.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Негласувалите избиратели предават документите си за самоличност на комисията, а избирателите – граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, и удостоверението си за пребиваване. Само тези избиратели се допускат до гласуване след 20,00 ч., но не по-късно от 21,00 ч.

Лица, които не се допускат в изборното помещение

Чл. 221. (1) В изборното помещение не се допускат лица с поведение, накърняващо добрите нрави, както и лица, носещи предмети, опасни за живота и здравето на гражданите.

(2) В изборното помещение не се допускат въоръжени лица, освен в случаите на чл. 222, ал. 4.

Нарушения на изборния процес

Чл. 222. (1) Секционната избирателна комисия може да преустанови гласуването, когато са налице съществени нарушения на изборния процес. След тяхното отстраняване гласуването продължава.

(2) Решението за преустановяване на гласуването се съобщава незабавно на Централната избирателна комисия чрез районната или общинската избирателна комисия.

(3) Обстоятелствата по ал. 1 и 2 се отразяват в протокола на секционната избирателна комисия.

(4) При необходимост за възстановяване на реда и по решение на секционната избирателна комисия председателят може да потърси съдействието на кмета или кметския наместник и на органите на Министерството на вътрешните работи. Тези обстоятелства се отразяват в протокола на секционната избирателна комисия.

Раздел VI

Забрани при гласуването

Забрана за раздаване на изборни книжа и материали

Чл. 223. Забранява се предварителното раздаване на изборни книжа и материали.

Забрана за изнасянето на изборни книжа и материали

Чл. 224. (1) Забранява се изнасянето на избирателните кутии, избирателните списъци и бюлетините извън изборното помещение след приемането им от секционната избирателна комисия в предизборния ден, по време на гласуването и преброяването на гласовете и предпочитанията (преференциите).

(2) Подвижните секционни избирателни комисии може да изнасят извън помещението по чл. 8, ал. 3 книжата и материалите за гласуване с подвижните избирателни кутии.

(3) Забранява се изнасянето на бюлетини от избиратели извън изборното помещение.

Забрана за гласуване извън изборното помещение

Чл. 225. Забранява се гласуване извън изборното помещение, освен в случаите по чл. 237.

Забрана за присъствие

Чл. 226. Не се разрешава присъствие на други лица, освен гласуващи в момента избиратели, на разстояние, по-малко от три метра от кабината за гласуване, когато в нея има избирател.

Забрана за използване на възпроизвеждаща техника

Чл. 227. (1) Забранява се използването на мобилни телефони, фотоапарати или друга възпроизвеждаща техника с цел заснемане на начина на гласуване.

(2) При нарушаване на забраната по ал. 1 комисията незабавно обявява бюлетината за недействителна и отбелязва това обстоятелство върху бюлетината и в графа "Забележки" на избирателния списък. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

(3) Бюлетината по ал. 2 се брои за недействителна, унищожава се с надпис "Недействителна по чл. 227" и се вписва на отделен ред в протокола на секционната избирателна комисия.

Забрана за показване начина на гласуване

Чл. 228. (1) Забранява се след попълване на бюлетината и преди пускането ѝ в избирателната кутия избирателят да разгъва бюлетината по начин, позволяващ да се види начинът на гласуване.

(2) При нарушаване на забраната по ал. 1 комисията незабавно обявява бюлетината за недействителна и отбелязва това обстоятелство върху бюлетината и в графа "Забележки" на избирателния списък. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

(3) Бюлетината по ал. 2 се брои за недействителна, унищожава се с надпис "Недействителна по чл. 228" и се вписва на отделен ред в протокола на секционната избирателна комисия.

Раздел VII

Изборен ден. Гласуване

Откриване на изборния ден

Чл. 229. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от председателя на секционната избирателна комисия в 7,00 ч., ако присъстват повече от половината от членовете на комисията. При липса на кворум се уведомява районната или общинската избирателна комисия. Ако в 7,00

ч. са се явили повече от половината от членовете на комисията, но не се е явил председателят, изборното помещение се разпечатва и изборният ден се открива от заместник-председателя, което обстоятелство се вписва в протокола на секционната изборителна комисия.

(2) Когато до един час не се явят достатъчно членове на секционната изборителна комисия, районната или общинската изборителна комисия назначава необходимия брой членове от резервните членове на мястото на неявилите се членове.

(3) Когато председателят на секционната изборителна комисия отсъства, районната или общинската изборителна комисия назначава заместник-председателя за председател, а член на секционната изборителна комисия за заместник-председател. Когато отсъства заместник-председателят или секретарят на секционната изборителна комисия, районната или общинската изборителна комисия назначава член на секционната изборителна комисия за заместник-председател или секретар.

(4) Когато председателят, заместник-председателят и секретарят на секционната изборителна комисия отсъстват, районната или общинската изборителна комисия назначава председател, заместник-председател и секретар измежду членовете и резервните членове.

(5) В случаите по ал. 3 и 4 районната или общинската изборителна комисия спазва изискването на чл. 61, ал. 3, съответно на чл. 76, ал. 3.

(6) Централната изборителна комисия по предложение на районната или общинската изборителна комисия, както и по предложение на кмета на община или на кметство, може да разреши гласуването в някои секции да започне в 5,00 ч.

Действия при откриването

Чл. 230. (1) Непосредствено преди откриването на изборния ден бюлетините се разпечатват.

(2) При откриване на изборния ден в изборните помещения може да присъстват кандидати, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, представители на средствата за масово осведомяване и изборители.

(3) Председателят на секционната изборителна комисия проверява наличието на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 1, изправността на изборителната кутия, включително и при машинно гласуване, и дали тя е празна. След проверката кутията се затваря и запечатва с хартиени ленти, подписани от присъстващите членове на комисията, и се подпечатва с печата на комисията.

(4) Председателят на секционната изборителна комисия и определен с решение на комисията член при откриване на изборния ден маркират по уникален начин печата на секционната изборителна комисия, с който се подпечатват изборните книжа. За маркирането се съставя протокол, подписан от членовете на комисията, който съдържа не по-малко от три отпечатъка от маркирания печат.

(5) След извършване на действията по ал. 1, 3 и 4 председателят на секционната изборителна комисия обявява изборния ден за открит.

Отличителни знаци на членовете на секционните изборителни комисии

Чл. 231. Членовете на секционните изборителни комисии са длъжни да носят в изборния ден отличителни знаци по образец, утвърден от Централната изборителна комисия. Отличителните знаци се отпечатват от Централната изборителна комисия.

Лица, които имат право да присъстват в изборното помещение

Чл. 232. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) По време на гласуването в изборното помещение може да присъстват само застъпници и представители на

партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, и представители на средствата за масово осведомяване. От една и съща партия, коалиция или инициативен комитет в изборното помещение може да присъства само застъпник или представител.

(2) Лицата по ал. 1 нямат право да пречат на гласуването.

Гласуване на лицата, заети в произвеждането на изборите

Чл. 233. (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Лицата, заети в произвеждането на изборите като членове на секционна избирателна комисия, охрана на съответната секция или поддръжка на техническите устройства за машинното гласуване, може да упражнят правото си на глас след вписване в допълнителната страница на избирателния списък, ако имат право да гласуват в съответния вид избор и след представяне на декларация по образец, че не са гласували и няма да гласуват на друго място. Декларацията се прилага към избирателния списък и е неразделна част от него.

Раздел VIII

Гласуване на избиратели с увредено зрение или със затруднения в придвижването

Оповестяване на мерки

Чл. 234. (1) Районната или общинската избирателна комисия не по-късно от 7 дни преди изборния ден оповестява по подходящ начин чрез средствата за масово осведомяване мерките, позволяващи на избирателите с увредено зрение или със затруднения в придвижването да гласуват в изборния ден.

(2) В обявлението по ал. 1 се посочват телефон и адрес, на които може да се правят заявки за помощ в изборния ден.

Гласуване

Чл. 235. (1) Избирателите с увредено зрение или със затруднения в придвижването гласуват в определена по чл. 10, ал. 1 секция.

(2) Избирател по ал. 1 удостоверява самоличността си с документ за самоличност пред секционната избирателна комисия.

(3) Избирател по ал. 1 може да гласува и в избрана от него подходяща секция.

(4) Избирател по ал. 1 се вписва в допълнителната страница на избирателния списък в секцията, след като представи декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място. Декларацията се прилага към избирателния списък и е неразделна част от него. В допълнителната страница на избирателния списък се вписват всички данни на избирателя.

Гласуване с придружител

Чл. 236. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато избирателят е с увредено зрение, с увреден слух или с друго увреждане, което не му позволява да извърши сам необходимите действия при гласуването, председателят на комисията може да разреши гласуването да се извърши с помощта на придружител, посочен от избирателя. При оспорване на решението на председателя от член на комисията спорът се решава окончателно от секционната избирателна комисия. За избирател, който се придвижва с придружител, но може сам да извърши необходимите действия при гласуването, придружителят се допуска само до кабината за гласуване, след което излиза, докато избирателят гласува.

- (2) Имената и единният граждански номер на придружителя се вписват в графа "Забележки" на изборителния списък срещу името на изборителя от член на комисията. Данните на придружителя се вписват и в списъка за допълнително вписване на придружителите, след което придружителят се подписва. Този списък се подписва и от председателя и секретаря.
- (3) Когато увреждането не позволява на изборителя да се подпише, в полето за подпис член на комисията отбелязва "гласувал" и се подписва. Това обстоятелство се отбелязва в графата "Забележки" и в протокола на секционната изборителна комисия.
- (4) Неграмотността не е основание за гласуване с придружител.
- (5) Едно лице не може да бъде придружител на повече от двама изборители.
- (6) Член на комисията, представител на партия, коалиция или инициативен комитет, застъпник или наблюдател не може да бъде придружител.

Раздел IX

Гласуване с подвижна изборителна кутия

Получаване на книжата. Маркиране на печата

- Чл. 237.** (1) Изборител с трайно увреждане, което не му позволява да упражни изборителното си право в изборното помещение и е подал заявление по чл. 37, ал. 1 или 2, се посещава в изборния ден от подвижна секционна изборителна комисия.
- (2) Членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват подвижната изборителна кутия и са най-малко четирима, получават от председателя на комисията списъка по чл. 37, ал. 4, празна запечатана изборителна кутия, на която с големи букви е указано, че изборителят може да изрази своя вот само със знак "X" или "V", поставен с химикал, пишеш със син цвят, кочан с бюлетините и печат. Броят на бюлетините е равен на броя на изборителите, вписани в списъка за гласуване с подвижна изборителна кутия, увеличен с 10 на сто.
- (3) Печатът за гласуване с подвижна изборителна кутия се маркира, за което се съставя протокол, който съдържа най-малко три отпечатъка от маркирания печат и се подписва от всички членове на подвижната секционна изборителна комисия.

Гласуване

- Чл. 238.** (1) При посещението в дома на изборителя членовете на подвижната секционна изборителна комисия поставят подвижната изборителна кутия на достъпно и видно място в дома му. Данните от документа за самоличност на изборителя се сверяват с тези от списъка и в списъка се вписват единният граждански номер (личен номер), видът и номерът на документа за самоличност, съответно номерът на удостоверение за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него. Документът за самоличност, съответно и удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, остава в членовете на комисията до полагането на подпис от изборителя в списъка.
- (2) При гласуването в помещението с изборителя не може да присъстват други лица, включително членовете на секционната изборителна комисия, които обслужват подвижната изборителна кутия, освен ако изборителят не може да извърши сам необходимите действия и се налага гласуване с придружител. Имената и единният граждански номер (личен номер) на придружителя, както и причината за гласуване с придружител се вписват в графа "Забележки" на списъка срещу името на изборителя от члена на комисията. Данните на придружителя се вписват и в списъка за допълнително вписване на придружителите, след което придружителят се подписва. Списъкът се подписва от членовете на подвижната секционна изборителна комисия, които обслужват подвижната изборителна кутия. Изискванията на чл. 116, ал. 2, чл.

120, ал. 3, чл. 126, ал. 3 и чл. 236, ал. 3 – 6 се прилагат и при гласуването с подвижна избирателна кутия.

(3) След вписване на данните в списъка избирателят получава от членовете на комисията химикал, шишеч със син цвят, и бюлетина от кочана с бюлетините, която се откъсва от кочана в момента на предаването ѝ. Бюлетината се подпечатва с печата на комисията в момента на получаването ѝ от избирателя. При избори за общински съветници и за кметове избирателят получава бюлетина за всеки вид избор.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) Избирателят гласува, като поставя знак "X" или "V" в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа, който изразява по еднозначен начин неговия вот. При избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България и за общински съветници избирателят, ако желае, поставя знак "X" или "V" в кръгчето с номера, с който е регистриран избираният от него кандидат на партия или коалиция, който показва по еднозначен начин неговото предпочитание (преференция) за съответния кандидат.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Избирателят сгъва бюлетината по начин, непозволяващ да се вижда отбелязаният знак за партия, коалиция или инициативен комитет или предпочитанието (преференцията). Сгънатата бюлетина се подава на членовете на комисията, които сверяват дали номерът върху бюлетината съответства на номера върху кочана. При съответствие подпечатват повторно бюлетината с печата на комисията и откъсват отрязъка с номера от бюлетината, който се пуска в отделна кутия. Избирателят пуска сгънатата бюлетина в избирателната кутия, полага подпис в избирателния списък и получава обратно документите си. В графа "Забележки" на списъка членовете на комисията вписват часа на гласуването.

Обслужване на подвижната избирателна кутия

Чл. 239. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Членовете на подвижната секционна избирателна комисия, които обслужват подвижната избирателна кутия, посещават избирателите от списъка по домовете им до изчерпване на списъка, но не по-късно от 20,00 ч., като им се осигурява транспорт и охрана. Ако избирателят не бъде открит на посочения адрес, в графа "Забележки" на списъка срещу името на избирателя се отбелязва това обстоятелство и се подписва от членовете на подвижната секционна избирателна комисия, които обслужват кутията.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) След приключване на гласуването с подвижната избирателна кутия върху нейния отвор се залепва хартиена лента, на която се отбелязва часът на последното гласуване, който не може да бъде по-късно от 21,00 ч. Хартиената лента се подписва от членовете на подвижната секционна избирателна комисия, които обслужват кутията, и се подпечатва с печата на комисията. Подвижната избирателна кутия се връща в помещението по чл. 8, ал. 3.

(3) За неуредените въпроси се прилагат правилата за гласуване в секционна избирателна комисия.

Раздел X

Гласуване с удостоверение за гласуване на друго място

Гласуване

Чл. 240. (1) Избирателите с удостоверение за гласуване на друго място се вписват от секционната избирателна комисия по местопребиваването им в деня на изборите в допълнителната страница на избирателния списък. Удостоверението за гласуване на друго

място се предава на комисията, която проверява данните в него. Удостоверението се прилага към избирателния списък и е неразделна част от него.

(2) Избирател с удостоверение за гласуване на друго място може да гласува и в секцията по постоянния си адрес (адрес на пребиваване). Комисията го вписва в допълнителната страница на избирателния списък, към който се прилага и удостоверението за гласуване на друго място.

(3) В допълнителната страница на избирателния списък по ал. 1 и 2 се вписват всички данни на избирателя.

Раздел XI

Гласуване на ученици, студенти и докторанти (Загл. изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.)

Гласуване

Чл. 241. (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката и за членове на Европейския парламент от Република България избирател, който е ученик, студент или докторант – редовно обучение, може да гласува в избирателна секция по избор в населеното място, където се обучава, когато то е различно от населеното място по постоянен адрес, след представяне на:

1. документ за самоличност;
2. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) надлежно заверена от учебното заведение със седалище в населеното място за съответната учебна година ученическа книжка или за съответния семестър студентска книжка или документ, удостоверяващ редовното обучение, подписан от ръководителя на съответното учебно заведение или научна организация;
3. декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Избирателят – ученик, студент или докторант, се вписва в допълнителната страница на избирателния списък. В допълнителната страница на избирателния списък се вписват и всички данни на избирателя.

(3) Декларацията по ал. 1, т. 3 се прилага към избирателния списък и е неразделна част от него.

(4) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) По време на гласуването ученическата или студентската книжка, съответно документът по ал. 1, т. 2, остава в секционната избирателна комисия заедно с документа за самоличност на избирателя – ученик, студент или докторант.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) След полагането на подпис от избирателя в избирателния списък в ученическата или студентската книжка се вписва датата на изборите и се отбелязва, че ученикът, студентът или докторантът е гласувал. Книжката се подписва от председателя или секретаря и от един член на секционната избирателна комисия, предложени от различни партии и коалиции, след което се връща на избирателя заедно с документа му за самоличност.

Освобождаване от учебни занятия

Чл. 242. Избирателите, които са ученици и студенти, при произвеждане на избори за общински съветници и за кметове в населеното място, в което имат право да гласуват, се освобождават от учебни занятия един ден преди, по време на изборния ден и един ден след него.

Раздел XII

(Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Последици след гласуването

Последици при неупражняване на изборителното право

Чл. 242а. (Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.; обявен за противоконституционен с Решение № 3 на КС на РБ - бр. 20 от 2017 г.)

- (1) Лицата, които не са упражнили изборителното си право без уважителни причини в два поредни избора от един и същ вид, се заличават от изборителния списък за следващите избори и се вписват в списъка на заличените лица при условия и по ред, определени от Централната изборителна комисия.
 - (2) Изборителите може да упражнят изборителното си право на следващите избори, като подадат лично или чрез пълномощник с нотариално заверено пълномощно писмено заявление до съответния орган по чл. 23, ал. 1 по постоянен адрес. Заявлението може да бъде подадено и с електронен подпис. Заявлението за вписване в изборителните списъци се подава не по-късно от 30 дни преди изборния ден, а след този срок се прилагат съответно чл. 33, 39 и 40.
 - (3) Обновяването на изборителните списъци се извършва въз основа на подадените от гражданите заявления и документи.
 - (4) Алинея 1 не се прилага, ако изборителят докаже наличието на уважителни причини, които са го препятствали да гласува. Уважителни причини са отсъствие от страната за периода на произвеждането на съответния вид избори, заболяване, учебна/служебна заетост и други непредвидени обстоятелства.
 - (5) За удостоверяване наличието на причините по ал. 4 изборителят трябва да представи пред органа по чл. 23, ал. 1 съответните документи.
 - (6) Алинея 1 не се прилага за българските граждани, пребиваващи извън страната, лицата с трайни увреждания, увредено зрение или затруднения в придвижването, както и лицата над 70-годишна възраст, които не са упражнили изборителното си право.
-

ЧАСТ ВТОРА

ВИДОВЕ ИЗБОРИ

Глава петнадесета

ИЗБОРИ ЗА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ ЗА НАРОДНО

СЪБРАНИЕ И ЗА ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Раздел I

Изборително право. Принципи

Право да избират

Чл. 243. Право да избират народни представители имат българските граждани, които отговарят на условията на чл. 42, ал. 1 от Конституцията.

Право да бъдат избирани

Чл. 244. Право да бъдат избирани за народни представители имат българските граждани, които отговарят на условията на чл. 65, ал. 1 от Конституцията.

Приложими разпоредби

Чл. 245. За изборите за народни представители се прилагат разпоредбите на тази глава и съответните разпоредби на част първа.

Раздел II

Изборна система. Правомощия на Централната избирателна комисия. Разпределение на мандатите

Пропорционална изборна система

Чл. 246. (1) Изборите за народни представители се произвеждат по пропорционална изборна система с регистрирани в многомандатни изборни райони кандидатски листи на:

1. партии и коалиции;
2. инициативни комитети.

(2) При гласуване за кандидатска листа на партия или коалиция избирателят може да отбележи едно предпочитание (преференция) за кандидат в кандидатската листа, като по този начин изрази своето предпочитание (преференция) относно реда на подреждане на кандидатите от кандидатската листа, за която гласува.

Правомощия на Централната избирателна комисия по тази глава

Чл. 247. (1) (Предишен текст на чл. 247 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.)
Централната избирателна комисия:

1. (изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) определя броя на мандатите в многомандатните изборни райони съгласно методиката в приложение № 1;
- 1а. (нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) изпълнява функциите на районна избирателна комисия за многомандатния изборен район извън страната;
2. констатира и обявява за недействителна регистрацията на кандидатите, които не отговарят на изискванията на чл. 254, ал. 1 или 4;
3. (изм. и доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) заличава регистрацията, когато се установи, че кандидатът не отговаря на условията по чл. 65, ал. 1 от Конституцията, когато подписката в подкрепа на независимия кандидат не отговаря на изискванията на чл. 257, ал. 1, както и в случаите по чл. 258, ал. 5;
- 3а. (нова – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) предоставя срещу подпис на членовете на комисията, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите копие от подписания протокол с резултатите от гласуването в изборния район извън страната, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателите и секретаря;

4. обявява резултатите от изборите и издава удостоверения на избраните народни представители;
5. обнародва в "Държавен вестник" резултатите от изборите незабавно след обявяването им;
6. при предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител обявява за народен представител следващия в съответната листа кандидат.
- (2) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на Централната избирателна комисия по ал. 1, т. 1, 2 и 3 може да се обжалват пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Разпределение на мандатите

Чл. 248. Определянето на резултатите от гласуването в избори за народни представители за Народно събрание, както и за Велико Народно събрание и разпределението на мандатите по кандидатски листи, се извършва по методика съгласно приложение № 1.

Раздел III

Изборни райони. Брой на мандатите

Определяне на изборните райони

Чл. 249. (1) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.) За произвеждане на изборите се образуват 32 многомандатни изборни района, в това число три в област София-град, два в област Пловдив и един многомандатен изборен район извън страната. Останалите изборни райони съвпадат с границите на областите в страната.

(2) Наименованията, границите и номерацията на изборните райони се определят от президента на републиката не по-късно от 56 дни преди изборния ден.

Определяне броя на мандатите

Чл. 250. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Централната избирателна комисия определя броя на мандатите за всеки многомандатен изборен район съгласно чл. 247, ал. 1, т. 1 не по-късно от 55 дни преди изборния ден, като използва метода на най-големия остатък.

(2) Броят на мандатите в многомандатен изборен район не може да бъде по-малък от 4.

Раздел IV

Вписване и дописване в избирателните списъци

Вписване в списъците

Чл. 251. В избирателните списъци се вписват всички български граждани, които отговарят на условията по чл. 42, ал. 1 от Конституцията.

Искане за вписване и дописване в списъците

Чл. 252. (1) Български гражданин, който живее извън Република България, но е в страната в изборния ден, може да гласува по постоянния си адрес.

(2) Когато лицето по ал. 1 е било заличено от избирателния списък, то се вписва в списъка по реда на чл. 39 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии след представяне на декларация по образец, че няма да гласува на друго място.

(3) Когато искането е направено в изборния ден, лицето се дописва в списъка от секционната избирателна комисия по реда на чл. 40.

Раздел V

Регистриране на кандидатските листи

Кандидатски листи

Чл. 253. (1) Партиите, коалициите и инициативните комитети подреждат кандидатите в кандидатски листи по многомандатни изборни райони. Кандидатите на партиите и коалициите се вписват в регистъра на кандидатските листи и се регистрират с номера, под които са подредени в кандидатската листа.

(2) Коалициите участват в изборите с обща кандидатска листа във всеки отделен многомандатен изборен район.

(3) Броят на кандидатите в една кандидатска листа не може да надхвърля удвоения брой мандати в многомандатния изборен район.

Правила при регистрацията

Чл. 254. (1) Кандидат за народен представител може да бъде предложен за регистриране само от една партия или коалиция най-много в два многомандатни изборни района.

(2) Когато кандидат за народен представител бъде регистриран от повече от една партия, коалиция или инициативен комитет, действителна е първата по време регистрация.

(3) Когато кандидат за народен представител бъде регистриран в повече от два многомандатни изборни района, действителни са първите две по време регистрации.

(4) Извън случаите по ал. 1, независим кандидат за народен представител може да бъде предложен за регистриране само от един инициативен комитет и само в един многомандатен изборен район.

(5) Извън случаите по ал. 1, когато независим кандидат за народен представител бъде регистриран в повече от един изборен район, действителна е първата по време регистрация.

(6) Районните избирателни комисии уведомяват Централната избирателна комисия за регистрираните кандидати не по-късно от 24 часа след изтичане на срока за регистрация.

Документи и срок за регистрация

Чл. 255. (1) Регистрирането на кандидатските листи се извършва от районните избирателни комисии след представяне на:

1. предложение от партията или коалицията с имената, единния граждански номер и постоянния адрес на кандидатите; предложението се подписва от лицата, представляващи партията или коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица;
2. предложение от инициативния комитет с имената, единния граждански номер и постоянния адрес на кандидата; предложението се подписва от лицето, представляващо инициативния комитет;
3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) заявление-декларация по образец от всеки един от кандидатите, че е съгласен да бъде регистриран от предложилата го партия, коалиция или инициативен комитет и че отговаря на условията по чл. 65, ал. 1 от Конституцията и по чл. 254, ал. 1 или 4;
4. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);

6. пълномощно на лицата, упълномощени да представляват партията или коалицията пред районната изборителна комисия, в случаите, когато документите се подават от упълномощени лица.

(2) Регистрирането на кандидатските листи в районните изборителни комисии се извършва не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

(3) Документите по ал. 1 се завеждат в отделен регистър с пореден номер. Последователността на постъпването на документите определя поредността на вписване в регистъра на районната изборителна комисия.

Действителност на регистрацията

Чл. 256. (1) Централната изборителна комисия констатира и обявява за недействителни регистрациите, извършени в нарушение на чл. 254, ал. 1 или 4. Решенията се обявяват незабавно и се уведомяват районната изборителна комисия и съответните кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.

(2) Решенията по ал. 1 може да се обжалват пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Списък на изборителите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат

Чл. 257. (1) Независим кандидат се регистрира, когато кандидатурата му е подкрепена от най-малко едно на сто, но не повече от 1000, от изборителите с постоянен адрес на територията на изборния район.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 17 от 2019 г.) Изборител, който подкрепя участието в изборите на независим кандидат, удостоверява това с подписа си пред член на инициативния комитет. Изборителят посочва имената, единния граждански номер и постоянния си адрес. Всеки изборител може да участва само в един списък. При полагане на подписа си в списъка изборителят удостоверява своята самоличност. Списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената, единния граждански номер и постоянния адрес на изборителите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Членът на инициативния комитет по ал. 2 обработва и предоставя личните данни при спазване изискванията за защита на личните данни и носи отговорност като администратор по смисъла на чл. 4, т. 7 от Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ, L 119/1 от 4 май 2016 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕС) 2016/679".

(4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъкът се предава на районната изборителна комисия заедно с документите по чл. 255, ал. 1, т. 2 и 3 не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

Чл. 258. (1) Районната изборителна комисия извършва проверка дали са изпълнени изискванията на този раздел и взема решение за регистрацията на кандидатските листи.

(2) При установяване на непълноти или несъответствия районната изборителна комисия дава незабавно указания и срок за отстраняването им. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в определения срок, районната изборителна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът по ал. 2 може да се оспорва пред Централната изборителна комисия по реда на чл. 73.

(4) При отказ за регистрация или при обявяване на недействителност на регистрацията на кандидат от листа на партия или коалиция партията или коалицията може не по-късно от 30 дни преди изборния ден да предложи за регистриране друг кандидат.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция почине или изпадне в трайна невъзможност да участва в изборите, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 7 дни преди изборния ден. Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция се откаже, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

(6) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В случаите по ал. 4 или 5 новият кандидат по предложение на партията или коалицията заема освободеното или последното място в кандидатската листа, като във втория случай останалите кандидати се препореджат с едно място напред.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрацията

Чл. 259. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 257, ал. 2 в структуриран електронен вид и на хартиен носител се предават незабавно от районната избирателна комисия на съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Териториалното звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 27 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката териториалното звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на районната избирателна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Районната избирателна комисия установява резултата за списъците по чл. 257, ал. 2 въз основа на извършената от териториалното звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от инициативния комитет районната избирателна комисия му предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от инициативния комитет списъци по чл. 257, ал. 2.

(5) Когато районната или Централната избирателна комисия установи, че независим кандидат не е подкрепен от необходимия брой избиратели, регистрацията му се заличава с решение, което незабавно се изпраща на инициативния комитет. Когато решението е взето от Централната избирателна комисия, тя незабавно го изпраща на районната избирателна комисия, която незабавно го изпраща на инициативния комитет.

(6) Решението на районната избирателна комисия по ал. 5 може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по реда на чл. 73.

(7) Решението на Централната избирателна комисия по ал. 5 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Справка в списъка по чл. 257, ал. 2

Чл. 260. Районната избирателна комисия осигурява възможност всеки избирател – български гражданин, да може да прави справка в списъка по чл. 257, ал. 2 по единен граждански номер, включително на безплатен телефонен номер.

Раздел VI

Бюлетина за гласуване

Съдържание

Чл. 261. (1) Бюлетината за гласуване е обща и на лицевата страна съдържа:

1. наименованието и номера на изборния район;
 2. пълното и/или съкратеното наименование на партията или коалицията, посочено в заявлението ѝ за регистрация, или наименованието "Инициативен комитет", като абривиатурата за партия се изписва с "ПП", а за коалиция – с "КП";
 3. (доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията, коалицията или инициативния комитет, който може да е до 100;
 4. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г., доп., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) кръгчета с изписани в тях поредни номера, броят на които отговаря на удвоения брой на мандатите в съответния изборен район, за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ предпочитанието (преференцията) на избирателя за кандидат от кандидатска листа на партия или коалиция; номерът, изписан във всяко отделно кръгче, означава поредния номер, с който е регистриран кандидатът в кандидатска листа на партия или коалиция плюс 100;
 5. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписано "Не подкрепям никого".
- (2) Редовете на отделните партии, коалиции и инициативни комитети се отделят един от друг с плътна черна хоризонтална линия.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Наименованието и номерът на изборния район се изписват на най-горния ред в бюлетината. Реквизитите по ал. 1, т. 2, 3 и 5 се изписват в лявата част на бюлетината последователно отляво надясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия, коалиция или инициативен комитет. В бюлетината за гласуване извън страната наименованието и номерът на изборния район се заместват с текста "Бюлетина за гласуване извън страната".
- (4) Реквизитът по ал. 1, т. 4 се изписва в дясната част на бюлетината.
- (5) На гърба на бюлетината се отбелязват две места за поставяне на печата на съответната секционна избирателна комисия.
- (6) (Отм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.).

Жребий за определяне на номер в бюлетината

Чл. 262. (1) Поредните номера в бюлетината на партиите и коалициите се определят от Централната избирателна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на представители на партиите и коалициите не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Тегленето на жребия се извършва публично и на него може да присъстват и регистрираните кандидати и представители на средствата за масово осведомяване. Определеният пореден номер е еднакъв за цялата страна и за гласуването извън страната. Резултатът от жребия се обявява от Централната избирателна комисия с решение по реда на чл. 57, ал. 2.

(2) Номерата на инициативните комитети следват номерата в бюлетината на партиите и коалициите съгласно поредността на регистрацията на независимия кандидат от районната изборителна комисия.

(3) В бюлетината не се изписва номерът на и не се оставя празен ред за партия или коалиция, която не е регистрирала кандидатска листа в съответния изборен район.

(4) Партиите и коалициите, които не са регистрирали кандидатски листи, не участват в жребия и за тях не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината. На инициативните комитети, които не са регистрирали кандидатски листи, не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината.

Раздел VII Гласуване

Идентифициране на избирателя

Чл. 263. (1) Избирателят удостоверява самоличността си пред председателя или член на комисията, определен с нейно решение преди откриването на изборния ден, с лична карта или личен (зелен) паспорт за страната – само за избирателите, които не са подменили личните си документи при условията на § 9а от преходните и заключителните разпоредби на Закона за българските лични документи. В случаите, когато личният (зелен) паспорт или личната карта са с изтекъл срок, повредени, унищожени, изгубени или откраднати или в процес на издаване, избирателят се допуска до гласуване, ако представи удостоверение за издаване на лични документи.

(2) Избирател, който гласува извън страната, удостоверява самоличността си с паспорт, лична карта или военна карта съгласно чл. 13, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за българските лични документи. В случай че срокът за валидност на документа за самоличност на избирателя е изтекъл, той се допуска до гласуване, ако представи удостоверение, издадено от дипломатическото или консулското представителство на Република България, че е подал заявление за издаване на нов документ за самоличност.

(3) Избирателите, гласуващи на плавателните съдове под българско знаме, удостоверяват самоличността си, както следва:

1. пътниците – с паспорт или лична карта;
2. членовете на екипажа – с моряшки паспорт.

(4) Учениците и студентите освен документа си за самоличност в случаите по чл. 241 предоставят на секционната изборителна комисия и ученическа или студентска книжка.

Вписване на данните на избирателя в изборителния списък

Чл. 264. (1) Председателят или определен с решение на комисията член сверява данните от документа за самоличност на избирателя, съответно от удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, с тези от изборителния списък (списъка) и вписва в изборителния списък (списъка) единния граждански номер и вида и номера на документа за самоличност, съответно номера на удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, и допуска избирателя до гласуване.

(2) Когато бъде установена разлика в някое от имената на избирателя в списъка и според документа за самоличност, съответно удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2 при съвпадане на постоянния адрес, имената на избирателя от документа за самоличност, съответно от удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, се записват в графата "Забележки" на изборителния списък.

(3) Документът за самоличност или удостоверение по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2 остава в председателя, съответно в члена на секционната изборителна комисия, до полагаането на подпис от изборителя в изборителния списък (списъка).

(4) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Ако изборителят не е вписан в изборителния списък (списъка), но има право да гласува след проверка в списъка на заличените лица, всички негови данни се вписват в допълнителната страница на изборителния списък, след което изборителят се допуска до гласуване. Изборителят представя декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място. Декларацията се прилага към изборителния списък и е неразделна част от него.

(5) Когато изборителят гласува с удостоверение по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, председателят, съответно членът на секционната изборителна комисия, отбелязва върху удостоверението, че лицето е гласувало, датата на гласуването и номера на изборителната секция.

Произвеждане на гласуването с хартиена бюлетина

Чл. 265. (1) След като бъде допуснат до гласуване, изборителят получава хартиена бюлетина от член на секционната изборителна комисия, който я откъсва от кочана с бюлетините непосредствено преди предаването ѝ и я подпечатва с печата на комисията. С получената бюлетина изборителят отива в кабината да гласува.

(2) В кабината може да има само един изборител.

(3) Изборителят гласува, като:

1. поставя в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа знак "X" или "V", който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) ако желае, поставя в кръгчето с номера, с който е регистриран избраният от него кандидат от избраната от него листа на партия или коалиция, знак "X" или "V", който показва по еднозначен начин неговото предпочитание (преференция) за съответния кандидат;

3. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се вижда поставеният знак за партия, коалиция или инициативен комитет или предпочитание (преференция);

4. излиза от кабината и подава сгънатата бюлетина на член на комисията.

(4) Членът на комисията сверява дали номерът върху бюлетината съответства на номера върху кочана и при съответствие подпечатва повторно бюлетината с печата на комисията и откъсва отрязъка с номера от бюлетината, който се пуска в отделна кутия.

(5) При несъответствие бюлетината се обявява за недействителна и това обстоятелство се отбелязва върху бюлетината и в графа "Забележки" на изборителния списък. Изборителят не се допуска повторно до гласуване.

(6) След повторното подпечатване на бюлетината изборителят я пуска в изборителната кутия, полага подпис в изборителния списък, получава обратно документите си, включително удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, и напуска помещението.

Забрани за вписване в бюлетината на специални символи

Чл. 266. (1) Вписването в бюлетината на специални символи, като букви, цифри или други знаци, прави гласа недействителен.

(2) Забранява се върху кочана да се вписват специални символи, като букви, цифри или други знаци.

Действия при сгрешена бюлетина

Чл. 267. (1) Изборител, който сгреша при поставянето на знака, изразяващ неговия вот, може да върне сгънатата сгрешената бюлетина на секционната изборителна комисия и да

получи нова бюлетина за гласуване от същия вид. Това право се предоставя на избирателя само веднъж.

(2) Бюлетината по ал. 1, без да се разгъва, се унищожава с надпис "сгрешена", подпечатва се с печата на секционната избирателна комисия и се подписва от председателя и секретаря и член на секционната избирателна комисия, предложени от различни партии и коалиции. Сгрешените бюлетини се описват в протокола на секционната избирателна комисия.

Произвеждане на гласуването с бюлетина за машинно гласуване

Чл. 268. (1) При машинно гласуване избирателят, след като бъде допуснат до гласуване, получава достъп до устройството за гласуване.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) Избирателят гласува със смарткарта, като устройството показва бюлетина, идентична с хартиената бюлетина. Избирателят може да не гласува за нито една партия, коалиция или инициативен комитет.

(3) Избирателят отбелязва по еднозначен начин своя вот за кандидатска листа и ако желае, изразява своето предпочитание (преференция) за кандидат от избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция. Избирателят може еднократно да промени избора си преди потвърждаването му.

(4) Гласът на избирателя, след потвърждаване на избора, се записва и съхранява в електронна избирателна кутия, която не позволява разкриване на самоличността на избирателя и начина на гласуване. Избирателят получава съобщение за приключване на гласуването, отпечатва се контролна разписка с отразения вот, която се пуска в специална кутия за машинното гласуване.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) След пускане на разписката в кутията избирателят връща смарткартата, полага подпис в избирателния списък, получава обратно документите си и напуска помещението. В графа "Забележки" на избирателния списък се записва, че избирателят е гласувал машинно.

(6) След приключване на гласуването информацията за направения избор става недостъпна за следващия избирател, като се заличава и начинът на гласуване.

Непреодолими външни обстоятелства при машинно гласуване

Чл. 269. (Доп. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) В случаите, когато поради възникнали непреодолими външни обстоятелства машинното гласуване се окаже невъзможно, секционната избирателна комисия уведомява незабавно районната избирателна комисия и Централната избирателна комисия. Гласуването продължава с хартиени бюлетини. Гласовете от техническото устройство за гласуване се отчитат, като се преброяват контролните разписки по чл. 268, ал. 5.

Раздел VIII

Преброяване на гласовете

Действия преди отваряне на избирателната кутия

Чл. 270. (1) След края на изборния ден председателят на секционната избирателна комисия обявява гласуването за приключило.

(2) Неизползваните и сгрешените бюлетини се преброяват преди отваряне на избирателната кутия, опаковат се поотделно, запечатват се с хартиена лента и се отстраняват от масата за броене. Отрязъците с номерата от бюлетините и контролните разписки от машинното гласуване се опаковат поотделно и се запечатват с хартиена лента. Хартиената лента се подпечатва с печата на комисията и се подписва от членове на комисията.

Отчитане на машинното гласуване

Чл. 271. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) След приключване на гласуването секционната избирателна комисия отчита резултатите от машинното гласуване в избирателната секция чрез отпечатване на протокол от системата при спазване на разпоредбите на този раздел по ред, определен от Централната избирателна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 29.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) При установяване на резултатите от гласуването броят на машинно гласувалите избиратели е равен на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване, които гласове са равни на броя на отпечатаните от системата контролни разписки.

Лица, които имат право да присъстват в изборното помещение

Чл. 272. (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При отваряне на избирателните кутии и при установяване на резултатите от гласуването в изборното помещение може да присъстват кандидати, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, по един регистриран анкетъор от регистрирана социологическа агенция и представители на средствата за масово осведомяване, като им се осигурява пряка видимост, включително чрез видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване изискванията за защита на личните данни при преброяване на гласовете. От една и съща партия, коалиция или инициативен комитет в изборното помещение може да присъства само застъпник или представител.

Протокол на секционната избирателна комисия

Чл. 273. (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Секционната избирателна комисия установява резултатите от гласуването с хартиените бюлетини и от машинното гласуване и съставя протокол.

(2) Протоколът на секционната избирателна комисия е в три идентични екземпляра и е изработен на трипластова индигирана хартия. Протоколът е защитен с полиграфическа защита, определена с решение на Централната избирателна комисия. Протоколът съдържа наименованията на партиите, коалициите и инициативните комитети, така както са регистрирани за участие в изборите. Наименованията се отпечатват в протокола според поредния номер в бюлетината на съответната партия, коалиция и инициативен комитет.

(3) Всеки екземпляр на протокола е на два листа с обособени страници. На първия лист се вписват общите данни за гласуването в секцията и гласовете за партиите, коалициите и инициативните комитети. На втория лист се вписват предпочитанията (преференциите) за кандидатите на партиите и коалициите.

(4) Преди попълването на протокола се съставя чернова на два листа, която по форма и съдържание е еднаква с него.

Сгрешен протокол

Чл. 274. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Ако при попълването на протокола бъде допусната грешка, секционната избирателна комисия унищожава сгрешения протокол, като се поставя надпис "сгрешен" и се подписват всички членове на секционната избирателна комисия. Секционната избирателна комисия връща на районната избирателна комисия сгрешения протокол, като фабричният номер се сверява с номера на протокола, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа по чл. 215, ал. 4.

(2) В случаите по ал. 1 секционната избирателна комисия получава нов протокол. Това обстоятелство се описва в протокол за предаването и приемането, в който се вписва фабричният

номер на новия протокол. Протоколът за предаването и приемането се подписва от всички членове на секционната изборителна комисия.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Ако при попълването на данните за установените резултати от изборите в протокола по ал. 2 бъде допусната грешка, грешката се поправя, като сгрешеното се задрасква, а над него се вписват действителните данни. Възможно най-близо до поправката в полето на протокола отстрани се пише "поправка" и се подписват всички членове на секционната изборителна комисия.

Вписване на данни в протокола преди отваряне на изборителната кутия

Чл. 275. (1) Преди отваряне на изборителната кутия в протокола последователно се вписват:

1. данните за изборителната секция, включително имената на членовете на комисията и на присъствалите други лица;
 2. часът на откриване на изборния ден и на приключване на гласуването;
 3. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на изборителите в изборителния списък;
 4. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., нова, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на изборителите, вписани в допълнителната страница на изборителния списък;
 5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
 6. броят на гласувалите изборители според положените в изборителния списък подписи;
 7. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., нова, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на неизползваните бюлетини;
 8. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) общият брой на недействителните бюлетини по чл. 227, 228 и чл. 265, ал. 5, сгрешените бюлетини и унищожените от секционната комисия бюлетини;
 9. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 10. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 11. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 12. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 13. броят на получените бюлетини по реда на чл. 215;
 14. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 15. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
 16. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.).
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Данните в протокола по ал. 1, т. 3 – 14 се вписват с думи и числа.

Отстраняване на вещи преди отваряне на изборителната кутия

Чл. 276. (1) Преди отваряне на изборителната кутия от масата се отстраняват всички вещи с изключение на черновите.

(2) Само един член по решение на комисията има достъп до бюлетините под наблюдението и контрола на останалите членове.

Отваряне на изборителната кутия

Чл. 277. (1) Изборителната кутия се отваря, бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу и се броят.

(2) Когато в гласуването е била включена втора изборителна кутия, тя се отваря заедно с първата кутия.

(3) Бюлетините от подвижната изборителна кутия се изваждат на масата в помещението по чл. 8, ал. 3 и преброяването на гласовете, включително съставянето на протокола, се извършват по реда на този раздел.

Действителен и недействителен глас

Чл. 278. (1) При установяване на резултатите от гласуването една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

(2) Гласът е действителен, когато:

1. бюлетината е по установения образец за съответния изборен район;
2. в бюлетината няма вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;
3. бюлетината съдържа два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;
4. само в едно от квадратчетата за гласуване за партия, коалиция или независим кандидат има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа, който изразява по еднозначен начин вота на избирателя; гласът е действителен за кандидатската листа, независимо че не е отбелязано предпочитание (преференция) за кандидат от листата на партията или коалицията, за която е гласувано;
5. само в едно от квадратчетата за гласуване за партия или коалиция има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, независимо че е отбелязано повече от едно предпочитание (преференция), отбелязано със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят – приема се, че бюлетината не съдържа предпочитание (преференция) и гласът се смята за подаден само за избраната кандидатска листа;
6. само в едно от квадратчетата за гласуване за партия или коалиция има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа, и е отбелязано само едно предпочитание (преференция), отбелязано със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят;
7. поставеният от избирателя знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, излиза извън квадратчето на съответната кандидатска листа, но не навлиза в квадратчето на друга листа;
8. в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания;
9. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в бюлетината има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого".

(3) Гласът е недействителен, когато:

1. бюлетината не е по установения образец за съответния изборен район;
2. в бюлетината има вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;
3. бюлетината не съдържа два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;
4. в бюлетината не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя;
5. в бюлетината не е отбелязан вотът на избирателя;
6. в бюлетината е отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишещ със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да бъде установена еднозначно волята на избирателя;
7. в бюлетината са отбелязани предпочитания (преференции) със знак, различен от "X" или "V", и с химикал, който не пише със син цвят.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) Избирателят има право на едно предпочитание (преференция) за кандидат в избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция. Предпочитанието (преференцията) се зачита само когато е отбелязано със знак "X" или "V", с химикал, пишещ със син цвят, както и когато знакът "X" или "V" в кръгчето с номера, с който е регистриран кандидатът, излиза извън очертанията му, без да засяга другите кръгчета.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато избирателят не е отбелязал предпочитание (преференция) за кандидат в избраната от него кандидатска листа, се зачита предпочитание (преференция) за кандидата, посочен на първо място в листата.

(6) Броят на гласувалите избиратели с хартиени бюлетини е равен на броя на намерените в избирателните кутии бюлетини.

Подреждане на бюлетините

Чл. 279. (1) След отваряне на избирателната кутия и изваждането им бюлетините се подреждат на купчинки, както следва:

1. купчинка от бюлетини, които не са по установения образец за съответния избран район;
 2. купчинка от бюлетини с вписани в тях специални символи, като букви, цифри или други знаци;
 3. купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отбелязан вотът на избирателя;
 4. купчинка от бюлетини по установения образец:
 - а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишещ със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да бъде установена еднозначно волята на избирателя;
 - б) с отбелязани предпочитания (преференции) със знак, различен от "X" или "V", и с химикал, който не пише със син цвят;
 - в) в които не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя, или
 - г) които не съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;
 5. купчинка от бюлетини по установения образец:
 - а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа, без предпочитание (преференция) или с едно или повече от едно предпочитание (преференция);
 - б) които съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;
 6. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) купчинка от бюлетини по установения образец:
 - а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого";
 - б) които съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия.
- (2) Бюлетините се преглеждат една по една за преброяване на предпочитанията (преференциите), включително по чл. 278, ал. 5, за кандидатите на партиите и коалициите.
- (3) Когато действителността или недействителността на някой глас бъде оспорена, след решение на комисията случаят се описва в протокол. Протоколът се прилага към протокола на секционната избирателна комисия, като на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението, основанието за недействителност и се подписва от председателя и секретаря.

Общ брой на действителните и недействителните гласове

Чл. 280. (1) Секционната избирателна комисия преброява подадените в секцията с хартиена бюлетина гласове и предпочитанията (преференциите).

- (2) Броят на недействителните гласове е равен на сумата от броя на бюлетините по чл. 279, ал. 1, т. 1 – 4.
- (3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Броят на действителните гласове е равен на броя на бюлетините по чл. 279, ал. 1, т. 5 и 6.
- (4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) Броят на предпочитанията (преференциите) за кандидат на партия или коалиция е равен на общия брой на отбелязванията със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, в кръгчето с номера, с който е регистриран кандидатът в кандидатската листа, включително по чл. 278, ал. 5.

Вписване на данни в протокола

Чл. 281. (1) След отварянето на избирателната кутия и преброяването на гласовете на първия лист в протокола на секционната избирателна комисия последователно се вписват:

1. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на намерените в избирателните кутии бюлетини и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване;
2. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) броят на недействителните гласове;
3. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове за всички кандидатски листи;
- 3а. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове по чл. 279, ал. 1, т. 6.
4. броят на гласовете, подадени за всяка кандидатска листа;
5. броят на подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.

(2) На втория лист в протокола се вписва общият брой на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., изм., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната избирателна комисия по ал. 1 и 2 при въвеждането им в изчислителния пункт на районната избирателна комисия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.

(5) Данните по ал. 1 се вписват в протокола с думи и числа.

Подписване на протокола. Поправка

Чл. 282. (1) Протоколът на секционната избирателна комисия след съставянето му се подписва от всички членове на комисията. След подписването председателят обявява резултатите от гласуването по партии, коалиции и независими кандидати, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.

(2) Поправки в протокола след подписването му може да се правят преди обявяване на резултатите от гласуването. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка". Очевидни фактически грешки може да се поправят и след обявяване на резултата.

(3) Член на комисията не може да откаже да подпише протокола. Член, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма на отделен лист и се прилагат като неразделна част от протокола.

(4) Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(5) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(6) Секционната избирателна комисия поставя на видно място пред сградата, в която се помещава, копие от подписания протокол, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

Получаване на копие от протокола

Чл. 283. (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Членовете на секционната избирателна комисия, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите при поискване получават копие от подписания протокол, включително протокола с данните от машинното гласуване, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и

секретаря, преди предаването му в районната изборителна комисия. Подписаният протокол се копира в изборителната секция. Имената и единният граждански номер на лицето, получило копието, се вписват от секционната изборителна комисия в списък на лицата, получили копие от подписания протокол, след което лицето се подписва. Списъкът се подписва и от председателя и секретаря.

Опаковане на изборните книжа и материали

Чл. 284. След преброяването на гласовете изборните книжа и материали се опаковат и запечатват с хартиена лента. Хартиената лента се подпечатва с печата на комисията и се подписва от членове на комисията.

Предаване на протокола на секционната изборителна комисия и записващото техническо устройство в районната изборителна комисия

Чл. 285. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Председателят или заместник-председателят, секретарят и член на секционната изборителна комисия, предложени от различни партии и коалиции, предават на районната изборителна комисия екземплярите от протокола, предназначени за районната изборителна комисия и за Централната изборителна комисия, и записващото техническо устройство от машинното гласуване.

(2) Протоколът на секционната изборителна комисия се предава в районната изборителна комисия неразпластен.

Резултати от гласуването извън страната

Чл. 286. (1) Председателят на секционната изборителна комисия извън страната, а когато той отсъства – секретарят, а когато отсъстват и председателят, и секретарят – определено с решение на комисията лице, изпраща незабавно резултатите от гласуването в Централната изборителна комисия чрез сканиран екземпляр от протокола на секционната изборителна комисия и от списъка за гласуване извън страната.

(2) Изборните книжа и материали от гласуването извън страната се предават от секционните изборителни комисии извън страната на ръководителя на българското дипломатическо или консулско представителство или на оправомощен от него представител. Изборните книжа и материали се изпращат по първата дипломатическа поща, но не по-късно от 14 дни след изборния ден до Министерството на външните работи за предаването им в Централната изборителна комисия, където се съхраняват до следващите избори.

(3) Резултатите от гласуването на плавателните съдове под българско знаме се предават незабавно посредством радиовръзка на параходствата (протокол-грами), а чрез тях – на съответната районна изборителна комисия. Резултатите трябва да съдържат всички числови данни, описани в протокола на секционната изборителна комисия. Изборните книжа и материали се изпращат на областната администрация по местопребиваването на плавателния съд и се съхраняват до следващите избори.

Раздел IX

Определяне на резултатите от изборите от районната изборителна комисия

Приемане и проверка на протоколите на секционните изборителни комисии и останалите книжа и материали

Чл. 287. (1) Районната избирателна комисия приема и проверява протоколите на секционните избирателни комисии.

(2) При приемане на протокола на секционната избирателна комисия районната избирателна комисия сверява фабричния му номер с номера, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 4 или в протокола по чл. 274, ал. 2.

(3) Когато районната избирателна комисия установи несъответствие между фабричните номера на получения и предадения протокол от секционната избирателна комисия или съществено несъответствие във вписаните в протокола данни, което не може да се отстрани от секционната избирателна комисия, секционната избирателна комисия заедно с районната избирателна комисия извършват ново преброяване на гласовете след приемането на протоколите на всички секционни избирателни комисии.

(4) Членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1 проследяват точността на въвеждане на данните от протокола в изчислителния пункт на районната избирателна комисия.

(5) Когато районната избирателна комисия установи очевидни фактически грешки в протокола, те се отбелязват в него и се подписват от членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1.

(6) При приемане на протокола районната избирателна комисия издава подписана разписка, която съдържа числовите данни от протокола. След завръщането си в района на секцията членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1 поставят разписката до копието на протокола по чл. 282, ал. 6.

(7) След приемане на протокола от районната избирателна комисия бюлетините, кочанът с отрязъците с номерата, екземплярът от протокола, предназначен за общинската администрация, и останалите книжа и материали се предават от членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1 в общинската администрация на комисия в състав, определен със заповед на кмета на общината. В състава на комисията се включват длъжностни лица от общинската администрация.

(8) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Бюлетините, екземплярът от протокола, предназначен за общинската администрация, и останалите книжа и материали се съхраняват до следващите избори. Помещенията, в които се съхраняват, се определят от кмета на общината и се запечатват с хартиени ленти, подпечатани с печат, върху който е поставен уникален знак, и подписани от членовете на комисията. Образецът на печата, съхраняването на бюлетините, на екземпляра от протокола, предназначен за общинската администрация, и на останалите книжа и материали и достъпът до помещенията се определят с решение на Централната избирателна комисия.

Прехвърляне на данните от записващото техническо устройство

Чл. 288. (1) Членовете на секционната избирателна комисия по чл. 285, ал. 1 проследяват прехвърлянето на данните от записващото техническо устройство от машинното гласуване в изчислителния пункт на районната избирателна комисия.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Данните от записващото техническо устройство се сверяват с данните от протокола от машинното гласуване, неразделна част от протокола на секционната избирателна комисия.

Лица, които имат право да присъстват в районната избирателна комисия

Чл. 288а. (Нов – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При приемане и проверка на протоколите на секционните избирателни комисии и прехвърляне на данните от записващото техническо устройство в районната избирателна комисия може да присъстват кандидати, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, по един регистриран

анкетъор от регистрирана социологическа агенция и представители на средствата за масово осведомяване, като им се осигурява пряка видимост при приемането и проверката на протоколите, както и при прехвърлянето на данните, включително чрез видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване изискванията за защита на личните данни.

Отчитане на резултатите от гласуването в изборния район

Чл. 289. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Въз основа на данните от протоколите на секционните избирателни комисии от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване районната избирателна комисия отчита резултатите от гласуването в изборния район и съставя протокол.

(2) Гласовете от плвателните съдове, на които е образувана избирателна секция, се прибавят с решение на районната избирателна комисия към гласовете за кандидатски листи на изборния район.

Определяне на избраните независими кандидати

Чл. 290. (1) Районната избирателна комисия определя избраните независими кандидати в района с използване на районна избирателна квота въз основа на подадените там действителни гласове.

(2) Независим кандидат се смята за избран, ако е получил районната избирателна квота от гласовете в изборния район. Гласовете на независимите кандидати не участват в последващото разпределение на мандатите.

Протокол на районната избирателна комисия

Чл. 291. (1) Данните от гласуването се отразяват в протокол на районната избирателна комисия по партии, коалиции и инициативни комитети.

(2) Протоколът на районната избирателна комисия е в два идентични екземпляра и е изработен на двупластова индигирана хартия. Протоколът е защитен с полиграфическа защита, определена с решение на Централната избирателна комисия. Преди попълване на протокола се съставя чернова, която по форма и съдържание е еднаква с него.

(3) Всеки екземпляр на протокола е на два листа с обособени страници.

(4) Протоколът на районната избирателна комисия съдържа наименованията на партиите, коалициите и инициативните комитети, така както са регистрирани за участие в изборите. Наименованията се отпечатват в протокола според поредния номер в бюлетината.

Вписване на данни в протокола

Чл. 292. (1) В протокола на районната избирателна комисия последователно се вписват броят на секционните избирателни комисии в изборния район, броят на секционните избирателни комисии, представили протоколи за гласуването, данните по чл. 275, ал. 1 и по чл. 281.

(2) Данните по ал. 1 се вписват в протокола с думи и числа.

Подписване на протокола

Чл. 293. (1) Протоколът на районната избирателна комисия се подписва от всички членове на комисията. След подписването на протокола председателят обявява резултатите от гласуването по кандидатски листи, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.

(2) Член на комисията не може да откаже да подпише протокола. Член, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява

особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма на отделен лист и се прилагат като неразделна част от протокола.

(3) Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(4) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(5) При установяване на очевидна фактическа грешка в протокола може да бъдат извършвани поправки. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка".

(6) Районната изборителна комисия незабавно след подписване на протокола го изпраща на Централната изборителна комисия в електронен вид, подписан с електронен подпис.

(7) Районната изборителна комисия поставя на видно място пред сградата, в която се помещава, копие от подписания протокол, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

Получаване на копие от протокола

Чл. 294. Членовете на районната изборителна комисия, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите при поискване получават копие от подписания протокол по чл. 291, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря, преди предаването му в Централната изборителна комисия. Подписаният протокол се копира в районната изборителна комисия. Имената и единният граждански номер на лицето, получило копие, се вписват от районната изборителна комисия в списък на лицата, получили копие от подписания протокол, по образец, утвърден от Централната изборителна комисия, след което лицето се подписва. Списъкът се подписва и от председателя и секретаря.

Създаване на база данни

Чл. 295. Районната изборителна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните изборителни комисии в изборния район и от протокол-грамите от плвателните съдове под българско знаме.

Предаване на протокола, записващите технически устройства и другите книжа на Централната изборителна комисия

Чл. 296. (1) Председателят или заместник-председателят, секретарят и член на районната изборителна комисия, предложени от различни партии и коалиции, предават на Централната изборителна комисия екземпляра на протокола на районната изборителна комисия, екземплярите от протоколите на секционните изборителни комисии, предназначени за Централната изборителна комисия, копия на разписките по чл. 287, ал. 6 и записващите технически устройства от машинното гласуване не по-късно от 48 часа след получаване на последния протокол на секционна изборителна комисия в района. Протоколите на районните изборителни комисии се предават в Централната изборителна комисия неразпластени.

(2) Районната изборителна комисия предава в Централната изборителна комисия и:

1. копие от компютърната разпечатка на данните за протокола и решението на районната изборителна комисия, списък на получените протоколи на секционните изборителни комисии с кодовете на разписките им и компютърното предложение за протокол и решение на районната изборителна комисия, предоставени от изчислителния пункт;
2. два броя технически носители с числовите данни от обработката на протоколите на секционните изборителни комисии.

(3) След проверка на книжата по ал. 1 и 2 Централната изборителна комисия издава разписка на районната изборителна комисия и се подписва протокол за предаването и приемането между

представителите на Централната изборителна комисия и районната изборителна комисия в два идентични екземпляра.

(4) Изборните книжа и материали на районната изборителна комисия, с изключение на предназначените за Централната изборителна комисия, и екземплярите от протоколите на секционните изборителни комисии, предназначени за районната изборителна комисия, се предават на областната администрация, на чиято територия е разположена комисията.

(5) Изборните книжа и материали се съхраняват от областните администрации до следващите избори.

Раздел X

Определяне на резултатите от изборите от Централната изборителна комисия

Определяне на мандатите

Чл. 297. (1) Общият брой мандати за всяка партия и коалиция се определя от Централната изборителна комисия въз основа на подадените за партията или коалицията действителни гласове в страната и извън страната по метода на Хеър-Ниимайер по методика съгласно приложение № 1.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Право на участие при разпределяне на мандатите на национално ниво имат партиите и коалициите, получили не по-малко от 4 на сто от действителните гласове в страната и извън страната, с изключение на гласовете по чл. 279, ал. 1, т. 6.

(3) Броят на мандатите, които се разпределят между партиите и коалициите по ал. 2, е равен на броя на народните представители в Народното събрание, намален с броя на избраните независими кандидати.

(4) Броят на мандатите на партиите и коалициите в многомандатните изборни райони се определя по метода на Хеър-Ниимайер по методика съгласно приложение № 1.

Определяне на избраните кандидати според получените валидни предпочитания (преференции) и подреждането в листата

Чл. 298. (1) Определянето на избраните кандидати от всяка кандидатска листа на партия или коалиция се извършва според броя на получените валидни предпочитания (преференции) по чл. 278, ал. 4 и 5 и подреждането на кандидатите в листата по методика съгласно приложение № 1.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) Предпочитанията (преференциите) за отделните кандидати са валидни, ако броят на гласовете, получени за кандидата, е не по-малък от 7 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

(3) Кандидатите по ал. 2 се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

(4) Когато в списък А има двама или повече кандидати с еднакъв брой предпочитания (преференции), редът им в списъка се определя от Централната изборителна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на заинтересованите кандидати и представители на партията или коалицията.

- (5) Когато няма кандидати с валидни предпочитания (преференции), избрани са кандидатите по реда, в който са подредени в кандидатската листа.
- (6) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-малък от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А. Останалите мандати на партията или коалицията се попълват с кандидатите от списък Б по реда на тяхното подреждане.
- (7) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-голям от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са първите кандидати от списък А по реда на тяхното подреждане до попълване на всички мандати.
- (8) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е равен на броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А.

Последици при избиране на кандидат в два многомандатни изборни района

- Чл. 299.** (1) Когато кандидат е избран в два многомандатни изборни района, той е длъжен в еднодневен срок от узнаването писмено да заяви в Централната избирателна комисия в коя листа желае да остане избран.
- (2) В случай че кандидатът не подаде писмено заявление в срока по ал. 1, Централната избирателна комисия го обявява за избран за народен представител от изборния район, в който първо е регистриран за народен представител.
- (3) В случаите по ал. 1 Централната избирателна комисия обявява за избран първия по ред неизбран кандидат в листата, от която кандидатът за народен представител се е отказал.

Обявяване на резултатите от гласуването

- Чл. 300.** (1) Централната избирателна комисия обявява получените гласове и разпределението на мандатите между партиите и коалициите не по-късно от 4 дни след изборния ден.
- (2) Централната избирателна комисия обявява имената на избраните народни представители не по-късно от 7 дни след изборния ден.

База данни

- Чл. 301.** (1) Централната избирателна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните избирателни комисии от страната, данните от машинното гласуване и сканираните екземпляри от протоколите на секционните избирателни комисии извън страната.
- (2) В Централната избирателна комисия се извършва повторно въвеждане на данните от протоколите на секционните избирателни комисии по ал. 1. Извършва се компютърно сравняване на данните от протоколите на секционните избирателни комисии и данните от машинното гласуване, въведени в районните избирателни комисии и в Централната избирателна комисия, и се разпечатват различията.
- (3) В Централната избирателна комисия се извършва въвеждане и повторно въвеждане на постъпилите сканирани екземпляри от протоколите с резултатите от гласуването извън страната. Получените гласове за отделните кандидатски листи се прибавят към получените гласове за съответната листа от страната.
- (4) При наличие на разлики, както и при установяване на очевидни фактически грешки, Централната избирателна комисия се произнася с решение за окончателните числови данни по всеки от случаите и актуализира базата данни.
- (5) Резултатите от изборите се определят според актуализираната база данни.

(6) Когато разликите или грешките по ал. 4 са от естество да променят резултата от изборите, Централната избирателна комисия съобщава за тях на заинтересованите партии, коалиции и инициативни комитети.

(7) Бюлетинът на Централната избирателна комисия се публикува според актуализираната база данни.

(8) Актуализираната база данни на Централната избирателна комисия на технически носител се предоставя на президента на републиката, на председателя на Народното събрание, на Министерския съвет, на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, на социологически агенции, на библиотеки, на университети, на Българската академия на науките и на други организации.

(9) Базата данни по ал. 8 не може да се променя без разрешение на Централната избирателна комисия.

Раздел XI

Действия при предсрочно прекратяване на пълномощията

Обявяване на избран кандидат при предсрочно прекратяване на пълномощията.

Незаето място

Чл. 302. (1) При предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител Централната избирателна комисия обявява за народен представител следващия в съответната листа кандидат.

(2) Когато народен представител, избран с кандидатска листа на партия или коалиция, бъде избран за министър, той се замества от следващия в листата кандидат за времето, през което изпълнява функциите на министър.

(3) Когато в листата няма повече кандидати, мястото остава незаето до края на пълномощията на Народното събрание.

(4) Когато има кандидат, получил валидни предпочитания (преференции) при условията на чл. 298, ал. 2, но не е обявен за избран, в случаите по ал. 1 или 2 той заема мястото на народния представител, чиито пълномощия са прекратени или прекъснати.

(5) При предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител, избран като независим кандидат, извън случаите по ал. 2, мястото му остава незаето до края на пълномощията на Народното събрание.

Предсрочно прекратяване на пълномощията на народен представител от Великото Народно събрание

Чл. 303. (1) Пълномощията на народен представител от Великото Народно събрание се прекратяват предсрочно при:

1. подаване на оставка пред Великото Народно събрание;
2. влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление, или когато изпълнението на наказанието лишаване от свобода не е отложено;
3. установяване на неизбираемост или несъвместимост;
4. смърт.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1 и 2 решението се приема от Великото Народно събрание, а в случаите по ал. 1, т. 3 – от Конституционния съд.

Раздел XII

Оспорване на резултатите от изборите

Компетентен орган

Чл. 304. Споровете относно законността на изборите за народни представители и на избора на народен представител се решават от Конституционния съд.

Право на оспорване

Чл. 305. (1) Кандидатите за народни представители, партиите, коалициите и лицето, което представлява инициативния комитет, регистрирали кандидати в изборите, може да оспорят законността на изборите за народни представители и на избора на народен представител пред орган по чл. 150 ал. 1 от Конституцията в 7-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия.

(2) В 15-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия органът по чл. 150, ал. 1 от Конституцията въз основа на постъпилото оспорване по ал. 1 или по своя инициатива може да сезира Конституционния съд с мотивирано искане да се произнесе по законността на изборите за народни представители или на избора на народен представител.

Разглеждане на искането

Чл. 306. (1) Искането се разглежда при условията и по реда на Закона за Конституционен съд и правилника за организацията на дейността му.

(2) Конституционният съд разглежда искането и се произнася в двумесечен срок от постъпването му. Искането не спира изпълнението на решението на Централната избирателна комисия.

(3) Решението на Конституционния съд за незаконност на изборите за народни представители или на избора на народен представител се изпраща на Народното събрание, Централната избирателна комисия и на заинтересованите лица.

(4) При обявяване на незаконност на изборите за народни представители се произвежда нов избор за Народно събрание не по-късно от два месеца от постановяването на решението по ал. 3.

(5) При оспорване на незаконност на избора на народен представител и установяване на съществени нарушения, които са повлияли върху крайния резултат, Централната избирателна комисия по методика съгласно приложение № 1 с решение определя резултатите от изборите, като обявява разпределението на мандатите и имената на избраните народни представители. Решението на Централната избирателна комисия не подлежи на обжалване.

Глава шестнадесета

ИЗБОРИ ЗА ПРЕЗИДЕНТ И ВИЦЕПРЕЗИДЕНТ НА РЕПУБЛИКАТА

Раздел I

Избирателно право. Принципи

Право да избират

Чл. 307. Право да избират президент и вицепрезидент на републиката имат българските граждани, които отговарят на условията на чл. 42, ал. 1 от Конституцията.

Право да бъдат избирани

Чл. 308. Право да бъдат избирани за президент и вицепрезидент на републиката имат българските граждани, които отговарят на условията на чл. 93, ал. 2 от Конституцията.

Приложими разпоредби

Чл. 309. За изборите за президент и вицепрезидент на републиката се прилагат разпоредбите на тази глава и съответните разпоредби на част първа и на раздели VII, VIII и IX от глава петнадесета.

Раздел II

Изборна система. Правомощия на Централната избирателна комисия. Методика

Изборна система

Чл. 310. (1) Изборите за президент и вицепрезидент на републиката се произвеждат едновременно по мажоритарна изборна система с регистрирани национални кандидатски листи на:

1. партии и коалиции;
2. инициативни комитети.

(2) Президентът и вицепрезидентът се избират от една кандидатска листа.

Правомощия на Централната избирателна комисия по тази глава

Чл. 311. (1) (Предишен текст на чл. 311 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.)
Централната избирателна комисия:

1. констатира и обявява за недействителна регистрацията на кандидатите, които не отговарят на изискванията на чл. 317, ал. 1;
2. заличава регистрацията, когато се установи, че кандидатите не отговарят на условията по чл. 93, ал. 2 от Конституцията, както и когато подписката в подкрепа на независимите кандидати не отговаря на изискванията на чл. 320, ал. 1;
3. обявява резултатите от изборите и датата за произвеждане на нов избор, ако няма избран кандидат съгласно чл. 93, ал. 3 от Конституцията;
4. обявява имената на кандидатите, между които ще се произведе новият избор, в срок не по-късно от 48 часа от обявяване на изборния ден за приключен;
5. обявява резултатите от изборите и имената на избраните президент и вицепрезидент на републиката, обнародва ги в "Държавен вестник" незабавно след обявяването им и издава удостоверения на избраните президент и вицепрезидент на републиката.

(2) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на Централната избирателна комисия по ал. 1, т. 1 и 2 може да се обжалват пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Методика

Чл. 312. Определянето на резултатите от гласуването за президент и вицепрезидент на републиката се извършва по методика съгласно приложение № 2.

Раздел III

Изборни райони

Определяне на изборните райони

Чл. 313. (1) За произвеждане на избори за президент и вицепрезидент на републиката територията на страната, включително секциите извън страната, представлява един едномандатен изборен район.

(2) За организационно-техническата подготовка на изборите територията на страната се разделя на райони, които съвпадат с изборните райони по чл. 249, ал. 1 при последните избори за народни представители.

Раздел IV

Избирателни списъци

Вписване в списъците

Чл. 314. В избирателните списъци се вписват всички български граждани, които отговарят на условията по чл. 42, ал. 1 от Конституцията.

Искане за вписване в списъците

Чл. 315. (1) Български гражданин, който живее извън Република България, но е в страната в изборния ден, може да гласува по постоянния си адрес.

(2) Когато лицето по ал. 1 е било заличено от избирателния списък, то се вписва в списъка по реда на чл. 39 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии след представяне на декларация по образец, че няма да гласува на друго място.

(3) Когато искането е направено в изборния ден, лицето се дописва в списъка от секционната избирателна комисия по реда на чл. 40.

Раздел V

Регистриране на кандидатските листи

Кандидатски листи

Чл. 316. Партиите, коалициите и инициативните комитети подреждат кандидатите в обща национална кандидатска листа.

Правила при регистрацията

Чл. 317. (1) Кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката може да бъдат предложени за регистриране само от една партия, коалиция или инициативен комитет.

(2) Когато кандидатите бъдат регистрирани от повече от една партия, коалиция или инициативен комитет, действителна е първата по време регистрация.

Документи и срок за регистрация

Чл. 318. (1) Регистрирането на кандидатските листи се извършва от Централната избирателна комисия след представяне на:

1. предложение от партията или коалицията с имената, единния граждански номер и постоянния адрес на кандидатите; предложението се подписва от лицата, представляващи партията или коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица;
2. предложение от инициативния комитет с имената, единния граждански номер и постоянния адрес на кандидатите; предложението се подписва от лицето, представляващо инициативния комитет;
3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) заявление-декларация по образец от всеки един от кандидатите, че е съгласен да бъде регистриран от предложилата го партия, коалиция

или инициативен комитет, че е живял през последните 5 години в страната и че отговаря на условията по чл. 93, ал. 3 и чл. 95, ал. 1 от Конституцията и по чл. 317, ал. 1;

4. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);

5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);

6. пълномощно на лицата, упълномощени да представляват партията или коалицията пред Централната изборителна комисия, в случаите, когато документите се подават от упълномощени лица.

(2) Кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката се регистрират от Централната изборителна комисия не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

(3) Документите по ал. 1 се завеждат в отделен регистър с пореден номер. Последователността на постъпването на документите определя поредността на вписване в регистъра на Централната изборителна комисия.

Действителност на регистрацията

Чл. 319. (1) Централната изборителна комисия констатира и обявява за недействителни регистрациите, извършени в нарушение на чл. 317, ал. 1. Решението се обявява незабавно и се уведомяват съответните кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.

(2) Решението на Централната изборителна комисия за обявяване недействителността на регистрацията на кандидатите по ал. 1 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Списък на изборителите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат

Чл. 320. (1) Независими кандидати за президент и вицепрезидент на републиката се регистрират, когато кандидатурата им е подкрепена най-малко от 2500 изборители.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 17 от 2019 г.) Изборител, който подкрепя участието в изборите на независимите кандидати, удостоверява това с подписа си пред член на инициативния комитет. Изборителят посочва имената и единния граждански номер. Всеки изборител може да участва само в един списък. При полагане на подписа си в списъка изборителят удостоверява своята самоличност. Списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената и единния граждански номер на изборителите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Членът на инициативния комитет по ал. 2 обработва и предоставя личните данни при спазване изискванията за защита на личните данни и носи отговорност като администратор по смисъла на чл. 4, т. 7 от Регламент (ЕС) 2016/679.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъкът се предава на Централната изборителна комисия заедно с документите по чл. 318, ал. 1, т. 2 и 3 не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

Чл. 321. (1) Централната изборителна комисия извършва проверка дали са изпълнени изискванията на този Раздел и взема решение за регистрацията на кандидатските листи.

(2) При установяване на непълноти или несъответствия Централната изборителна комисия дава незабавно указания и срок за отстраняването им. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в определения срок, Централната изборителна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът по ал. 2 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

(4) При отказ за регистрация или при обявяване на недействителност на регистрацията на кандидат от листа на партия или коалиция партията или коалицията може не по-късно от 30 дни преди изборния ден да предложи за регистриране друг кандидат.

(5) Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция почине или изпадне в трайна невъзможност да участва в изборите, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 7 дни преди изборния ден. Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция се откаже, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

(6) В случаите по ал. 4 или 5, когато партията или коалицията не предложи друг кандидат, Централната изборителна комисия отказва регистрацията, съответно заличава регистрацията на кандидатската листа.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрация

Чл. 322. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 320, ал. 2 в структуриран електронен вид и на хартиен носител се предават незабавно от Централната изборителна комисия на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 27 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на Централната изборителна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Централната изборителна комисия установява резултата за списъците по чл. 320, ал. 2 въз основа на извършената от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от инициативния комитет Централната изборителна комисия му предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от инициативния комитет списъци по чл. 320, ал. 2.

(5) Когато Централната изборителна комисия установи, че независимите кандидати не са подкрепени от необходимия брой изборители, регистрацията им се заличава с решение, което незабавно се изпраща на инициативния комитет.

(6) Решението на Централната изборителна комисия по ал. 5 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Справка в списъка по чл. 320, ал. 2

Чл. 323. Централната изборителна комисия осигурява възможност всеки изборител да може да прави справка в списъка по чл. 320, ал. 2 по единен граждански номер, включително на безплатен телефонен номер.

Обнародване на листите

Чл. 324. Централната изборителна комисия обнародва в "Държавен вестник" не по-късно от 30 дни преди изборния ден кандидатските листи, като посочва техните имена, дата на раждане, партиите, коалициите или инициативните комитети, които ги предлагат.

Раздел VI

Бюлетина за гласуване

Съдържание

Чл. 325. (1) Бюлетината за гласуване е обща и на лицевата страна съдържа:

1. наименованието и номера на района по чл. 313, ал. 2;
 2. пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията, посочено в заявлението ѝ за регистрация, или наименованието на инициативния комитет, като аббревиатурата за партия се изписва с "ПП", за коалиция – с "КП", а за инициативен комитет – с "ИК";
 3. квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията, коалицията или инициативния комитет;
 4. имената на кандидата за президент и имената на кандидата за вицепрезидент, изписани на отделни редове в съответната кандидатска листа;
 5. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписано "Не подкрепям никого".
- (2) Редовете на отделните партии, коалиции и инициативни комитети се отделят един от друг с празен ред и плътна черна хоризонтална линия.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Наименованието и номерът на района по чл. 313, ал. 2 се изписват на най-горния ред в бюлетината. Реквизитите по ал. 1, т. 2, 3, 4 и 5 се изписват последователно от ляво на дясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия, коалиция или инициативен комитет. След имената на независимите кандидати се изписва означението "независим". В бюлетината за гласуване извън страната наименованието и номерът на района се заместват с текста "Бюлетина за гласуване извън страната".
- (4) На гърба на бюлетината се отбелязват две места за поставяне на печата на съответната секционна избирателна комисия.
- (5) (Изм. – ДВ, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Извън страната се гласува с бюлетини за партии, коалиции и инициативни комитети, които съдържат реквизитите по ал. 1, т. 2, 3, 4 и 5.

Жребий за определяне на номер в бюлетината

Чл. 326. (1) Поредните номера в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети се определят от Централната избирателна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на представители на партиите, коалициите и инициативните комитети не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Тегленето на жребия се извършва публично и на него може да присъстват и регистрираните кандидати, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване. Определеният пореден номер е еднакъв за цялата страна и за гласуването извън страната. Резултатът от жребия се обявява от Централната избирателна комисия с решение по реда на чл. 57, ал. 2.

(2) Партиите, коалициите и инициативните комитети, които не са регистрирали кандидатски листи, не участват в жребия и за тях не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината.

Раздел VII Гласуване

Прилагане на раздел VII от глава петнадесета

Чл. 327. За гласуването в изборния ден се прилагат съответните разпоредби на раздел VII от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Произвеждане на гласуването с хартиена бюлетина

Чл. 328. (1) След като бъде допуснат до гласуване, избирателят получава хартиена бюлетина от член на секционната избирателна комисия, който я откъсва от кочана с бюлетините непосредствено преди предаването ѝ и я подпечатва с печата на комисията. С получената бюлетина избирателят отива в кабината да гласува.

(2) В кабината може да има само един избирател.

(3) Избирателят гласува, като:

1. поставя в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа знак "X" или "V", който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се вижда поставения знак за партия, коалиция или инициативен комитет;

3. излиза от кабината и подава сгънатата бюлетина на член на комисията.

(4) Членът на комисията сверява дали номерът върху бюлетината съответства на номера върху кочана и при съответствие подпечатва повторно бюлетината с печата на комисията и откъсва отрязъка с номера от бюлетината, който се пуска в отделна кутия.

(5) При несъответствие бюлетината се обявява за недействителна и това обстоятелство се отбелязва върху бюлетината и в графа "Забележки" на избирателния списък. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

(6) След повторно подпечатване на бюлетината избирателят я пуска в избирателната кутия, полага подпис в избирателния списък, получава обратно документите си, включително удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2, и напуска помещението.

(7) Вписването в бюлетината на специални символи, като букви, цифри или други знаци, прави гласа недействителен.

(8) Забранява се върху кочана да се вписват специални символи, като букви, цифри или други знаци.

Машинно гласуване

Чл. 329. При машинно гласуване избирателят гласува, като отбелязва по еднозначен начин своя вот за кандидатска листа.

Раздел VIII

Преброяване на гласовете

Прилагане на раздел VIII от глава петнадесета

Чл. 330. За преброяването на гласовете се прилагат съответните разпоредби на раздел VIII от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Протокол на секционната избирателна комисия

Чл. 331. Всеки екземпляр на протокола е на един лист с обособени страници.

Действителен и недействителен глас

Чл. 332. (1) При установяване на резултатите от гласуването една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

(2) Гласът е действителен, когато:

1. бюлетината е по установения образец за района по чл. 313, ал. 2;

2. в бюлетината няма вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;

3. бюлетината съдържа два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;

4. само в едно от квадратчетата за гласуване има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишец със син цвят, за една кандидатска листа, който изразява по еднозначен начин вота на избирателя;

5. поставеният от избирателя знак "X" или "V" с химикал, пишец със син цвят, излиза извън квадратчето на съответната кандидатска листа, но не навлиза в квадратчето на друга листа;

6. в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания;

7. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в бюлетината има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишец със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого".

(3) Гласът е недействителен, когато:

1. бюлетината не е по установения образец за района по чл. 313, ал. 2;

2. в бюлетината има вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;

3. бюлетината не съдържа два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;

4. в бюлетината не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, вотът на избирателя;

5. в бюлетината не е отбелязан вотът на избирателя;

6. в бюлетината е отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишец със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да се установи еднозначно волята на избирателя.

Подреждане на бюлетините

Чл. 333. (1) След отваряне на избирателната кутия и изваждането им бюлетините се подреждат на купчинки, както следва:

1. купчинка от бюлетини, които не са по установения образец за съответния район по чл. 313, ал. 2;

2. купчинка от бюлетини с вписани в тях специални символи, като букви, цифри или други знаци;

3. купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, вотът на избирателя;

4. купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отбелязан вотът на избирателя;

5. купчинка от бюлетини по установения образец:

а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишец със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да се установи еднозначно волята на избирателя, или

б) които не съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;

6. купчинка от бюлетини по установения образец:

а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, за една кандидатска листа;

б) които съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия;

7. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) купчинка от бюлетини по установения образец:

а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого";

б) които съдържат два броя печати на съответната секционна избирателна комисия.

(2) Когато действителността или недействителността на някой глас бъде оспорена, след решение на комисията случаят се описва в протокол. Протоколът се прилага към протокола на

секционната избирателна комисия, като на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението, основанието за недействителност и се подписва от председателя и секретаря.

Общ брой на действителните и недействителните гласове

Чл. 334. (1) Секционната избирателна комисия преброява подадените в секцията с хартиена бюлетина гласове.

(2) Броят на недействителните гласове е равен на сумата от броя на бюлетините по чл. 333, ал. 1, т. 1 – 5.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Броят на действителните гласове е равен на броя на бюлетините по чл. 333, ал. 1, т. 6 и 7.

Вписване на данни в протокола

Чл. 335. (1) След отварянето на избирателната кутия и преброяването на гласовете в протокола на секционната избирателна комисия последователно се вписват:

1. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на намерените в избирателните кутии бюлетини и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване;

2. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) броят на недействителните гласове;

3. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове за всички кандидатски листи;

3а. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове по чл. 333, ал. 1, т. 7;

4. броят на гласовете, подадени за всяка кандидатска листа;

5. броят на подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната избирателна комисия по ал. 1 при въвеждането им в изчислителния пункт на районната избирателна комисия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.

(4) Данните по ал. 1 се вписват в протокола с думи и числа.

Подписване на протокола

Чл. 336. Протоколът на секционната избирателна комисия след съставянето му се подписва от всички членове на комисията. След подписването председателят обявява резултатите от гласуването по партии, коалиции и независими кандидати.

Изпращане на резултатите от гласуването извън страната

Чл. 337. Изборните книжа и материали от гласуването на плавателните съдове под българско знаме се изпращат на Централната избирателна комисия и се съхраняват до следващите избори.

Раздел IX

Определяне на резултатите от изборите от районната избирателна комисия

Прилагане на раздел IX от глава петнадесета

Чл. 338. За определяне на резултатите от изборите от районната избирателна комисия се прилагат съответните разпоредби на раздел IX от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Отчитане на резултатите от гласуването

Чл. 339. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Въз основа на данните от протоколите на секционните избирателни комисии от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване районната избирателна комисия отчита резултатите от гласуването в района по чл. 313, ал. 2 и съставя протокол.

(2) Гласовете от плвателните съдове, на които е образувана избирателна секция, се прибавят с решение на районната избирателна комисия към гласовете за кандидатски листи на района по чл. 313, ал. 2.

Вписване на данни в протокола

Чл. 340. (1) В протокола на районната избирателна комисия последователно се вписват броят на секционните избирателни комисии в района по чл. 313, ал. 2, броят на секционните избирателни комисии, представили протоколи за гласуването, данните по чл. 275, ал. 1 и чл. 281.

(2) Данните по ал. 1 се вписват в протокола с думи и числа.

Създаване на база данни

Чл. 341. Районната избирателна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните избирателни комисии в района по чл. 313, ал. 2 и от протокол-грамите от плвателните съдове под българско знаме.

Раздел X

Определяне на резултатите от изборите от Централната избирателна комисия

Обявяване на резултатите от изборите

Чл. 342. (1) Централната избирателна комисия обявява резултатите от изборите за президент и вицепрезидент на републиката веднага след тяхното определяне, но не по-късно от 48 часа от обявяване на изборния ден за приключен.

(2) Когато никой от кандидатите не е избран, Централната избирателна комисия определя първите двама кандидати по листи, получили най-много действителни гласове, и произвежда нов избор в срока по чл. 93, ал. 4 от Конституцията.

(3) Предизборната кампания по ал. 2 започва от определяне на кандидатите и продължава до 24 часа преди изборния ден.

Отказ от участие в нов избор

Чл. 343. (1) Когато един от кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката, получили най-много действителни гласове, се откаже в срок до 24 часа от обявяването на резултатите от изборите да участва в новия избор, в избора участват кандидатите от следващата по броя на действителни гласове листа, определени от Централната избирателна комисия.

(2) При смърт или тежко заболяване на някой от кандидатите от листите, получили най-много действителни гласове, Централната избирателна комисия отлага избора и насрочва нов избор не по-късно от 14 дни след датата на втория избор. В срок до три дни от датата на решението на

Централната избирателна комисия съответната партия или коалиция може да регистрира нов кандидат по реда на раздел V от тази глава.

Обявяване на окончателните резултати

Чл. 344. (1) Окончателните резултати от изборите за президент и вицепрезидент на републиката се обявяват от Централната избирателна комисия в срок до три дни след изборния ден и се обнародват в "Държавен вестник" не по-късно от 7 дни след изборния ден.

(2) Обявяването на резултатите се извършва по листи за всички кандидати. Когато е произведен нов избор, обявяват се и резултатите от първия избор.

Полагане на клетва

Чл. 345. Новоизбраните президент и вицепрезидент полагат клетва по чл. 76, ал. 2 от Конституцията три дни преди изтичането на пълномощията на действащите президент и вицепрезидент. Те встъпват в длъжност от деня на изтичане на пълномощията на действащите президент и вицепрезидент.

База данни

Чл. 346. (1) Централната избирателна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните избирателни комисии от страната, данните от машинното гласуване и сканираните екземпляри от протоколите на секционните избирателни комисии извън страната.

(2) В Централната избирателна комисия се извършва повторно въвеждане на данните от протоколите на секционните избирателни комисии по ал. 1. Извършва се компютърно сравняване на данните от протоколите на секционните избирателни комисии и данните от машинното гласуване, въведени в районните избирателни комисии и в Централната избирателна комисия, и се разпечатват различията.

(3) В Централната избирателна комисия се извършва въвеждане и повторно въвеждане на постъпилите сканирани екземпляри от протоколите с резултатите от гласуването извън страната. Получените гласове за отделните кандидатски листи се прибавят към получените гласове за съответната листа от страната.

(4) При наличие на разлики, както и при установяване на очевидни фактически грешки, Централната избирателна комисия се произнася с решение за окончателните числови данни по всеки от случаите и актуализира базата данни.

(5) Резултатите от изборите се определят според актуализираната база данни.

(6) Когато разликите или грешките по ал. 4 са от естество да променят резултата от изборите, Централната избирателна комисия съобщава за тях на заинтересованите кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.

(7) Бюлетинът на Централната избирателна комисия се публикува според актуализираната база данни.

(8) Актуализираната база данни на Централната избирателна комисия на технически носител се предоставя на президента на републиката, на председателя на Народното събрание, на Министерския съвет, на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, на социологически агенции, на библиотеки, на университети, на Българската академия на науките и на други организации.

(9) Базата данни по ал. 8 не може да се променя без разрешение на Централната избирателна комисия.

Раздел XI

Оспорване на резултатите от изборите

Компетентен орган

Чл. 347. Споровете относно законността на избора на президент и вицепрезидент на републиката се решават от Конституционния съд.

Право на оспорване

Чл. 348. (1) Кандидатите за президент и вицепрезидент на републиката, партиите, коалициите и лицето, което представлява инициативния комитет, регистрирали кандидати, може да оспорят законността на избора на президент и вицепрезидент пред орган по чл. 150, ал. 1 от Конституцията в 7-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия.

(2) В 15-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия органът по чл. 150, ал. 1 от Конституцията въз основа на постъпилото оспорване по ал. 1 или по своя инициатива може да сезира Конституционния съд с мотивирано искане да се произнесе по законността на избора на президент и вицепрезидент на републиката.

Разглеждане на искането

Чл. 349. (1) Искането се разглежда при условията и по реда на Закона за Конституционен съд и правилника за организацията на дейността му.

(2) Искането не спира изпълнението на решението на Централната избирателна комисия.

(3) Решението за незаконност на избора на президент и вицепрезидент на републиката се изпраща на Народното събрание, Централната избирателна комисия и заинтересованите лица.

(4) При обявяване на незаконност на избора на президент и вицепрезидент на републиката се произвежда нов избор не по-късно от два месеца от постановяването на решението по ал. 3.

Глава седемнадесета

ИЗБОРИ ЗА ЧЛЕНОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел I

Избирателно право. Принципи

Право да избират

Чл. 350. (1) Право да избират членове на Европейския парламент от Република България имат българските граждани, които са навършили 18 години към изборния ден включително, живели са най-малко през последните три месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз, не са поставени под запрещение и не изтърпяват наказание лишаване от свобода.

(2) Право да избират членове на Европейския парламент от Република България имат и всички граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, които са навършили 18 години към изборния ден включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода, имат статут на продължително или постоянно пребиваващи в Република България, живели са най-малко през последните три месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз, и не са лишени от правото да избират в държавата членка, на която са граждани.

Право да бъдат избирани

Чл. 351. (1) Право да бъдат избирани за членове на Европейския парламент от Република България имат българските граждани, които са навършили 21 години към изборния ден включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода, имат постоянен адрес в Република България и са живели най-малко през последните 6 месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз.

(2) Право да бъдат избирани за членове на Европейския парламент от Република България имат и всички граждани на държава – членка на Европейския съюз, които са навършили 21 години към изборния ден включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода, не са лишени от правото да бъдат избирани в държавата членка, на която са граждани, имат статут на продължително или постоянно пребиваващи в Република България и са живели най-малко през последните 6 месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз.

Приложими разпоредби

Чл. 352. За изборите за членове на Европейския парламент от Република България се прилагат разпоредбите на тази глава и съответните разпоредби на част първа и на раздели VII, VIII и IX от глава петнадесета.

Раздел II

Изборна система. Правомощия на Централната изборителна комисия. Разпределение на мандатите

Пропорционална изборна система

Чл. 353. (1) Изборите за членове на Европейския парламент от Република България се произвеждат по пропорционална изборна система с национални кандидатски листи на:

1. партии и коалиции;
2. инициативни комитети.

(2) При гласуване за кандидатска листа на партия или коалиция изборителят може да отбележи едно предпочитание (преференция) за кандидат в кандидатската листа, като по този начин изрази своето предпочитание (преференция) относно реда на подреждане на кандидатите от кандидатската листа, за която гласува.

Правомощия на Централната изборителна комисия извън посочените в чл. 57

Чл. 354. (1) (Предишен текст на чл. 354 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.)
Централната изборителна комисия:

1. изпраща незабавно до компетентните органи на държавите – членки на Европейския съюз, списък на гражданите на тези държави, които са вписани в част II на изборителния списък, както и извлечение от регистъра по чл. 365, ал. 3 за гражданите, които са регистрирани като кандидати;
2. при поискване от компетентните органи на държавите – членки на Европейския съюз, извършва проверка на обстоятелствата, посочени в декларациите на българските граждани, подадени в съответната държава, и изпраща информацията до 5 работни дни от получаване на искането;
3. констатира и обявява за недействителна регистрацията на кандидатите, които не отговарят на изискванията на чл. 364, ал. 1 или 3;
4. заличава регистрацията:
 - а) когато се установи, че кандидатът не отговаря на условията по чл. 351, ал. 1 или 2;

б) когато подписката в подкрепа на независимия кандидат не отговаря на изискванията на чл. 367, ал. 1;

в) в случаите по чл. 368, ал. 5;

5. организира и провежда чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин разяснителна кампания относно условията, при които гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, може да избират и да бъдат избирани за членове на Европейския парламент от Република България; разяснителната кампания започва не по-късно от 15 дни преди изтичането на съответния срок, от който произтичат права и задължения за гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, във връзка с изборите;

6. обявява резултатите от изборите и издава удостоверения на избраните членове на Европейския парламент от Република България;

7. обнародва в "Държавен вестник" резултатите от изборите незабавно след обявяването им;

8. предоставя информация за резултатите от изборите на президента на републиката, на председателя на Народното събрание и на министър-председателя.

(2) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на Централната избирателна комисия по ал. 1, т. 3 и 4 може да се обжалват пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Разпределение на мандатите

Чл. 355. Определянето на резултатите от гласуването и разпределението на мандатите по кандидатски листи се извършва по методика съгласно приложение № 3.

Раздел III Изборни райони

Определяне на изборните райони

Чл. 356. (1) За произвеждане на избори за членове на Европейския парламент от Република България територията на страната, включително секциите извън страната, представлява един многомандатен изборен район.

(2) За организационно-техническата подготовка на изборите територията на страната се разделя на райони, които съвпадат с изборните райони по чл. 249, ал. 1 при последните избори за народни представители.

Раздел IV Избирателни списъци

Съставяне на списъците

Чл. 357. (1) Част I на избирателните списъци се съставя по постоянния адрес на гражданите на Република България.

(2) Част II на избирателните списъци се съставя по заявленията от гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, адреси на пребиваване в Република България.

Ред за съставяне на част I и II на избирателните списъци

Чл. 358. (1) В част I на списъците се вписват всички български граждани, които отговарят на условията по чл. 350, ал. 1.

(2) Част II на избирателните списъци се съставя въз основа на подадените по чл. 359 декларации от гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз. В част II на списъците се

вписват по азбучен ред имената на избирателите, данните за гражданството им и адресът на пребиваване в Република България. Графите за вписване на личния номер, на номера на личната карта или паспорта и на номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него, остават празни и не се попълват и се обособява графа "Забележки".

Декларация от гражданин от друга държава членка

Чл. 359. (1) Гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който отговаря на условията по чл. 350, ал. 2 и желае да бъде вписан в избирателен списък, представя декларация по образец в общинската администрация по адреса на пребиваване в Република България не по-късно от 40 дни преди изборния ден, в която декларира:

1. гражданството и адреса на пребиваване в Република България;
2. населеното място или района, в който името му е било вписано за последен път в държава – членка на Европейския съюз;
3. че ще упражни правото си на глас единствено в Република България;
4. че не е лишен от право да избира в държавата членка, на която е гражданин;
5. данните от личната карта или паспорта и личен номер;
6. датата, от която пребивава в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз.

(2) Гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който веднъж е подал декларация по ал. 1 и е бил включен в избирателния списък част II, при следващи избори за членове на Европейския парламент от Република България се вписва служебно в част II на избирателния списък, без да подава нова декларация. Нова декларация по ал. 1 се подава само при промяна на някое от декларираните обстоятелства.

(3) Декларациите по ал. 1 се съхраняват за следващите избори за членове на Европейския парламент от Република България от съответната общинска администрация.

Заличаване от избирателните списъци. Вписване или дописване отново в избирателния списък

Чл. 360. (1) От избирателните списъци се заличават имената на гражданите, които имат настоящ адрес към датата на съставяне на избирателните списъци в държава, която не е членка на Европейския съюз.

(2) Лицата по ал. 1 се вписват отново в избирателния списък по тяхно искане от органите по чл. 23, ал. 1 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии или се дописват в изборния ден от секционната избирателна комисия след представяне на документ за самоличност, решение по чл. 39 или удостоверение по чл. 40 и на декларация по образец, че:

1. са живели най-малко през последните три месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз;
2. не са гласували в същите избори за членове на Европейския парламент – в случаите, когато искането се прави, след като изборният период, определен от Съвета на Европейския съюз, е започнал;
3. няма да гласуват на друго място в същите избори за членове на Европейския парламент.

Вписване или дописване в списъците на български граждани, които живеят в друга държава – членка на Европейския съюз

Чл. 361. (1) Български гражданин, който живее в друга държава – членка на Европейския съюз, но е в страната в изборния ден, може да гласува по постоянния си адрес.

(2) Когато лицето по ал. 1 е било заличено от избирателния списък, то се вписва в списъка по негово искане от органите по чл. 23, ал. 1 до предаването на списъците на секционните избирателни комисии или се дописва в изборния ден – от секционната избирателна комисия,

след представяне на документ за самоличност, решение по чл. 39 или удостоверение по чл. 40 и на декларация по образец, че:

1. е живяло постоянно най-малко през последните три месеца в друга държава – членка на Европейския съюз;
2. не е гласувало в същите избори за членове на Европейския парламент – в случаите, когато искането се прави, след като изборният период, определен от Съвета на Европейския съюз, е започнал;
3. няма да гласува на друго място в същите избори за членове на Европейския парламент.

Изпращане на копие от част II. Извършване на проверка

Чл. 362. (1) Органите по чл. 23, ал. 1 не по-късно от 30 дни преди изборния ден изпращат копие от част II на избирателните списъци на Централната избирателна комисия, която уведомява компетентните органи на съответните държави членки за включени в избирателните списъци техни граждани. Прилага се и списък с имената на избирателите на съответния език, така както са изписани в личната карта или паспорта.

(2) Проверка на обстоятелствата по чл. 350 се извършва от Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието по искане на органите по чл. 23, ал. 1. За гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, искането се придружава с копие от декларациите по чл. 359.

Раздел V

Регистриране на кандидатските листи

Кандидатски листи

Чл. 363. Партиите, коалициите и инициативните комитети подреждат кандидатите в обща национална кандидатска листа. Кандидатите на партиите и коалициите се вписват в регистъра на кандидатските листи и се регистрират с номер¹, под които са подредени в кандидатската листа.

Правила при регистрацията

Чл. 364. (1) Всеки кандидат има право да се кандидатира в изборите само в една държава – членка на Европейския съюз.

(2) Броят на кандидатите в една кандидатска листа не може да надхвърля броя на членовете на Европейския парламент от Република България.

(3) Кандидат за член на Европейския парламент от Република България може да бъде предложен за регистриране само от една партия, коалиция или инициативен комитет.

(4) Когато кандидат бъде регистриран от повече от една партия, коалиция или инициативен комитет, действителна е първата по време регистрация.

Документи и срок за регистрация

Чл. 365. (1) Регистрирането на кандидатските листи се извършва от Централната избирателна комисия след представяне на:

1. предложение от партията или коалицията с имената, единния граждански номер и постоянния адрес (адрес на пребиваване) на кандидатите; предложението се подписва от лицата, представляващи партията или коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица;
2. предложение от инициативния комитет с имената, единния граждански номер и постоянния адрес (адрес на пребиваване) на кандидата; предложението се подписва от лицето, представляващо инициативния комитет;

3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) заявление-декларация по образец от всеки един от кандидатите, че е съгласен да бъде регистриран от предложилата го партия, коалиция или инициативен комитет и че отговаря на условията по чл. 351, ал. 1 или 2, като посочва постоянен адрес и единен граждански номер, и по чл. 364, ал. 1 или 3;
4. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
6. кандидатът – гражданин на държава – членка на Европейския съюз, който не е български гражданин, представя декларация по образец, в която декларира:
- а) гражданство, дата и място на раждане;
 - б) адрес на пребиваване в Република България;
 - в) че не е поставен под запрещение;
 - г) че не се кандидатира в същите избори за Европейски парламент в друга държава – членка на Европейския съюз;
 - д) населено място или район в държавата членка, на която е гражданин, в чийто избирателен списък за последен път е било вписано името му;
 - е) адрес в държавата членка, на която е гражданин, на който за последен път е регистриран;
 - ж) данните от личната карта или паспорта и личен номер;
 - з) че не е лишен от право да бъде избран в държавата членка, на която е гражданин, с акт, подлежал на съдебен контрол;
7. пълномощно на лицата, упълномощени да представляват партията или коалицията пред Централната избирателна комисия, в случаите, когато документите се подават от упълномощени лица.
- (2) Регистрирането на кандидатските листи се извършва не по-късно от 32 дни преди изборния ден.
- (3) Документите по ал. 1 се завеждат в отделен регистър с пореден номер. Последователността на постъпването на документите определя поредността на вписване в регистъра на Централната избирателна комисия.
- (4) Централната избирателна комисия изпраща извлечение от регистъра по ал. 3 за кандидати за членове на Европейския парламент от Република България, които са граждани на държава – членка на Европейския съюз, но не са български граждани, на компетентните органи на държавите – членки на Европейския съюз. В случай че в срок до 5 работни дни от получаване на извлечението от регистъра по ал. 3 компетентният орган на съответната държава – членка на Европейския съюз, не отговори, Централната избирателна комисия регистрира кандидата, ако отговаря на условията по чл. 351, ал. 2 и са представени документите по ал. 1.
- (5) Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието по искане на Централната избирателна комисия извършват проверка на обстоятелствата по чл. 351.

Действителност на регистрацията

Чл. 366. (1) Централната избирателна комисия констатира и обявява за недействителни регистрациите, извършени в нарушение на чл. 364, ал. 1 или 3. Решението се обявява незабавно и се уведомяват съответните кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.

(2) Решението на Централната избирателна комисия за обявяване недействителността на регистрацията на кандидатите по ал. 1 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Списък на избирателите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат

Чл. 367. (1) Независим кандидат за член на Европейския парламент от Република България се регистрира, когато кандидатурата му е подкрепена най-малко от 2500 избиратели.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 17 от 2019 г.) Избирател, който подкрепя участието в изборите на независим кандидат, удостоверява това с подписа си пред член на инициативния комитет. Избирателят – български гражданин, посочва имената и единния граждански номер, а гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, имащи статут на постоянно или продължително пребиваващи – имената, личния номер, номера на личната карта или паспорта, номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него. Всеки избирател може да участва само в един списък. При полагане на подписа си в списъка избирателят удостоверява своята самоличност. Списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената и единния граждански номер (личен номер) на избирателите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Членът на инициативния комитет по ал. 2 обработва и предоставя личните данни при спазване изискванията за защита на личните данни и носи отговорност като администратор по смисъла на чл. 4, т. 7 от Регламент (ЕС) 2016/679.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъкът се предава на Централната избирателна комисия заедно с документите по чл. 365, ал. 1, т. 2, 3 и 6 не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

Чл. 368. (1) Централната избирателна комисия извършва проверка дали са изпълнени изискванията на този раздел и взема решение за регистрацията на кандидатските листи.

(2) При установяване на непълноти или несъответствия Централната избирателна комисия дава незабавно указания и срок за отстраняването им. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в определения срок, Централната избирателна комисия отказва регистрация.

(3) Отказът по ал. 2 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

(4) При отказ за регистрация или при обявяване на недействителност на регистрацията на кандидат от листа на партия или коалиция партията или коалицията може не по-късно от 30 дни преди изборния ден да предложи за регистриране друг кандидат.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция почине или изпадне в трайна невъзможност да участва в изборите, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 7 дни преди изборния ден. Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция се откаже, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 30 дни преди изборния ден.

(6) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В случаите по ал. 4 или 5 новият кандидат по предложение на партията или коалицията заема освободеното или последното място в кандидатската листа, като във втория случай останалите кандидати се преподреждат с едно място напред.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрация

Чл. 369. (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 367, ал. 2 в структуриран електронен вид и на хартиен носител се предават незабавно от Централната избирателна комисия на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 27 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на Централната изборителна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Централната изборителна комисия установява резултата за списъците по чл. 367, ал. 2 въз основа на извършената от Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от инициативния комитет Централната изборителна комисия му предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от инициативния комитет списъци по чл. 367, ал. 2.

(5) Когато Централната изборителна комисия установи, че независим кандидат не е подкрепен от необходимия брой изборители, регистрацията му се заличава с решение, което незабавно се изпраща на инициативния комитет.

(6) Решението на Централната изборителна комисия по ал. 5 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Справка в списъка по чл. 367, ал. 2

Чл. 370. Централната изборителна комисия осигурява възможност всеки изборител – български гражданин или гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, имащ статут на постоянно или продължително пребиваващ, да може да прави справка в списъка по чл. 367, ал. 2 по единен граждански номер или личен номер, включително на безплатен телефонен номер.

Раздел VI

Бюлетина за гласуване

Съдържание

Чл. 371. (1) Бюлетината за гласуване е обща и на лицевата страна съдържа:

1. наименованието и номера на района по чл. 356, ал. 2;
 2. пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията, посочено в заявлението ѝ за регистрация, или наименованието "Инициативен комитет", като абревиатурата за партия се изписва с "ПП", а за коалиция – с "КП";
 3. (доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на изборителя, в което е изписан поредният номер на партията, коалицията или инициативния комитет, който може да е до 100;
 4. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г., доп., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) кръгчета с изписани в тях поредни номера, броят на които отговаря на броя на членовете на Европейския парламент от Република България, за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ предпочитанието (преференцията) на изборителя за кандидат от кандидатска листа на партия или коалиция; номерът, изписан във всяко отделно кръгче, означава поредния номер, с който е регистриран кандидатът в кандидатска листа на партия или коалиция плюс 100;
 5. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на изборителя, в което е изписано "Не подкрепям никого".
- (2) Редовете на отделните партии, коалиции и инициативни комитети се отделят един от друг с плътна черна хоризонтална линия.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Наименованието и номерът на района по чл. 356, ал. 2 се изписват на най-горния ред в бюлетината. Реквизитите по ал. 1, т. 2, 3 и 5 се изписват в лявата част на бюлетината последователно от ляво надясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия, коалиция или инициативен комитет. След имената на независимите кандидати се изписва означението "независим". В бюлетината за гласуване извън страната наименованието и номерът на района се заместват с текста "Бюлетина за гласуване извън страната".

(4) Реквизитът по ал. 1, т. 4 се изписва в дясната част на бюлетината.

(5) На гърба на бюлетината се отбелязват две места за поставяне на печата на съответната секционна избирателна комисия.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 57 от 2016 г., в сила от 22.07.2016 г.) Извън страната се гласува с бюлетини за партии, коалиции и инициативни комитети, които съдържат реквизитите по ал. 1, т. 2, 3, 4 и 5.

Жребий за определяне на номер в бюлетината

Чл. 372. (1) Поредните номера в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети се определят от Централната избирателна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на представители на партиите, коалициите и инициативните комитети не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Тегленето на жребия се извършва публично и на него може да присъстват и регистрираните кандидати, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване. Определеният пореден номер е еднакъв за цялата страна и за гласуването извън страната. Резултатът от жребия се обявява от Централната избирателна комисия с решение по реда на чл. 57, ал. 2.

(2) Партиите, коалициите и инициативните комитети, които не са регистрирали кандидатски листи, не участват в жребия и за тях не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината.

Раздел VII Гласуване

Прилагане на раздел VII от глава петнадесета

Чл. 373. За гласуването в изборния ден се прилагат съответните разпоредби на раздел VII от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Идентифициране на избирателя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз

Чл. 374. Избирателят, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, удостоверява самоличността си с лична карта или паспорт и с удостоверение за пребиваване.

Декларация от български гражданин, живеещ в друга държава – членка на Европейския съюз

Чл. 375. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Български гражданин, който живее в друга държава – членка на Европейския съюз, когато гласува в дипломатическо или консулско представителство на Република България или в място по чл. 14, т. 2 – 4, представя декларация по образец, че не е гласувал и няма да гласува на друго място в същите избори за членове на Европейския парламент.

Вписване на данните на избирателя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, в избирателния списък

Чл. 376. (1) Избирателят, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, се допуска до гласуване след вписване в избирателния списък на личния му номер, номера на личната му карта или паспорт и на номера на удостоверение за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него. Избирателят представя декларация по образец, че не е гласувал в същите избори за членове на Европейския парламент.

(2) Когато се установи разлика в някое от имената на избирателя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, и според личната карта или паспорта, съответно удостоверението за пребиваване, при съвпадане на адреса за пребиваване данните от личната карта или паспорта, съответно от удостоверението за пребиваване, се записват в графата "Забележки" на избирателния списък.

(3) Удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, остава при председателя, съответно при члена на секционната избирателна комисия, до полагането на подпис от избирателя в избирателния списък (списъка).

(4) След полагане на подпис в избирателния списък избирателят получава удостоверението си за пребиваване.

Гласуване от гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз

Чл. 377. Избирателят, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, гласува, като отбелязва по еднозначен начин своя вот за кандидатска листа и ако желае, изразява своето предпочитание (преференция) за кандидат от избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция.

Раздел VIII

Преброяване на гласовете

Прилагане на раздел VIII от глава петнадесета

Чл. 378. За преброяването на гласовете се прилагат съответните разпоредби на раздел VIII от глава петнадесета, с изключение на чл. 278, ал. 5, и разпоредбите на този раздел.

Вписване на данни в протокола според части I и II на избирателния списък преди отваряне на избирателната кутия

Чл. 379. Преди отваряне на избирателната кутия в протокола се вписва и броят на избирателите според части I и II на избирателния списък. Данните се вписват с думи и числа.

Изпращане на резултатите от гласуването извън страната

Чл. 380. Изборните книжа и материали от гласуването на плавателните съдове под българско знаме се изпращат на Централната избирателна комисия и се съхраняват до следващите избори.

Раздел IX

Определяне на резултатите от изборите от районната избирателна комисия

Прилагане на раздел IX от глава петнадесета

Чл. 381. За определяне на резултатите от изборите от районната изборителна комисия се прилагат съответните разпоредби на раздел IX от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Отчитане на резултатите от гласуването

Чл. 382. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Въз основа на данните от протоколите на секционните изборителни комисии от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване районната изборителна комисия отчита резултатите от гласуването в района по чл. 356, ал. 2 и съставя протокол.

(2) Гласовете от плвателните съдове, на които е образувана изборителна секция, се прибавят с решение на районната изборителна комисия към гласовете за кандидатски листи на района по чл. 356, ал. 2.

Вписване на данни в протокола

Чл. 383. (1) В протокола на районната изборителна комисия последователно се вписват броят на секционните изборителни комисии в района по чл. 356, ал. 2, броят на секционните изборителни комисии, представили протоколи за гласуването, данните по чл. 275, ал. 1, чл. 281 и чл. 379.

(2) Данните по ал. 1 се вписват в протокола с думи и числа.

Създаване на база данни

Чл. 384. Районната изборителна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните изборителни комисии в района по чл. 356, ал. 2 и от протокол-грамите от плвателните съдове под българско знаме.

Раздел X

Определяне на резултатите от изборите от Централната изборителна комисия

Определяне на мандатите

Чл. 385. (1) Броят на членовете на Европейския парламент от Република България се определя съгласно процедурата, предвидена в чл. 14, параграф 2 от Договора за Европейския съюз.

(2) Общият брой мандати за всяка партия и коалиция се определя от Централната изборителна комисия въз основа на подадените за партията или коалицията действителни гласове в страната и извън страната по метода на Хеър-Ниимайер по методика съгласно приложение № 3.

(3) Право на участие при разпределяне на мандатите имат партиите, коалициите и независимите кандидати, получили действителни гласове не по-малко от националната изборителна квота.

(4) Броят на мандатите, които се разпределят между партиите и коалициите по ал. 3, е равен на броя на членовете на Европейския парламент от Република България, намален с броя на избраните независими кандидати.

Определяне на избраните кандидати според получените валидни предпочитания (преференции) и подреждането в листата

Чл. 386. (1) Определянето на избраните кандидати от всяка кандидатска листа на партия или коалиция се извършва според броя на получените валидни предпочитания

(преференции) и подреждането на кандидатите в листата по методика съгласно приложение № 3.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) Предпочитанията (преференциите) за отделните кандидати са валидни, ако броят на гласовете, получени за кандидата, е не по-малък от 5 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

(3) Кандидатите по ал. 2 се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

(4) Когато в списък А има двама или повече кандидати с еднакъв брой предпочитания (преференции), редът им в списъка се определя от Централната изборителна комисиия чрез жребий, проведен в присъствието на заинтересованите кандидати и представители на партията или коалицията.

(5) Когато няма кандидати с валидни предпочитания (преференции), избрани са кандидатите по реда, в който са подредени в кандидатската листа.

(6) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-малък от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А. Останалите мандати на партията или коалицията се попълват с кандидатите от списък Б по реда на тяхното подреждане.

(7) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-голям от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са първите кандидати от списък А по реда на тяхното подреждане до попълване на всички мандати.

(8) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е равен на броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А.

Обявяване на резултатите от гласуването

Чл. 387. (1) Централната изборителна комисиия обявява получените гласове и разпределението на мандатите между партиите и коалициите при избори за членове на Европейския парламент от Република България не по-късно от три дни след изборния ден.

(2) Централната изборителна комисиия обявява имената на избраните членове на Европейския парламент от Република България не по-късно от 5 дни след изборния ден.

(3) Резултатите от гласуването се обявяват след обявяване приключването на изборния ден във всички държави – членки на Европейския съюз, в рамките на изборния период, определен от Съвета на Европейския съюз.

Уведомяване на председателя на Европейския парламент

Чл. 388. След отчитането и официалното обявяване на резултатите от изборите председателят на Народното събрание уведомява председателя на Европейския парламент за избраните членове на Европейския парламент от Република България.

Несъвместимост

Чл. 389. Не може да бъде член на Европейския парламент лице, което:

1. е народен представител в национален парламент;
2. е член на правителство на държава – членка на Европейския съюз;
3. е член на Европейската комисиия;
4. е съдия, генерален адвокат или секретар на Съда на Европейския съюз;
5. е член на Изпълнителния съвет на Европейската централна банка;
6. е член на Сметната палата на Европейския съюз;

7. е Европейски омбудсман;
8. е член на Икономическия и социален комитет на Европейския съюз и на Европейската общност за атомна енергия;
9. е член на Комитета на регионите;
10. е член на комитети или други органи, учредени въз основа на Договорите за създаване на Европейския съюз и на Европейската общност за атомна енергия, с цел да управляват фондовете на Европейския съюз или с оглед изпълнението на постоянни административни задължения;
11. е член на Съвета на директорите, на Управителния комитет или служител на Европейската инвестиционна банка;
12. е служител или работещ в институциите на Европейския съюз или в специализираните органи, прикрепени към тях, или в Европейската централна банка;
13. изпълнява друга служба или извършва дейност, която е несъвместима с положението на народен представител.

База данни

- Чл. 390.** (1) Централната изборителна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните изборителни комисии от страната, данните от машинното гласуване и сканираните екземпляри от протоколите на секционните изборителни комисии извън страната.
- (2) В Централната изборителна комисия се извършва повторно въвеждане на данните от протоколите на секционните изборителни комисии по ал. 1. Извършва се компютърно сравняване на данните от протоколите на секционните изборителни комисии и данните от машинното гласуване, въведени в районните изборителни комисии и в Централната изборителна комисия, и се разпечатват различията.
- (3) В Централната изборителна комисия се извършва въвеждане и повторно въвеждане на постъпилите сканирани екземпляри от протоколите с резултатите от гласуването извън страната. Получените гласове за отделните кандидатски листи и предпочитанията (преференциите) за кандидатите от всяка листа се прибавят към получените гласове за съответната листа и предпочитанията (преференциите) за отделни кандидати от страната.
- (4) При наличие на разлики, както и при установяване на очевидни фактически грешки Централната изборителна комисия се произнася с решение за окончателните числови данни по всеки от случаите и актуализира базата данни.
- (5) Резултатите от изборите се определят според актуализираната база данни.
- (6) Когато разликите или грешките по ал. 4 са от естество да променят резултата от изборите, Централната изборителна комисия съобщава за тях на заинтересованите кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.
- (7) Бюлетинът на Централната изборителна комисия се публикува според актуализираната база данни.
- (8) Актуализираната база данни на Централната изборителна комисия на технически носител се предоставя на президента на републиката, на председателя на Народното събрание, на Министерския съвет, на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирали кандидати, на социологически агенции, на библиотеки, на университети, на Българската академия на науките и на други организации.
- (9) Базата данни по ал. 8 не може да се променя без разрешение на Централната изборителна комисия.

Раздел XI

Предсрочно прекратяване на пълномощия

Предсрочно прекратяване на пълномощията на член на Европейския парламент

Чл. 391. Пълномощията на член на Европейския парламент от Република България се прекратяват предсрочно при подаване на оставка пред Европейския парламент, при смърт, при установяване на неизбираемост или при несъвместимост по чл. 389.

Действия на Централната избирателна комисия

Чл. 392. (1) При предсрочно прекратяване на пълномощията на член на Европейския парламент от Република България, избран от листата на партия или коалиция, Централната избирателна комисия обявява за член следващия в листата кандидат.

(2) Когато в листата няма повече кандидати, мястото остава незаето до края на мандата на Европейския парламент.

(3) Когато има кандидат, получил валидни предпочитания (преференции) при условията на чл. 386, ал. 2, но не е обявен за избран, в случаите по ал. 1 той заема мястото на члена на Европейския парламент от Република България, чиито пълномощия са прекратени.

(4) При предсрочно прекратяване на пълномощията на член на Европейския парламент от Република България, избран като независим кандидат, мястото му се заема от кандидат на партията или коалицията, представена в Европейския парламент с най-голям неоползотворен остатък. При еднакви остатъци кандидатът се определя чрез жребий.

Раздел XII

Оспорване на резултатите от изборите

Компетентен орган

Чл. 393. Споровете относно законността на избора на член на Европейския парламент от Република България се решават от Конституционния съд.

Право на оспорване

Чл. 394. (1) Кандидатите за членове на Европейския парламент от Република България, партиите, коалициите и лицето, което представлява инициативния комитет, регистрирали кандидати в изборите, може да оспорят законността на избора на член на Европейския парламент от Република България пред орган по чл. 150, ал. 1 от Конституцията в 7-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия.

(2) В 15-дневен срок от обявяването на решението с резултатите от изборите от Централната избирателна комисия органът по чл. 150, ал. 1 от Конституцията въз основа на постъпилото оспорване по ал. 1 или по своя инициатива може да сезира Конституционния съд с мотивирано искане да се произнесе по законността на избора на член на Европейския парламент от Република България.

Разглеждане на искането

Чл. 395. (1) Искането по чл. 394, ал. 2 се разглежда при условията и по реда на Закона за Конституционен съд и правилника за организацията на дейността му.

(2) Конституционният съд разглежда искането и се произнася в двумесечен срок от постъпването му. Искането не спира изпълнението на решението на Централната избирателна комисия.

(3) Решението за незаконност на избора на член на Европейския парламент от Република България се изпраща на Народното събрание, Централната изборителна комисия и заинтересованите лица.

(4) При оспорване на незаконност на избора на член на Европейския парламент от Република България и установяване на съществени нарушения, които са повлияли върху крайния резултат, Централната изборителна комисия по методика съгласно приложение № 3 с решение определя резултатите от изборите, като обявява разпределението на мандатите и имената на избраните членове на Европейския парламент от Република България. Решението на Централната изборителна комисия не подлежи на обжалване.

Глава осемнадесета

ИЗБОРИ ЗА ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ И КМЕТОВЕ

Раздел I

Изборително право

Право да избират

Чл. 396. (1) Право да избират общински съветници и кметове имат българските граждани, които са навършили 18 години към изборния ден включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода и са живели най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място.

(2) Всеки гражданин на държава – членка на Европейския съюз, който не е български гражданин, има право да избира общински съветници и кметове, ако е навършил 18 години към изборния ден включително, не е поставен под запрещение, не изтърпява наказание лишаване от свобода, има статут на продължително или постоянно пребиваващ в Република България, живял е най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място и не е лишен от правото да избира в държавата членка, на която е гражданин.

Право да бъдат избирани

Чл. 397. (1) Право да бъдат избирани за общински съветници и кметове имат българските граждани, които са навършили 18 години към изборния ден включително, не са поставени под запрещение, не изтърпяват наказание лишаване от свобода и са живели най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място.

(2) Право да бъде избран за общински съветник има и всеки гражданин на държава – членка на Европейския съюз, който не е български гражданин, навършил е 18 години към изборния ден включително, не е поставен под запрещение, не изтърпява наказание лишаване от свобода, има статут на продължително или постоянно пребиваващ в Република България, живял е най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място и не е лишен от правото да бъде избран в държавата членка, на която е гражданин.

Приложими разпоредби

Чл. 398. За изборите за общински съветници и кметове се прилагат разпоредбите на тази глава и съответните разпоредби на част първа и на раздел VII от глава петнадесета.

Раздел II

Изборни системи. Правомощия на Централната избирателна комисия. Методика

Пропорционална изборна система за общински съветници

Чл. 399. (1) Изборите за общински съветници се произвеждат по пропорционална изборна система с регистрирани в многомандатни изборни райони кандидатски листи на:

1. партии и коалиции;
2. инициативни комитети.

(2) При гласуване за кандидатска листа на партия или коалиция избирателят може да отбележи едно предпочитание (преференция) за кандидат в кандидатската листа за общински съветници, като по този начин изрази своето предпочитание (преференция) относно реда на подреждане на кандидатите от кандидатската листа, за която гласува.

(3) В разпределението на мандатите участват партиите, коалициите и независимите кандидати, получили действителни гласове не по-малко от общинската избирателна квота.

Изборна система за кметове

Чл. 400. Изборите за кметове се произвеждат по мажоритарна изборна система с регистрирани в едномандатни изборни райони кандидатски листи на:

1. партии и коалиции;
2. инициативни комитети.

Право на глас

Чл. 401. (1) Всеки избирател има право на един глас за кмет на община и един глас за кандидатска листа за общински съветници.

(2) В градовете с районно деление избирателите имат право и на един глас за кмет на района.

(3) В кметствата избирателите имат право и на един глас за кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор.

Правомощия на Централната избирателна комисия по тази глава

Чл. 402. (1) (Предишен текст на чл. 402 - ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.)
Централната избирателна комисия:

1. упражнява контрол върху регистрацията на партиите, коалициите, инициативните комитети и кандидатите в общинската избирателна комисия;
2. констатира и обявява за недействителна регистрацията на кандидатите, които не отговарят на изискванията на чл. 413, ал. 1 – 4;
3. организира и провежда чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин разяснителна кампания относно условията, при които гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, може да избират общински съветници и кметове и да бъдат избирани за общински съветници; разяснителната кампания започва не по-късно от 15 дни преди изтичането на съответния срок, от който произтичат права и задължения за гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, във връзка с изборите;
4. при поискване от компетентните органи на държавите – членки на Европейския съюз, извършва проверка на обстоятелствата, посочени в декларациите на българските граждани, подадени в съответната държава, и изпраща информацията до 5 работни дни от получаване на искането;

5. предлага на президента на републиката да насрочи в 14-дневен срок от получаване на предложението избори за общински съветници или кметове:

а) (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в случаите по чл. 465, т. 1, 2, 4, 5, 6 и 7;

б) при предсрочно прекратяване пълномощията на кмет.

(2) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията на Централната избирателна комисия по ал. 1, т. 2 и 5 може да се обжалват пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Методика

Чл. 403. Резултатите от гласуването и разпределението на мандатите по кандидатски листи се извършва по методика съгласно приложения № 4 и № 5.

Раздел III

Изборни райони. Брой на мандатите

Определяне на изборните райони

Чл. 404. (1) За произвеждане на избори за общински съветници територията на общината представлява един многомандатен изборен район.

(2) За произвеждане на избори за кмет на община, район или кметство територията на общината, района или кметството представлява един едномандатен изборен район.

Определяне броя на мандатите

Чл. 405. Броят на мандатите, които се разпределят при пропорционалната изборна система между партиите и коалициите, получили гласове не по-малко от общинската избирателна квота, е равен на броя на членовете на общинския съвет, намален с броя на избраните независими кандидати.

Раздел IV

Избирателни списъци

Проверка на адресни регистрации

Чл. 405а. (Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Кметовете на общини и областните управители извършват 6 месеца преди общи избори за общински съветници и за кметове проверка по реда на чл. 99б от Закона за гражданската регистрация на всички адресни регистрации, извършени в последните 12 месеца. Проверката приключва не по-късно от три месеца преди произвеждането на общите избори.

Съставяне на списъците

Чл. 406. (1) Част I на избирателните списъци се съставя по постоянния адрес на гражданите на Република България.

(2) Част II на избирателните списъци се съставя по заявените от гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, адреси на пребиваване в Република България.

Ред за съставяне на части I и II на избирателните списъци

Чл. 407. (1) В част I на списъците се вписват всички български граждани, които отговарят на условията по чл. 396, ал. 1.

(2) Част II на изборителните списъци се съставя въз основа на подадените по чл. 408 декларации от гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз. В част II на списъците се вписват по азбучен ред имената на изборителите, данните за гражданството им на друга държава – членка на Европейския съюз, и адресът на пребиваване на територията на съответното населено място. Графите за вписване на личния номер, на номера на личната карта или паспорта и на номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него, остават празни и не се попълват и се обособява графа "Забележки".

Декларация от гражданин от друга държава членка

Чл. 408. (1) Гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който отговаря на условията по чл. 396, ал. 2 и желае да бъде вписан в изборителен списък, представя декларация по образец в общинската администрация по адреса на пребиваване на територията на съответното населено място не по-късно от 40 дни преди изборния ден, в която декларира:

1. гражданството;
2. адреса на пребиваване през последните 6 месеца преди изборния ден на територията на съответната община или кметство;
3. данните от личната карта или паспорта и личен номер.

(2) Гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който веднъж е подал декларация по ал. 1 и е бил включен в изборителния списък част II, при следващи избори за общински съветници и кметове се вписва служебно в част II на изборителния списък, без да подава нова декларация. Нова декларация по ал. 1 се подава само при промяна на някое от декларираните обстоятелства.

(3) Декларациите по ал. 1 се съхраняват за следващите избори за общински съветници и за кметове от съответната общинска администрация.

Заличаване от изборителните списъци

Чл. 409. От изборителните списъци се заличават имената на гражданите, които имат настоящ адрес през последните 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите извън Република България.

Изпращане на копие от част II. Извършване на проверка

Чл. 410. (1) Органите по чл. 23, ал. 1 не по-късно от 30 дни преди изборния ден изпращат копие от част II на изборителните списъци на Централната изборителна комисия.

(2) Проверка на обстоятелствата по чл. 396 се извършва от Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието по искане на органите по чл. 23, ал. 1. За гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, искането се придружава с копие от декларациите по чл. 408.

Вписване в списък при втори тур

Чл. 411. При произвеждане на втори тур на изборите за кмет в изборителните списъци се вписват и имената на гражданите, които в периода между двата тура са придобили изборително право.

Раздел V

Регистриране на кандидатските листи

Кандидатски листи

Чл. 412. (1) Партиите, коалициите и инициативните комитети подреждат кандидатите в кандидатски листи по едномандатни и многомандатни изборни райони. Кандидатите за общински съветници на партии и коалиции се вписват в регистъра на кандидатските листи и се регистрират с номерѐ, под които са подредени в кандидатската листа.

(2) Коалициите участват в изборите с обща кандидатска листа във всеки отделен едномандатен и многомандатен изборен район.

(3) Броят на кандидатите в една кандидатска листа за общински съветници на партии или коалиции не може да надхвърля броя на членовете на общинския съвет.

Действителност на регистрацията

Чл. 413. (1) Кандидат за общински съветник може да бъде предложен за регистриране само от една партия, коалиция или инициативен комитет и само в един изборен район.

(2) Кандидат за кмет може да бъде предложен за регистриране само от една партия, коалиция или инициативен комитет и само в един изборен район. Кандидат за кмет на община не може да бъде и кандидат за кмет на кметство или кмет на район.

(3) Кандидат за кмет от инициативен комитет не може да бъде кандидат за общински съветник от партия или коалиция, а кандидат за общински съветник от инициативен комитет не може да бъде кандидат за кмет от партия или коалиция.

(4) Кандидат за кмет от партия или коалиция може да бъде и кандидат за общински съветник само от същата партия или коалиция. В случай че бъде избран за кмет, той отпада от кандидатската листа за общински съветници.

(5) Когато кандидат за общински съветник или кмет бъде регистриран от повече от една партия, коалиция или инициативен комитет или в повече от един изборен район или в нарушение на изискванията на ал. 3 или 4, действителна е първата по време регистрация.

(6) Нарушаването на изискванията по ал. 1 – 4 води до недействителност на регистрацията, а когато то бъде открито след произвеждането на изборите – до недействителност на избора, ако кандидатът е избран.

(7) Централната изборителна комисия констатира и обявява за недействителни регистрациите, извършени в нарушение на ал. 1, 2, 3 или 4. Решението се обявява незабавно и се уведомяват общинската изборителна комисия и съответните кандидати, партии, коалиции и инициативни комитети.

(8) Решението на Централната изборителна комисия за обявяване недействителността на регистрацията на кандидатите по ал. 7 може да се обжалва пред Върховния административен съд по реда на чл. 58.

Документи и срок за регистрация

Чл. 414. (1) Регистрирането на кандидатските листи се извършва от общинската изборителна комисия след представяне на:

1. предложение от партията или коалицията с имената, единния граждански номер и постоянния адрес – настоящ адрес или адрес на пребиваване, на кандидатите; предложението се подписва от лицата, представляващи партията или коалицията, или от изрично упълномощени от тях лица;
2. предложение от инициативния комитет с имената, единния граждански номер и постоянния адрес – настоящ адрес или адрес на пребиваване, на кандидата; предложението се подписва от лицето, представляващо инициативния комитет;
3. (изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) заявление-декларация по образец от всеки един от кандидатите, че е съгласен да бъде регистриран от предложилата го партия, коалиция или инициативен комитет и че отговаря на условията по чл. 397, ал. 1 или 2 и по чл. 413, ал. 1, 2, 3 и 4;
4. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);

5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
6. кандидатът за общински съветник – гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който не е български гражданин, представя и декларация по образец, в която декларира:
- а) гражданство и адрес на пребиваване в съответното населено място;
 - б) че не е поставен под запрещение;
 - в) данните от личната карта или паспорта и личен номер;
7. кандидатът по т. 6 представя удостоверение от компетентните органи на държавата членка, на която е гражданин, че не е лишен от правото да бъде избран и че на тези органи не им е известно да съществува такова лишаване от права; в случай че кандидатът не може да представи удостоверението, в декларацията по т. 6 декларира, че не е лишен от право да бъде избран в държавата членка, на която е гражданин;
8. пълномощно на лицата, упълномощени да представляват партията или коалицията пред общинската изборителна комисия, в случаите когато документите се подават от упълномощени лица.
- (2) Общинската изборителна комисия проверява служебно и отбелязва данните от личната карта или личния паспорт за страната на кандидата, единния граждански номер (личния номер), постоянния и настоящия адрес (адрес на пребиваване) и датата на адресната регистрация.
- (3) Регистрирането на кандидатските листи в общинските изборителни комисии се извършва не по-късно от 32 дни преди изборния ден.
- (4) Документите по ал. 1 се завеждат в отделен регистър с пореден номер. Последователността на постъпването на документите определя поредността на вписване в регистъра на общинската изборителна комисия.
- (5) Общинската изборителна комисия извършва проверка на заявления от кандидата – гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, адрес на пребиваване чрез Министерството на вътрешните работи.
- (6) Проверка на обстоятелствата по чл. 397 се извършва от Министерството на вътрешните работи и Министерството на правосъдието по искане на Централната изборителна комисия.
- (7) Общинската изборителна комисия изпраща незабавно на Централната изборителна комисия извлечение от регистъра по ал. 4 за кандидати за общински съветници, които са граждани на друга държава – членка на Европейския съюз, но не са български граждани.

Ограничение при регистриране на листи или кандидати

Чл. 415. Партиите или коалициите, които участват в състава на местни коалиции за определен вид избор, не може да регистрират самостоятелно свои кандидатски листи или кандидати за същия вид избор.

Списък на изборителите, подкрепящи регистрацията на независим кандидат

Чл. 416. (1) Право да посочват и регистрират независим кандидат за общински съветник или кмет имат:

1. за общински съветник в общини с население:
 - а) до 10 000 жители – най-малко 100 изборители от общината;
 - б) до 20 000 жители – най-малко 200 изборители от общината;
 - в) до 50 000 жители – най-малко 250 изборители от общината;
 - г) до 100 000 жители – най-малко 500 изборители от общината;
 - д) над 100 000 жители – най-малко 1000 изборители от общината;
2. за кмет на община с население:
 - а) до 10 000 жители – най-малко 200 изборители от общината;
 - б) до 20 000 жители – най-малко 400 изборители от общината;
 - в) до 50 000 жители – най-малко 500 изборители от общината;

- г) до 100 000 жители – най-малко 1000 избиратели от общината;
д) над 100 000 жители – най-малко 2000 избиратели от общината;
3. за кмет на кметство – една пета от избирателите на кметството, но не повече от 500;
4. за кмет на район – една пета от избирателите на района, но не повече от 500;
(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., доп., бр. 17 от 2019 г.) Избирател, който подкрепя участието в изборите на независим кандидат за общински съветник или кмет, удостоверява това с подписа си пред член на инициативния комитет. Избирателите български граждани посочват имената, постоянния си адрес в общината, съответно в кметството или района, единния си граждански номер, а гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, имащи статут на постоянно или продължително пребиваващи у нас – имената, личния номер, номера на личната карта или паспорта, номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него, и адреса на пребиваване в съответната община, кметство или район. Всеки избирател може да участва само в един списък. При полагане на подписа си в списъка избирателят удостоверява своята самоличност. Списъкът се предава и в структуриран електронен вид, като съдържа имената, единния граждански номер (личен номер) и постоянен адрес (адрес на пребиваване) на избирателите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в списъка.
(3) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Членът на инициативния комитет по ал. 2 обработва и предоставя личните данни при спазване изискванията за защита на личните данни и носи отговорност като администратор по смисъла на чл. 4, т. 7 от Регламент (ЕС) 2016/679.
(4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъкът се предава на общинската избирателна комисия заедно с документите по чл. 414, ал. 1, т. 2, 3, 6 и 7 не по-късно от 32 дни преди изборния ден.

Условия за регистрация. Отказ за регистрация

- Чл. 417.** (1) Общинската избирателна комисия извършва проверка дали са изпълнени изискванията на този раздел и взема решение за регистрацията на кандидатските листи.
(2) При установяване на непълноти или несъответствия общинската избирателна комисия дава незабавно указания и срок за отстраняването им. В случай че непълнотите или несъответствията не бъдат отстранени в определения срок, общинската избирателна комисия отказва регистрация.
(3) Отказът по ал. 2 може да се оспорва пред Централната избирателна комисия по реда на чл. 88.
(4) При отказ за регистрация или при обявяване на недействителност на регистрацията на кандидат от листа на партия или коалиция партията или коалицията може не по-късно от 30 дни преди изборния ден да предложи за регистриране друг кандидат.
(5) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция почине или изпадне в трайна невъзможност да участва в изборите, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 7 дни преди изборния ден. Когато някой от кандидатите в регистрирана кандидатска листа на партия или коалиция се откаже, партията или коалицията може да предложи друг кандидат не по-късно от 30 дни преди изборния ден.
(6) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В случаите по ал. 4 или 5 новият кандидат по предложение на партията или коалицията заема освободеното или последното място в кандидатската листа, като във втория случай останалите кандидати се препореджат с едно място напред.

Проверка на списъците. Служебно заличаване на регистрация

- Чл. 418.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г., доп., бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Списъците по чл. 416, ал. 2 в структуриран електронен вид и на хартиен

носител се предават незабавно от общинската изборителна комисия на съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството за проверка.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството извършва проверката не по-късно от 27 дни преди изборния ден.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) За резултата от проверката съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството съставя протокол в два екземпляра, единия от които предоставя на общинската изборителна комисия. Данните от проверката се съхраняват в срок до 6 месеца от произвеждане на изборите.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) Общинската изборителна комисия установява резултата за списъците по чл. 416, ал. 2 въз основа на извършената от съответното териториално звено на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството проверка. При поискване от инициативния комитет общинската изборителна комисия му предоставя в писмен вид данните от протокола по ал. 3 и установения резултат за представените от инициативния комитет списъци по чл. 416, ал. 2.

(5) Когато общинската изборителна комисия установи, че независим кандидат не е подкрепен от необходимия брой избиратели, регистрацията му се заличава с решение, което незабавно се изпраща на инициативния комитет.

(6) Решението на общинската изборителна комисия по ал. 5 може да се оспорва пред Централната изборителна комисия по реда на чл. 88.

Справка в списъка по чл. 416, ал. 2

Чл. 419. Общинската изборителна комисия осигурява възможност всеки избирател – български гражданин или гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, имащ статут на постоянно или продължително пребиваващ, може да прави справка в списъка по чл. 416, ал. 2 по единен граждански номер или личен номер, включително на безплатен телефонен номер.

Раздел VI

Бюлетини за гласуване

Видове бюлетини

Чл. 420. (1) Гласуването се извършва с общи бюлетини за:

1. общински съветници;
 2. кмет на община;
 3. кмет на район;
 4. кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор.
- (2) Отделните видове бюлетини са с различни размери.

Бюлетина за общински съветници

Чл. 421. (1) Бюлетината за гласуване за общински съветници на лицевата страна съдържа:

1. името на общината и номера на изборния район;
2. наименованието "Бюлетина за общински съветници";

3. пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията, посочено в заявлението ѝ за регистрация, или наименованието "Инициативен комитет", като абревиатурата за партия се изписва с "ПП", а за коалиция – с "КП";
4. (доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията, коалицията или инициативния комитет, който може да е до 100;
5. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г., доп., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) кръгчета с изписани в тях поредни номера, броят на които отговаря на броя на членовете на общинския съвет, за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ предпочитанието (преференцията) на избирателя за кандидат от кандидатска листа на партия или коалиция; номерът, изписан във всяко отделно кръгче, означава поредния номер, с който е регистриран кандидатът в кандидатска листа на партия или коалиция плюс 100;
6. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписано "Не подкрепям никого".
- (2) Редовете на отделните партии, коалиции и инициативни комитети се отделят един от друг с плътна черна хоризонтална линия.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Името на общината и номерът на изборния район се изписват най-отгоре на бюлетината над наименованието "Бюлетина за общински съветници". Реквизитите по ал. 1, т. 3, 4 и 6 се изписват в лявата част на бюлетината последователно от ляво надясно на отделен хоризонтален ред за всяка партия, коалиция или независим кандидат. След имената на независимия кандидат се изписва означението "независим".
- (4) Реквизитът по ал. 1, т. 5 се изписва в дясната част на бюлетината.
- (5) На гърба на бюлетината се отбелязват две места за поставяне на печата на съответната секционна избирателна комисия.

Бюлетина за кмет

Чл. 422. (1) Бюлетината за гласуване за кмет на лицевата страна съдържа:

- името на общината, района или кметството и номера на съответния изборен район;
 - наименованието "Бюлетина за кмет на община", "Бюлетина за кмет на кметство" или "Бюлетина за кмет на район";
 - пълното или съкратеното наименование на партията или коалицията, посочено в заявлението ѝ за регистрация, или наименованието на инициативния комитет, като абревиатурата за партия се изписва с "ПП", за коалиция – с "КП", а за инициативен комитет – с "ИК";
 - квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписан поредният номер на партията, коалицията или независимия кандидат;
 - имената на кандидата за кмет;
 - (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) квадратче за поставяне на знак "X" или "V", отразяващ волята на избирателя, в което е изписано "Не подкрепям никого";
 - (предишна т. 6 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) празен ред между имената на кандидатите.
- (2) Редовете на отделните партии, коалиции и инициативни комитети се отделят един от друг с празен ред и плътна черна хоризонтална линия.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Името на общината и номерът на изборния район се изписват най-отгоре на бюлетината над наименованието "Бюлетина за кмет на община", "Бюлетина за кмет на район" или "Бюлетина за кмет на кметство". Реквизитите по ал. 1, т. 3, 4, 5 и 6 се изписват последователно от ляво надясно на отделен хоризонтален ред за

всяка партия, коалиция или независим кандидат. След имената на независимия кандидат се изписва означението "независим".

(4) На гърба на бюлетината се отбелязват две места за поставяне на печата на съответната секционна изборителна комисия.

Жребий за номер в бюлетините

Чл. 423. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Поредните номера в бюлетините на партиите и коалициите се определят от Централната изборителна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на представители на партиите и коалициите не по-късно от 31 дни преди изборния ден. Тегленето на жребия се извършва публично и на него може да присъстват и регистрираните кандидати и представители на средствата за масово осведомяване. Резултатът от жребия се обявява от Централната изборителна комисия с решение по реда на чл. 57, ал. 2. При идентичност партиите и коалициите, регистрирали кандидати за общински съветници или кметове в общинската изборителна комисия, имат еднакъв номер на бюлетините за всеки вид избор, за който са регистрирали кандидати.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Номерата на местните коалиции и инициативните комитети следват номерата в бюлетината на партиите и коалициите съгласно поредността на регистрацията на местната коалиция и на независимия кандидат от общинската изборителна комисия.

(3) В бюлетината не се изписва номерът на и не се оставя празен ред за партия или коалиция, която не е регистрирала кандидатска листа в съответния изборен район.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Партиите и коалициите, които не са регистрирали кандидатски листи, не участват в жребия и за тях не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината. На местните коалиции и инициативните комитети, които не са регистрирали кандидатски листи на територията на общината, не се определя номер и не се оставя празен ред в бюлетината.

Раздел VII Гласуване

Прилагане на раздел VII от глава петнадесета

Чл. 424. За гласуването в изборния ден се прилагат съответните разпоредби на раздел VII от глава петнадесета и разпоредбите на този раздел.

Идентифициране на изборителя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз

Чл. 425. Изборителят, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, удостоверява самоличността си с лична карта или паспорт и с удостоверение за пребиваване.

Вписване на данните на изборителя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, в изборителния списък

Чл. 426. (1) Изборителят, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, се допуска до гласуване след вписване в изборителния списък на личния му номер, на номера на личната му карта или паспорт и на номера на удостоверението за пребиваване и датата на регистрация, посочена в него.

(2) Когато бъде установена разлика в някое от имената на изборителя, гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, и съгласно личната карта или паспорта, съответно удостоверението за пребиваване, при съвпадане на адреса за пребиваване данните от личната

карта или паспорта, съответно от удостоверение за пребиваване, се записват в графата "Забележки" на избирателния списък.

(3) Удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, остава в председателя, съответно в члена на секционната избирателна комисия до полагането на подпис от избирателя в избирателния списък (списъка).

Произвеждане на гласуването с хартиени бюлетини

Чл. 427. (1) След като бъде допуснат до гласуване, избирателят получава хартиена бюлетина за всеки вид избор от член на секционната избирателна комисия, който я откъсва от кочана с бюлетините непосредствено преди предаването ѝ и я подпечатва с печата на комисията. С получените бюлетини избирателят отива в кабината да гласува.

(2) В кабината може да има само един избирател.

(3) Избирателят гласува за общински съветници, като:

1. поставя в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа знак "X" или "V", който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. (изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) ако желае, поставя в кръгчето с номера, с който е регистриран избраният от него кандидат от избраната от него листа на партия или коалиция, знак "X" или "V", който показва по еднозначен начин неговото предпочитание (преференция) за съответния кандидат;

3. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се вижда поставеният знак за партия, коалиция или инициативен комитет или предпочитание (преференция);

4. излиза от кабината и подава сгънатата бюлетина на член на комисията.

(4) Избирателят гласува за кмет, като:

1. поставя в квадратчето с номера на избраната от него кандидатска листа знак "X" или "V", който изразява по еднозначен начин неговия вот;

2. сгъва бюлетината по начин, който не позволява да се вижда поставеният знак за партия, коалиция или инициативен комитет;

3. излиза от кабината и подава сгънатата бюлетина на член на комисията.

(5) Членът на комисията сверява дали номерът върху бюлетината съответства на номера върху кочана и при съответствие подпечатва повторно бюлетината с печата на комисията и откъсва отрязъка с номера от бюлетината, който се пуска в отделна кутия.

(6) При несъответствие бюлетината се обявява за недействителна и това обстоятелство се отбелязва върху бюлетината и в графа "Забележки" на избирателния списък. Избирателят не се допуска повторно до гласуване.

(7) След повторното подпечатване на бюлетината избирателят я пуска в избирателната кутия, полага подпис в избирателния списък, получава обратно документите си, включително удостоверението по чл. 263, ал. 1, изречение второ или ал. 2 и удостоверението за пребиваване на гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, и напуска помещението.

(8) Вписването в бюлетината на специални символи, като букви, цифри или други знаци прави гласа недействителен.

(9) Забранява се върху кочана да се вписват специални символи, като букви, цифри или други знаци.

Машинно гласуване

Чл. 428. При машинно гласуване избирателят гласува за общински съветници и за кметове, като отбелязва по еднозначен начин своя вот.

Раздел VIII

Преброяване на гласовете

Действия преди отваряне на избирателната кутия

Чл. 429. (1) След края на изборния ден председателят на секционната избирателна комисия обявява гласуването за приключило.

(2) Неизползваните и сгрешените бюлетини се преброяват преди отваряне на избирателната кутия, опаковат се поотделно, запечатват се с хартиена лента и се отстраняват от масата за броене. Отрязъците с номерата от бюлетините и контролните разписки от машинното гласуване се опаковат поотделно и се запечатват с хартиена лента. Хартиената лента се подпечатва с печата на комисията и се подписва от членове на комисията.

Отчитане на машинното гласуване

Чл. 430. (1) (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) След приключване на гласуването секционната избирателна комисия отчита резултатите от машинното гласуване в избирателната секция чрез отпечатване на протокол от системата, при спазване на разпоредбите на този раздел по ред, определен от Централната избирателна комисия по чл. 57, ал. 1, т. 29.

(2) При установяване на резултатите от гласуването броят на машинно гласувалите избиратели е равен на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване.

Лица, които имат право да присъстват в изборното помещение

Чл. 431. (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При отваряне на избирателните кутии и при установяване на резултатите от гласуването в изборното помещение може да присъстват кандидати, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, по един регистриран анкетъор от регистрирана социологическа агенция и представители на средствата за масово осведомяване, като им се осигурява пряка видимост, включително чрез видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване изискванията за защита на личните данни, при преброяване на гласовете. От една и съща партия, коалиция или инициативен комитет в изборното помещение може да присъства само застъпник или представител.

Протоколи на секционната избирателна комисия

Чл. 432. (1) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Секционната избирателна комисия установява резултатите от гласуването с хартиените бюлетини и от машинното гласуване и съставя протоколи.

(2) Секционната избирателна комисия съставя следните протоколи за отчитане резултатите от гласуването:

1. за избиране на общински съветници;
2. за избиране на кмет на общината;
3. за избиране на кмет на район;
4. за избиране на кмет на кметство, ако се произвежда такъв избор.

(3) Всеки протокол на секционната избирателна комисия е в три идентични екземпляра и е изработен на трипластова индигирана хартия. Протоколът е защитен с полиграфическа защита, определена с решение на Централната избирателна комисия. Протоколът съдържа наименованията на партиите, коалициите и инициативните комитети, така както са регистрирани за участие в изборите. Наименованията се отпечатват в протокола според поредния номер в бюлетината на съответната партия, коалиция и инициативен комитет.

(4) Всеки екземпляр на протоколите по ал. 2, т. 2, 3 и 4 е на един лист с обособени страници.

(5) Всеки екземпляр на протокола по ал. 2, т. 1 е на два листа с обособени страници. На първия лист се вписват общите данни за гласуването в секцията и гласовете за партиите, коалициите и

независимите кандидати. На втория лист се вписват предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.

(6) Преди попълването на протоколите по ал. 2 се съставя чернова, която по форма и съдържание е еднаква с тях.

Сгрешен протокол

Чл. 433. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Ако при попълването на протокола бъде допусната грешка, секционната избирателна комисия унищожава сгрешения протокол, като се поставя надпис "сгрешен" и се подписват всички членове на секционната избирателна комисия. Секционната избирателна комисия връща на общинската избирателна комисия сгрешения протокол, като фабричният номер се сверява с номера на протокола, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа по чл. 215, ал. 4.

(2) В случаите по ал. 1 секционната избирателна комисия получава нов протокол. Това обстоятелство се описва в протокол за предаването и приемането, в който се вписва фабричният номер на новия протокол. Протоколът за предаването и приемането се подписва от всички членове на секционната избирателна комисия.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Ако при попълването на данните за установените резултати от изборите в протокола по ал. 2 бъде допусната грешка, грешката се поправя, като сгрешеното се задрасква, а над него се вписват действителните данни. Възможно най-близо до поправката в полето на протокола отстрани се пише "поправка" и се подписват всички членове на секционната избирателна комисия.

Вписване на данни в протокола преди отваряне на избирателната кутия

Чл. 434. (1) Преди отваряне на избирателната кутия в протокола последователно се вписват:

1. данните за избирателната секция, включително имената на членовете на комисията и на присъстващите други лица;
 2. часът на откриване на изборния ден и на приключване на гласуването;
 3. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 88 от 2020 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на избирателите според части I и II на избирателния списък;
 4. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., нова, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на избирателите, вписани в допълнителната страница на избирателния списък;
 5. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.);
 6. броят на гласувалите избиратели според положените в избирателния списък подписи;
 7. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г., нова, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на неизползваните бюлетини;
 8. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) общият брой на недействителните бюлетини по чл. 227, 228 и чл. 427, ал. 6, сгрешените бюлетини и унищожените от секционната комисия бюлетини;
 9. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 10. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 11. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 12. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 13. броят на получените бюлетини по реда на чл. 215;
 14. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
 15. (отм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.).
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Данните в протокола по ал. 1, т. 3 – 14 се вписват с думи и числа.

Отстраняване на вещи преди отваряне на избирателната кутия

Чл. 435. (1) Преди отваряне на избирателната кутия от масата се отстраняват всички вещи с изключение на черновите.

(2) Само един член по решение на комисията има достъп до бюлетините под наблюдението и контрола на останалите членове.

Отваряне на избирателната кутия

Чл. 436. (1) Избирателната кутия се отваря, бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу и се броят.

(2) Когато в гласуването е била включена втора избирателна кутия, тя се отваря заедно с първата кутия.

(3) Бюлетините от подвижната избирателна кутия се изваждат на масата в помещението по чл. 8, ал. 3 и преброяването на гласовете, включително съставянето на протокола, се извършват по реда на този раздел.

Действителен и недействителен глас

Чл. 437. (1) При установяване на резултатите от гласуването една бюлетина съответства на един глас, който може да е действителен или недействителен.

(2) Гласът е действителен, когато:

1. бюлетината е по установения образец за съответния избран район;
2. в бюлетината няма вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;
3. бюлетината съдържа два броя печата на съответната секционна избирателна комисия;
4. в бюлетината за общински съветници само в едно от квадратчетата за гласуване за партия, коалиция или независим кандидат има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа, който изразява по еднозначен начин вота на избирателя; гласът е действителен за кандидатската листа, независимо че не е отбелязано предпочитание (преференция) за кандидат от листата на партията или коалицията, за която е гласувано;
5. в бюлетината за общински съветници само в едно от квадратчетата за гласуване за партия или коалиция има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, независимо че е отбелязано повече от едно предпочитание (преференция), отбелязано със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят – приема се, че бюлетината не съдържа предпочитание (преференция) и гласът се смята за подаден само за избраната кандидатска листа;
6. в бюлетината за общински съветници само в едно от квадратчетата за гласуване за партия или коалиция има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа, и е отбелязано само едно предпочитание (преференция), отбелязано със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят;
7. поставеният от избирателя знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, излиза извън квадратчето на съответната кандидатска листа, но не навлиза в квадратчето на друга листа;
8. в бюлетината има отклонения, дължащи се на дефекти и грешки при производството, или когато върху нея има механични увреждания или зацапвания;
9. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в бюлетината има поставен знак "X" или "V" с химикал, пишещ със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого".

(3) Гласът е недействителен, когато:

1. бюлетината не е по установения образец за съответния избран район;
2. в бюлетината има вписани специални символи, като букви, цифри или други знаци;
3. бюлетината не съдържа два печата на съответната секционна избирателна комисия;
4. в бюлетината не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя;
5. в бюлетината не е отбелязан вотът на избирателя;

6. в бюлетината е отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишещ със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да бъде установена еднозначно волята на избирателя;

7. в бюлетината за общински съветници са отбелязани предпочитания (преференции) със знак, различен от "X" или "V", и с химикал, който не пише със син цвят.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) Избирателят има право на едно предпочитание (преференция) за кандидат за общински съветник в избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция. Предпочитанието (преференцията) се зачита само когато е отбелязано със знак "X" или "V", с химикал, пишещ със син цвят, както и когато знакът "X" или "V" в кръгчето с номера, с който е регистриран кандидатът, излиза извън очертанията му, без да засяга другите кръгчета.

(5) Когато избирателят не е отбелязал предпочитание (преференция) за кандидат в избраната от него кандидатска листа, се зачита предпочитание (преференция) за кандидата, посочен на първо място в листата.

(6) Броят на гласувалите избиратели с хартиени бюлетини е равен на броя на намерените в избирателните кутии бюлетини.

Подреждане на бюлетините

Чл. 438. (1) След отваряне на избирателната кутия и изваждането им бюлетините за всеки вид избор се подреждат на купчинки, както следва:

1. купчинка от бюлетини, които не са по установения образец за съответния изборен район;
2. купчинка от бюлетини с вписани в тях специални символи, като букви, цифри или други знаци; при избори за общински съветници и с отбелязани предпочитания (преференции) със знак, различен от "X" или "V", и с химикал, който не пише със син цвят;
3. купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя;
4. купчинка от бюлетини по установения образец, в които не е отбелязан вотът на избирателя;
5. купчинка от бюлетини по установения образец:
 - а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" или с друг знак и с химикал, пишещ със син или друг цвят, за две или повече кандидатски листи или с поставен знак "X" или "V", който засяга повече от едно квадратче за гласуване и не може да бъде установена еднозначно волята на избирателя;
 - б) с отбелязани предпочитания (преференции) за кандидат за общински съветник със знак, различен от "X" или "V", и с химикал, който не пише със син цвят;
 - в) в които не е отбелязан със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, вотът на избирателя, или
 - г) които не съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия; тези бюлетини се унищожават с надпис "унищожена" върху всяка бюлетина;
6. купчинка от бюлетини по установения образец:
 - а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа за общински съветници, без предпочитание (преференция) или с едно или повече от едно предпочитание (преференция);
 - б) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишещ със син цвят, за една кандидатска листа за кмет;
 - в) които съдържат два броя печата на съответната секционна избирателна комисия;
7. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) купчинка от бюлетини по установения образец;

- а) с отбелязан вот със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, в квадратчето "Не подкрепям никого";
- б) които съдържат два броя печати на съответната секционна изборителна комисия.
- (2) Бюлетините се преглеждат една по една за преброяване на предпочитанията (преференциите), включително по чл. 437, ал. 5, за кандидатите за общински съветници на партиите и коалициите.
- (3) Когато действителността или недействителността на някой глас бъде оспорена, след решение на комисията случаят се описва в протокол. Протоколът се прилага към протокола на секционната изборителна комисия, като на гърба на бюлетината се отбелязва номерът на решението, основанието за недействителност и се подписва от председателя и секретаря.

Общ брой на действителните и недействителните гласове

- Чл. 439.** (1) Секционната изборителна комисия преброява подадените в секцията с хартиена бюлетина гласове за всеки вид избор и предпочитанията (преференциите) за кандидатите за общински съветници на партиите и коалициите.
- (2) Броят на недействителните гласове за общински съветници е равен на сумата от броя на бюлетините по чл. 438, ал. 1, т. 1 – 5.
- (3) Броят на недействителните гласове за кмет е равен на сумата от броя на бюлетините по чл. 438, ал. 1, т. 1 – 4 и т. 5, букви "а", "в" и "г".
- (4) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Броят на действителните гласове за общински съветници е равен на броя на бюлетините по чл. 438, ал. 1, т. 6, букви "а" и "в" и 7.
- (5) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Броят на действителните гласове за кмет е равен на броя на бюлетините по чл. 438, ал. 1, т. 6, букви "б" и "в" и 7.
- (6) (Изм. - ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.) Броят на предпочитанията (преференциите) за кандидат за общински съветник на партия или коалиция е равен на общия брой на отбелязванията със знак "X" или "V" и с химикал, пишец със син цвят, в кръгчето с номера, с който е регистриран кандидатът в кандидатската листа, включително на тези по чл. 437, ал. 5.

Вписване на данни в протокола

- Чл. 440.** (1) След отварянето на изборителната кутия и преброяването на гласовете на първия лист в протокола за всеки вид избор на секционната изборителна комисия последователно се вписват:
1. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) броят на намерените в изборителните кутии бюлетини и броят на потвърдените гласове от машинното гласуване;
 2. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) броят на недействителните гласове;
 3. (доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове за всички кандидатски листи;
 - 3а. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) броят на действителните гласове по чл. 438, ал. 1, т. 7;
 4. броят на гласовете, подадени за всяка кандидатска листа;
 5. броят на подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.
- (2) На втория лист в протокола за избиране на общински съветници се вписва общият брой на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат за общински съветник на партия и коалиция.
- (3) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Протоколът от машинното гласуване се прилага към протокола по ал. 1 и е неразделна част от него.
- (4) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Данните от протокола от машинното гласуване се прибавят към данните от протокола на секционната изборителна комисия по ал. 1

при въвеждането им в изчислителния пункт на общинската изборителна комисия чрез прехвърляне от записващото техническо устройство.

(5) Данните по ал. 1 се вписват в протоколите с думи и числа.

Подписване на протокола. Поправка

Чл. 441. (1) Протоколът на секционната изборителна комисия за всеки вид избор след съставянето му се подписва от всички членове на комисията. След подписването председателят обявява резултатите от гласуването за всеки вид избор по партии, коалиции и независими кандидати, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат за общински съветник на партия или коалиция.

(2) Поправки в протокол след подписването му може да се правят преди обявяване на резултатите от гласуването. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка". Очевидни фактически грешки може да се поправят и след обявяване на резултата.

(3) Член на комисията не може да откаже да подпише протокола за съответния вид избор. Член, който не е съгласен с отразеното в протокола, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма на отделен лист и се прилагат като неразделна част от протокола.

(4) Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протокола, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(5) Неподписването на протокола от член на комисията не го прави недействителен.

(6) Секционната изборителна комисия поставя на видно място пред сградата, в която се помещава, копие от подписания протокол за всеки вид избор, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

Получаване на копие от протокола

Чл. 442. Членовете на секционната изборителна комисия, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите при поискване получават копие от подписаните протоколи за всеки вид избор, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря преди предаването в общинската изборителна комисия. Подписаните протоколи се копират в изборителната секция. Имената и единният граждански номер на лицето, получило копията, се вписват от секционната изборителна комисия в списък на лицата, получили копия от подписаните протоколи, след което лицето се подписва. Списъкът се подписва и от председателя и секретаря.

Опаковане на изборните книжа и материали

Чл. 443. След преброяването на гласовете изборните книжа и материали се опаковат и запечатват с хартиена лента. Хартиената лента се подпечатва с печата на комисията и се подписва от членове на комисията.

Предаване на протокола на секционната изборителна комисия и записващото техническо устройство в общинската изборителна комисия

Чл. 444. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Председателят или заместник-председателят, секретарят и член на секционната изборителна комисия, предложени от различни партии и коалиции, предават на общинската изборителна комисия екземплярите от протоколите за всеки вид избор, предназначени за общинската изборителна комисия и за Централната изборителна комисия, и записващото техническо устройство от машинното гласуване.

(2) Протоколите на секционната изборителна комисиия за всеки вид избор се предават в общинската изборителна комисиия неразпластени.

Раздел IX

Определяне на резултатите от изборите от общинската изборителна комисиия

Приемане и проверка на протоколите на секционните изборителни комисиии и останалите книжа и материали

Чл. 445. (1) Общинската изборителна комисиия приема и проверява протоколите за всеки вид избор на секционните изборителни комисиии.

(2) При приемане на протоколите на секционната изборителна комисиия общинската изборителна комисиия сверява фабричните им номера с номерата, вписани в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 4 или в протокола по чл. 433, ал. 2.

(3) Когато общинската изборителна комисиия установи несъответствие между фабричните номера на получения и предадения протокол от секционната изборителна комисиия за съответния вид избор или съществено несъответствие във вписаните в протокола данни, което не може да се отстрани от секционната изборителна комисиия, секционната изборителна комисиия заедно с общинската изборителна комисиия извършват ново преброяване на гласовете след приемането на протоколите на всички секционни изборителни комисиии.

(4) Членовете на секционната изборителна комисиия по чл. 444, ал. 1 проследяват точността на въвеждане на данните от протоколите в изчислителния пункт на общинската изборителна комисиия.

(5) Когато общинската изборителна комисиия установи очевидни фактически грешки в протоколите, те се отбелязват в тях и се подписват от членовете на секционната изборителна комисиия по чл. 444, ал. 1.

(6) При приемане на протоколите общинската изборителна комисиия издава подписана разписка, която съдържа числовите данни от протоколите. След завръщането си в района на секцията членовете на секционната изборителна комисиия по чл. 444, ал. 1 поставят разписката до копието на съответния протокол по чл. 441, ал. 6.

(7) След приемане на протоколите от общинската изборителна комисиия бюлетините, кочанът с отрязъците с номерата, екземплярът от протоколите, предназначен за общинската администрация, и останалите книжа и материали се предават от членовете на секционната изборителна комисиия по чл. 444, ал. 1 в общинската администрация на комисиия в състав, определен със заповед на кмета на общината. В състава на комисиията се включват длъжностни лица от общинската администрация.

(8) Бюлетините, екземплярите от протоколите, предназначени за общинската администрация, и останалите книжа и материали се съхраняват до следващите общи избори. Помещенията, в които се съхраняват, се определят от кмета на общината и се запечатват с хартиени ленти, подпечатани с печат, върху който е поставен уникален знак, и подписани от членовете на комисиията. Образецът на печата, съхраняването на бюлетините, на екземплярите от протоколите, предназначени за общинската администрация, и на останалите книжа и материали и достъпът до помещенията се определят с решение на Централната изборителна комисиия.

Прехвърляне на данните от записващото техническо устройство

Чл. 446. (1) Членовете на секционната изборителна комисиия по чл. 444, ал. 1 проследяват прехвърлянето на данните от записващото техническо устройство от машинното гласуване в изчислителния пункт на общинската изборителна комисиия.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Данните от записващото техническо устройство се сверяват с данните от протоколите от машинното гласуване, неразделна част от протоколите на секционната изборителна комисиия.

Лица, които имат право да присъстват в общинската изборителна комисиия

Чл. 446а. (Нов – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) При приемане и проверка на протоколите на секционните изборителни комисиии и прехвърляне на данните от записващото техническо устройство в общинската изборителна комисиия може да присъстват кандидати, застъпници и представители на партии, коалиции и инициативни комитети съгласно чл. 117, ал. 6 и чл. 124, ал. 1, наблюдатели – при спазване изискването на чл. 114, ал. 2, по един регистриран анкетъор от регистрирана социологическа агенция и представители на средствата за масово осведомяване, като им се осигурява пряка видимост при приемането и проверката на протоколите, както и при прехвърлянето на данните, включително чрез видеозаснемане или видеоизлъчване в реално време при спазване изискванията за защита на личните данни.

Отчитане на резултатите от гласуването в изборния район

Чл. 447. (Доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) Въз основа на данните от протоколите на секционните изборителни комисиии от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване общинската изборителна комисиия отчита резултатите от гласуването в изборния район и съставя протоколи за всеки вид избор.

Определяне на избраните независими кандидати

Чл. 448. (1) Общинската изборителна комисиия определя избраните независими кандидати в изборния район с използване на общинска изборителна квота въз основа на подадените там действителни гласове.

(2) Независим кандидат се смята за избран, ако е получил общинската изборителна квота от гласовете в изборния район. Гласовете на независимите кандидати не участват в последващото разпределение на мандатите.

Протоколи на общинската изборителна комисиия

Чл. 449. (1) Данните от гласуването се отразяват в протоколи на общинската изборителна комисиия:

1. за избор на общински съветници;
2. за избор на кмет на общината;
3. за избор на кмет на район;
4. за избор на кмет на кметство; ако кметствата са повече от едно, за избора във всяко кметство се съставя отделен протокол.

(2) Протоколите на общинската изборителна комисиия са в два идентични екземпляра и са изработени на двупластова индигирана хартия. Протоколите са защитени с полиграфическа защита, определена с решение на Централната изборителна комисиия. Преди попълване на протоколите се съставят чернови, които по форма и съдържание са еднакви с тях.

(3) Всеки екземпляр на протоколите по ал. 1, т. 2, 3 и 4 е на един лист, а на протокола по ал. 1, т. 1 е на два листа с обособени страници. Първият екземпляр се предава в Централната изборителна комисиия. Вторият екземпляр заедно с изборните книжа се предава в общината и се съхранява до следващите общи избори.

(4) Протоколите на общинската изборителна комисия съдържат наименованията на партиите, коалициите и инициативните комитети, така както са регистрирани за участие в изборите. Наименованията се отпечатват в протоколите според поредния номер в бюлетината.

Вписване на данни в протоколите

Чл. 450. (1) В протоколите на общинската изборителна комисия за всеки вид избор последователно се вписват:

1. броят на секционните изборителни комисии в общината;
2. броят на секционните изборителни комисии, представили протоколи за гласуване;
3. броят на изборителите според части I и II на изборителния списък;
4. брой на изборителите, вписани в допълнителната страница на изборителния списък;
5. регистрираните кандидатски листи за общински съветници, съответно за кметове;
6. броят на гласувалите изборители според положените в части I и II на изборителния списък подписи;
7. (доп. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) намерените в изборителните кутии бюлетини и потвърдените гласове от машинното гласуване;
8. общият брой на действителните бюлетини, подадени в избора за кмет;
9. действителните бюлетини, подадени за всеки кандидат за кмет;
10. действителните бюлетини, подадени за съответната кандидатска листа за общински съветници;
11. недействителните бюлетини;
12. (изм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) общият брой на недействителните бюлетини по чл. 227, 228 и чл. 427, ал. 6 и сгрешените бюлетини;
13. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
14. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
15. (отм. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.);
16. броят на удостоверенията по чл. 40;
17. подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения;
18. (изм. – ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.) данните от машинното гласуване.

(2) На втория лист в протокола за избиране на общински съветници се вписва общият брой на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат за общински съветник на партия и коалиция.

(3) Данните от гласуването с хартиени бюлетини и от машинното гласуване се сумират, като общият брой на гласувалите изборители с хартиени бюлетини и на машинно гласувалите изборители е равен на общия брой на намерените в изборителните кутии бюлетини и на броя на потвърдените гласове от машинното гласуване.

(4) Данните в протоколите се вписват с думи и числа.

Подписване на протоколите

Чл. 451. (1) Протоколите на общинската изборителна комисия се подписват от всички членове на комисията.

(2) Член на комисията не може да откаже да подпише протоколите на общинската изборителна комисия. Член, който не е съгласен с отразеното в протокол, го подписва с особено мнение, като посочва в какво се изразява особеното мнение. Мотивите се излагат в писмена форма на отделен лист и се прилагат като неразделна част от протокола.

(3) Когато член на комисията е възпрепятстван по уважителни причини да подпише протоколите, това се отбелязва, като се посочват и причините.

(4) Неподписването на протокол от член на комисията не го прави недействителен.

(5) При установяване на очевидна фактическа грешка в протокол може да бъде извършена поправка. Поправката се подписва от всички членове на комисията, като отстрани се пише "поправка".

Определяне на резултатите от гласуването за кмет

Чл. 452. (1) Определянето на резултатите от гласуването за кметове се извършва по методика съгласно приложение № 4.

(2) Общинската избирателна комисия обявява резултатите от гласуването за кметове по партии, коалиции и независими кандидати и издава удостоверения на избраните кметове.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.) Избран за кмет е кандидатът, получил повече от половината от действителните гласове.

(4) Когато на първия тур никой от кандидатите за кмет не е избран, втори тур на изборите се произвежда не по-късно от 7 дни от датата на произвеждането на първия тур в неработен ден.

(5) Ако в изборния район са били регистрирани повече от двама кандидати и никой не е избран, на втория тур в избора може да участват само първите двама, получили най-много от действителните гласове. Ако трима или повече кандидати са получили най-много, но равен брой гласове, те всички се допускат за участие на втория тур. Ако един кандидат е получил най-много гласове, а след него се нареждат двама или повече кандидати с равен брой гласове, те всички се допускат за участие на втория тур.

(6) На втория тур на изборите за избран се смята кандидатът, получил най-много действителни гласове. При равен брой гласове няма избран кмет и президентът на републиката по предложение на Централната избирателна комисия насрочва нов избор за кмет.

(7) Когато до втори тур са допуснати да участват двама кандидати и между двата тура единият от тях почине, се произвежда нов избор.

(8) Когато до втори тур са допуснати да участват двама кандидати и между двата тура единият от тях се откаже в срок до 24 часа от обявяването на резултатите от първия тур, на втория тур участва следващият кандидат, получил най-много действителни гласове.

Определяне на резултатите от гласуването за общински съветник

Чл. 453. (1) Определянето на резултатите от гласуването за общински съветници се извършва по методика съгласно приложение № 5.

(2) Резултатите от гласуването за общински съветници в изборите по пропорционалната система се определят по метода на Хеър-Ниймайер.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Право на участие при разпределяне на мандатите имат партиите и коалициите, получили гласове не по-малко от общинската избирателна квота.

(4) Броят на мандатите, които се разпределят между партиите и коалициите по ал. 3, е равен на броя на членовете на общинския съвет, намален с броя на избраните независими кандидати.

(5) Общинската избирателна комисия обявява резултатите от гласуването за общински съветници по партии, коалиции и независими кандидати, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат за общински съветник на партия или коалиция и издава удостоверения на избраните общински съветници.

Определяне на избраните кандидати за общински съветници според получените валидни предпочитания (преференции) и подреждането в листата

Чл. 454. (1) Определянето на избраните кандидати за общински съветници от всяка кандидатска листа на партия или коалиция се извършва според броя на получените валидни

предпочитания (преференции) по чл. 437, ал. 4 и 5 и подреждането на кандидатите в листата по методика съгласно приложение № 5.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) Предпочитанията (преференциите) за отделните кандидати са валидни, ако броят на гласовете, получени за кандидата, е не по-малко от 7 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

(3) Кандидатите по ал. 2 се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

(4) Когато в списък А има двама или повече кандидати с еднакъв брой предпочитания (преференции), редът им в списъка се определя от общинската изборителна комисия чрез жребий, проведен в присъствието на заинтересованите кандидати и представители на партията или коалицията.

(5) Когато няма кандидати с валидни предпочитания (преференции), избрани са кандидатите по реда, в който са подредени в кандидатската листа.

(6) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-малък от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А. Останалите мандати на партията или коалицията се попълват с кандидатите от списък Б по реда на тяхното подреждане.

(7) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е по-голям от броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са първите кандидати от списък А по реда на тяхното подреждане до попълване на всички мандати.

(8) Когато броят на кандидатите с валидни предпочитания (преференции) е равен на броя на мандатите на партията или коалицията, избрани са всички кандидати от списък А.

Получаване на копие от протоколите

Чл. 455. (1) Общинската изборителна комисия поставя на видно място пред сградата, в която се помещава, копие от подписаните протоколи по чл. 449, ал. 1, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря.

(2) Членовете на общинската изборителна комисия, кандидатите, застъпниците, представителите на партиите, коалициите и инициативните комитети и наблюдателите при поискване получават копие от подписаните протоколи по чл. 449, ал. 1, подпечатано на всяка страница с печата на комисията и подписано от председателя, заместник-председателя и секретаря, преди предаването им в Централната изборителна комисия. Подписаните протоколи се копират в общинската изборителна комисия. Имената и единният граждански номер на лицето, получило копията, се вписват от общинската изборителна комисия в списък на лицата, получили копие от подписания протокол за съответния вид избор, по образец, утвърден от Централната изборителна комисия, след което лицето се подписва. Списъкът се подписва и от председателя и секретаря.

Създаване на база данни

Чл. 456. Общинската изборителна комисия създава база данни чрез компютърна обработка на протоколите на секционните изборителни комисии в изборния район.

Предаване на протоколите, записващите технически устройства и другите книжа на Централната изборителна комисия

Чл. 457. (1) Председателят или заместник-председателят, секретарят и член на общинската изборителна комисия, предложени от различни партии и коалиции, предават на Централната изборителна комисия екземплярите на протоколите на общинската изборителна комисия, екземплярите от протоколите на секционните изборителни комисии, предназначени за Централната изборителна комисия, копия на разписките по чл. 445, ал. 6 и записващите технически устройства от машинното гласуване не по-късно от 48 часа след получаване на последния протокол на секционна изборителна комисия в района. Протоколите на общинските изборителни комисии се предават в Централната изборителна комисия неразпластени.

(2) Общинската изборителна комисия предава в Централната изборителна комисия и:

1. копие от компютърната разпечатка на данните за протоколите и решението на общинската изборителна комисия за всеки вид избор, списък на получените протоколи на секционните изборителни комисии с кодовете на разписките им и компютърното предложение за протокол и решение на общинската изборителна комисия за всеки вид избор, предоставени от изчислителния пункт;
2. два броя технически носители с числовите данни от обработката на протоколите на секционните изборителни комисии.

(3) След проверка на книгата по ал. 1 и 2 Централната изборителна комисия издава разписка на общинската изборителна комисия и се подписва протокол за предаването и приемането между представителите на Централната изборителна комисия и общинската изборителна комисия в два идентични екземпляра.

(4) Изборните книжа и материали на общинската изборителна комисия, с изключение на предназначените за Централната изборителна комисия, и екземплярите от протоколите на секционните изборителни комисии, предназначени за общинската изборителна комисия, се предават на общинската администрация, на чиято територия е разположена комисията.

(5) Изборните книжа и материали се съхраняват от общинските администрации до следващите общи избори.

Раздел X

Действия при предсрочно прекратяване на пълномощията

Обявяване на избран кандидат при предсрочно прекратяване на пълномощията.

Незаето място

Чл. 458. (1) Когато пълномощията на общински съветник са предсрочно прекратени, общинската изборителна комисия обявява за съветник следващия в съответната листа кандидат.

(2) Когато броят на кандидатите е изчерпан, мястото остава незаето до края на мандата.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и в случаите, когато пълномощията на общинския съвет са прекратени предсрочно, когато до края на мандата остава по-малко от една година.

(4) При предсрочно прекратяване на пълномощията на общински съветник, избран като независим кандидат, мястото му остава незаето до края на пълномощията на общинския съвет.

(5) Когато има кандидат, получил валидни предпочитания (преференции) при условията на чл. 454, ал. 2, но не е обявен за избран, в случаите по ал. 1 той заема мястото на общинския съветник, чиито пълномощия са прекратени.

Раздел XI

Обжалване на резултатите от изборите

Обжалване пред административния съд

Чл. 459. (1) Всеки кандидат за общински съветник или кмет, партиите, коалициите и лицето, което представлява инициативния комитет, регистрирали кандидати за съответния вид избор, може да обжалват решението на общинската избирателна комисия за определяне на резултатите от изборите пред съответния административен съд в 7-дневен срок от обявяването на решението.

(2) Жалбата се подава чрез общинската избирателна комисия в два екземпляра. Жалбата трябва да е написана на български език и да съдържа имената и адреса, телефон, факс или електронен адрес.

(3) Общинската избирателна комисия изпраща жалбата и преписката към нея на съответния административен съд в тридневен срок от получаването ѝ заедно с решението, което се оспорва.

(4) Жалбата не спира изпълнението на решението, освен ако съдът постанови друго.

(5) Съдът насрочва открито заседание в 7-дневен срок от постъпването на жалбата.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Сроковете по

Административнопроцесуалния кодекс и Гражданския процесуален кодекс за отстраняване на нередовности на жалбата, представяне на писмен отговор по жалбата, представяне на заключение на вещо лице и за призоваване на страните не се прилагат. Съдът може да определи срок за извършване на процесуално действие, който не може да е по-кратък от един ден и по-дълъг от три дни.

(7) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Съдът се произнася по законосъобразността на решението на общинската избирателна комисия в 14-дневен срок от образуване на производството, като разглежда само обстоятелствата, посочени в жалбата, подадена в срока по ал. 1.

(8) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Решенията и определенията на съда по производствата може да бъдат оспорени пред Върховния административен съд в 7-дневен срок от съобщаването на страните.

(9) Върховният административен съд се произнася по жалбата в 14-дневен срок от постъпването ѝ в съда.

(10) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Съдът може да потвърди решението на общинската избирателна комисия или да обяви избора за недействителен. Когато съдът установи резултат, различен от отразения в протокола на общинската избирателна комисия – поради допуснатата техническа грешка, грешка в пресмятането или неправилно определена общинска избирателна квота или предпочитания (преференции), отменя решението и връща книгата на съответната общинска избирателна комисия за обявяване на действителните резултати.

(11) Производството пред съответния административен съд и Върховния административен съд приключва в срок до два месеца от подаването на жалбата.

Действия на влезлите в сила решения

Чл. 460. Влезлите в сила решения на съответния административен съд и на Върховния административен съд не подлежат на отмяна.

Компетентен орган при спряно изпълнение на решение или обявен резултат за недействителен

Чл. 461. Когато съдът е спрял изпълнението на решението или е обявил резултата от изборите за недействителен, кметът, чийто срок на пълномощия е изтекъл, когато не е бил регистриран като кандидат, а в останалите случаи – временно изпълняващият длъжността кмет, продължава да изпълнява функциите си до полагане на клетва от новоизбрания кмет.

Последици при недействителност

- Чл. 462.** (1) Когато съдът е обявил резултата от изборите за недействителен по отношение на кмет, се произвежда нов избор.
- (2) Когато съдът е обявил резултата от изборите за недействителен по отношение на кандидат за общински съветник, издигнат от партия или коалиция, мястото му се заема от следващия в листата кандидат. Когато в листата няма повече кандидати, мястото остава незаето до края на мандата.
- (3) Когато съдът е обявил резултата от изборите за недействителен по отношение на независим кандидат за общински съветник, мястото остава незаето до края на мандата.
- (4) (Нова – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) Когато съдът е отменил решението на общинската изборителна комисия поради неправилно определена общинска изборителна квота или предпочитания (преференции), общинската изборителна комисия определя резултатите от гласуването по реда на чл. 453 и 454.

Раздел XII

Частични и нови избори

Основания за насрочване на частични избори

- Чл. 463.** (1) (Изм. – ДВ, бр. 107 от 2020 г.) При предсрочно прекратяване на пълномощията на кмет се насрочват частични избори. Частични избори за кмет на кметство се насрочват само в населените места, които към датата на прекратяване на пълномощията на кмета отговарят на изискванията на чл. 14 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България.
- (2) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В 7-дневен срок от предсрочното прекратяване на пълномощията на кмет общинската изборителна комисия уведомява Централната изборителна комисия за това обстоятелство.
- (3) Решението на общинската изборителна комисия се изпраща на Централната изборителна комисия в тридневен срок от приемането му заедно с документа, установяващ основанията за предсрочното прекратяване на пълномощията на кмет.
- (4) В 7-дневен срок от получаване на решението на общинската изборителна комисия Централната изборителна комисия предлага на президента на републиката да насрочи частични избори за кмет.
- (5) Президентът на републиката в 14-дневен срок от предложението на Централната изборителна комисия насрочва частични избори за кмет не по-късно от 40 дни преди изборния ден.
- (6) В случаите по ал. 1, когато до края на мандата остава по-малко от една година, частични избори не се насрочват.

Правила за произвеждане на изборите

Чл. 464. При произвеждане на частични избори за кмет се прилагат разпоредбите на кодекса със следните изключения:

1. извършената в Централната изборителна комисия регистрация на партии и коалиции за участие в общите избори за общински съветници и кметове запазва действието си; за да може да участват в частичните избори, партиите и коалициите подават заявление в Централната изборителна комисия не по-късно от 35 дни преди изборния ден; към заявлението се прилага удостоверение от Сметната палата по чл. 133, ал. 3, т. 6 и чл. 140, ал. 3, т. 1, буква "г" и удостоверение за актуално правно състояние на партиите от Софийския градски съд по чл. 133, ал. 3, т. 1 и чл. 140, ал. 3, т. 1, буква "а"; когато една или повече партии излязат от коалицията, тя

запазва регистрацията си, ако в нея са останали поне две партии; партиите, излезли от коалицията, може да участват на изборите самостоятелно;

2. партиите и коалициите, променили лицата, оправомощени да ги представляват, или регистрирали други промени в устава си или решението за създаване на коалицията, имащи отношение към изборите, уведомяват за тези промени Централната изборителна комисия и представят предвидените в чл. 133, ал. 3, т. 1, 2, 7, 8 и 9 или в чл. 140, ал. 3, т. 1, 2, 3, 7 – 9 документи в срока по т. 1;

3. нерегистрираните за участие в общите избори за общински съветници и кметове партии и коалиции се регистрират в Централната изборителна комисия не по-късно от 35 дни преди изборния ден; към заявлението се прилагат документите по чл. 133, ал. 3 или чл. 140, ал. 3;

4. регистрацията на партиите и коалициите по т. 3 или чл. 469, ал. 4 за участие в частичен или нов избор, произведен след общите избори за общински съветници и кметове, запазва действието си за всеки следващ частичен или нов избор; за допускане за участие във всеки следващ частичен избор се прилагат изискванията на т. 1, 2 и т. 5 – 13;

5. партиите и коалициите, които ще участват в частичните избори, се регистрират в общинската изборителна комисия не по-късно от 30 дни преди изборния ден;

6. кандидатите се регистрират в общинската изборителна комисия не по-късно от 25 дни преди изборния ден и се обявяват не по-късно от 20 дни преди изборния ден;

7. изборителните секции се образуват не по-късно от 35 дни преди изборния ден;

8. изборителните списъци се обявяват не по-късно от 20 дни преди изборния ден;

9. общинската изборителна комисия назначава секционните изборителни комисии не по-късно от 25 дни преди изборния ден по предложение на кмета на общината, направено по реда на чл. 89 – 92, не по-късно от 27 дни преди изборния ден;

10. предизборната кампания се открива 20 дни преди изборния ден;

11. разходите по организационно-техническата подготовка и обезпечаването на частичните избори, включително с техника и консумативи, са за сметка на общинския бюджет;

12. възнагражденията на членовете на общинската изборителна комисия и на членовете на секционните изборителни комисии се определят с методиката по чл. 57, ал. 1, т. 7;

13. сроковете, предвидени в кодекса, свързани с подготовката и произвеждането на изборите, се прилагат съответно на сроковете, посочени в т. 1 – 12.

Основания за произвеждане на нови избори

Чл. 465. Нови избори се произвеждат:

1. когато при произвеждане на избори за кмет на втори тур няма избран кмет;

2. в случаите по чл. 452, ал. 7;

3. при създаване на нова община;

4. при създаване на ново кметство;

5. когато изборът за общински съветници или кметове е обявен за недействителен;

6. когато в общините или кметствата след извършване на административно-териториални промени от съответен вид се стигне до промяна при условията на Закона за административно-териториалното устройство на Република България;

7. (нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) в случаите по чл. 27, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация.

Насрочване на нови избори

Чл. 466. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) В 14-дневен срок от узнаване на обстоятелствата по чл. 465, т. 1, 2, 4, 5, 6 и 7 Централната изборителна комисия предлага на президента на републиката да насрочи нови избори.

(2) Президентът на републиката в 14-дневен срок от предложението по ал. 1 насрочва нови избори за общински съветници или кметове.

Избори при нова община или кметство

Чл. 467. (1) При създаване на нова община президентът на републиката насрочва нови избори за общински съветници и кмет на общината в 14-дневен срок от обнародването в "Държавен вестник" на указа за създаване на новата община.

(2) Общините или кметствата, от чиито територии се създават нови административно-териториални единици от съответния вид, запазват своето съществуване. В тях не се произвеждат нови избори за общински съветници или кметове до края на текущия мандат.

(3) При създаване на нова община или кметство право да избират имат българските граждани и гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз, които отговарят на условията по чл. 396, ал. 1 или 2 и имат адресна регистрация по постоянен или настоящ адрес (адрес на пребиваване) на територията, включена в новосъздадената община или кметство, към дата 6 месеца преди изборния ден.

(4) При създаване на нова община или кметство право да бъдат избирани имат българските граждани и гражданите на друга държава – членка на Европейския съюз – при избори за общински съветници, които отговарят на условията по чл. 397, ал. 1 или 2 и имат адресна регистрация по постоянен или настоящ адрес (адрес на пребиваване) на територията, включена в новосъздадената община или кметство, към дата 6 месеца преди изборния ден.

Произвеждане на новите избори

Чл. 468. Новите избори се произвеждат по общия ред при спазване разпоредбите на кодекса.

Регистрация при нови избори

Чл. 469. (1) Извършената в Централната изборителна комисия регистрация на партии и коалиции за участие в общите избори за общински съветници и кметове запазва действието си.

(2) За да може да участват в новите избори, партиите и коалициите подават заявление до Централната изборителна комисия. Към заявлението се прилага удостоверение от Сметната палата по чл. 133, ал. 3, т. 6 и удостоверение за актуалното правно състояние на партиите по чл. 133, ал. 3, т. 1 от Софийския градски съд.

(3) Партиите или коалициите, променили оправомощенията да ги представляват лица или осъществили други промени в устава си или решението за създаване на коалицията, имащи отношение към изборите, уведомяват за това Централната изборителна комисия и представят предвидените в чл. 133, ал. 3 или в чл. 140, ал. 3 документи.

(4) Нерегистрираните за участие в общите избори за общински съветници и кметове партии и коалиции се регистрират в Централната изборителна комисия при условията и по реда за регистрация за участие в общите избори.

(5) Регистрацията на партиите и коалициите по ал. 4 или по чл. 464, т. 3 за участие в частичен или нов избор, произведен след общите избори за общински съветници и кметове, запазва действието си за всеки следващ частичен или нов избор. За допускане за участие във всеки следващ нов избор се прилагат изискванията на ал. 1 – 3 и 6.

(6) Партиите и коалициите, които ще участват в новите избори, се регистрират в съответната общинска изборителна комисия.

ЧАСТ ТРЕТА

АДМИНИСТРАТИВНОКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Неизпълнение на задължение за публикуване на условията и реда за произвеждане на изборите извън страната

Чл. 470. Длъжностно лице, което не изпълни задължение по чл. 20, се наказва с глоба от 1000 до 5000 лв.

Неизпълнение на задължение за публикуване на списъците на лицата, заявили, че ще гласуват извън страната, и на избирателните списъци

Чл. 471. (1) Длъжностно лице, което не изпълни задължение по чл. 32, се наказва с глоба от 1000 до 5000 лв.

(2) Длъжностно лице, което не изпълни задължение по чл. 42, ал. 2, се наказва с глоба от 1000 до 5000 лв.

Нарушение на изискването за премахване на агитационен материал

Чл. 472. (1) При неизпълнение на задължението по чл. 186, ал. 3 на лицето, което представлява партията или инициативния комитет, или на лицата, които представляват коалицията, се налага глоба от 1000 до 5000 лв.

(2) Актовете за установяване на нарушението по ал. 1 се съставят от длъжностни лица, оправомощени от кмета на общината.

(3) Наказателните постановления се издават от кмета на общината.

Нарушение на забраната за поставяне на агитационен материал извън предизборната кампания

Чл. 473. (1) На лице, което наруши забраната по чл. 185, се налага глоба или имуществена санкция в размер от 1000 до 3000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата или имуществената санкция е в размер от 3000 до 10 000 лв.

(3) Актовете за установяване на нарушението по ал. 1 се съставят от длъжностни лица, оправомощени от областния управител или от кмета на общината.

(4) Наказателните постановления се издават от областния управител или от кмета на общината.

Нарушение на задължението за уведомяване за платено съдържание
(Загл. изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.)

Чл. 474. (1) (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Който наруши забраната по чл. 179, се наказва с глоба от 1000 до 3000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата е в размер от 3000 до 10 000 лв.

Нарушение при допитвания и социологически проучвания

Чл. 475. (1) На лице, което наруши разпоредбите на чл. 204, ал. 3 или чл. 205, се налага глоба или имуществена санкция в размер от 2000 до 5000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата или имуществената санкция е в размер от 5000 до 10 000 лв.

Нарушение на общия размер на финансирането, на забраните, свързани с финансирането, и на изискването финансирането да се извършва по банков път

Чл. 476. При нарушение на общия размер на финансирането по чл. 165, на забраните по чл. 168, както и при нарушение на изискването по чл. 170, ал. 1, на лицето или лицата по чл. 164 се налага глоба от 3000 до 15 000 лв.

Чл. 477. (Отм. – ДВ, бр. 60 от 2019 г., в сила от 30.07.2019 г.).

Нарушение на задължение за деклариране

Чл. 477а. (Нов – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) (1) Който не изпълни задължение по чл. 169, се наказва с глоба от 1000 до 3000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата е в размер от 3000 до 10 000 лв.

Нарушение на изискванията за подаване на информация в единния публичен регистър

Чл. 478. При неподаване на информация по чл. 171, ал. 2 и 4 за вписване в единния публичен регистър на лицето, което представлява партията или инициативния комитет, или на лицата, които представляват коалицията, се налага глоба от 3000 до 10 000 лв.

Нарушение на изискването за представяне на отчет за приходите, разходите и поетите задължения за плащане във връзка с предизборната кампания

Чл. 479. При непредставяне на отчет по чл. 172, ал. 1 и 3 на лицето, което представлява партията или инициативния комитет, или на лицата, които представляват коалицията, се налага глоба от 2000 до 10 000 лв.

Нарушение на забраните за предизборна агитация

Чл. 480. (1) Който наруши забраните по чл. 182, ал. 1 – 3, се наказва с глоба от 300 до 1000 лв.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Който извършва предизборна агитация в нарушение на чл. 182, ал. 4 и 5 или чл. 183, ал. 2 или наруши забрана по чл. 183, ал. 4, се наказва с глоба от 2000 до 5000 лв.

(3) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, глобата е в размер от 1000 до 3000 лв.

(4) Когато нарушението по ал. 2 е извършено повторно, глобата е в размер от 5000 до 15 000 лв.

Нарушение на забраната за изнасяне на изборни книжа и материали

Чл. 481. (1) Който изнесе избирателни кутии, избирателни списъци и бюлетини извън изборното помещение след приемането им от секционната избирателна комисия до преброяването на гласовете и предпочитанията (преференциите), се наказва с глоба от 2000 до 5000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено от длъжностно лице, глобата е от 5000 до 15 000 лв.

Нарушение на забраната за придружител

Чл. 482. (1) Който наруши разпоредбата на чл. 116, ал. 2, чл. 120, ал. 3, чл. 126, ал. 3 или на чл. 236, ал. 6, се наказва с глоба 1000 лв.

(2) Длъжностно лице, което допусне едно лице да бъде придружител на повече от двама избиратели, се наказва с глоба 1000 лв.

Извършване на действия като застъпник с анулирано удостоверение

Чл. 483. Лице, което с анулирано удостоверение се легитимира като застъпник, се наказва с глоба 1000 лв.

Нарушение на изискването за обявяване на информацията за сключените договори от доставчиците на медийни услуги

Чл. 484. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) На доставчик на медийна услуга, който не изпълни задължение по чл. 180, чл. 187, ал. 1 или чл. 198, ал. 4, се налага имуществена санкция в размер от 2000 до 5000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, имуществената санкция е в размер от 5000 до 10 000 лв.

Нарушение на изискването за публикуване на отговор

Чл. 485. (1) На лице, което не изпълни изискванията на чл. 188, се налага имуществена санкция в размер от 2000 до 5000 лв.

(2) Когато нарушението по ал. 1 е извършено повторно, имуществената санкция е в размер от 5000 до 10 000 лв.

Злоупотреба с правото на придружител

Чл. 486. Лице, което е било придружител на повече от двама избиратели, се наказва с глоба 2000 лв.

Нарушение на забраната за показване на начина на гласуването и използване на възпроизвеждаща техника

Чл. 487. Който наруши разпоредбите на чл. 227 или чл. 228, се наказва с глоба 1000 лв.

Нарушение на изискването за носене на отличителни знаци от членовете на секционните избирателни комисии

Чл. 488. Член на секционна избирателна комисия, който наруши изискването на чл. 231, се наказва с глоба 100 лв.

Несъответствие на фабричните номера в протоколите

Чл. 489. Длъжностно лице, което предаде в районната или общинската избирателна комисия протокол, чийто фабричен номер не съответства на номера, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 4 или в протокола по чл. 274, ал. 2 или чл. 433, ал. 2, се наказва с глоба 2000 лв.

Неподписване на протокол

Чл. 490. (1) Член на секционна избирателна комисия, който откаже да подпише протокола на комисията по чл. 282, ал. 3 или чл. 441, ал. 3, се наказва с глоба 1000 лв.

(2) Член на районна или общинска избирателна комисия, който откаже да подпише протокола на комисията по чл. 293, ал. 2 или чл. 451, ал. 2, се наказва с глоба 2000 лв.

Отказ за предоставяне на копие

Чл. 491. (1) Председател, заместник-председател или секретар на секционна избирателна комисия, който откаже да предостави копие от подписания протокол по чл. 283 или чл. 442 или откаже да подпише копие, се наказва с глоба от 500 до 2000 лв.

(2) Председател, заместник-председател или секретар на районна, съответно общинска избирателна комисия, който откаже да предостави копие от подписания протокол (протоколи) по чл. 294 или чл. 455, ал. 2 или откаже да подпише копие, се наказва с глоба от 800 до 3000 лв.

Неизпълнение на задължение за публикуване на протоколите

Чл. 492. Председател на районна или общинска избирателна комисия, който не публикува на интернет страницата на комисията сканираните протоколи на секционните избирателни комисии, както и сканираните протоколи на районната или общинската избирателна комисия, се наказва с глоба от 800 до 3000 лв.

Неизпращане на сканиран екземпляр от протокол

Чл. 493. Длъжностно лице по чл. 286, ал. 1, което не изпрати сканиран екземпляр от протокола на секционната избирателна комисия и от списъка за гласуване извън страната, се наказва с глоба 1000 лв.

Нарушение на изискването за откъсване на бюлетината от кочана с бюлетините непосредствено преди предаването ѝ

Чл. 494. (1) Член на секционна избирателна комисия, който наруши изискването на чл. 265, ал. 1, чл. 328, ал. 1 или чл. 427, ал. 1, се наказва с глоба 200 лв.

(2) Член на секционна избирателна комисия, който наруши изискването на чл. 265, ал. 4, чл. 328, ал. 4 или чл. 427, ал. 5, се наказва с глоба от 200 до 2000 лв.

Други нарушения

Чл. 495. (1) (Предишен текст на чл. 495 – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) На лице, което наруши разпоредба на кодекса, извън случаите по чл. 470 – 494, се налага глоба, съответно имуществена санкция, от 200 до 2000 лв.

(2) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Член на районна, общинска или секционна избирателна комисия, който наруши разпоредба на кодекса, извън случаите по чл. 470 – 494, се наказва с глоба от 20 до 200 лв.

(3) (Нова – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Когато нарушението по ал. 2 е извършено повторно, глобата е в размер от 200 до 500 лв.

Установяване на нарушенията и налагане на наказанията от областния управител

Чл. 496. (1) Актовете за установяване на нарушенията по чл. 470, 471, 474, 475, чл. 480 – 495 се съставят по решение на съответната избирателна комисия в съответствие с правомощията ѝ в тридневен срок от получаване на жалбата или сигнала за нарушението. Съответната избирателна комисия в съответствие с правомощията си може да състави актовете за установяване на нарушенията по изречение първо и по своя инициатива.

(2) Актовете за установяване на нарушенията по ал. 1 се съставят от председателите на:

1. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Централната избирателна комисия за нарушения по чл. 495 и чл. 480 – в случаите, когато комисията упражнява контрол съгласно кодекса, по чл. 470, 471, 475, 484, 485, чл. 490, ал. 2, чл. 491, ал. 2, чл. 492 и чл. 493;

2. районните или общинските избирателни комисии за нарушения по чл. 495 и чл. 480 – в случаите, когато комисиите упражняват контрол съгласно кодекса, чл. 474, 475, чл. 481 – 483, чл. 486 – 489, чл. 490, ал. 1, чл. 491, ал. 1 и чл. 494.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., изм., бр. 88 от 2020 г.) Наказателните постановления се издават от областните управители по местоизвършване на нарушението в тридневен срок от получаване на преписката, с изключение на нарушенията по чл. 474, 475, 480 и 484, при които наказателните постановления се издават от председателя на Централната избирателна комисия или от оправомощени от него длъжностни лица. Ако актът е срещу областния управител, наказателното постановление се издава от определен от Министерския съвет министър.

Връчване на акта за установяване на административно нарушение

Чл. 496а. (Нов – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) Актът за установяване на административно нарушение се връчва на нарушителя лично срещу подпис, а при невъзможност да му се връчи се изпраща по пощата с препоръчано писмо с обратна разписка. Ако лицето не бъде намерено на адреса на управление, на постоянния му адрес или по месторабота, връчването се извършва чрез поставяне на съобщение за съставянето на акта, подлежащ на връчване, на таблото за обявления и на интернет страницата на съответния орган. В последния случай актът за установяване на

административно нарушение се смята за връчен след изтичане на 7-дневен срок от поставянето на съобщението.

Установяване на нарушенията и налагане на наказанията от председателя на Сметната палата

Чл. 497. (1) Актовете за установяване на нарушенията по чл. 476 – 479 се съставят от длъжностни лица, оправомощени от председателя на Сметната палата.

(2) Наказателните постановления се издават от председателя на Сметната палата.

Прилагане на Закона за административните нарушения и наказания

Чл. 498. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 88 от 2020 г.) Установяването на нарушенията, съставянето на актовете, издаването и обжалването на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания, доколкото с този кодекс не е установен друг ред.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на кодекса:

1. "Живял последните 5 години в страната" е български гражданин, който фактически и трайно е пребивавал на територията на страната през повече от половината за всяка от петте години, предхождащи датата на избора. За живеене в страната се приема и престоят извън Република България за времето, в което български гражданин е изпратен там от българската държава.

2. "Живял най-малко през последните три месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз" е:

- а) български гражданин, който има адресна регистрация по постоянен адрес и по настоящ адрес на територията на Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз;
- б) гражданин на държава – членка на Европейския съюз, който има адрес на пребиваване на територията на Република България или на друга държава – членка на Европейския съюз, най-малко 60 дни от последните три месеца към датата на произвеждане на изборите.

За живеене в страната се приема и престоят извън Република България за времето, в което български гражданин е изпратен там от българската държава.

3. "Живял най-малко през последните 6 месеца в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз" е:

- а) български гражданин, който има адресна регистрация по постоянен адрес и по настоящ адрес на територията на Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз;
- б) гражданин на държава – членка на Европейския съюз, който има адрес на пребиваване на територията на Република България или на друга държава – членка на Европейския съюз, най-малко 6 месеца към датата на произвеждане на изборите.

За живеене в страната се приема и престоят извън Република България за времето, в което български гражданин е изпратен там от българската държава.

4. "Живял най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място" по смисъла на чл. 396 е:

- а) български гражданин, който има адресна регистрация по постоянен и настоящ адрес на територията на съответната община или кметство;
- б) български гражданин, който има постоянен и настоящ адрес в различни общини или кметства на територията на Република България;
- в) гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който има адрес на пребиваване на територията на съответната община или кметство,

към дата 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите, като променилите адресната си регистрация след тази дата имат право да гласуват по предишната си адресна регистрация, където са включени в избирателните списъци.

5. "Живял най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място" по смисъла на чл. 397 е:

а) български гражданин, който има адресна регистрация по постоянен и настоящ адрес на територията на съответната община или кметство;

б) български гражданин, който има постоянен и настоящ адрес в различни общини или кметства на територията на Република България;

в) гражданин на друга държава – членка на Европейския съюз, който има адрес на пребиваване на територията на съответната община или кметство,

към дата 6 месеца преди датата на произвеждане на изборите.

6. "Адрес на пребиваване" е адресът, на който лицето е регистрирано при престоя си в Република България или в друга държава – членка на Европейския съюз.

7. (Доп. – ДВ, бр. 97 от 2016 г., изм., бр. 34 от 2019 г.) "Статут на продължително и постоянно пребиваване" е статут, придобит при условията и по реда на Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и членовете на техните семейства.

8. "Документ за самоличност" е:

а) лична карта;

б) личен (зелен) паспорт – само за граждани, които не са подменили личните си документи при условията на § 9а от преходните и заключителните разпоредби на Закона за българските лични документи;

в) паспорт (задграничен) на гражданин, намиращ се в деня на изборите извън Република България;

г) моряшки паспорт на гражданин, намиращ се в деня на изборите на плавателен съд под българско знаме;

д) военна карта на кадрови военнослужещ, намиращ се в деня на изборите извън Република България.

9. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) "Коалиция" е предизборно сдружаване на политически партии, регистрирана в Централната избирателна комисия, за участие в определен вид избори.

10. "Парламентарно представени" са партиите и коалициите, които са участвали на последните избори за народни представители и имат парламентарна група в Народното събрание към датата на насрочване на съответния вид избор.

11. "Видно място" е място на територията на избирателната секция, извън помещенията на общинската администрация, което е общодостъпно и е защитено от атмосферни влияния и посегателства с цел физическото им запазване.

12. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) "Национална избирателна квота" е частното от делението на общия брой на действителните гласове на национално ниво, с изключение на тези по чл. 279, ал. 1, т. 6, на броя на членовете на Европейския парламент от Република България. Когато частното не е цяло число, националната избирателна квота е най-близкото до това частно по-голямо цяло число.

13. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) "Районна избирателна квота" е частното от делението на общия брой на действителните гласове, с изключение на тези по чл. 279, ал. 1, т. 6, подадени в многомандатния изборен район, на броя на определените за този район мандати. Когато частното не е цяло число, районната избирателна квота е най-близкото до това частно по-голямо цяло число.

14. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) "Общинска изборителна квота" е частното от делението на общия брой на действителните гласове, с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7, подадени за общински съветници в общината, на броя на членовете на общинския съвет. Когато частното не е цяло число, общинската изборителна квота е най-близкото по-голямо цяло число.

15. (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) "Медийна услуга" е създаването и разпространението на информация и съдържание, предназначени за значителна част от аудиторията и с ясно въздействие върху нея, независимо от средствата и технологията, използвани за предаването им. Медийни услуги са:

а) печатните медии – вестници, списания и други периодични издания;

б) медиите, разпространявани чрез електронни съобщителни мрежи, като:

аа) обществените и търговските електронни медии – лицензираните или регистрираните обществени или търговски доставчици на аудио-визуални медийни услуги или радиоуслуги;

бб) онлайн новинарските услуги – електронните издания на вестници, списания, информационни агенции и други електронни издания.

Не са медийни услуги социалните мрежи – фейсбук, туитър и други подобни, и личните блогове, с изключение на профилите в социалните мрежи на медиите по букви "а" и "б".

16. "Доставчик на медийна услуга" е физическо лице – едноличен търговец, или юридическо лице, което носи редакционна отговорност за избора на съдържанието на медийната услуга и определя начина, по който тя е организирана. Редакционна отговорност е упражняването на ефективен контрол върху съдържанието, програмните схеми и каталога на предоставяните услуги.

17. "Предизборна агитация" е призив за подкрепа или за неподкрепа на кандидат, партия, коалиция или инициативен комитет при участие в избори. Наименованието и символите на партия и коалиция, поставени върху предмети, в които не се съдържа призив за подкрепа, не се смятат за агитация по смисъла на кодекса.

18. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) "Публичен административен ресурс" са бюджетни средства, помещения, автомобили, самолети и други транспортни средства, оборудване и други движими и недвижими вещи – държавна или общинска собственост, предоставени на администрацията, държавните и местните органи, и държавните и общинските предприятия, както и трудът на служителите в администрацията.

19. "Повторно" е нарушението, извършено в тримесечен срок от влизане в сила на наказателното постановление, с което е наложено наказание за същото по вид нарушение.

§ 2. Разпоредбите на кодекса за коалициите се прилагат и за местните коалиции при избори за общински съветници и кметове.

§ 3. (1) (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Разпоредбите на Закона за обществените поръчки за сроковете за провеждане на процедурите не се прилагат относно техниката, консумативите, машините за машинното гласуване, компютърната обработка на данните от гласуването и издаването на бюлетин с резултатите от изборите, както и за изработването, доставката и съхранението на изборните книжа и материали и разяснителната кампания.

(2) При провеждане на обществени поръчки в случаите по ал. 1 решенията за откриване на процедурите и за определяне на изпълнител може да се обжалват пред Върховния административен съд в тридневен срок от публикуването, съответно от получаването на решението. Обжалването не спира изпълнението. Върховният административен съд се произнася в срок до три дни от постъпването на жалбата с решение, което не подлежи на обжалване.

§ 4. (Изм. – ДВ, бр. 53 от 2014 г.) При произвеждане на всички видове избори разпоредбата на чл. 92, ал. 3 от Закона за Министерството на вътрешните работи не се прилага.

§ 5. При произвеждане едновременно на два или повече вида избори, извън случаите, когато се произвеждат само избори за общински съветници и кметове, се прилагат разпоредбите на кодекса със следните изключения:

1. (изм. – ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) при произвеждане на избори за общински съветници и кметове едновременно с избори за народни представители, за президент и вицепрезидент на републиката или за членове на Европейския парламент от Република България избирател, който е включен в избирателните списъци за отделните видове избори в различни населени места и не може с искане за гласуване по настоящ адрес да гласува на всички видове избори в едно и също населено място, подава заявление по образец до органа по чл. 23, ал. 1 по постоянен адрес (адрес на пребиваване), че при произвеждане на всички видове избори желае да гласува в населеното място, където е включен в избирателните списъци за изборите за общински съветници и кметове; заявлението се подава не по-късно от 14 дни преди изборния ден; органът по чл. 23, ал. 1 издава удостоверение за гласуване в определено населено място в един екземпляр; в удостоверението се посочва населеното място, за което се издава; органът по чл. 23, ал. 1 предава информация за издадените удостоверения на Главна дирекция "Гражданска регистрация и административно обслужване" в Министерството на регионалното развитие и благоустройството не по-късно от 12 дни преди изборния ден за автоматизираното заличаване на избирателя от избирателния списък по постоянен адрес (адрес на пребиваване); за неуредените въпроси се прилагат чл. 34, 35 и 240;
2. при произвеждане едновременно на избори за народни представители или за президент и вицепрезидент на републиката или за членове на Европейския парламент от Република България се назначава една обща районна избирателна комисия за всеки изборен район (район);
3. при произвеждане на избори за общински съветници и кметове едновременно с избори за президент и вицепрезидент на републиката или за членове на Европейския парламент от Република България органите по чл. 74 осъществяват правомощията на органи по чл. 59, като:
 - а) при до 150 избирателни секции на територията на общината се назначават 15 членове, с над 150 избирателни секции – 23 членове, за градове с районно деление – 31 членове, и за Столичната община – 39 членове;
 - б) Централната избирателна комисия определя възнаграждение за членовете на секционните избирателни комисии в страната в двоен размер на възнаграждението по чл. 97, ал. 2;
4. избирателят получава бюлетината си за гласуване и се допуска до гласуване само след като данните от документа му за самоличност се сверят с данните от избирателните списъци за всеки вид избор, който се произвежда, и след като във всеки един от избирателните списъци се впишат единният му граждански номер (личен номер) и видът и номерът на документа му за самоличност (номерът на личната му карта или паспорт);
5. при произвеждане едновременно на избори за президент и вицепрезидент на републиката или за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България:
 - а) когато се произвеждат избори за президент и вицепрезидент на републиката с избори за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България, в Централната избирателна комисия първо се провежда жребий за определяне на номерата на партиите, коалициите и инициативните комитети в бюлетината за изборите за президент и вицепрезидент на републиката; партиите и коалициите, които са регистрирани с едно и също наименование и състав за изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България, за изборите за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България,

получават същия номер в бюлетината, определен чрез жребия за изборите за президент и вицепрезидент на републиката;

б) когато се произвеждат избори за членове на Европейския парламент от Република България и избори за народни представители, в Централната изборителна комисия първо се провежда жребият за определяне на номерата в бюлетината за изборите за членове на Европейския парламент от Република България; партиите и коалициите, които са регистрирани с едно и също наименование и състав за изборите за членове на Европейския парламент от Република България и за изборите за народни представители, за изборите за народни представители получават същия номер в бюлетината, определен чрез жребия за изборите за членове на Европейския парламент от Република България;

в) извън случаите по букви "а" и "б" се провежда жребий за определяне на номерата в бюлетината за изборите за членове на Европейския парламент от Република България или в бюлетината за изборите за народни представители между партиите и коалициите, които не са участвали в жребия по букви "а" или "б"; номерата в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети следват номерата в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети, определени чрез жребия по букви "а" или "б";

6. в случаите, когато избори за общински съветници и кметове се произвеждат едновременно с избори за президент и вицепрезидент на републиката:

а) партиите и коалициите, които са регистрирани с едно и също наименование и състав в Централната изборителна комисия и в общинските изборителни комисии, получават за изборите за общински съветници и кметове същия номер в бюлетината, който им е определен чрез жребия, проведен в Централната изборителна комисия за изборите за президент и вицепрезидент на републиката, като тези партии и коалиции не участват в жребия в общинските изборителни комисии по буква "б";

б) номерата в бюлетината на партиите и коалициите, които са регистрирани с различно наименование и състав в Централната изборителна комисия и в общинските изборителни комисии, за изборите за общински съветници и кметове се определят чрез жребий, проведен в общинските изборителни комисии; номерата в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети следват номерата в бюлетината на партиите, коалициите и инициативните комитети, определени чрез жребия, проведен в Централната изборителна комисия по буква "а";

7. когато избори за общински съветници и кметове се произвеждат едновременно с избори за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България, номерата в бюлетините за произвежданите избори се определят по реда на т. 6;

8. бюлетините за отделните видове избори на обратната страна (на гърба) са с различен цвят на полиграфическата защита, определен от Централната изборителна комисия;

9. бюлетините за съответните видове избори се пускат в отделни изборителни кутии;

10. кандидатските листи за общински съветници и за кметове на една и съща партия или коалиция може да бъдат представлявани общо от един застъпник в една изборителна секция в изборния ден за всички произвеждани избори;

11. след съставянето на черновата за единия вид избор се преминава към отваряне на изборителните кутии за другия вид избор; протоколът за избора, за който е съставена черновата, се попълва, след като се провери в изборителните кутии за другия вид избор дали няма пуснати бюлетини и за този вид избор; при произвеждане на избори за общински съветници и кметове едновременно с избори за президент и вицепрезидент на републиката или за членове на Европейския парламент от Република България първо се отварят изборителните кутии и се установява резултатът от гласуването за президент и вицепрезидент на републиката, съответно за членове на Европейския парламент от Република България;

12. районната или общинската изборителна комисия определя график за приемането на изборните книжа и материали от секционните изборителни комисии;
13. опакованите изборни книжа и материали се поставят в торби, които са с различен цвят за всеки вид избор; видът и размерът на торбите се определят с решение на Централната изборителна комисия; изборните книжа и материали за отделните видове избори се съхраняват в отделни помещения.

§ 6. (1) Избраните кандидати за народни представители, президент на републиката, вицепрезидент на републиката, членове на Европейския парламент от Република България или кметове, работещи в държавни или общински учреждения или предприятия, търговски дружества с повече от 50 на сто държавно или общинско участие в капитала или бюджетни организации, имат право след прекратяване на пълномощията им да заемат предишната си длъжност, а в случаите, когато тя е закрита – друга равностойна длъжност в същото или с тяхно съгласие в друго държавно или общинско учреждение или предприятие, или търговско дружество с повече от 50 на сто държавно или общинско участие в капитала или бюджетна организация.

(2) Когато предишната длъжност на избрания кандидат е заета от друго лице, правоотношението с това лице се прекратява без предизвестие.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 не се прилагат, когато избраните кандидати са заемали друга изборна или мандатна длъжност.

(4) Мандатът на избраните кандидати за членове на Европейския парламент от Република България, които заемат друга изборна длъжност, се прекратява 7 дни преди датата на откриване на първото заседание на Европейския парламент.

§ 7. (1) Членовете на Европейския парламент от Република България при изпълнение на правомощията си имат право на достъп до държавните и местните органи и организации.

(2) Държавните и местните органи и техните администрации са длъжни да оказват съдействие на членовете на Европейския парламент от Република България и да им предоставят при поискване сведения и документи във връзка с изпълнение на правомощията им.

§ 8. Този кодекс въвежда изискванията на:

1. Директива 93/109/ЕО на Съвета от 6 декември 1993 г. за определяне на условията и реда за упражняване на правото да избират и да бъдат избирани в избори за Европейски парламент от граждани на Съюза, пребиваващи в държава членка, на която не са граждани.
2. Директива 94/80/ЕО на Съвета от 19 декември 1994 г. за определяне на условията и реда за упражняване на правото да избират и да бъдат избирани в общински избори от гражданите на Съюза, пребиваващи в държава членка, на която не са граждани.
3. (Доп. – ДВ, бр. 102 от 2018 г., в сила от 11.12.2018 г.) Директива 2013/1/ЕС на Съвета от 20 декември 2012 г. за изменение на Директива 93/109/ЕО по отношение на някои от условията и реда за упражняване на правото на граждани на Съюза, пребиваващи в държава членка, на която не са граждани, да бъдат избирани в избори за Европейски парламент (ОВ, L 26/27 от 26 януари 2013 г.) и осигурява прилагането на Решение (ЕС, Евратом) 2018/994 на Съвета от 13 юли 2018 г. за изменение на Акта за избирането на членове на Европейския парламент чрез всеобщи преки избори, приложен към Решение 76/787/ЕОВС, ЕИО, Евратом на Съвета от 20 септември 1976 г. (ОВ, L 178/1 от 16 юли 2018 г.).

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 9. Този кодекс отменя:

1. Изборния кодекс (обн., ДВ, бр. 9 от 2011 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 36 от 2011 г.; изм., бр. 45 от 2011 г., бр. 17 и 66 от 2013 г.).
2. Закона за избиране на Велико Народно събрание (обн., ДВ, бр. 28 от 1990 г.; попр., бр. 29 от 1990 г.; изм., бр. 24 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г. и бр. 39 от 2011 г.).

§ 10. (1) До произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката през 2016 г., с изключение на общите избори за общински съветници и кметове през 2015 г., машинното гласуване, предвидено в кодекса, е експериментално и се произвежда в до 500 избирателни секции. Секциите за машинното гласуване се определят от Централната избирателна комисия не по-късно от 5 дни от датата на насрочването на съответния вид избор.

(2) Централната избирателна комисия приема правила за произвеждането на експерименталното машинно гласуване по ал. 1, както и за обобщаването на резултатите от него.

(3) В експерименталното машинно гласуване по ал. 1 може да участва всеки избирател, независимо дали е гласувал на същите избори с хартиена бюлетина. Член 206, ал. 3 не се прилага. Експерименталното машинно гласуване се извършва по реда на чл. 268. В избирателния списък по чл. 268, ал. 5 в графа "Забележки" се отбелязва, че избирателят е участвал в експериментално машинно гласуване.

(4) При експерименталното машинно гласуване по ал. 1 разпоредбите на кодекса относно отчитането на резултатите не се прилагат. Резултатите от експерименталното машинно гласуване по ал. 1 се предоставят на районната или общинската избирателна комисия, която ги предава на Централната избирателна комисия.

(5) Резултатите от експерименталното машинно гласуване не се вземат предвид при определяне на резултатите от изборите.

§ 11. (Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) При произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката през 2016 г. и при произвеждане на общите избори за общински съветници и кметове през 2015 г. машинното гласуване се произвежда в най-малко 500 избирателни секции. Секциите за машинното гласуване се определят от Централната избирателна комисия не по-късно от 10 дни от датата на насрочването на съответния вид избор. При произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката през 2016 г. се извършва експериментално машинно преброяване по правила, приети от Централната избирателна комисия.

§ 12. В 15-дневен срок от влизането в сила на кодекса Народното събрание избира, съответно президентът назначава нови членове на Централната избирателна комисия. Мандатът на заварените при влизането в сила на кодекса членове на Централната избирателна комисия се прекратява с встъпването в длъжност на новите членове.

§ 13. Централната избирателна комисия не по-късно от 55 дни преди произвеждане на изборите за членове на Европейския парламент от Република България през 2014 г.:

1. приема правилника по чл. 48, ал. 3;
2. създава обществен съвет по чл. 55 и обучителното звено по чл. 56;
3. определя условията и реда за машинното гласуване;
4. утвърждава образците на изборните книжа за изборите за членове на Европейския парламент от Република България през 2014 г. и ги обнародва в "Държавен вестник";
5. съгласувано с Министерския съвет определя условията и реда за изработването, доставката и съхранението на изборните книжа и материали, включително и за съхранението на техническите устройства за машинното гласуване.

§ 14. Централната избирателна комисия в четиримесечен срок от влизането в сила на кодекса утвърждава образците на изборните книжа за всеки вид избор, извън тези за изборите за

членове на Европейския парламент от Република България през 2014 г., и ги обнародва в "Държавен вестник".

§ 15. Частичните избори, за които към датата на влизането в сила на кодекса има обнародван указ на президента на републиката за насрочването им, се произвеждат по реда на отменения Изборен кодекс.

§ 16. В Закона за административно-териториалното устройство на Република България (обн., ДВ, бр. 63 от 1995 г.; Решение № 8 на Конституционния съд от 1996 г. – бр. 51 от 1996 г.; изм., бр. 27, 33 и 154 от 1998 г., бр. 10 и 69 от 1999 г., бр. 57 от 2000 г., бр. 67 и 80 от 2003 г., бр. 46 от 2005 г., бр. 63 от 2007 г., бр. 36 от 2008 г., бр. 9 и 95 от 2011 г. и бр. 66 от 2013 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 16, т. 1 думите "350 души" се заменят със "100 души".
2. В § 4, т. 1 от допълнителните разпоредби думите "4-месечен" се заменят с "тримесечен".

§ 17. (1) Населените места, които към деня на обнародването на указа на президента на републиката за насрочване на общи избори за общински съветници и за кметове отговарят на изискванията на чл. 16, т. 1 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България, придобиват статут на кметство и в тях се произвеждат избори за кметове на кметства едновременно с произвеждането на общи избори за общински съветници и за кметове.

(2) Кметските наместници в населените места, които към деня на влизането в сила на кодекса отговарят на изискванията на чл. 16, т. 1 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България, продължават да изпълняват правомощията си до полагане на клетва от новоизбрания кмет на кметство.

(3) При предсрочно прекратяване на пълномощията на кметски наместник по ал. 2 кметът на общината може да назначи нов кметски наместник.

§ 18. В Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, бр. 77 от 1991 г.; изм., бр. 24, 49 и 65 от 1995 г., бр. 90 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 33, 130 и 154 от 1998 г., бр. 67 и 69 от 1999 г., бр. 26 и 85 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 28, 45 и 119 от 2002 г., бр. 69 от 2003 г., бр. 19 и 34 от 2005 г., бр. 30 и 69 от 2006 г., бр. 61 и 63 от 2007 г., бр. 54 и 108 от 2008 г., бр. 6, 14, 35, 42 и 44 от 2009 г., бр. 15 и 97 от 2010 г., бр. 9 и 32 от 2011 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 36 от 2011 г.; изм., бр. 57 от 2011 г.; бр. 38 от 2012 г., бр. 15 от 2013 г. и бр. 1 от 2014 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 4, ал. 1 думите "4-месечен" се заменят с "тримесечен".
2. В чл. 30, ал. 8 думите "от партии" се заличават, а думите "чл. 267" се заменят с "чл. 459".
3. В чл. 38:
 - а) в ал. 2 след думите "кметовете на" се добавя "райони и", а думите "със закон" се заменят с "Изборния кодекс";
 - б) в ал. 5 след думата "община" се добавя "за кмет на район".
4. Член 39а се отменя.
5. В чл. 42:
 - а) в ал. 1:
 - аа) в текста преди т. 1 думите "на общини или кметства" се заличават;
 - бб) в т. 6 след думата "общината" се добавя "района";
 - б) в ал. 3 думите "чл. 267" се заменят с "чл. 459";
 - в) в ал. 4:
 - аа) в изречение първо думите "на община или на кметство" и думите "на общината, съответно временно изпълняващ длъжността кмет на кметството" се заличават;

бб) в изречение второ след думата "общината" се добавя "или кмет на района", а накрая се добавя "на общината, съответно на района";

вв) в изречение трето след думата "общината" се добавя "или кмет на района";

г) в ал. 5:

аа) в изречение първо думите "на община или на кмет на кметство" се заличават;

бб) в изречение второ след думите "избира кмет на общината" се добавя "кмет на района";

д) в ал. 6:

аа) в изречение първо след думата "община" се добавя "кмет на район", а след думата "общината" се добавя "кмет на района";

бб) в изречение второ след думата "общината" се добавя "или кмет на района";

е) в ал. 7 след думата "община" се добавя "кмет на район";

ж) в ал. 8 след думата "община" се добавя "кмет на район".

6. Член 42а се отменя.

7. В чл. 46а думите "чл. 4, ал. 5" се заменят с "чл. 397, ал. 1".

§ 19. (1) Кметовете на райони, избрани от общинските съвети, продължават да изпълняват правомощията си до произвеждането на общи избори за общински съветници и за кметове.

(2) При предсрочно прекратяване на пълномощията на кмет на район до произвеждането на общи избори за общински съветници и за кметове и полагане на клетва от новоизбрания кмет на район се прилагат разпоредбите на отменените чл. 39а и чл. 42а от Закона за местното самоуправление и местната администрация.

§ 20. В Закона за радиото и телевизията (обн., ДВ, бр. 138 от 1998 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 1999 г. – бр. 60 от 1999 г.; изм., бр. 81 от 1999 г., бр. 79 от 2000 г., бр. 96 и 112 от 2001 г., бр. 77 и 120 от 2002 г., бр. 99 и 114 от 2003 г., бр. 99 и 115 от 2004 г., бр. 88, 93 и 105 от 2005 г., бр. 21, 34, 70, 80, 105 и 108 от 2006 г., бр. 10, 41, 53 и 113 от 2007 г., бр. 110 от 2008 г., бр. 14, 37, 42 и 99 от 2009 г., бр. 12, 47, 97, 99 и 101 от 2010 г., бр. 28, 99 и 105 от 2011 г., бр. 38 и 102 от 2012 г., бр. 15, 17 и 27 от 2013 г.; Решение № 8 на Конституционния съд от 2013 г. – бр. 91 от 2013 г.; изм., бр. 109 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 13 ал. 4 се отменя.

2. В чл. 32, ал. 1 се създава т. 22:

"22. изработва специализиран мониторинг на дейността на доставчиците на медийни услуги при произвеждане на предизборна кампания, който предоставя на Централната избирателна комисия; обемът и параметрите на специализирания мониторинг се определят по споразумение между Съвета за електронни медии и Централната избирателна комисия, сключено преди откриване на предизборната кампания, независимо от териториалния обхват на програмите."

§ 21. В Закона за политическите партии (обн., ДВ, бр. 28 от 2005 г.; изм., бр. 102 от 2005 г., бр. 17 и 73 от 2006 г., бр. 59 и 78 от 2007 г., бр. 6 от 2009 г., бр. 54 и 99 от 2010 г., бр. 9 и 99 от 2011 г., бр. 30, 68 и 71 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 15, ал. 1 след думите "регистрира в" се добавя "публичен" и се създава изречение второ: "Публичността на регистъра се осигурява чрез интернет страницата на съда при спазване изискванията на Закона за защита на личните данни."

2. В чл. 29, ал. 2, т. 2 думите "1000 лв." се заменят с "една минимална работна заплата".

3. Член 43 се изменя така:

"Чл. 43. (1) На политическа партия, която не представи в срок финансов отчет по чл. 34, ал. 1 и декларация по чл. 34, ал. 4, се налага имуществена санкция в размер от 5000 до 10 000 лв.

(2) На политическа партия, която не създаде публичен регистър или не впише в публичния регистър обстоятелства по чл. 29, ал. 2, се налага имуществена санкция в размер от 1000 до 5000 лв."

4. Създава се чл. 43а:

"Чл. 43а. (1) При нарушение на изискванията на чл. 22, чл. 23, ал. 2, чл. 24 и чл. 29, ал. 1 на лицето по чл. 30, ал. 1, а ако такова не е определено, на лицето, което представлява политическата партия, се налага глоба в размер от 1000 до 5000 лв.

(2) При неизпълнение на задължението по чл. 28а на лицето по чл. 30, ал. 1, а ако такова не е определено, на лицето, което представлява политическата партия, се налага глоба в размер от 100 до 500 лв.

(3) При неизпълнение на задълженията по чл. 30, ал. 1 и 2 на лицето, което представлява политическата партия, се налага глоба в размер от 200 до 500 лв.

(4) При повторно нарушение по ал. 1 и 2 се налага глоба в двоен размер."

5. В чл. 44 ал. 1 се изменя така:

"(1) Актовете за установяване на нарушенията по чл. 43 и 43а се съставят от длъжностни лица, оправомощени от председателя на Сметната палата."

6. В § 1 от допълнителната разпоредба се създава нова т. 6:

"6. "повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя е наложено наказание за същото по вид нарушение."

§ 22. В Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (обн., ДВ, бр. 44 от 2009 г.; изм., бр. 100 от 2010 г., бр. 9 от 2011 г., бр. 42 от 2012 г., бр. 20 и 66 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 13:

а) в ал. 1 се създава изречение второ: "Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.";

б) в ал. 2, изречение първо след думата "подписката" се добавя "в структуриран електронен вид".

2. В чл. 29:

а) в ал. 1 се създава изречение второ: "Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.";

б) в ал. 2, изречение първо след думата "подписката" се добавя "в структуриран електронен вид на териториалното звено", а думата "която" се заменя с "което".

3. В чл. 51:

а) в ал. 1 се създава изречение второ: "Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.";

б) в ал. 3, изречение първо след думата "подписката" се добавя "в структуриран електронен вид", а след думата "развитие" се добавя "или на териториалното й звено в съответната област", а думите "която извършва" се заменят с "които извършват".

4. В чл. 57, ал. 5:

а) създава се ново изречение второ: "Подписката се внася и в структуриран електронен вид, като съдържа данните на гражданите, положили саморъчен подпис, в последователността, в която са вписани в подписката.";

б) досегашното изречение второ става изречение трето и след думата "подписката" се добавя "в структуриран електронен вид на териториалното звено", а думата "която" се заменя с "което";

в) досегашното изречение трето става изречение четвърто.

5. Навсякъде в закона думите "урна", "урни" и "урната" се заменят съответно с "кутия", "кутии" и "кутията".

§ 23. Подписките по Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, които са започнати преди влизането в сила на кодекса, се внасят по досегашния ред.

§ 24. В Закона за Министерството на вътрешните работи (обн., ДВ, бр. 17 от 2006 г.; изм., бр. 30, 102 и 105 от 2006 г., бр. 11, 31, 41, 46, 57, 64 и 109 от 2007 г., бр. 28, 43, 69, 94 и 98 от 2008 г., бр. 27, 42, 74, 82 и 93 от 2009 г., бр. 88 от 2010 г., бр. 9, 23, 47, 48 и 81 от 2011 г., бр. 38 и 44 от 2012 г., бр. 15, 52, 66, 68 и 70 от 2013 г.) в чл. 212, ал. 1, т. 9 думите "чл. 104, ал. 1 – 3" се заменят с "чл. 161, ал. 1 – 3".

§ 25. В Закона за администрацията (обн., ДВ, бр. 130 от 1998 г.; Решение № 2 на Конституционния съд от 1999 г. – бр. 8 от 1999 г.; изм., бр. 67 от 1999 г., бр. 64 и 81 от 2000 г., бр. 99 и 101 от 2001 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30, 69 и 102 от 2006 г., бр. 46 и 78 от 2007 г., бр. 43 и 94 от 2008 г., бр. 35 и 42 от 2009 г., бр. 24 и 97 от 2010 г., бр. 69 от 2011 г., бр. 15 и 82 от 2012 г., бр. 15 и 17 от 2013 г.) в чл. 19, ал. 6 т. 6 се отменя.

§ 26. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 64 от 2007 г.; изм., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 25, 33, 42, 102 и 103 от 2009 г., бр. 59 от 2010 г., бр. 1, 23, 32, 45, 81 и 82 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 93 от 2011 г.; изм., бр. 20, 50 и 81 от 2012 г., бр. 15, 17, 30, 52, 66, 70 и 71 от 2013 г.) в чл. 195 се правят следните изменения:

1. В ал. 1, т. 2 думите "с изключение на член на Централната избирателна комисия" се заличават.
2. Алинея 2 се изменя така:

"(2) Съдиите от административните съдилища, съдиите от Върховния административен съд, прокурорите и следователите не може да бъдат членове на районни, общински и секционни избирателни комисии за произвеждане на избори за народни представители, за членове на Европейския парламент от Република България, за президент и вицепрезидент на републиката и за общински съветници и за кметове."

§ 27. В Закона за Българската телеграфна агенция (обн., ДВ, бр. 99 от 2011 г.; Решение № 11 на Конституционния съд от 2012 г. – бр. 78 от 2012 г.; изм., бр. 15 от 2013 г.) в чл. 5, ал. 2, т. 3 думите "съответно на Закона за избиране на Велико Народно събрание" се заличават.

§ 28. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. – бр. 97 от 1995 г.; изм., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. – бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 98 от 2000 г.; изм., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 167:

- а) в ал. 1 след думата "избран" се добавя "или да гласува на референдум или да участва в подписка за произвеждане на референдум";
- б) в ал. 2 след думата "коалиция" се добавя "или да гласува на референдум по определен начин";
- в) в ал. 3 след думата "коалиция" се добавя "или да гласува на референдум по определен начин";
- г) в ал. 4 след думата "коалиция" се добавя "или да гласува на референдум по определен начин";
- д) създава се нова ал. 5:
"(5) Когато деянието по ал. 1 – 4 е извършено от длъжностно лице при или по повод изпълнение на служебните му задължения, наказанието е лишаване от свобода от една до шест години.";
- е) досегашната ал. 5 става ал. 6 и в нея думите "ал. 2, 3 и 4" се заменят с "ал. 2, 3, 4 и 5";
- ж) досегашната ал. 6 става ал. 7.
2. В чл. 167а след думата "кандидат" се добавя "или да гласува на референдум по определен начин".
3. В чл. 168:
- а) в ал. 1 след думата "право" се добавя "или гласува на референдум";
- б) в ал. 2 след думата "избор" се добавя "или гласува два или повече пъти при един референдум".
4. Създава се чл. 168а:
"Чл. 168а. (1) Който в нарушение на установените правила отпечатва бюлетини за гласуване, се наказва с лишаване от свобода до три години и с глоба от хиляда до три хиляди лева.
(2) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който противозаконно държи или разпространява бюлетини за гласуване."
5. В чл. 169 след думата "избори" се добавя "или референдум".

§ 29. В Закона за Конституционен съд (обн., ДВ, бр. 67 от 1991 г.; изм., бр. 25 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 114 от 2003 г.; Решение № 1 на Конституционния съд от 2006 г. – бр. 23 от 2006 г.; изм., бр. 50 от 2012 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 12, ал. 1:
- а) създава се нова т. 10:
"10. произнася се по спорове за законността на избора на член на Европейския парламент от Република България;"
- б) досегашните т. 10 и 11 стават съответно т. 11 и 12.
2. В чл. 17, ал. 4 думите "и народен представител" се заменят с "народен представител и член на Европейския парламент от Република България".
3. В чл. 21:
- а) създава се нова ал. 5:
"(5) Конституционният съд се произнася относно законността на изборите за народни представители и на избора на народен представител и на избора на член на Европейския парламент от Република България в двумесечен срок от постъпване на искането.";
- б) досегашната ал. 5 става ал. 6.
4. В чл. 22, ал. 5 думите "и народен представител" се заменят с "народен представител и член на Европейския парламент от Република България".

§ 30. Кодексът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение на Изборния кодекс
(ДВ, бр. 35 от 2014 г., в сила от 22.04.2014 г.)

§ 13. Президентът на републиката издава указ за попълване състава на Централната изборителна комисия съобразно изменението на чл. 46, ал. 3 в тридневен срок от влизането в сила на този закон.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията (ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.)

.....

§ 63. В Изборния кодекс (обн., ДВ, бр. 19 от 2014 г.; изм., бр. 35 и 53 от 2014 г.) навсякъде думите "Министерството на регионалното развитие" се заменят с "Министерството на регионалното развитие и благоустройството".

.....

ЗАКОН

за изменение и допълнение на Изборния кодекс (ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2017 г., бр. 94 от 2018 г., бр. 17 от 2019 г., изм. и доп., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.)

.....

Допълнителна разпоредба

§ 142. В останалите текстове на кодекса думите "6.00 ч." се заменят със "7.00 ч.", думите "19.00 ч." се заменят с "20.00 ч.", а думите "20.00 ч." се заменят с "21.00 ч.".

Преходни и заключителни разпоредби

§ 143. За периода на мандат на Централната изборителна комисия 2014 – 2019 г., когато след проведени последващи избори за народни представители или за членове на Европейския парламент от Република България има избрани нови парламентарно представени партии и коалиции или нови партии или коалиции, които имат избрани с техните кандидатски листи членове на Европейския парламент, но не са парламентарно представени, съставът на Централната изборителна комисия се допълва с по един член, предложен от тези партии или коалиции до президента на републиката. Новите членове на Централната изборителна комисия се назначават от президента на републиката за срок до приключване на мандата на действащите членове.

§ 144. Разпоредбите на този закон не се прилагат за частичните и новите избори, за които към датата на влизането в сила на този закон има обнародван указ на президента на републиката за насрочването им.

§ 145. (1) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При произвеждане на избори се създава възможност за експериментално дистанционно електронно гласуване. Експериментално дистанционно електронно гласуване се провежда на три избори, включително частични избори.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) До 31 март 2020 г. Централната изборителна комисия приема пътна карта за експерименталното дистанционно електронно гласуване и определя реда за произвеждането му.

(3) До 1 януари 2018 г. Централната изборителна комисия провежда три симулации на дистанционно електронно гласуване, при които се гласува за измислени партии, коалиции или кандидати.

- (4) (Отм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.).
- (5) Избирателите, които искат да гласуват дистанционно, се регистрират на интернет страницата по ал. 20 и посочват електронен адрес за контакт.
- (6) При дистанционното електронно гласуване се прилагат общите изисквания, които се отнасят до гласуването с хартиени бюлетини.
- (7) Резултатите от експерименталното дистанционно гласуване по ал. 1 се отчитат по ред, определен с правилата по ал. 12. Резултатите от дистанционното електронно гласуване не се вземат предвид при определяне на резултатите от изборите.
- (8) Всеки избирател, гласувал експериментално дистанционно, може да гласува на същите избори с хартиена бюлетина или машинно.
- (9) Централната избирателна комисия организира и провежда разяснителна кампания относно дистанционното електронно гласуване.
- (10) Централната избирателна комисия възлага дистанционното електронно гласуване и свързаните с него дейности и организира, ръководи и контролира реда за провеждане на гласуването и обработката на данните от него.
- (11) Разходите за произвеждането на дистанционното електронно гласуване са за сметка на държавния бюджет.
- (12) Централната избирателна комисия приема правила за произвеждането на дистанционното електронно гласуване, както и за обобщаването на резултатите от него не по-късно от 55 дни преди изборния ден. Правилата се публикуват на интернет страницата на комисията.
- (13) (Доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) До 31 юли 2019 г. Централната избирателна комисия създава постоянно действащо специализирано звено за техническо осигуряване и технически контрол на дистанционното електронно гласуване. Звеното координира дейността си с Министерския съвет. При изпълнение на своите функции членовете на звеното са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.
- (14) Дистанционното електронно гласуване се осъществява с помощта на система за дистанционно електронно гласуване. Централната избирателна комисия определя техническите изисквания към софтуерната и хардуерната част на системата. Системата трябва да:
1. осигурява лесен и разбираем достъп до механизмите и начините за гласуване;
 2. предлага на избирателите инструкции за действията при гласуването;
 3. гарантира, че само лицата, които отговарят на условията по ал. 2, изречение трето и са регистрирани, може да гласуват;
 4. осигурява надеждна и бърза идентификация на самоличността на избирателите;
 5. осигурява еднаква по обем и качество информация за всяка партия, коалиция или кандидат;
 6. гарантира тайната на гласуването и свободно изразяване на волята на избирателите чрез технически средства;
 7. осигурява възможност за лесна навигация на потребителския софтуер и в частност на бюлетината;
 8. не изисква от избирателя специални умения освен необходимите за използване на интернет терминали;
 9. позволява използване от избирателя на всички операционни системи;
 10. осигурява възможност за подаване на гласа за не повече от 5 минути;
 11. гарантира, че всеки избирател подава само един глас и че всеки глас се съхранява и преброява само един път;
 12. бъде сертифицирана по най-висок ISO стандарт за качество и устойчивост на използвания софтуер и хардуер;
 13. осигурява максимална надеждност срещу външни смущения и неразрешен достъп, включително срещу хакерски атаки;

14. съхранява данните от гласуването;
 15. позволява обобщаване на резултатите, разпределянето им по изборни райони и изпращането им в електронен вид на Централната избирателна комисия след приключване на гласуването;
 16. гарантира, че връзката между терминала на избирателя и сървърните компоненти се извършва по начин, който не позволява на трети страни да променят или получат достъп до обменяната информация;
 17. поддържа електронен дневник на изборния процес с отбелязване на всички възникнали особености и отклонения от предвидения режим;
 18. гарантира лесна поддръжка на софтуерните и хардуерните средства и бързо отстраняване на възникнали технически неизправности;
 19. позволява наблюдение на изборния процес от независими и упълномощени лица и органи;
 20. позволява одит и проверка от страна на упълномощени органи;
 21. е одитирана преди всеки избор, като резултатите от одита се публикуват на интернет страницата на Централната избирателна комисия не по-късно от 10 дни преди началото на дистанционното електронно гласуване;
 22. е с публично достъпен изходен код;
 23. предоставя технологична възможност за идентифициране на потенциални нарушения на този кодекс;
 24. позволява на избирателите да проверяват дали гласът им е отчетен правилно, без това да разкрива тайната на вота;
 25. позволява независимо преброяване на гласовете;
 26. предоставя възможност на избирателя да сигнализира по неявен начин за посегателство срещу избирателните му права и за неотчитане на гласа му в тези случаи;
 27. (изм. – ДВ, бр. 94 от 2018 г.) отговаря на изискванията за мрежова и информационна сигурност, определени в наредбата по чл. 3, ал. 2 от Закона за киберсигурност;
 28. не позволява добавяне, премахване или подмяна на гласове извън стандартния изборен процес;
 29. (изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) отговаря на изискванията на наредбата по т. 27;
 30. отговаря на Приложение III към Препоръка REC (2004)11 на Съвета на Европа за правните, оперативни и технически стандарти за електронно гласуване;
 31. (изм. – ДВ, бр. 85 от 2017 г.) се състои от компоненти, всеки от които е електронно подписан от Централната избирателна комисия по смисъла на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги.
- (15) Централната избирателна комисия избира сертифицираща организация, която да удостовери съответствията на системата с изискванията по ал. 14. Регистрирани наблюдатели имат право да наблюдават процеса на сертификация.
- (16) Историята на достъпа на длъжностни лица до всички сървъри, използвани от системата за дистанционно електронно гласуване по ал. 14, се публикува на интернет страницата на Централната избирателна комисия ежедневно в рамките на периода по ал. 20, изречение четвърто.
- (17) Централната избирателна комисия подготвя системата и въвежда списъците с партиите, коалициите и кандидатите не по-късно от 14 дни преди изборния ден и ако е необходимо, създава частни ключове за функционирането на системата не по-късно от 24 часа и не по-рано от два дни преди началото на периода за дистанционно електронно гласуване по ал. 20, изречение четвърто.
- (18) При дистанционното електронно гласуване избирателят прави своя избор чрез обща бюлетина върху визуален, аудио- или тактилен терминал, на която отбелязва по еднозначен

начин своя вот. Бюлетината е проектирана по същия начин както хартиената бюлетина, като предоставя възможност избирателят да не гласува за нито една партия, коалиция или кандидат. Централната избирателна комисия утвърждава образца на бюлетината.

(19) Избирателят има право да промени вота си, подаден по дистанционен електронен път, като се зачита само последният подаден по време глас преди приключване на срока за електронно гласуване от дистанция при спазване на принципа "един човек – един глас".

(20) Не по-късно от 18 дни от датата на насрочване на изборите Централната избирателна комисия открива интернет страница за регистрация за дистанционно електронно гласуване, както и за предоставяне на информация във връзка с това гласуване. Интернет страницата съдържа информация за необходимите действия при дистанционното електронно гласуване. Интернет страницата предлага еднаква по обем и качество информация за регистрираните в изборите партии, коалиции или кандидати. Интернет страницата предоставя достъп до приложение, позволяващо дистанционното електронно гласуване в период с продължителност 96 часа, който изтича в 24.00 ч. на деня, предхождащ с три дни изборния ден на територията на страната.

(21) Избирател по ал. 2, който желае да гласува дистанционно по електронен път, се регистрира през интернет страницата по ал. 20, след като е извършил успешна електронна идентификация, не по-късно от два дни, преди да упражни правото си на глас. Системата автоматично проверява дали избирателят отговаря на условията по ал. 2, изречение трето.

(22) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) При регистрация и при гласуване избирателят се идентифицира електронно по ред, определен от Централната избирателна комисия и съгласно Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ, L 257/73 от 28 август 2014 г.). Допуска се използването на квалифициран електронен подпис или идентификация въз основа на данни, съхранявани в информационни фондове. Допуска се използването на допълнителни средства за потвърждаване на извършената електронна идентификация.

(23) (Изм. – ДВ, бр. 17 от 2019 г.) Информацията по ал. 21 се обработва и съхранява при спазване на изискванията за защита на личните данни.

(24) Гласуването чрез приложението по ал. 20 включва следните етапи:

1. избирателят отваря приложението;
2. избирателят се идентифицира електронно чрез средство за електронна идентификация по ал. 22;
3. след успешна идентификация по т. 2 се показва бюлетина, идентична с хартиената бюлетина за съответния вид избор; избирателят може да не гласува за нито една партия, коалиция или кандидат;
4. избирателят отбелязва по еднозначен начин своя вот за кандидатска листа и ако желае, изразява своето предпочитание (преференция) за кандидат от избраната от него кандидатска листа на партия или коалиция в зависимост от вида избори; след като избирателят направи своя избор, системата изисква потвърждаване на избора;
5. избирателят може трикратно да промени избора си преди потвърждаването му;
6. след потвърждаване на избора по т. 4 гласът на избирателя се записва и съхранява в електронна избирателна кутия, която не позволява разкриване на самоличността на избирателя и начина на гласуване;
7. след записване на гласа в кутията по т. 6 избирателят получава съобщение за приключване на гласуването;

8. след приключване на гласуването информацията за направения избор става недостъпна за следващи потребители; заличава се информацията за самоличността на избирателя и начина на гласуване.

(25) Данни от дистанционното електронно гласуване за партии, коалиции и кандидати не се оповестяват до края на изборния ден.

(26) Избирателят има право да провери дали гласът му е приет и преброен правилно от системата, без това да разкрива тайната на вота. Редът, сроковете и техническите средства за проверката по ал. 1 се определят с правилата по ал. 12.

(27) Техническите параметри, стандарти и процедури за реализиране на дистанционното електронно гласуване се определят с правилата по ал. 12.

(28) Когато е нарушена сигурността или отказоустойчивостта на системата или когато е налице технологична невъзможност да се гарантират основни избирателни права, Централната избирателна комисия с мотивирано решение временно спира или прекратява дистанционното електронно гласуване или не стартира системата за гласуване. Централната избирателна комисия уведомява избирателите чрез интернет страницата си и средствата за масово осведомяване за причините и публикува подробен отчет не по-късно от 24 часа ден след постановяване на решението.

(29) Наблюдатели имат право да присъстват в информационните центрове, обслужващи системата за дистанционно електронно гласуване, както и при преброяване на резултатите от дистанционното електронно гласуване, по ред определен от Централната избирателна комисия. Работата в информационните центрове се излъчва в реално време на интернет страницата на комисията.

(30) Наблюдателите имат право да проверяват дали цифровият отпечатък на системата в информационните центрове отговаря на публично обявения, по ред, определен от Централната избирателна комисия.

(31) След отчитане на резултатите от експерименталното дистанционно гласуване Централната избирателна комисия изтрива всички ключове, създадени при подготовката на гласуването по ал. 17. Комисията за дистанционно електронно гласуване архивира и изтрива базата данни с гласовете, подадени дистанционно след изтичане на сроковете за обжалване на резултатите от изборите или влизане на решението на съда в сила, но не по-рано от 21 дни след края на изборния ден. Архивът се съхранява до следващите избори по ред, определен от Централната избирателна комисия.

(32) Централната избирателна комисия обобщава резултатите, публикува ги в машинночетим вид и извършва подробен анализ на дистанционното електронно гласуване.

(33) (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.) В случай че експериментално дистанционно електронно гласуване е проведено успешно – при гарантиране тайната на вота, сигурността на системата и осигурен граждански контрол върху изборния процес, и не са установени съществени нарушения при провеждането му, избирателите може да гласуват дистанционно електронно, като резултатите от гласуването се вземат предвид при определяне на резултатите.

.....

§ 153. Избори за кметове на кметства се произвеждат само в тези кметства, които към датата на обнародване на указа на президента за насрочване на общи избори за общински съветници и за кметове отговарят на изискванията на чл. 16, т. 1 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс
(ДВ, бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.)

§ 5. При произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката през 2016 г. едновременно с частични избори за кмет секционните избирателни комисии, назначени от районните избирателни комисии, осъществяват правомощията на секционни избирателни комисии и за частичния избор. Назначените до влизането в сила на този закон членове на секционни избирателни комисии от общинските избирателни комисии се освобождават. Броят на членовете на секционните избирателни комисии по изречение първо, включително председател, заместник-председател и секретар, е за секции с до 500 избиратели включително – 7 членове, а за секции с над 500 избиратели – 9 членове. Възнаграждението на членовете на секционните избирателни комисии по изречение първо е в двоен размер на възнаграждението по чл. 97, ал. 2. Секционните избирателни комисии по изречение първо предават протоколите за съответния вид избор в районната, съответно общинската избирателна комисия.

§ 6. В двудневен срок от влизането в сила на този закон Централната избирателна комисия определя в съответствие с него места в държавите – членки на Европейския съюз, в които ще се образуват избирателни секции, и техния брой във всяко място. Въз основа на решението на Централната избирателна комисия ръководителите на дипломатическите или консулските представителства образуват незабавно избирателните секции. Централната избирателна комисия назначава незабавно секционните избирателни комисии по реда на чл. 102 – 105.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2019 г.
(ДВ, бр. 102 от 2018 г., в сила от 1.01.2019 г.)

.....

§ 43. Законът влиза в сила от 1 януари 2019 г., с изключение на:

1. параграф 29, т. 13, буква "б", т. 14 и 15, § 30 и § 42, т. 2, които влизат в сила от деня на обнародването на закона в "Държавен вестник";

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс
(ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г.,
изм., бр. 61 от 2019 г., в сила от 2.08.2019 г., бр. 88 от 2020 г.,
бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.)

§ 39. (Изм. – ДВ, бр. 61 от 2019 г., в сила от 2.08.2019 г., бр. 88 от 2020 г., отм., бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.).

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Изборния кодекс
(ДВ, бр. 36 от 2021 г., в сила от 1.05.2021 г.;
изм. с Решение № 9 на КС на РБ - бр. 58 от 2021 г.)

§ 63. В 14-дневен срок от влизането в сила на този закон президентът на републиката назначава нови членове на Централната избирателна комисия. Мандатът на членовете на Централната избирателна комисия се прекратява от деня на назначаването на новите членове на комисията.

§ 64. (Обявен за противоконституционен с Решение № 9 на КС на РБ - ДВ, бр. 58 от 2021 г.)

Пропорционалната изборна система за избори за народни представители по чл. 246 се прилага до произвеждането на първите редовни избори за народни представители след влизането в сила на този закон.

.....
§ 68. Разпоредбите на § 9, т. 1, § 35, т. 1, 2 и 4, § 36 и 37 влизат в сила от деня на официалното оповестяване на резултатите от преброяването през 2021 г.

Приложение № 1 към чл. 248

(Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.)

МЕТОДИКА

за определяне на резултатите от гласуването и разпределяне на мандатите при избори за народни представители

I. Общи положения

1.1. Методиката определя изчислителните процедури, по които се разпределят мандатите за народни представители по изборните райони при избори за народни представители за Народно събрание (НС) и за Велико Народно събрание (ВНС).

1.2. Методиката определя изчислителните процедури, по които се разпределят 240 мандата, съответно 400 мандата за ВНС между независимите кандидати и партиите и коалициите в многомандатните изборни райони.

1.3. Окончателното разпределение на мандатите за народни представители се извършва от Централната избирателна комисия (ЦИК).

II. Определяне на броя на мандатите в многомандатните изборни райони

2.1. Броят на мандатите в многомандатните изборни райони (МИР) се определя въз основа на единна норма на представителство за цялата страна в зависимост от броя на населението във всеки МИР по данни, предоставени от Националния статистически институт на база на резултатите от последното преброяване на населението.

2.2. Броят на мандатите в МИР не може да бъде по-малък от 4, съответно 6 за ВНС.

2.3. За определяне броя на мандатите в МИР се използва методът на Хеър-Ниймайер.

2.4. Броят на населението за страната по данни, предоставени от Националния статистически институт на база на резултатите от последното преброяване на населението, се разделя на 240, съответно на 400 за ВНС и полученото частно определя единната норма на представителство за страната.

2.5. Броят на населението от всеки МИР се разделя на единната норма на представителство за страната.

2.6. Всеки МИР първоначално получава толкова мандати, колкото е цялата част от частното по т. 2.5.

2.7. Оставащите мандати до 240, съответно 400 за ВНС се разпределят на МИР с най-големите остатъци (дробната част от частното по т. 2.5).

2.8. Първи получава допълнителен мандат МИР с най-голям остатък, втори получава допълнителен мандат МИР със следващия по големина остатък и т.н. до изчерпване на мандатите.

2.9. Когато процедурата по т. 2.8 не може да продължи поради наличието на равни остатъци, чийто брой е по-голям от броя на останалите неразпределени мандати, тези мандати се разпределят чрез жребий от ЦИК. Датата и часът на жребия се определят от ЦИК. При тегленето на жребия може да присъстват представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване.

2.10. Предварителният брой мандати за всеки МИР е сумата от първоначално получените мандати по т. 2.6 плюс до един допълнителен мандат по т. 2.8 и 2.9. Ако във всички МИР предварителният брой мандати е не по-малък от 4, съответно 6 за ВНС, се преминава към т. 2.15.

2.11. Ако в някой МИР предварителният брой мандати е по-малък от 4, съответно 6 за ВНС, в този МИР се разпределят допълнително мандати, така че този район да получи 4, съответно 6 мандата. Този МИР не участва в по-нататъшното разпределение на мандатите.

2.12. Числото 240, съответно 400 за ВНС се намалява с броя на МИР по т. 2.11, умножен по 4, съответно по 6 за ВНС.

2.13. Броят на населението по т. 2.4 се намалява със сумата на населението в МИР по т. 2.11.

2.14. Броят мандати по т. 2.12 се разпределя аналогично между МИР, с изключение на тези по т. 2.11 съгласно процедурите от т. 2.2 до т. 2.15, като в т. 2.4 броят на населението се замества с числото по т. 2.13, а в т. 2.4 и т. 2.7 числото 240, съответно 400 за ВНС се заменя с числото по т. 2.12.

2.15. Окончателният брой мандати за всеки МИР е полученият резултат от изчислителната процедура съгласно т. 2.6 – т. 2.14.

III. Определяне на мандатите на независимите кандидати в многомандатните изборни райони

3.1. Ако има регистрирани инициативни комитети за издигане на независими кандидати в МИР, районните избирателни комисии определят районна избирателна квота. Районната избирателна квота е равна на частното от деленето на общия брой на действителните гласове, подадени в МИР, на броя на определените за този район мандати по т. 2.15.

3.2. Ако има независим кандидат, регистриран в съответния МИР, който е получил действителни гласове не по-малко от районната избирателна квота по т. 3.1, той се смята за избран и получава мандат в съответния МИР.

3.3. Полученият мандат по т. 3.2 се изважда от определения брой мандати за съответния МИР по т. 2.15 и не участва в последващото разпределение на мандатите по пропорционалната система в многомандатните изборни райони.

IV. Определяне на мандатите по пропорционалната система в многомандатните изборни райони

4.1. Броят на подлежащите на разпределение пропорционални мандати в 31 МИР е равен на разликата от всички 240 мандата, съответно 400 за ВНС и броя на мандатите, получени от независимите кандидати по т. 3.2.

4.2. Броят на пропорционалните мандати за всеки МИР е равен на броя на мандатите по т. 2.15, намален с броя на мандатите, получени от независими кандидати по т. 3.2.

4.3. Централната избирателна комисия извършва изчисленията по разпределяне на всички пропорционални мандати по този раздел по кандидатски листи на партии и коалиции в МИР.

4.4. Разпределение на мандатите за всяка партия и коалиция на национално ниво – първа стъпка:

4.4.1. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) пресмята се сумата от подадените действителни гласове в страната и в чужбина, с изключение на тези по чл. 279, ал. 1, т. 6;

4.4.2. изчислява се 4 на сто от сумата по т. 4.4.1;

4.4.3. при разпределението на пропорционалните мандати по т. 4.2 участват само партиите и коалициите, получили действителни гласове не по-малко от

числото по т. 4.4.2;

4.4.4. в по-нататъшното разпределение на мандатите участват само гласовете на партиите и коалициите по т. 4.4.3;

4.4.5. мандатите по т. 4.2 за страната се разпределят между партиите и коалициите по т. 4.4.3 според получените от тях действителни гласове по метода на Хеър-Ниимайер;

4.4.6. сумата от действителните гласове за всички партии и коалиции по т. 4.4.4 се дели на броя на мандатите по т. 4.2 (квота на Хеър);

4.4.7. получените действителни гласове за всяка партия и коалиция по т. 4.4.3 се дели на полученото число по т. 4.4.6;

4.4.8. всяка партия и коалиция по т. 4.4.3 получава първоначално толкова мандата, колкото е цялата част от полученото частно по т. 4.4.7;

4.4.9. оставащите мандати до определените в т. 4.2 се разпределят между партиите и коалициите по т. 4.4.3 по реда на намаляване на дробната част (остатъците) от полученото частно по т. 4.4.7;

4.4.10. първа получава допълнителен мандат партия или коалиция с най-голям остатък, втора получава допълнителен мандат партия или коалиция със следващия по големина остатък и т.н. до изчерпване на мандатите;

4.4.11. ако при процедурата по т. 4.4.10 се стигне до два или повече равни остатъка, а броят на неразпределените мандати е по-малък от техния брой, разпределянето на оставащите мандати се извършва по жребий между партиите или коалициите с равните остатъци; датата и часът на жребия се определят от ЦИК; при тегленето на жребия може да присъстват представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, наблюдатели и представители на средствата за масово осведомяване;

4.4.12. окончателният брой пропорционални мандати на национално ниво за всяка партия и коалиция е равен на броя на получените мандати по т. 4.4.8 плюс до един допълнителен мандат по т. 4.4.10 и т. 4.4.11.

4.5. Разпределение на мандатите в многомандатните изборни райони между спечелилите мандати партии или коалиции – втора стъпка:

4.5.1. Централната избирателна комисия извършва изчисленията по разпределяне на мандатите по т. 4.2 във всички 31 МИР между партиите и коалициите, получили мандати по т. 4.4.12;

4.5.2. подадените гласове от чужбина за партиите и коалициите не участват при разпределението на мандатите в МИР;

4.5.3. за всеки МИР се пресмята сумата от подадените действителни гласове от всички секции поотделно за всяка партия и коалиция по т. 4.4.3;

4.5.4. за всеки МИР се пресмята сумата от подадените действителни гласове на партиите и коалициите по т. 4.4.3;

4.5.5. мандатите по т. 4.2 за всеки МИР поотделно се разпределят според получените от партиите и коалициите действителни гласове в района по метода на Хеър-Ниимайер;

4.5.6. сумата по т. 4.5.4 за всеки МИР се дели на броя на получените мандати по т. 4.2 (квота на Хеър);

4.5.7. получените действителни гласове за партията или коалицията по т. 4.4.3 във всеки един МИР се дели на полученото число по т. 4.5.6;

4.5.8. първоначално партията или коалицията във всеки МИР получава толкова мандата, колкото е цялата част от полученото частно по т. 4.5.7;

4.5.9. оставащите мандати до броя на мандатите по т. 4.2 за всеки МИР се разпределят по реда на намаляване на дробната част (остатъците) от полученото частно по т. 4.5.7;

4.5.10. първият допълнителен мандат във всеки МИР се разпределя на тази партия или коалиция по т. 4.4.3, която има най-голям остатък по т. 4.5.7, вторият допълнителен мандат се разпределя на партия или коалиция по т. 4.4.3 със следващия по големина остатък и т.н. до изчерпване на всички мандати за всеки МИР;

4.5.11. ако при процедурата по т. 4.5.10 се стигне до два или повече равни остатъка, а броят на неразпределените мандати е по-малък от техния брой, разпределянето на оставащите мандати се извършва между партиите и коалициите от партии по т. 4.4.3 с равните остатъци, като се използва вече тегленият от ЦИК жребий за определяне номерата на партиите и коалициите и се дават по реда на най-малкия номер;

4.5.12. определя се предварителен брой мандати (основни) за партиите и коалициите по т. 4.4.3 във всеки един МИР, който е равен на броя на първоначално разпределените мандати в МИР по т. 4.5.8;

4.5.13. определят се остатъците (дробната част) по т. 4.5.7 за всяка партия и коалиция по т. 4.4.3 за всеки МИР, като се маркират остатъците на партиите и коалициите по т. 4.4.3 на получилите допълнителни мандати по т. 4.5.10 и 4.5.11 във всеки МИР;

4.5.14. определя се предварително разпределение на мандатите за всеки МИР на партиите и коалициите по т. 4.4.3 като сума по т. 4.5.8, 4.5.10 и 4.5.11.

4.6. Преразпределение на броя на предварително получените мандати от партиите и коалициите в многомандатните изборни райони и окончателно разпределение на мандатите за народни представители в многомандатните изборни райони – трета стъпка:

4.6.1. сумират се поотделно предварително получените мандати по т. 4.5.14 за всяка партия или коалиция по т. 4.4.3;

4.6.2. ако всички партии и коалиции по т. 4.4.3 получават толкова мандата, колкото са им определени съгласно т. 4.4.12, се преминава на т. 4.6.9;

4.6.3. ако партия или коалиция по т. 4.4.3 е получила повече от определените ѝ мандати по т. 4.4.12, но няма получени допълнителни мандати и съответно маркирани остатъци, маркират се всички остатъци за тази партия или коалиция във всички МИР, където тя е получила мандати, без тези МИР, които са изключени от участие в преразпределението по т. 4.6.8;

4.6.4. ако партия или коалиция по т. 4.4.3 е получила по-малко от определените ѝ мандати по т. 4.4.12, но всичките ѝ ненулеви остатъци са маркирани във всички МИР, те се демаркират във всички МИР, без тези МИР, които са изключени от участие в преразпределението по т. 4.6.8;

4.6.5. определя се най-малкият остатък по т. 4.5.13 за партиите и коалициите по т. 4.4.3, получили повече от определените им мандати по т. 4.4.12 само в тези МИР, където има маркирани остатъци, получени като допълнителни мандати по Хеър-Ниимайер или след преразпределението на мандатите по процедурите от т. 4.6.1 до т. 4.6.8 и не са изключени от участие в преразпределението по т. 4.6.8;

4.6.6. ако определените остатъци по т. 4.6.5 са два или повече, избира се остатъкът в МИР на партия или коалиция с най-малък номер при тегления жребий за номерация на партиите и коалициите;

4.6.7. ако в определения по т. 4.6.5 или т. 4.6.6 МИР няма неудовлетворени с мандат остатъци, този МИР не участва повече в преразпределението и се преминава към т. 4.6.5;

4.6.8. в МИР, където е определен най-малкият остатък по т. 4.6.5 или т. 4.6.6 се извършва преразпределение на допълнителните мандати по т. 4.5.10 и т. 4.5.11, като полученият мандат се отнема от притежаващата го партия или коалиция в този МИР, остатъкът ѝ се занулява и не се използва в последващите изчисления, общият брой на мандатите по т. 4.5.14 за тази партия или коалиция се намалява с един и се дава мандат на партия или коалиция в същия МИР, която има най-голям следващ неудовлетворен с мандат остатък в този МИР; този остатък се маркира, а общият брой мандати в национален мащаб за тази партия или коалиция по т. 4.5.14 се увеличава с един; преминава се към т. 4.6.2;

4.6.9. окончателното разпределение на пропорционалните мандати на партиите и коалициите по т. 4.4.3 в многомандатните изборни райони е полученият краен резултат от изчислителните процедури по т. 4.5.12 и от т. 4.6.1 до т. 4.6.8.

V. Персонифициране на мандатите по кандидатски листи

5.1. Когато броят на мандатите за дадена партия или коалиция е по-голям от броя на кандидатите в кандидатската листа, се получават толкова мандата, колкото е броят на кандидатите в листата.

5.2. Избраните кандидати от всяка кандидатска листа на партия или коалиция със спечелени X мандата се определят според броя на получените валидни предпочитания (преференции) по чл. 278, ал. 4 и 5 и подреждането на кандидатите в листата.

5.3. (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) Предпочитанията (преференциите) за даден кандидат от кандидатска листа са валидни, ако броят на гласовете, които е получил, е не по-малък от 7 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

5.4. Когато няма кандидати по т. 5.3, подреждането в кандидатската листа се запазва.

5.5. Когато има кандидати по т. 5.3, те се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. При еднакъв брой преференции редът се определя чрез жребий. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

5.6. Избрани са първите X кандидати от списъците по т. 5.4 или т. 5.5.

5.7. Списъците по т. 5.4 или т. 5.5 се запазват при заместване в случай на прекъсване или прекратяване на мандата на избран кандидат.

VI. Неуредени въпроси

6.1. За неуредени въпроси Централната избирателна комисия приема решение.

Приложение № 2

към чл. 312

(Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.)

МЕТОДИКА

**за определяне на резултатите от гласуването при изборите за президент
и вицепрезидент на републиката**

1. За всяка кандидатска листа за президент и вицепрезидент на републиката, издигната от партия, коалиция или инициативен комитет, се пресмята сумата от подадените гласове в страната и извън страната.

2. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.) Избрана е кандидатската двойка, получила повече от половината действителни гласове, ако в гласуването са участвали повече от половината избиратели.

3. Ако няма избрана листа, Централната избирателна комисия (ЦИК) насрочва нов избор в 7-дневен срок от деня на първия избор.

3.1. В новия избор участват двете кандидатски листи, получили най-много гласове.

3.2. Ако повече от две кандидатски листи са получили най-много, но равен брой гласове, те всички се допускат до участие в новия избор.

3.3. Ако една кандидатска листа е получила най-много гласове, а след нея се нареждат две или повече листи с равен брой гласове, те всички се допускат до участие в новия избор.

3.4. Ако до нов избор са допуснати две кандидатски листи и преди избора кандидат за президент или вицепрезидент от едната листа почине или се разболеет тежко, ЦИК отлага избора и насрочва нов избор не по-късно от 14 дни от датата на отложения избор. В срок до три дни от датата на решението на ЦИК съответната партия или инициативен комитет може да регистрира нов кандидат.

3.5. Ако до нов избор са допуснати две кандидатски листи и преди новия избор кандидат от едната от тях се откаже от участие в срок до 24 часа след обявяването на резултатите от произведения избор, в новия избор по решение на ЦИК участва следващата по брой гласове кандидатска листа. Ако няма следващи листи, Народното събрание насрочва нов избор за президент и вицепрезидент на републиката.

4. При произведения нов избор избрана е кандидатската двойка, получила най-много гласове.

5. Ако в новия избор две или повече кандидатски листи получат най-много, но равен брой гласове, няма избрана кандидатска двойка.

Приложение № 3

към чл. 355

(Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.)

МЕТОДИКА

за определяне на резултатите от гласуването и разпределяне на

мандатите при избори за членове на Европейския парламент от Република България

I. Общи положения

1.1. Методиката използва метод на Хеър-Ниимайер (МХ-Н) за разпределяне на мандатите при избори за членове на Европейския парламент от Република България.

1.2. Гласува се в страната в отделни райони – съвпадащи по територия с многомандатните изборни райони (МИР) при последните произведени избори за народни представители, и в чужбина.

1.3. Мандатите се разпределят между кандидатски листи на партии и коалиции и независими кандидати.

1.4. Мандатите за кандидатските листи се персонифицират чрез преференциално гласуване.

II. Условие за избиране на независим кандидат

2.1. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Независим кандидат е избран, ако е получил гласове не по-малко от броя на всички действителни гласове, с изключение на тези по чл. 279, ал. 1, т. 6, разделен на броя Е на членовете на Европейския парламент от Република България към датата на избора. За 2014 г. числото Е е 17.

III. Условие за участие на партия и коалиция

3.1. В разпределението на мандати участват кандидатски листи, получили гласове не по-малко от числото по т. 2.1.

IV. Разпределяне на мандати по листи

4.1. Между кандидатските листи по т. 3.1 се разпределят М на брой мандати по МХ-Н, където М е равно на Е, намалено с броя на избраните по т. 2.1 независими кандидати. Кандидатската листа е запълнена, когато са й разпределени толкова мандати, колкото е броят на кандидатите в нея.

4.2. Всяка кандидатска листа получава дробно число мандати, равно на числото М, умножено по броя на гласовете за листата и разделено на сумата от гласовете на всички листи по т. 3.1. Дробният мандат е сума от цяла част (неотрицателно цяло число) и остатък (неотрицателно число, по-малко от 1).

4.3. Всяка кандидатска листа получава брой мандати, равен на цялата част на дробното число мандати плюс до един допълнителен мандат в зависимост от големината на остатъка.

4.4. Ако за всички кандидатски листи броят на разпределените по т. 4.1 мандати е по-малък или равен на броя на кандидатите в тях, процедурата приключва.

4.5. Ако на дадена кандидатска листа по т. 4.1 са разпределени повече мандати, отколкото са кандидатите в нея, тя окончателно получава толкова мандати, колкото е броят на тези кандидати и след това се изключва. Изключват се и запълнените листи. Ако всички листи са изключени, процедурата приключва.

V. Персонифициране на мандати по листи

5.1. Мандатите по раздел IV се персонифицират чрез преференциално гласуване.

5.2. Избраните кандидати от всяка кандидатска листа на партия или коалиция със спечелени X мандата се определят според броя на получените валидни предпочитания (преференции) и подреждането на кандидатите в листата.

5.3. (Изм. – ДВ, бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.) Предпочитанията (преференциите) за даден кандидат от кандидатска листа са валидни, ако броят на гласовете, които е получил, е не по-малък от 5 на сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

5.4. Когато няма кандидати по т. 5.3, подреждането в кандидатската листа се запазва.

5.5. Когато има кандидати по т. 5.3, те се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. При еднакъв брой преференции редът се определя чрез жребий. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

5.6. Избрани са първите X кандидати от списъците по т. 5.4 или 5.5.

5.7. Списъците по т. 5.4 или 5.5 се запазват при заместване в случай на прекратяване на мандата на избран кандидат.

VI. Неуредени въпроси

6.1. За неуредени въпроси Централната избирателна комисия приема решение.

Приложение № 4

към чл. 452, ал. 1

(Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.)

МЕТОДИКА

за определяне на резултатите от гласуването за кметове

1. Методиката определя резултатите от изборите за кмет на община, район или кметство.
2. За всеки кандидат за кмет се пресмята сумата от подадените гласове в изборния район.
3. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 85 от 2016 г., в сила от 28.10.2016 г.) Избран е кандидатът, получил повече от половината действителни гласове в района.
4. Ако няма избран кандидат, общинската избирателна комисия (ОИК) насрочва втори тур в 7-дневен срок от деня на първия избор.
 - 4.1. Във втори тур участват двамата кандидати, получили най-много гласове.
 - 4.2. Ако повече от двама кандидати са получили най-много, но равен брой гласове, те всички се допускат до участие във втори тур.
 - 4.3. Ако един кандидат е получил най-много гласове, а след него се нареждат двама или повече кандидати с равен брой гласове, те всички се допускат до участие във втори тур.
5. На втори тур е избран кандидатът, получил най-много гласове.
6. Ако на втори тур двама или повече кандидати получат най-много, но равен брой гласове, няма избран кандидат.

Приложение № 5

към чл. 453, ал. 1

(Изм. и доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., изм., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.)

МЕТОДИКА

за определяне на резултатите от гласуването и разпределяне на мандатите при избори за общински съветници

I. Общи положения

- 1.1. Методиката използва метод на Хеър-Ниимайер (МХ-Н) за разпределяне на мандатите при избори за общински съветници.
- 1.2. Гласува се на територията на общините.
- 1.3. Мандатите се разпределят между кандидатски листи на партии и

коалиции и независими кандидати.

1.4. Мандатите за кандидатските листи се персонифицират чрез преференциално гласуване.

II. Независими кандидати

2.1. (Доп. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г.) Независим кандидат е избран, ако е получил брой гласове не по-малък от броя на действителните гласове в общината, с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7, разделен на броя на общинските съветници в общинския съвет.

III. Участие на партии и коалиции

3.1. В разпределението на мандати участват партиите и коалициите, получили гласове не по-малко от гласовете, необходими за избиране на независим кандидат по раздел II.

IV. Разпределяне на мандати на партиите и коалициите

4.1. В разпределянето на мандати участват кандидатски листи, получили гласове не по-малко от гласовете, необходими за избиране на независим кандидат по т. 2.1.

4.2. Между кандидатските листи по т. 4.1 се разпределят М на брой мандати, където М е броят на общинските съветници, намален с броя на избраните по т. 2.1 независими кандидати.

4.3. Всяка кандидатска листа получава брой мандати по МХ-Н.

4.4. Когато броят мандати за дадена кандидатска листа по т. 4.3 е по-голям от броя на кандидатите в листата, тя получава толкова мандати, колкото са кандидатите в нея.

4.5. Мандатите по т. 4.3 и 4.4 се персонифицират чрез преференциално гласуване.

V. Персонифициране на мандатите

5.1. Избраните кандидати от всяка кандидатска листа на партия или коалиция със спечелени Х мандата се определят според броя на получените валидни предпочитания (преференции) по чл. 437, ал. 4 и 5 и подреждането на кандидатите в листата.

5.2. (Изм. – ДВ, бр. 39 от 2016 г., в сила от 26.05.2016 г., бр. 21 от 2019 г., в сила от 12.03.2019 г., бр. 29 от 2019 г., в сила от 8.04.2019 г.)
Предпочитанията (преференциите) за даден кандидат от кандидатска листа са валидни, ако броят на гласовете, които е получил, е не по-малко от 7 на

сто от гласовете, подадени за кандидатската листа.

5.3. Когато няма кандидати по т. 5.2, подреждането в кандидатската листа се запазва.

5.4. Когато има кандидати по т. 5.2, те се подреждат според броя на получените предпочитания (преференции), като се започне с кандидата, получил най-висок брой валидни предпочитания (преференции). Тези кандидати се изваждат от кандидатската листа на съответната партия или коалиция и образуват списък А. При еднакъв брой преференции редът се определя чрез жребий. Останалите в кандидатската листа кандидати запазват първоначалното си подреждане в листата и образуват списък Б.

5.5. Избрани са първите Х кандидати от списъците по т. 5.3 или 5.4.

5.6. Списъците по т. 5.3 или 5.4 се запазват при заместване в случай на прекъсване или прекратяване на мандата на избран кандидат.

VI. Неуредени въпроси

6.1. За неуредени въпроси Централната избирателна комисия приема решение.

Законът заедно с приложенията към него е приет от 42-то Народно събрание на 21 февруари 2014 г. и на 4 март 2014 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.